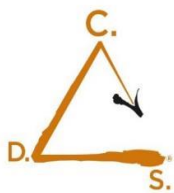

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.

D. Bieńkowska, J. Szymańska, M. Widuch
ul. Włóczków 22/3, 30-103 Kraków

tel: +48 12 623 77 40 www.cds.krakow.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	5
1.1. Założenia i proces opracowania GPR	5
1.2. Podstawowe pojęcia	6
2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	8
2.1. Krok 1: wybór jednostek do analizy.....	8
2.2. Krok 2: analiza danych w sferze społecznej	11
Krok 3: analiza wskaźnikowa – budowa wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	24
Krok 4: analiza danych w pozostałych sferach.....	33
Krok 5: wyznaczenie obszaru zdegradowanego	57
Krok 6: wyznaczenie obszaru rewitalizacji	61
3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	68
3.1 Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i funkcjonalno-przestrzennej – podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum.....	69
3.1.1. Sfera społeczna	69
3.1.2. Podsumowanie sfery społecznej – zestawienie wskaźników	79
3.1.3. Sfera gospodarcza	81
3.1.4. Sfera środowiskowa	82
3.1.5. Sfera techniczna	83
3.1.6. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	84
3.1.7. Podsumowanie sfer pozaspołecznych. Zestawienie wskaźników	86
3.1.9. Wyniki badań społecznych – podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum	90
3.1.10. Problemy, potrzeby, potencjały podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum	101
3.1.11. Wzajemne powiązania społeczne, gospodarcze i środowiskowe podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum	103
3.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i funkcjonalno-przestrzennej – podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse	104
3.2.1. Sfera społeczna	105
3.2.2. Podsumowanie sfery społecznej – zestawienie wskaźników	109
3.2.3. Sfera gospodarcza	110
3.2.4. Sfera środowiskowa	111
3.2.5. Sfera techniczna	111
3.2.6. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	112
3.2.7. Podsumowanie sfer pozaspołecznych	113
3.2.8. Dokumentacja fotograficzna podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse	114
3.2.9. Wyniki badań społecznych - podobszar rewitalizacji Łapy-Osse.....	116
3.2.10. Problemy, potrzeby, potencjały podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.....	125

3.2.11. Wzajemne powiązania społeczne, gospodarcze i środowiskowe podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.....	127
4. Wizja i cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań	128
4.1. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji – pożądany stan docelowy.....	128
4.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	128
4.3. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi Gminy Łapy	129
4.3.1. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku strategii rozwoju gminy	129
4.3.2. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 - 2030	129
4.3.2. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku Strategii Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do 2030 roku.....	131
5. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	133
5.1. Przedsięwzięcia podstawowe	133
5.2. Przedsięwzięcia uzupełniające	152
6. Ramy finansowe	158
7. Zasady tworzenia i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (kompleksowość, komplementarność, zintegrowanie, włączanie interesariuszy)	160
7.1. Kompleksowość programu rewitalizacji	160
7.2. Komplementarność i zintegrowanie programu rewitalizacji.....	161
7.2.1. Komplementarność problemowa i zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	161
7.2.2. Komplementarność i zintegrowanie przestrzenne	167
7.2.3. Komplementarność i zintegrowanie przestrzenne	167
7.2.4. Komplementarność międzyokresowa	168
7.2.5. Komplementarność źródeł finansowania	170
7.2.6. Zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	171
7.3. Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji	172
8. System zarządzania realizacją oraz monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji	177
8.1. Wdrożenie, monitorowanie i ocena Gminnego Programu Rewitalizacji	177
8.2. Procedury monitorowania i oceny	181
8.3. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji	183
8.4. Wskaźniki realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji	183
8.5. Uspołecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji	185
8.6. Koszty zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.....	186
9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	187
10. Spis tabel, rysunków i zdjęć.....	188

1. Wprowadzenie

1.1. Założenia i proces opracowania GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku został przygotowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji oraz z jej późniejszymi nowelizacjami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278.).

Pracami nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 kierował zespół ekspertów Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, J. Szymańska, M. Widuch z Krakowa w składzie: Dagmara Bieńkowska, Justyna Szymańska, Magdalena Widuch, Viktoriia Orshak, Jakub Żywiec oraz Jagoda Pleskacz, efektywnie włączając do współpracy interesariuszy rewitalizacji: władze gminy Łapy, pracowników Urzędu Miejskiego, przedstawicieli instytucji publicznych oraz społecznych, a także środowisko organizacji pozarządowych, przedstawicieli środowiska gospodarczego i mieszkańców miasta. Tym samym Gminny Program Rewitalizacji jest efektem wspólnej pracy wszystkich osób zaangażowanych w jego tworzenie. W proces przygotowania i koordynowania dokumentu zostali zaangażowani również pracownicy Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.

Prace nad dokumentem miały charakter partycypacyjny. W celu uspołecznienia każdego z etapów procesu przeprowadzono szereg działań o charakterze konsultacyjnym. Interesariusze mogli się włączyć w proces począwszy od fazy analityczno-badawczej (badanie społeczne metodą CAWI oraz PAPI, spacer badawczy, wywiady pogłębione), przez fazę budowania założeń Gminnego Programu Rewitalizacji (warsztaty projektowe z młodzieżą, otwarte spotkania konsultacyjne, spacer badawczy, dyżury konsultacyjne czy terenowe punkty konsultacyjne realizowane w różnych lokalizacjach na wyznaczonym obszarze rewitalizacji o dużej intensywności odwiedzania przez okolicznych mieszkańców), po fazę konsultacji projektu dokumentu.

Gminny Program Rewitalizacji odnosi się do kluczowych problemów, występujących na wyznaczonym w przestrzeni gminy Łapy obszarze rewitalizacji, poprzez wskazanie działań zmierzających do ich ograniczenia lub zniwelowania.

Integralną częścią Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku jest mapa zmian funkcjonalno – przestrzennych na wyznaczonych w gminie Łapy podobszarach rewitalizacji, przygotowana w skali 1:5000, zgodnie z zalecaniami ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Mapa nie jest fizycznie połączona z dokumentem GPR w sposób trwały (jako jeden plik) - stanowi osobny dokument w formie Załącznika do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku został opracowany z uwzględnieniem zapisów rozporządzenia ogólnego Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) stanowiącego część pakietu unijnych rozporządzeń o Funduszach Europejskich na lata 2021-2027, w szczególności w zakresie art. 28 i 29 w związku z art. 8.

1.2. Podstawowe pojęcia

W treści dokumentu okazjonalnie używana jest nazwa skrócona Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 czyli: **GPR**.

Stan kryzysowy:

Stan wywołany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Obszar dotknięty stanem kryzysowym w sferze społecznej można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

(Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 9 ust. 1)

Obszar zdegradowany:

Obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze społecznej oraz co najmniej jednej ze sfer pozaspołecznych. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

(Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 9 ust. 1)

Obszar rewitalizacji:

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy (...). W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść także niezamieszkałe tereny przemysłowe, kolejowe czy powojenne, na których odnotowuje się kryzysowe zjawiska sfery pozaspołecznej, pod warunkiem, że prowadzone na ich terenie działania przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

(Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 10 ust. 1-3)

Rewitalizacja:

Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji.

(Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 2 ust. 1)

2. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

2.1. Krok 1: wybór jednostek do analizy

Pierwszym krokiem w procesie delimitacji, czyli wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie Łapy, był wybór jednostek agregacji danych, tzw. pól analitycznych - podstawowych jednostek przestrzennych, dla których zbierane miały być dane źródłowe. W tym celu dokonano podziału gminy na 25 jednostek agregacji danych.

Podział gminy Łapy, na jednostki agregacji danych, został przygotowany na podstawie podziału administracyjnego gminy, a więc wykorzystano istniejące jednostki: miasto i sołectwa, z jednym wyjątkiem: w jedną jednostkę agregacji danych (jednostkę przestrzenną) ujęto sołectwa Uhowo I i Uhowo II. Należy podkreślić, że każda z wyznaczonych jednostek agregacji danych jest zamieszkała, a suma zarówno powierzchni wydzielonych jednostek, jak i zamieszkujących je osób, jest równa odpowiednio całej powierzchni gminy oraz łącznej liczbie mieszkańców gminy Łapy. Oznacza to, że analizie porównawczej poddano całą gminę wraz ze wszystkimi jej mieszkańcami.

W tekście diagnozy wykorzystuje się pojęcie: jednostka/jednostki agregacji danych, ale także zamiennie: jednostka/jednostki przestrzenna/przestrzenne lub jednostka/jednostki.

Tabela 1. Jednostki agregacji danych (jednostki przestrzenne) w gminie Łapy przyjęte do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – nazwa, powierzchnia i ludność

Nazwa jednostki	Powierzchnia [km ²]	Udział w ogóle powierzchni gminy [%]	Liczba ludności - 31.12.2023 r. [os.]	Udział w ogóle ludności gminy [%]
Miasto i gmina Łapy	127,65	100%	20 116	100%
Bokiny	9,75	7,64	241	1,20
Daniłowo Duże	4,58	3,59	199	0,99
Daniłowo Małe	2,19	1,72	57	0,28
Gąsówka-Oleksin	1,88	1,47	93	0,46
Gąsówka Osse	4,29	3,36	384	1,91
Gąsówka Skwarki	5,99	4,69	238	1,18
Gąsówka-Somachy	1,86	1,46	57	0,28
Gąsówka Stara	4,95	3,88	490	2,44
Łapy-Dębowina	3,87	3,03	462	2,30
Łapy-Kołpaki	0,87	0,68	90	0,45
Łapy-Korczaki	1,3	1,02	54	0,27

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Łapy-Łynki	0,77	0,60	198	0,98
Łapy (miasto)	12,14	9,51	14 117	70,18
Łapy-Pluśniaki	0,96	0,75	135	0,67
Łapy-Szołajdy	2,28	1,78	279	1,39
Łupianka Nowa	4,65	3,64	72	0,36
Łupianka Stara	11,75	9,20	391	1,94
Płonka Kościelna	6,67	5,23	390	1,94
Płonka-Kozły	2,83	2,22	122	0,61
Płonka-Matyski	2,37	1,86	72	0,36
Płonka- Strumianka	6,38	5,00	289	1,44
Roszki-Włodki	1,45	1,14	64	0,32
Roszki-Wodźki	4,29	3,36	140	0,70
Uhowo	21,14	16,56	1370	6,81
Wólka Waniewska	8,44	6,61	112	0,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łapach

Rysunek 1. Jednostki agregacji danych miasta i gminy Łapy wyznaczone na potrzeby diagnozy delimitacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap

2.2. Krok 2: analiza danych w sferze społecznej

Analiza danych w sferze społecznej to kluczowy element diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Opracowując analizę występowania problemów społecznych w jednostkach agregacji danych w gminie Łapy wybrano wskaźniki, które obrazują szeroki wachlarz problemów społecznych, wyczerpujących wytyczne *Ustawy o Rewitalizacji*.

Problemy, które poddano analizie, w trakcie prac diagnostycznych, to: starzenie się społeczeństwa, problemy demograficzne, osoby ze szczególnymi potrzebami, bezrobocie, pomoc społeczna, bezpieczeństwo, poziom edukacji i kapitału społecznego, poziom aktywności społecznej. Łącznie w analizie wykorzystano 13 wskaźników odnoszących się do ww. zagadnień problemowych.

Do opracowania wskaźników obrazujących możliwe kryzysy w sferze społecznej wykorzystano dane pochodzące m.in. z Urzędu Miejskiego w Łapach i jego jednostek organizacyjnych, w tym z Centrum Usług Społecznych w Łapach, a także Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku (filia w Łapach), Komendy Policji w Białymstoku oraz dostępne statystyki publiczne. Z uwagi na fakt, że proces rewitalizacji ma służyć przede wszystkim wyprowadzeniu obszaru ze stanu kryzysowego, to właśnie kwestie społeczne miały kluczowe znaczenie dla wyznaczenia obszaru, na którym będzie przeprowadzona rewitalizacja. Zebrane dane przedstawiają stan za ostatni pełny rok kalendarzowy – tj. stan na 31.12.2023. W przypadku danych demograficznych, dla zobrazowania dynamiki zmian liczby ludności, wykorzystano także dane z 2018 roku (wskaźnik przyjmuje wartości dla przedziału czasowego 2018 – 2023).

Zgodnie z wytycznymi ustawowymi, analizie poddano społeczne wskaźniki dostępnościowe, pozwalające ocenić sytuację osób o szczególnych potrzebach, t.j, m.in.:

- Odsetek osób powyżej 60 r.ż.,
- Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Tabela 2. Wykaz wskaźników do sfery społecznej

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Definicja wskaźnika
1.	Zmiana liczby ludności w latach 2018-2023 (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik przedstawia różnicę pomiędzy liczbą ludności w roku 2023 i 2018, tym samym obrazując spadek lub wzrost liczby ludności w danej jednostce. Wskaźnik może świadczyć o depopulacji obszaru. Czynniki jakie wpływają na wartość wskaźnika to m.in. spadek/wzrost liczby ludności, przyrost/ubytek naturalny, napływ/odpływ migracyjny.
2.	Odsetek osób powyżej 60 r.ż. w 2023 r. (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik przedstawia liczbę osób w wieku 60+, zameldowanych w danej jednostce, w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców. Wskaźnik może świadczyć o konieczności realizacji dodatkowych działań służących poprawie sytuacji osób starszych, w tym działań zmierzających do zwiększania dostępności przestrzeni publicznej, budynków czy świadczonej oferty dostosowanych dla osób ze szczególnymi potrzebami (tzw. rozwiązania dostępnościowe).
3.	Odsetek osób bezrobotnych w 2023 r. (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku	Wskaźnik pokazuje stosunek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby mieszkańców jednostki. Na jego podstawie można m.in. ocenić sytuację na lokalnym rynku pracy w kontekście np. trudności ze znalezieniem pracy czy rozbieżnościami pomiędzy przygotowaniem potencjalnych pracowników do wejścia na rynek pracy a oczekiwaniami pracodawców. Wskaźnik mówi także pośrednio o poziomie gotowości osób do podjęcia pracy.
4.	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. (%)	Centrum Usług Społecznych w Łapach	Wskaźnik pokazuje udział mieszkańców, którzy otrzymali świadczenia CUS w ogóle mieszkańców jednostki. Wskaźnik może świadczyć o niekorzystnej sytuacji socjalnej mieszkańców.
5.	Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. (%)	Centrum Usług Społecznych w Łapach (CUS)	Wskaźnik przedstawia liczbę osób, które otrzymały świadczenia z tytułu niepełnosprawności z CUS w stosunku do ogółu osób korzystających ze świadczeń CUS w danej jednostce. Wskaźnik pośrednio wskazuje na nasycenie obszaru mieszkańcami o szczególnych potrzebach (osobami z niepełnosprawnościami). Tym samym wskaźnik może obrazować konieczność podjęcia dodatkowych działań tzw. dostępnościowych,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

			służących poprawie jakości życia tej grupy mieszkańców (osób z niepełnosprawnościami).
6.	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. (%)	Centrum Usług Społecznych w Łapach (CUS)	Wskaźnik pokazuje skalę pomocy udzielonej dla ofiar przemocy w rodzinie w stosunku do ogółu osób korzystających ze świadczeń CUS w danej jednostce. Wskaźnik obrazuje natężenie zjawiska przemocy domowej należących do „katalogu” negatywnych zjawisk społecznych - kryzysów w sferze społecznej.
7.	Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców w 2023 r.	Komenda Policji w Białymstoku	Wskaźnik przedstawia liczbę popełnionych wykroczeń i przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców poszczególnych jednostek. Wskaźnik świadczy o poziomie bezpieczeństwa mieszkańców.
8.	Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2018-2023	Komenda Policji w Białymstoku	Wskaźnik przedstawia różnicę pomiędzy liczbą popełnionych wykroczeń i przestępstw w roku 2023 i 2018, tym samym obrazując spadek lub wzrost liczby takich zdarzeń w danej jednostce. Wskaźnik może świadczyć o zmianie poziomu bezpieczeństwa na danym obszarze. Czynniki jakie wpływają na wartość wskaźnika to m.in. spadek/wzrost liczby ludności, spadek/wzrost liczby popełnianych oraz wykrytych wykroczeń i przestępstw.
9.	Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców w 2023 r.	Komenda Policji w Białymstoku	Wskaźnik przedstawia liczbę interwencji służb porządku publicznego w przeliczeniu na 100 mieszkańców poszczególnych jednostek. Wskaźnik może świadczyć o poziomie bezpieczeństwa mieszkańców.
10.	Liczba kradzieży, naruszeń nietykalności osobistej na 100 mieszkańców w 2023 r.	Komenda Policji w Białymstoku	Wskaźnik obrazuje liczbę zdarzeń dotyczących kradzieży i naruszeń nietykalności osobistej (według miejsca zdarzenia) w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wskaźnik może świadczyć o poziomie bezpieczeństwa mieszkańców. Wskaźnik może świadczyć o poziomie bezpieczeństwa mieszkańców a jednocześnie wskazywać na potrzebę zwrócenia większej uwagi na budowanie postaw dla poszanowania własności i podniesienia elementarnego poczucia bezpieczeństwa osobistego.
11.	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty - rok szkolny 2022/2023 (%)	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna	Wskaźnik pokazuje średnią z 3 egzaminów po szkole podstawowej łącznie (średnia z jęz. polskiego, matematyki oraz jęz. angielskiego). Wskaźnik może świadczyć o potrzebie zwrócenia większej uwagi na

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

			rozwój edukacji w obszarach, w których wynik był niższy niż średnia dla gminy.
12.	Liczba sytuacji problemowych w szkołach na 100 uczniów w roku szkolnym 2022/2023	Szkoły podstawowe	Wskaźnik określa liczbę sytuacji problemowych w szkołach w przeliczeniu na 100 uczniów. Może on wskazywać na kryzysy jakie dotyczą osoby młode, problemy rodzinne przenoszone na grunt szkolny, itp. Tym samym analizując wskaźnik warto zwrócić uwagę na działania jakie mogą niwelować sytuacje problemowe w placówkach edukacyjnych na obszarach, na których liczba takich sytuacji jest większa niż średnia dla gminy.
13.	Liczba organizacji pożytku publicznego na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik przedstawia liczbę organizacji pożytku publicznego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wskaźnik może świadczyć o zaangażowaniu mieszkańców w działania rozwijające lokalny kapitał społeczny.

Źródło: opracowanie własne

Demografia

Kondycja demograficzna pozwala uchwycić witalność danej społeczności, pokazać jej potencjał rozwojowy w odniesieniu do rynku pracy czy zastępowalności pokoleń – m.in. kwestię obciążeń związanych ze starzeniem się społeczeństwa.

Do analizy sytuacji demograficznej wykorzystano następujące wskaźniki:

— Zmiana liczby ludności w latach 2018-2023 [%]

Wskaźnik pokazuje różnicę pomiędzy liczbą ludności w roku 2023 i 2018 dla jednostek. Największy spadek liczby ludności w tym okresie był widoczny w sołectwach: Łupianka Stara (10,93%), Bokiny (10,74%), Łapy-Korczaki (10,00%), natomiast największy wzrost w sołectwie Łapy-Łynki (10,61%). W mieście Łapy liczba ludności zmniejszyła się o 6,36%. Natomiast w gminie Łapy liczba ludności spadła o 5,80% w 2023 r. w porównaniu z 2018 r.

— Odsetek osób powyżej 60 r.ż. w 2023 r. [%]

Wskaźnik ten pokazuje skalę procesów starzenia się społeczności w poszczególnych jednostkach analitycznych. Najsilniej trendy te były widoczne w sołectwach: Bokiny (32,37%), Łapy-Kołpaki (32,22%) i Łupianka Nowa (30,56%), gdzie ponad 30% mieszkańców miało 60 lub więcej lat. Natomiast w mieście Łapy odsetek osób powyżej 60 roku życia wynosił 29,86%. W każdym z przypadków to odsetek wyższy niż średnia wartość dla gminy (28,27%). Najkorzystniejsza sytuacja pod tym względem występowała w sołectwie Gąsówka-Somachy – tutaj odsetek osób w wieku senioralnym wynosił jedynie 12,28%.

Tabela 3. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – demografia

Jednostka	Zmiana liczby ludności w latach 2018-2023 [%]	Odsetek osób powyżej 60 r.ż. w 2023 r. [%]
Łapy – cała gmina	-5,80	28,27
Bokiny	-10,74	32,37
Daniłowo Duże	-7,01	22,61
Daniłowo Małe	0,00	14,04
Gąsówka-Oleksin	-8,82	18,28
Gąsówka Osse	2,40	27,08
Gąsówka Skwarki	-5,56	21,85
Gąsówka-Somachy	1,79	12,28
Gąsówka Stara	-1,80	25,51
Łapy-Dębowina	-5,13	22,08
Łapy-Kołpaki	-5,26	32,22
Łapy-Korczaki	-10,00	27,78
Łapy-Łynki	10,61	21,21
Łapy (miasto)	-6,36	29,86
Łapy-Pluśniaki	-2,17	21,48
Łapy-Szołajdy	-3,13	25,09
Łupianka Nowa	-6,49	30,56
Łupianka Stara	-10,93	20,20

Jednostka	Zmiana liczby ludności w latach 2018-2023 [%]	Odsetek osób powyżej 60 r.ż. w 2023 r. [%]
Płonka Kościelna	-6,70	22,31
Płonka-Kozły	-7,58	23,77
Płonka-Matyski	5,88	29,17
Płonka-Strumianka	-1,70	22,49
Roszki-Włodki	-1,54	25,00
Roszki-Wodźki	-5,41	22,86
Uhowo	-4,99	26,86
Wólka Waniewska	-8,94	25,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Łapach

Bezrobocie

— Odsetek osób bezrobotnych w 2023 r. [%]

Jednym z najważniejszych wyróżników kondycji lokalnego rynku pracy jest stopa bezrobocia. Dane tego typu są najczęściej agregowane na poziomie powiatowym, rzadziej statystyki wyliczane są na poziomie gminnym czy węższych jednostek analitycznych. W związku z powyższym uznano, że wskaźnikiem mówiącym o lokalnym rynku pracy w jego społecznym wymiarze będzie odsetek osób bezrobotnych w 2023 r. Udział osób zarejestrowanych jako bezrobotni w PUP w ogóle mieszkańców w gminie Łapy w 2023 roku wynosił 0,91%. Natomiast największe wartości tego miernika, przewyższające kilkakrotnie wartość dla gminy, odnotowano w sołectwach: Daniłowo Małe (5,26%), Gąsówka-Somachy (5,26%) i Płonka-Strumianka (5,19%). W mieście Łapy odsetek osób bezrobotnych także był wyższy niż średnio w gminie i wynosił 3,73%.

Tabela 4. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – problemy społeczne

Jednostka	Odsetek osób bezrobotnych w 2023 r. [%]
Łapy – cała gmina	0,91
Bokiny	2,07
Daniłowo Duże	1,01
Daniłowo Małe	5,26
Gąsówka-Oleksin	1,08
Gąsówka Osse	3,39
Gąsówka Skwarki	1,26
Gąsówka-Somachy	5,26
Gąsówka Stara	4,29
Łapy-Dębowina	3,90
Łapy-Kołpaki	2,22
Łapy-Korczaki	0,00
Łapy-Łynki	2,53
Łapy (miasto)	3,73
Łapy-Pluśniaki	1,48
Łapy-Szołajdy	4,30

Jednostka	Odsetek osób bezrobotnych w 2023 r. [%]
Łupianka Nowa	0,00
Łupianka Stara	2,56
Płonka Kościelna	2,82
Płonka-Kozły	1,64
Płonka-Matyski	4,17
Płonka-Strumianka	5,19
Roszki-Włodki	4,69
Roszki-Wodźki	1,43
Uhowo	3,43
Wólka Waniewska	0,89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku (oddział w Łapach)

Problemy społeczne

Kolejnym obszarem prac diagnostycznych były zagadnienia związane z zapotrzebowaniem mieszkańców na pomoc społeczną ze względu na ich indywidualną bądź rodzinną sytuację życiową, poziom ubóstwa czy wykluczenie społeczne. Statystyki dotyczące struktury i liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz powodów przyznania tejże, pozwalają zidentyfikować obszary potencjalnej kumulacji/nawarstwiania się problemów społecznych, usytuowane w konkretnych lokalizacjach. Jest to szczególnie istotne w procesie wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji z uwagi na zjawisko tzw. gettyzacji. Dane odnoszące się do świadczeń pomocy społecznej, pozyskane z Centrum Usług Społecznych w Łapach, z jednej strony obrazują odsetek mieszkańców, którzy wymagali wsparcia ze strony samorządu czy organizacji pomocowych, z drugiej natomiast pokazują skuteczność dotychczasowej interwencji na poziomie systemowym i lokalnym. Poziom korzystania ze świadczeń pomocy społecznej zobrazowano za pomocą trzech mierników:

— Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]

Najbardziej podstawowym wskaźnikiem, ilustrującym poziom natężenia klasycznych problemów społecznych, jest odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Trzeba pamiętać, że klienci OPS (CUS) aplikują o świadczenia w oparciu o różne dysfunkcje, które często są ze sobą skorelowane. W gminie Łapy z tego typu wsparcia korzystało 6,82% mieszkańców. Bardzo podobnie sytuacja wyglądała w mieście Łapy, gdzie było to 6,80% mieszkańców. Jednak w sołectwie Płonka-Matyski odsetek takich osób był już ponad trzykrotnie większy niż dla gminy i wynosił 23,61%, równie wysokie wartości był też dla sołectw Łupianka Nowa (19,44%) i Gąsówka-Somachy (19,30%). Nieco lepiej, choć nadal znacznie powyżej średniej wartości dla gminy, wskaźnik prezentował się w sołectwach Łapy-Korczaki (12,96%), Płonka-Kozły (12,30%), Daniłowo Małe (12,28 %) i Płonka-Strumianka (12,11%).

— Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]

Odnosząc się do zagadnienia dostępności należy przyjrzeć się sytuacji osób o szczególnych potrzebach, w tym w szczególności osobom z niepełnosprawnościami. W sołectwach Daniłowo Duże i Daniłowo Małe 100% beneficjentów pomocy społecznej korzystało z niej

z powodu niepełnosprawności (odpowiednio było to: 9 i 7 osób). Ponadto udział osób korzystających z pomocy społecznej z tej przyczyny w ogólnej liczbie pobierających pomoc był znaczny oraz wyższy niż dla gminy w jednostkach: Łapy-Kołpaki (66,67 %) i Roszki-Wodźki (50,00%). Średnia wartość dla gminy kształtowała się na poziomie 21,72%. W mieście Łapy z tego powodu korzystało 23,75% ogółu beneficjentów pomocy społecznej.

— **Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]**

Zjawiska przemocowe w rodzinach są kolejnym, ważnym wyznacznikiem stanu kryzysowego w sferze społecznej, który można weryfikować przy pomocy dedykowanego wsparcia - świadczenia pomocy społecznej. W gminie Łapy tego typu wsparcie udzielane było wyłącznie dla osób mieszkających na terenie miasta Łapy, tym samym miasto Łapy wyróżniło się, w ramach tego wskaźnika, negatywnie na tle całej gminy, z wartością udziału 0,10%.

Tabela 5. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – problemy społeczne

Jednostka	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]	Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]
Łapy – cała gmina	6,82	21,72	0,07
Bokiny	4,15	0,00	0,00
Daniłowo Duże	4,52	100,00	0,00
Daniłowo Małe	12,28	100,00	0,00
Gąsówka-Oleksin	5,38	0,00	0,00
Gąsówka Osse	8,07	3,23	0,00
Gąsówka Skwarki	2,52	33,33	0,00
Gąsówka-Somachy	19,30	0,00	0,00
Gąsówka Stara	4,29	28,57	0,00
Łapy-Dębowina	5,41	36,00	0,00
Łapy-Kołpaki	3,33	66,67	0,00
Łapy-Korczaki	12,96	0,00	0,00
Łapy-Łynki	7,58	13,33	0,00
Łapy (miasto)	6,80	23,75	0,10
Łapy-Pluśniaki	5,19	28,57	0,00
Łapy-Szołajdy	6,81	5,26	0,00
Łupianka Nowa	19,44	0,00	0,00
Łupianka Stara	9,97	15,38	0,00
Płonka Kościelna	7,69	6,67	0,00

Jednostka	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]	Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej w 2023 r. [%]
Płonka-Kozły	12,30	6,67	0,00
Płonka-Matyski	23,61	0,00	0,00
Płonka-Strumianka	12,11	20,00	0,00
Roszki-Włodki	0,00	0,00	0,00
Roszki-Wodźki	2,86	50,00	0,00
Uhowo	5,55	14,47	0,00
Wólka Waniewska	5,36	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Centrum Usług Społecznych w Łapach

Bezpieczeństwo

Poczucie bezpieczeństwa jest jedną z kluczowych kwestii branych pod uwagę przy decyzji o wyborze miejsca zamieszkania. Obszary charakteryzujące się wysokimi wskaźnikami przestępczości czy też kumulacją wykroczeń o różnym charakterze wpływają m.in. na obniżenie wartości nieruchomości i świadczą o niskiej atrakcyjności do życia danego obszaru, osiedla czy ulicy. W związku z powyższym w ramach prac diagnostycznych przeanalizowano dane pozyskane z Komendy Policji w Białymstoku. Na potrzeby niniejszej diagnozy sytuację w poszczególnych jednostkach ilustrują wskaźniki:

— Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców w 2023 r.

Wskaźnik obejmuje wszystkie wykroczenia i przestępstwa, uwzględnione w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji. Takich zdarzeń w gminie Łapy było 2,01 na 100 mieszkańców. Na poziomie jednostek analitycznych najbardziej problematyczne okazały się sołectwa: Wólka Waniewska (3,57/100 mieszkańców), Daniłowo Małe (3,51/100 mieszkańców), Płonka Kościelna (3,33/100 mieszkańców), Bokiny (3,32/100 mieszkańców) i Daniłowo Duże (3,02/100 mieszkańców). W mieście Łapy popełniono 2,27 takich czynów na 100 mieszkańców.

— Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2018-2023 [%]

Wskaźnik dotyczy zmiany liczby wykroczeń i przestępstw w 2023 r. w porównaniu z 2018 r. Dla gminy Łapy, zgodnie z danymi przekazanymi przez Komendę Powiatową Policji w Białymstoku, wskaźnik ten przyjął wartość 200%, co oznacza wyraźny wzrost popełnianych wykroczeń i przestępstw w ostatnich latach. Negatywnie w tym względzie wyróżniły się sołectwo Uhowo, gdzie liczba popełnionych wykroczeń i przestępstw wzrosła o 1800,00% w 2023 r. w stosunku do 2018 r. (czyli z 1 notowanego zdarzenia do 19 notowanych zdarzeń), sołectwo Gąsówka Stara (wzrost o 1400,00% - czyli z poziomu 0 zdarzeń do poziomu 14 zdarzeń), sołectwo

Bokiny (wzrost o 700% - czyli z jednego zdarzenia na 8 zdarzeń). Wzrost nastąpił również w mieście Łapy – o 183,19% (z 113 zdarzeń na 320 zdarzeń). Natomiast w sołectwie Roszki-Wodźki liczba takich zdarzeń zmniejszyła się o 33,33% w 2023 r. w porównaniu z 2018 r. (z 3 zdarzeń na 2 zdarzenia).

— **Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców w 2023 r.**

Wskaźnik obejmuje wszystkie interwencje uwzględnione w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji. Takich interwencji w gminie Łapy było 2,64/100 mieszkańców. Na poziomie jednostek analitycznych najbardziej negatywnie sytuacja wyglądała w sołectwach: Łapy-Korczaki (31,48/100 mieszkańców), Łupianka Nowa (26,39/100 mieszkańców), Łapy-Kołpaki (24,44/100 mieszkańców) i Roszki-Włodki (20,31/100 mieszkańców). W mieście Łapy odnotowano 1,39/100 mieszkańców.

— **Liczba kradzieży, naruszeń nietykalności osobistej na 100 mieszkańców**

Ostatnim wskaźnikiem ilustrującym poziom bezpieczeństwa w gminie jest wskaźnik odnoszący się do poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, zwracający uwagę (w swej interpretacji) na potrzebę większej uwagi postawionej na budowanie postaw dla poszanowania własności i podniesienia elementarnego poczucia bezpieczeństwa osobistego. Dla gminy Łapy odnotowano 0,10 takich zdarzeń na 100 mieszkańców. Średnią wartość dla gminy przewyższyły wartości wskaźnika w sołectwie Daniłowo Duże (0,50/100 mieszkańców), sołectwie Płonka Kościelna (0,26/100 mieszkańców) i mieście Łapy (0,12/100 mieszkańców).

Tabela 6. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – bezpieczeństwo

Jednostka	Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2018-2023 [%]	Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba kradzieży, naruszeń nietykalności osobistej na 100 mieszkańców w 2023 r.
Łapy – cała gmina	2,01	200,00	2,64	0,10
Bokiny	3,32	700,00	3,32	0,00
Daniłowo Duże	3,02	500,00	8,04	0,50
Daniłowo Małe	3,51	200,00	12,28	0,00
Gąsówka-Oleksin	1,08	0,00	1,08	0,00
Gąsówka Osse	0,52	200,00	7,55	0,00
Gąsówka Skwarki	1,68	400,00	2,94	0,00
Gąsówka-Somachy	0,00	0,00	1,75	0,00
Gąsówka Stara	2,86	1 400,00	2,24	0,00

Jednostka	Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2018-2023 [%]	Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba kradzieży, naruszeń nietykalności osobistej na 100 mieszkańców w 2023 r.
Łapy-Dębowina	0,87	33,33	3,46	0,00
Łapy-Koćpaki	1,11	100,00	24,44	0,00
Łapy-Korczaki	0,00	0,00	31,48	0,00
Łapy-Łynki	0,51	100,00	9,60	0,00
Łapy (miasto)	2,27	183,19	1,39	0,12
Łapy-Pluśniaki	0,00	0,00	8,15	0,00
Łapy-Szołajdy	0,36	100,00	0,72	0,00
Łupianka Nowa	1,39	100,00	26,39	0,00
Łupianka Stara	0,00	0,00	4,09	0,00
Płonka Kościelna	3,33	8,33	6,92	0,26
Płonka-Kozły	0,00	0,00	11,48	0,00
Płonka-Matyski	0,00	0,00	12,50	0,00
Płonka-Strumianka	0,69	200,00	2,42	0,00
Roszki-Włodki	0,00	0,00	20,31	0,00
Roszki-Wodźki	1,43	-33,33	7,86	0,00
Uhowo	1,39	1 800,00	2,04	0,07
Wólka Waniewska	3,57	400,00	4,46	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Komendy Policji w Białymstoku

Edukacja i aktywność społeczna

Efekty osiągane przez uczniów w porównywalnych wynikach egzaminów zewnętrznych pozwalają ocenić poziom kształcenia m.in. na poziomie podstawowym. Jakość kształcenia i dostęp do rozwiniętych usług edukacyjnych wpływa na szanse rozwojowe dzieci i młodzieży oraz przygotowuje je do rozwijania pasji, talentów oraz kontynuowania edukacji na kolejnych szczeblach. Im lepsze wyniki uczniów tym wyższy kapitał ludzki, z kolei słabsze rezultaty edukacyjne są przesłankami do podejmowania działań wyrównawczych i wspierających np. poprzez rozwijanie i poszerzanie kompetencji włączających do aktywnego życia społecznego, obywatelskiego i ekonomicznego.

— Średni wynik egzaminu ósmoklasisty (język polski, matematyka i język angielski) – rok szkolny 2022/2023 [%]

Zakończenie edukacji na szczeblu podstawowym w postaci egzaminu ósmoklasisty pozwala na weryfikację jakości nauczania w poszczególnych szkołach oraz poziomu kompetencji uczniów z poszczególnych jednostek analitycznych. Średnia wartość dla gminy Łapy wynosiła 59,01%. W mieście Łapy uczniowie uzyskali średnio 57,00%. Najlepsze rezultaty osiągnęli uczniowie zamieszkujący sołectwa: Uhowo (70,51%), Gąsówka Skwarki, Gąsówka-Somachy, Płonka Kościelna, Płonka-Kozły, Płonka-Matyski, Płonka-Strumianka, Roszki-Włodki i Roszki-Wodźki (we wszystkich sołectwach uzyskali wynik 61,44%). Natomiast najstąbiej wypadli absolwenci ósmych klas z sołectw: Daniłowo Duże, Daniłowo Małe, Gąsówka-Oleksin, Łapy-Dębowa, Łapy-Korczaki, Łapy-Pluśniaki, Łapy-Szołajdy, którzy osiągnęli średni wynik na poziomie 53,73%.

Istnieją również wskaźniki dotyczące sektora edukacji, które mogą świadczyć o istnieniu stanów kryzysowych, związanych z niewłaściwymi zachowaniami uczniów lub ze specjalnymi potrzebami uczniów. Jednym z nich jest liczba sytuacji problemowych w szkołach na 100 uczniów.

— Liczba sytuacji problemowych w szkołach na 100 uczniów w roku szkolnym 2022/2023 r.

Średnia dla gminy Łapy wynosiła 10,67 takich zdarzeń na 100 uczniów. Wśród jednostek analitycznych negatywnie wyróżniało się miasto Łapy, gdzie miało miejsce 14,84 sytuacji na 100 uczniów i sołectwo Łapy-Dębowa (8,70/100 uczniów). Zjawisko sytuacji problemowych w szkołach dotyczących uczniów, generalnie jest zjawiskiem które zyskuje z roku na rok na znaczeniu i odgrywa istotną rolę w procesach wychowawczych tym samym warto je bacznie monitorować i wyciągać w stosunku do niego odpowiednie wnioski w zakresie prowadzonego procesu edukacyjno – wychowawczego.

Zaangażowanie w szeroko pojęte życie społeczne i działalność wspólnotową jest jednym z wyróżników dobrze zorganizowanej społeczności lokalnej. Wyraża się ono między innymi w zaangażowaniu społecznym poprzez zakładanie i działalność organizacji pozarządowych. Dlatego w celu zobrazowania tego zaangażowania społecznego przyjęto wskaźnik:

— Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców w 2023 r.

Siła trzeciego sektora – sektora społecznego/pozarządowego – mierzona jest m.in. liczbą organizacji pozarządowych (stowarzyszeń, fundacji), angażujących swoich członków lub wolontariuszy w działania rozwijające lokalny kapitał społeczny. W gminie Łapy, wg publicznych rejestrów organizacji pozarządowych, działało 2,83 OP/1000 mieszkańców. W mieście istniało 2,62 OP/1000 mieszkańców. Szczególnie pozytywnie pod tym względem wartości tego wskaźnika wypadały między innymi sołectwa: Łapy-Korczaki (18,52 OP/1000 mieszkańców) oraz Bokiny (8,30 OP/1000 mieszkańców). W około połowie jednostek analitycznych nie było zarejestrowanych organizacji pozarządowych.

Tabela 7. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – edukacja i aktywność społeczna

Jednostka	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty (język polski, matematyka i język angielski) – rok szkolny 2022/2023 [%]	Liczba sytuacji problemowych w szkołach na 100 uczniów w roku szkolnym 2022/2023	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców w 2023 r.
Łapy – cała gmina	59,01	10,67	2,83
Bokiny	54,92	0,00	8,30
Daniłowo Duże	53,73	0,00	5,03
Daniłowo Małe	53,73	0,00	0,00
Gąsówka-Oleksin	53,73	0,00	0,00
Gąsówka Osse	56,21	0,00	2,60
Gąsówka Skwarki	61,44	0,00	0,00
Gąsówka-Somachy	61,44	0,00	0,00
Gąsówka Stara	54,97	0,00	0,00
Łapy-Dębowina	53,73	8,70	6,49
Łapy-Kołpaki	56,21	0,00	0,00
Łapy-Korczaki	53,73	0,00	18,52
Łapy-Łynki	61,05	0,00	0,00
Łapy (miasto)	57,00	14,84	2,62
Łapy-Pluśniaki	53,73	0,00	7,41
Łapy-Szołajdy	53,73	0,00	3,58
Łupianka Nowa	54,92	0,00	0,00
Łupianka Stara	54,92	0,00	7,67
Płonka Kościelna	61,44	0,00	5,13
Płonka-Kozły	61,44	0,00	0,00
Płonka-Matyski	61,44	0,00	0,00
Płonka-Strumianka	61,44	0,00	3,46
Roszki-Włodki	61,44	0,00	0,00
Roszki-Wodźki	61,44	0,00	7,14
Uhowo	70,51	0,00	2,19
Wólka Waniewska	54,92	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, Urzędu Miejskiego w Łapach oraz bezpośrednio szkół podstawowych działających na terenie gminy Łapy

Krok 3: analiza wskaźnikowa – budowa wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Nawarstwianie się negatywnych zjawisk w sferze społecznej na terenie gminy jest pierwszym krokiem który może nas zbliżyć do wyznaczenia obszarów wymagających rewitalizacji. Kolejny etap prac delimitacyjnych obejmował więc opracowanie wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej. Zdecydowano się na wykorzystanie wskaźnika syntetycznego, aby móc zaprezentować zbiorcze przedstawienie stopnia natężenia degradacji w poszczególnych jednostkach analitycznych.

Tym samym: dla każdej z wyznaczonych jednostek agregacji danych (jednostek przestrzennych) całościowej analizie poddano pakiet wykorzystanych w diagnozie sfery społecznej wskaźników. Z uwagi na fakt korzystania ze zróżnicowanych wskaźników (w różnych jednostkach, przedziałach, sposobach relatywizacji) konieczna była standaryzacja każdego z nich umożliwiającą wzajemne porównywanie i dalszą analizę – tzw. normalizacja danych.

Jednym ze sposobów wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dla zjawisk społecznych jest metoda Perkala, rekomendowana w publikacji Ministerstwa Rozwoju i Technologii pt. „*Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*”. W pierwszej kolejności każde ze zjawisk kryzysowych normalizowane jest zgodnie ze wzorem:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i ,
 x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i ,
 \bar{x}_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j ,
 s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j .

Kolejnym krokiem budowania wskaźnika syntetycznego jest określenie czy dany wskaźnik jest stymulantą (wysokie wartości wskaźnika oznaczają, że dane zjawisko jest pozytywne), czy destymulantą (wysokie wartości wskaźnika oznaczają, że dane zjawisko jest negatywne). W przypadku destymulant otrzymane w wyniku normalizacji wartości pozostawia się bez zmian, natomiast uzyskane wartości dla stymulant należy przekształcić według wzoru:

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu,
 x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i .

Ostatni etap obejmuje obliczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego dla każdej z jednostek. Jest on sumą wszystkich wskaźników cząstkowych, które określają negatywne zjawiska w sferze społecznej. Wartość wskaźnika syntetycznego wskazuje czy dana znajduje się w stanie kryzysowym. Im wyższa wartość wskaźnika, tym większe natężenie kryzysu w danym miejscu. Wskaźnik syntetyczny dla zjawisk społecznych oblicza się za pomocą wzoru:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk,

n – liczba wskaźników (cech),

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej.

Jeżeli wartość wskaźnika syntetycznego jest dodatnia, to świadczy to o występowaniu kryzysu w sferze społecznej w danej jednostce, podczas gdy wartość ujemna wskazuje na pozytywny obraz zjawisk społecznych. Poniżej przedstawiono wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej (uzyskaną zgodnie z powyższą procedurą) dla poszczególnych jednostek agregacji danych (jednostek przestrzennych) wyznaczonych w gminie Łapy.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Tabela 8. Wskaźniki cząstkowe po normalizacji danych – sfera społeczna

(natężenie zjawisk kryzysowych – im wyższa wartość tym większy kryzys w sferze społecznej)

Miasto / Sołectwo	Demografia		Bezrobocie	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	Pomoc społeczna	
	Zmiana liczby ludności w latach 2018-2023	Odsetek osób powyżej 60 r.ż.	Odsetek osób bezrobotnych		Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu:	
					niepełnosprawności	przemocy w rodzinie
					w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej	
Bokiny	1,33	1,70	-0,42	-0,73	-0,77	-0,20
Daniłowo Duże	0,59	-0,30	-1,08	-0,67	2,72	-0,20
Daniłowo Mate	-0,78	-2,06	1,57	0,70	2,72	-0,20
Gąsówka Oleksin	0,95	-1,19	-1,04	-0,52	-0,77	-0,20
Gąsówka Osse	-1,25	0,62	0,40	-0,04	-0,66	-0,20
Gąsówka Skwarki	0,31	-0,46	-0,92	-1,02	0,39	-0,20
Gąsówka Somachy	-1,13	-2,42	1,57	1,94	-0,77	-0,20
Gąsówka Stara	-0,43	0,29	0,96	-0,71	0,23	-0,20
Łapy-Dębowina	0,23	-0,41	0,72	-0,51	0,49	-0,20
Łapy-Kołpaki	0,25	1,67	-0,32	-0,88	1,56	-0,20

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Łapy-Korczaki	1,18	0,76	-1,71	0,82	-0,77	-0,20
Łapy-Łynki	-2,87	-0,59	-0,14	-0,13	-0,31	-0,20
Łapy	0,47	1,19	0,61	-0,26	0,06	4,90
Łapy-Pluśniaki	-0,36	-0,53	-0,79	-0,55	0,23	-0,20
Łapy-Szołajdy	-0,17	0,21	0,97	-0,26	-0,59	-0,20
Łupianka Nowa	0,49	1,33	-1,71	1,97	-0,77	-0,20
Łupianka Stara	1,36	-0,79	-0,12	0,30	-0,23	-0,20
Płonka Kościelna	0,53	-0,36	0,05	-0,11	-0,54	-0,20
Płonka Kozły	0,71	-0,06	-0,69	0,71	-0,54	-0,20
Płonka Matyski	-1,94	1,04	0,89	2,70	-0,77	-0,20
Płonka Strumianka	-0,45	-0,33	1,53	0,67	-0,07	-0,20
Roszki Włodki	-0,48	0,19	1,21	-1,46	-0,77	-0,20
Roszki Wodźki	0,28	-0,25	-0,82	-0,96	0,97	-0,20
Uhowo	0,20	0,57	0,43	-0,49	-0,27	-0,20
Wólka Waniewska	0,97	0,19	-1,15	-0,52	-0,77	-0,20

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Miasto / Sołectwo	Bezpieczeństwo				Edukacja i kapitał ludzki		Aktywność społeczna
	Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców	Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2018-2023	Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców	Liczba kradzieży, naruszeń nietykalności osobistej na 100 mieszkańców	Średni wynik egzaminu ośmioklasisty (%)	Liczba sytuacji problemowych w szkołach na 100 uczniów	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
Bokiny	1,60	1,01	-0,64	-0,35	0,67	-0,28	-1,19
Daniłowo Duże	1,36	0,56	-0,08	4,23	0,95	-0,28	-0,43
Daniłowo Mate	1,75	-0,13	0,43	-0,35	0,95	-0,28	0,75
Gąsówka Oleksin	-0,19	-0,58	-0,91	-0,35	0,95	-0,28	0,75
Gąsówka Osse	-0,63	-0,13	-0,14	-0,35	0,36	-0,28	0,14
Gąsówka Skwarki	0,29	0,33	-0,69	-0,35	-0,88	-0,28	0,75
Gąsówka Somachy	-1,05	-0,58	-0,83	-0,35	-0,88	-0,28	0,75
Gąsówka Stara	1,23	2,61	-0,77	-0,35	0,66	-0,28	0,75
Łapy-Dębowina	-0,36	-0,51	-0,63	-0,35	0,95	2,34	-0,77
Łapy-Kołpaki	-0,16	-0,35	1,89	-0,35	0,36	-0,28	0,75
Łapy-Korczaki	-1,05	-0,58	2,74	-0,35	0,95	-0,28	-3,58
Łapy-Łynki	-0,65	-0,35	0,11	-0,35	-0,79	-0,28	0,75

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Łapy	0,76	-0,17	-0,88	0,75	0,17	4,20	0,14
Łapy-Pluśniaki	-1,05	-0,58	-0,06	-0,35	0,95	-0,28	-0,98
Łapy-Szotajdy	-0,76	-0,35	-0,96	-0,35	0,95	-0,28	-0,09
Łupianka Nowa	0,06	-0,35	2,13	-0,35	0,67	-0,28	0,75
Łupianka Stara	-1,05	-0,58	-0,55	-0,35	0,67	-0,28	-1,05
Płonka Kościelna	1,61	-0,56	-0,21	1,99	-0,88	-0,28	-0,45
Płonka Kozły	-1,05	-0,58	0,34	-0,35	-0,88	-0,28	0,75
Płonka Matyski	-1,05	-0,58	0,46	-0,35	-0,88	-0,28	0,75
Płonka Strumianka	-0,50	-0,13	-0,75	-0,35	-0,88	-0,28	-0,06
Roszki Włodki	-1,05	-0,58	1,40	-0,35	-0,88	-0,28	0,75
Roszki Wodźki	0,09	-0,66	-0,10	-0,35	-0,88	-0,28	-0,92
Uhowo	0,06	3,52	-0,80	0,32	-3,04	-0,28	0,24
Wólka Waniewska	1,80	0,33	-0,51	-0,35	0,67	-0,28	0,75

Źródło: opracowanie własne

Tabela 9. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna (podsumowanie)

Miasto / Sołectwo	Wskaźnik syntetyczny suma
Bokiny	1,72
Danitowo Duże	7,36
Danitowo Małe	5,07
Gąsówka Oleksin	-3,39
Gąsówka Osse	-2,16
Gąsówka Skwarki	-2,74
Gąsówka Somachy	-4,24
Gąsówka Stara	3,98
Łapy-Dębowina	1,00
Łapy-Kołpaki	3,93
Łapy-Korczaki	-2,08
Łapy-Łynki	-5,79
Łapy	11,94
Łapy-Pluśniaki	-4,56
Łapy-Szołajdy	-1,88
Łupianka Nowa	3,72
Łupianka Stara	-2,88
Płonka Kościelna	0,57
Płonka Kozły	-2,14
Płonka Matyski	-0,22
Płonka Strumianka	-1,80
Roszki Włodki	-2,52
Roszki Wodźki	-4,08
Uhowo	0,25
Wólka Waniewska	0,93

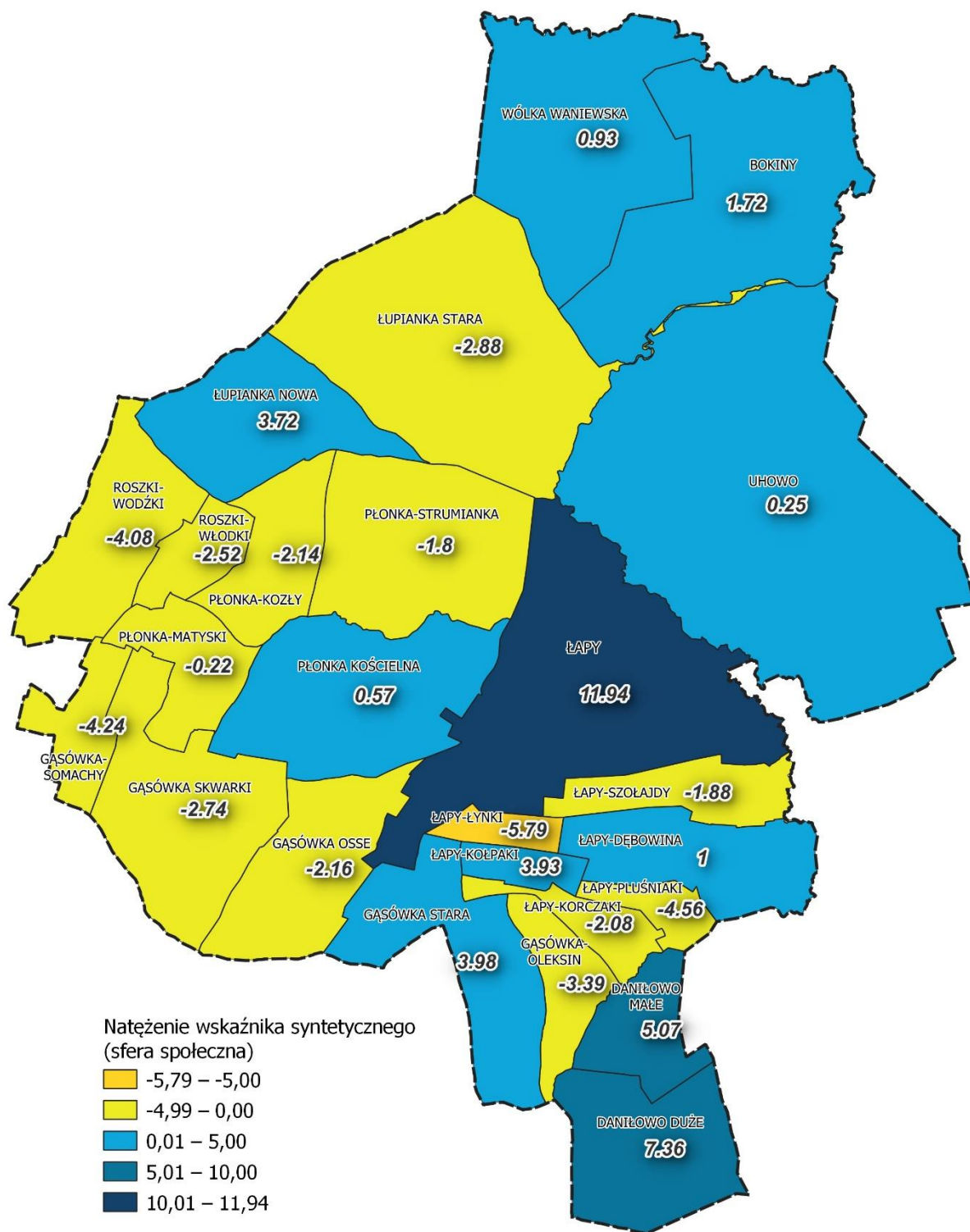
Źródło: opracowanie własne

Powyższe działania pozwoliły na ustalenie, które z analizowanych jednostek przestrzennych cechuje wysokie natężenie zjawisk kryzysowych oraz wysoki poziom degradacji i tym samym w których z nich potencjalnie wymagana jest najpilniejsza interwencja rewitalizacyjna.

W efekcie niniejszej analizy uzyskano wynik - obszar gminy Łapy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych to obszar jednostek przestrzennych: miasto Łapy, Bokiny, Daniłowo Duże, Daniłowo Małe, Gąsówka Stara, Łapy-Dębowina, Łapy-Kołpaki, Łupianka Nowa, Płonka Kościelna, Uhowo, Wólka Waniewska.

Najwyższe wartości wskaźnik syntetyczny w sferze społecznej przyjmuje dla jednostki: miasto Łapy.

Rysunek 2. Wartości wskaźnika syntetycznego w sferze społecznej dla gminy Łapy.

Źródło: opracowanie własne

Krok 4: analiza danych w pozostałych sferach

Zgodnie z wytycznymi ustawy o rewitalizacji w procedurze delimitacji, oprócz analizy negatywnych zjawisk w sferze społecznej, uwzględnia się także występowanie kryzysu w przynajmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Występowanie kryzysu w sferze społecznej stanowi podstawę do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a sfery pozaspołeczne stanowią w tym przypadku kolejną, uzupełniającą tę decyzję przesłankę.

W ramach tego etapu przeprowadzono szczegółową diagnozę zjawisk występujących na terenie gminy Łapy w pozostałych (pozaspołecznych) sferach wskazanych w ustawie o rewitalizacji.

Analiza – analogicznie jak w Kroku 2 – została przeprowadzona w podziale na ustalone jednostki przestrzenne z uwzględnieniem 18 wskaźników opisujących negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, techniczne i funkcjonalno-przestrzenne.

Zgodnie z wytycznymi ustawy o rewitalizacji analizie poddano także wskaźniki pozwalające na ocenę stopnia dostępności przestrzeni i obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami. W tym celu w sferze funkcjonalno – przestrzennej i technicznej uwzględniono takie wskaźniki jak:

- Występowanie miejsc parkingowych dedykowanych osobom z niepełnosprawnością przy budynkach użyteczności publicznej;
- Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnością;
- Odsetek budynków użyteczności publicznej z wejściem dostępnym dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

Tabela 10. Wykaz wskaźników do sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej

L.p.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Definicja wskaźnika
1.	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców.	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik świadczy o stanie lokalnej gospodarki i lokalnego rynku pracy.
2.	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w latach 2018 – 2023 (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik świadczy o stanie lokalnej gospodarki, jej dynamice, poprzez obraz trendu zmian zachodzących na przestrzeni określonego czasu.
3.	Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie w 2023 r. (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik świadczy o stanie lokalnej gospodarki i występowaniu ewentualnych problemów na lokalnym rynku pracy.
4.	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik świadczy o stanie lokalnej gospodarki i dynamice rozwoju lokalnego rynku pracy.
5.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik świadczy o stanie lokalnej gospodarki i występowaniu ewentualnych problemów na lokalnym rynku pracy.
6.	Średnie roczne stężenie B(a)P w 2022 r.	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Wskaźnik obrazuje stan jakości powietrza na danym obszarze.
7.	Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)	Hydroportal - ISOK	Wskaźnik prezentuje czy dany obszar jest objęty ryzykiem powodziowym - na danym obszarze istnieje wysokie (10%) prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi.
8.	Obszary zagrożone powodzią od wód gruntowych (podtopienia)	Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy	Wskaźnik prezentuje czy dany obszar jest objęty ryzykiem podtopienia - zagrożenie powodzią od wód gruntowych (podtopieniami).
9.	Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Wskaźnik mówi o tym czy na danym obszarze występuje któraś z form ochrony przyrody (Parki Narodowe lub Natura 2000). Dla człowieka i jego jakości życia sąsiedztwo obszarów chronionych, z zachowanym naturalnym biosystemem, jest czynnikiem sprzyjającym (pozytywny wpływ na zdrowie).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

L.p.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Definicja wskaźnika
10.	Odsetek sieci drogowej wymagającej napraw w ogólnej długości sieci drogowej wg jednostki w 2023 r. (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik świadczy o jakości i stanie technicznym infrastruktury drogowej, warunkach do przemieszczania się mieszkańców oraz konieczności ponoszenia dodatkowych nakładów na niezbędne naprawy.
11.	Gęstość średnioważona przystanków w 2023 r.	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik obrazuje poziom dostępności do publicznej usługi komunikacyjnej oraz warunki dla mobilności i przemieszczania się.
12.	Występowanie placówek opieki zdrowotnej w 2023 r.	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik pokazuje możliwość dostępu mieszkańców do placówek służby zdrowia w danej jednostce.
13.	Występowanie miejsc parkingowych dedykowanych osobom z niepełnosprawnością przy budynkach użyteczności publicznej w 2023 r.	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik może świadczyć o niedostosowaniu infrastruktury publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
14.	Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnością w 2023 r. (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik może świadczyć o konieczności poprawy infrastruktury – obiektów użyteczności publicznej – pod kątem zapewnienia lub zwiększenia dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami.
15.	Odsetek budynków użyteczności publicznej z wejściem dostępnym dla osób z niepełnosprawnością ruchową w 2023 r. (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik może świadczyć o konieczności poprawy infrastruktury – obiektów użyteczności publicznej – pod kątem zapewnienia lub zwiększenia dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami.
16.	Udział budynków zawierających azbest w ogólnej liczbie budynków w 2023 r. (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik obrazuje jakość tkanki budowlanej poprzez udział budynków wykonanych z materiałów mogących stanowić zagrożenia dla zdrowia mieszkańców.
17.	Udział liczby pieców do wymiany/budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków w 2023 r. (%)	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik obrazuje jakość tkanki budowlanej poprzez udział budynków wymagających wymiany pieców lub zmiany nieekologicznych źródeł ciepła na źródła bezpieczne dla środowiska naturalnego.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

L.p.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Definicja wskaźnika
18.	Liczba budynków zabytkowych na km ² w 2023 r.	Urząd Miejski w Łapach	Wskaźnik obrazuje jakość tkanki budowlanej i może świadczyć o konieczności ponoszenia dodatkowych nakładów finansowych na utrzymanie obiektów zabytkowych.

Źródło: opracowanie własne

Sfera gospodarcza

Determinanty dynamiki rozwoju gminy to m.in.: atrakcyjność lokalnego rynku pracy, ilość i jakość podmiotów gospodarczych, poziom zatrudnienia, poziom bezrobocia, poziom wynagrodzeń czy specjalizacje lokalnych firm. Z kolei zjawiska kryzysowe w tych obszarach mogą wpływać i potęgować negatywne trendy społeczne, w tym decyzje migracyjne mieszkańców. Kondycja gospodarcza gminy jest bowiem jednym z wyznaczników jakości życia mieszkańców. Stan lokalnej gospodarki jest także istotnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców.

Gmina Łapy jest gminą zróżnicowaną, charakteryzującą się zarówno obszarami typowo miejskimi, gdzie funkcje gospodarcze są funkcjami dominującymi, jak i obszarami o tzw. wiejskim charakterze. W ramach analizy gospodarczej skoncentrowano się tylko na zaprezentowaniu wskaźników odnoszących się do podmiotów gospodarczych, nie analizując funkcji rolniczej, ponieważ pozarolnicza działalność gospodarcza ma największy wpływ na identyfikację potencjalnych kryzysów w sferze gospodarcze gminy Łapy.

Bazując na danych źródłowych uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Łapach do analizy sfery gospodarczej zostało wykorzystane pięć wskaźników:

— Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.

Niskie wartości wskaźnika są objawem regresji rozwoju społeczno-gospodarczego. Zjawiska kryzysowe sfery gospodarczej, takie jak niski stopień przedsiębiorczości czy słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw, niekorzystnie przekładają się na dynamikę rozwoju gminy i mają także swój negatywny wpływ na sytuację społeczną obszaru i jego mieszkańców. W 2023 r. na 100 mieszkańców gminy Łapy przypadało ponad 5 aktywnych podmiotów gospodarczych (5,58/100 mieszkańców). Wyraźnie najwięcej aktywnych podmiotów gospodarczych, w przeliczeniu na 100 mieszkańców, występowało w jednostce analitycznej Łapy - Kołpaki (11,11), kolejne wysokie wartości wskaźnika odnotowano w jednostce Daniłowo Małe (8,77), ale także Łapy-Pluśniaki (6,67) czy samym mieście Łapy, gdzie wskaźnik ten także osiągnął wartość przekraczającą średnią dla gminy (6,33). Najmniejsza koncentracja podmiotów gospodarczych, w przeliczeniu na 100 mieszkańców, występowała w: Gąsówce Somachy (0,00), Łapy – Korczaki (0,00) oraz Łupianka Nowa (0,00) gdzie nie odnotowano w 2023 r. żadnego podmiotu gospodarczego. Zdecydowana większość jednostek przestrzennych w gminie Łapy odnotowała wartości poniżej średniej dla gminy - w ramach analizowanego wskaźnika.

— Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w latach 2018 – 2023 [%]

W gminie Łapy liczba takich podmiotów, w analizowanym okresie czasu, zwiększyła się o 14,38 %. W większości jednostek analitycznych sytuacja gospodarcza, ukazana za pomocą zmiany liczby podmiotów gospodarczych w 2023 r. poprawiła się w stosunku do roku 2018. Najbardziej dynamiczna i pozytywna zmiana, na przestrzeni analizowanych lat, została odnotowana w jednostkach przestrzennych: Daniłowo Duże – przyrost liczby podmiotów gospodarczych wynosił 300,00%, Daniłowo Małe (przyrost o 150,00%) i Gąsówka-Oleksin (przyrost o 133,33%). W mieście Łapy funkcjonowało w 2023 r. o 12,27% podmiotów więcej niż w 2018 r. Natomiast na tle gminy szczególnie niekorzystanie wyglądały zmiany w dwóch sołectwach, które charakteryzowały się największym spadkiem tego wskaźnika: Łupianka Nowa (- 100%) i Bokiny (- 33,33%).

— **Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie w 2023 r. [%]**

W całej gminie Łapy, wg. stanu na 2023 r., 18,86% podmiotów dokonało zawieszenia działalności gospodarczej, natomiast w mieście Łapy było to odpowiednio 17,91%. Największy udział zawieszonych podmiotów gospodarczych, w ich ogólnej liczbie, wystąpił w sołectwach: Gąsówka-Somachy (100%) i Łapy-Korczaki (100%). Najbardziej stabilna gospodarczo sytuacja wyglądała w sołectwie Łapy-Szotajdy, gdzie jedynie 9,09% podmiotów gospodarczych zawiesiło swoją działalność (wg stanu na 2023 r.).

— **Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.**

Do jednostek przestrzennych, w których w 2023 r. zarejestrowano najmniej nowych podmiotów gospodarczych, w przeliczeniu na 100 mieszkańców, należały: Gąsówka Stara (0,20/100 mieszkańców) i Uhowo (0,22/100 mieszkańców). Wypadły one niekorzystnie na tle gminy Łapy, gdzie zarejestrowano 0,34 podmioty na 100 mieszkańców. W mieście Łapy dokonano rejestracji 0,40 podmiotów na 100 mieszkańców co wskazuje na lokalną dynamikę gospodarczą jednostki.

— **Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.**

W gminie Łapy w 2023 roku wyrejestrowano 0,23 podmioty na 100 mieszkańców. Nieznacznie więcej podmiotów wyrejestrowano w samym mieście Łapy – 0,26/100 mieszkańców. W 2023 r. średnia liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców osiągnęła wartości najwyższe w jednostce przestrzennej Roszki-Wodźki (1,43), Łapy-Dębowina (0,65) i Gąsówka Skwarki (0,42). Najmniej podmiotów gospodarczych w 2023 r. zostało wyrejestrowanych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w sołectwie Uhowo - 0,07 oraz w sołectwie Gąsówka Stara - 0,20.

Tabela 11. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – sfera gospodarcza

Jednostka	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w latach 2018 – 2023 [%]	Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie w 2023 r. [%]	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.
Łapy – cała gmina	5,58	14,38	18,86	0,34	0,23
Bokiny	2,07	-33,33	16,67	0,00	0,00
Daniłowo Duże	4,02	300,00	0,00	0,00	0,00
Daniłowo Małe	8,77	150,00	0,00	0,00	0,00
Gąsówka-Oleksin	4,30	133,33	42,86	0,00	0,00
Gąsówka Osse	2,86	-6,67	21,43	0,00	0,00
Gąsówka Skwarki	1,68	50,00	33,33	0,00	0,42
Gąsówka-Somachy	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00
Gąsówka Stara	3,88	60,00	20,83	0,20	0,20
Łapy-Dębowina	4,76	12,50	18,52	0,43	0,65
Łapy-Kotpaki	11,11	44,44	23,08	0,00	0,00
Łapy-Korczaki	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Jednostka	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w latach 2018 – 2023 [%]	Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie w 2023 r. [%]	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.
Łapy-Łynki	3,03	85,71	53,85	0,00	0,00
Łapy (miasto)	6,33	12,27	17,91	0,40	0,26
Łapy-Pluśniaki	6,67	42,86	10,00	1,48	0,00
Łapy-Szotajdy	3,58	-15,38	9,09	0,36	0,00
Łupianka Nowa	0,00	-100,00	0,00	0,00	0,00
Łupianka Stara	4,35	4,76	22,73	0,51	0,26
Płonka Kościelna	5,64	85,71	15,38	0,00	0,26
Płonka-Kozły	3,28	-20,00	0,00	0,00	0,00
Płonka-Matyski	1,39	0,00	0,00	0,00	0,00
Płonka-Strumianka	1,38	-20,00	50,00	0,00	0,00
Roszki-Włodki	1,56	100,00	50,00	1,56	0,00
Roszki-Wodźki	2,86	-14,29	33,33	0,71	1,43
Uhowo	4,16	20,00	20,83	0,22	0,07

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Jednostka	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w latach 2018 – 2023 [%]	Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie w 2023 r. [%]	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.
Wólka Waniewska	5,36	0,00	25,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Łapach

Analizując sytuację w sferze gospodarczej, w oparciu o opisanych powyżej wskaźników, wyodrębniono jednostki przestrzenne dotknięte kryzysem w największym stopniu.

Dla żadnej z jednostek przestrzennych nie odnotowano sytuacji kryzysowej manifestującej się we wszystkich obszarach analizy (dla wszystkich pięciu wskaźników), jednak istnieją jednostki, gdzie zaobserwowano niekorzystną sytuację pod względem czterech wskaźników. Należały do nich: Gąsówka Osse, Gąsówka Skwarki, Gąsówka-Somachy, Łapy-Korczaki, Łupianka Stara, Płonka-Strumianka, Roszki-Wodźki i Wólka Waniewska.

W mieście Łapy na występowanie kryzysu wskazały dwa mierniki. W mieście nastąpiła niekorzystna, w porównaniu z gminą Łapy, zmiana liczby podmiotów w 2023 r. w stosunku do 2018 r. oraz wyższa niż średnia dla gminy liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych. Wskazuje to potencjalnie na kurczenie się obszaru działalności gospodarczej w mieście Łapy. Zwykle działalność gospodarcza koncentruje się w obszarze miejskim, wykazując niejednokrotnie wyraźny trend wzrostowy, zatem powyższe wyniki dla miasta Łapy nieco niepokojąco odbiegają od tej powszechnej tendencji, chociaż generalnie w jednostce przestrzennej miasto Łapy kryzysu w sferze gospodarczej (analizowanego w kontekście rewitalizacyjnym) nie odnotowano.

Sfera środowiskowa

Stan środowiska naturalnego, charakteryzujący miejsce zamieszkania, jest istotnym czynnikiem wpływającym na jakość życia, kondycję zdrowotną, poczucie bezpieczeństwa, czy poczucie dobrostanu, który znacząco wpływa na wzmocnienie funkcji osadniczych danego obszaru. Dlatego też czynniki środowiskowe, wraz ze wzrostem świadomości mieszkańców dotyczących m.in. zanieczyszczenia powietrza, zmian klimatycznych czy trendów konsumpcyjnych (*zero waste*), wyraźnie zyskują na znaczeniu.

Na podstawie danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) za 2022 r., Hydroportalu - Informatycznego Systemu Ostony Kraju, Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego i Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska do analizy sfery środowiskowej wykorzystano cztery wskaźniki:

— Średnie roczne stężenie B(a)P [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]

Na podstawie danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) można wywnioskować, że średnie roczne stężenie B(a)P dla gminy Łapy sięgało 0,47 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]. Sytuacja z zanieczyszczeniem powietrza tym składnikiem najgorzej wyglądała dla jednostek: Łapy-Szotajdy (1,68 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]), miasto Łapy (1,24 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]), Łapy-Dębowina (1,14 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]) oraz Łapy-Łynki (1,12 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]). Natomiast najkorzystniejszą sytuacją wyglądała w sołectwach: Wólka Waniewska (0,20 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]), Bokiny (0,21 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]), Roszki-Wodźki (0,25 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]), Roszki-Włodki (0,27 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]) i Gąsówka-Somachy (0,27 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]), co świadczyło o lepszej jakości powietrza na tych obszarach.

Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem w sferze środowiskowej jest zagrożenie powodzią i podtopieniami. W ramach analizy zbadano czy dana jednostka jest uznana za obszar zagrożenia powodziowego raz na 10 lat lub obszar zagrożony powodzią od wód gruntowych.

— Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)

Gmina Łapy objęta jest terenem, który podlega temu zagrożeniu, tak samo jak miasto Łapy. Za obszar zagrożenia powodziowego 10 % uznaje się także połowę z analizowanych sołectw (12 z 24 jednostek), między innymi: Bokiny, Daniłowo Duże, Łapy-Dębowina, Uhowo i Wólkę Waniewską.

— **Obszary zagrożone powodzią od wód gruntowych (podtopienia)**

Za obszar zagrożony podtopieniami uznaje się gminę Łapy, miasto Łapy oraz zdecydowaną większość analizowanych sołectw, z wyjątkiem: Gąsówki Osse, Łap-Kołpak i Łupianki Nowej.

— **Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody**

Na terenie, na którym istnieją obszary chronione (parki narodowe lub obszar Natura 2000 jak w przypadku gminy Łapy), stan środowiska naturalnego przyjmuje wyższe wartości. Dla człowieka i jego jakości życia sąsiedztwo obszarów chronionych, z zachowanym naturalnym biosystemem, jest czynnikiem sprzyjającym, mającym pozytywny wpływ na zdrowie ludzkie (poprzez m.in. poprawę samopoczucie i ogólnego zdrowia psychicznego, wpływając pozytywnie na samoocenę i redukcję stresu, podnosząc odporność organizmu). Tym samym wskaźnik: występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody należy uznać jako stymulant rozwoju danej jednostki – oznakę pozytywnej sytuacji w sferze środowiskowej, ekosystemie życia mieszkańców danej jednostki przestrzennej. Analogicznie, tam gdzie obszary chronione nie występują, można mówić o kryzysie w sferze środowiskowej. Formą ochrony przyrody objętych jest prawie połowa analizowanych jednostek agregacji danych w gminie Łapy, między innymi: Łupianka Nowa, Łupianka Stara, Płonka Kościelna, Daniłowo Małe oraz miasto Łapy. Jednostki jej pozbawione (z tzw. kryzysem) to m.in.: Gąsówka-Oleksin, Gąsówka Skwarki, Łapy-Łynki i Płonka-Kozły.

Tabela 12. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych– sfera środowiskowa

Jednostka	Średnie roczne stężenie B(a)P w 2022 r. [µg/m ³]	Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)	Obszary zagrożone powodzią od wód gruntowych (podtopienia)	Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody
Łapy - cała gmina	0,47	TAK	TAK	TAK
Bokiny	0,21	TAK	TAK	TAK
Daniłowo Duże	0,31	TAK	TAK	TAK
Daniłowo Małe	0,34	NIE	TAK	TAK
Gąsówka-Oleksin	0,38	NIE	TAK	NIE
Gąsówka Osse	0,56	NIE	NIE	NIE
Gąsówka Skwarki	0,35	NIE	TAK	NIE
Gąsówka-Somachy	0,27	NIE	TAK	NIE
Gąsówka Stara	0,51	NIE	TAK	NIE
Łapy-Dębowina	1,14	TAK	TAK	TAK
Łapy-Kołpaki	0,40	NIE	NIE	NIE
Łapy-Korczaki	0,40	TAK	TAK	NIE
Łapy-Łynki	1,12	NIE	TAK	NIE

Jednostka	Średnie roczne stężenie B(a)P w 2022 r. [µg/m ³]	Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)	Obszary zagrożone powodzią od wód gruntowych (podtopienia)	Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody
Łapy (miasto)	1,24	TAK	TAK	TAK
Łapy-Pluśniaki	0,37	TAK	TAK	TAK
Łapy-Szołajdy	1,68	TAK	TAK	TAK
Łupianka Nowa	0,35	NIE	NIE	TAK
Łupianka Stara	0,35	TAK	TAK	TAK
Płonka Kościelna	0,99	TAK	TAK	TAK
Płonka-Kozły	0,39	TAK	TAK	NIE
Płonka-Matyski	0,38	NIE	TAK	NIE
Płonka-Strumianka	0,69	TAK	TAK	TAK
Roszki-Włodki	0,27	NIE	TAK	NIE
Roszki-Wodźki	0,25	NIE	TAK	NIE
Uhowo	0,48	TAK	TAK	TAK
Wólka Waniewska	0,20	TAK	TAK	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Łapach, Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego i Generalnej Dyrekcja Ochrony Środowiska

Podsumowując wyniki opisanych wyżej wskaźników, w sferze środowiskowej nie występują jednostki przestrzenne, w których odnotowano stan kryzysowy pod względem wszystkich czterech wskaźników. Jednakże trzy wskaźniki wskazują na obszar kryzysowy w sołectwach: Gąsówka Stara, Łapy-Dębowna, Łapy-Korczaki, Łapy-Łynki, miasto Łapy, Łapy-Szołajdy, Płonka Kościelna, Płonka-Kozły, Płonka-Strumianka, Uhowo.

Sfera funkcjonalno – przestrzenna

Sfera przestrzenno - funkcjonalna jest kolejnym istotnym obszarem wymagającym w procesie identyfikacji zagadnień kryzysowych, pozwalających na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. W jej zakresie znajdują się aspekty dotyczące infrastruktury technicznej, dostępności przestrzennej usług oraz rozwiązań dostępnościowych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Na podstawie danych uzyskanych od Urzędu Miejskiego w Łapach do analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej wykorzystano cztery wskaźniki:

- **Odsetek sieci drogowej wymagającej napraw w ogólnej długości sieci drogowej wg jednostki w 2023 r. [%]**

Stan i jakość infrastruktury drogowej jest ważnym czynnikiem wpływającym na ocenę jakości miejsca zamieszkania oraz warunków funkcjonowania i przemieszczania się mieszkańców w celu realizacji ich podstawowych potrzeb i dostępu do usług. Dla zobrazowania zjawiska Urząd Miejski w Łapach dokonał zsumowania powierzchni wszystkich działek z terenu gminy Łapy oznaczonych w ewidencji gruntów sygnaturą DR (drogi), jak również dokonał oceny wskazującej na potrzebę modernizacji/naprawy poszczególnych dróg na terenie gminy Łapy (dane zestawione w postaci powierzchni działek o sygnaturze DR). W efekcie różnicy uzyskano wartości pozwalające na wyznaczenie niniejszego wskaźnika. W gminie Łapy 0,20% sieci drogowej wymagało naprawy. Odsetek sieci drogowej wymagającej modernizacji w samym mieście Łapy ponad dwukrotnie przekraczał średnią wartość dla gminy i wynosił 0,44%. Wśród sołectw najgorsza jakość sieci drogowej wymagająca naprawy w stosunku do ogólnej długości sieci drogowej dotyczyła jednostek: Łupianka Nowa (0,65%), Bokiny (0,41%) oraz Roszki-Wodźki (0,39%).

— Gęstość średnioważona przystanków w 2023 r.

Kolejny wskaźnik, przypisany do sfery przestrzenno-funkcjonalnej, koncentruje się na dostępności mieszkańców gminy Łapy do przystanków komunikacji publicznej. Wskaźnik gęstości średnioważonej przystanków zbudowany jest na podstawie dwóch wskaźników – liczby przystanków na 10 000 mieszkańców oraz liczby przystanków na km², i świadczy o rozmieszczeniu w przestrzeni gminy przystanków i ich dostępność w odniesieniu do poszczególnych jednostek analitycznych. Bliskość przystanków jest ważna dla zapewnienia swobodnego poruszania się po gminie (mobilności mieszkańców) oraz wpływa na zapewnienie większej dostępności do usług, instytucji publicznych oraz przestrzeni publicznej. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami, ale także dzieci i młodzieży. W procesie konstruowania wskaźnika uwzględniono: przystanki komunikacyjne których właścicielem jest Województwo Podlaskie (Uchwała nr LIV/853/2023 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dn. 22.08.2023 r.) oraz te których zarządcą jest Powiat Białostocki (Uchwała nr LXXXIII/607/2023 Rady Powiatu Białostockiego z dn. 30.11.2023 r.). W gminie Łapy gęstość średnioważona przystanków (stan na 31.12.2023 r.) wynosiła 3,49. W mieście Łapy dostępność przystanków była mniejsza niż w gminie i ten wskaźnik przyjmował wartość 1,93. Gęstość średnioważona przystanków mniejsza niż średnia dla gminy występowała również w sołectwach: Uhowo (2,35), Gąsówka Osse (2,46), Gąsówka Skwarki (2,65), Daniłowo Duże (3,31). Najlepsza sytuacja była natomiast w sołectwie Łapy-Korczaki, gdzie gęstość średnioważona przystanków wynosi 23,86, a także w sołectwach: Roszki-Włodki (20,77), Łapy-Pluśniaki (17,54), Łapy-Łynki (16,22) oraz Gąsówka-Oleksin (15,13%).

— Występowanie placówek opieki zdrowotnej w 2023 r.

Poza dostępnością przystanków komunikacji publicznej, istotnym aspektem jest także dostęp mieszkańców do opieki zdrowotnej. Postępujące zmiany demograficzne, starzenie się społeczeństwa, to czynniki jakie rolę dostępności do usług medycznych, z roku na rok będą podnosić, czynią ją jedną z kluczowych dla zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców. Oczywistym jest, że rozwój sieci placówek opieki zdrowotnej może mieć naturalne ograniczenia wynikające m.in. z rachunku ekonomicznego – nie w każdym sołectwie/miejscu może powstać placówka opieki zdrowotnej, jednak strategiczne decyzje samorządu lokalnego mogą zmierzać w kierunku zapewnienia dostępu do takiej placówki dla mieszkańców każdego sołectwa m.in. poprzez wdrażanie rozwiązań typu taksówka dla seniora, itp. ułatwiających dotarcie mieszkańcom do placówek opieki zdrowotnej. Tym samym, w kontekście planowania rozwoju gminy, dostęp do placówek opieki zdrowotnej jest bardzo istotny. Przyjęty wskaźnik informuje

czy na terenie danej jednostki znajduje się co najmniej jedna placówka opieki zdrowotnej. Występowanie takich obiektów zanotowano jedynie w mieście Łapy oraz w sołectwie Uhowo.

Ostatni wskaźnik uwzględniony w ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej odnosi się do oceny istniejących, w poszczególnych jednostkach analitycznych, warunków związanych z zapewnieniem dostępności architektonicznej do budynków, usług, przestrzeni dla osób ze specjalnymi potrzebami – osób z niepełnosprawnościami. Zwrócenie uwagi na wprowadzane w przestrzeń publiczną rozwiązania sprzyjające korzystaniu z niej przez osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym wprost przez osoby z niepełnosprawnościami, jest nie tylko znakiem czasu – upowszechnienia się zasad uniwersalnego projektowania, ale także wymogiem ustawowym – ustawa o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dn. 19.07.2019 r. Wchodząc w życie niniejsza ustawa zmieniła zalecenia ustawy o rewitalizacji (z dn. 09.10.2015 r.) w jeszcze większym stopniu kierując jej zalecenia w stronę poprawy warunków życia i funkcjonowania osób ze szczególnymi potrzebami - osób często narażonych na marginalizację lub wręcz dyskryminację ze względu na np. niepełnosprawność czy też obniżony poziom sprawności z powodu wieku albo choroby i przez to ograniczenia w korzystaniu z przestrzeni publicznej. Tym samym w tym aspekcie przeanalizowano wskaźnik:

— **Występowanie miejsc parkingowych dedykowanych osobom z niepełnosprawnością przy budynkach użyteczności publicznej w 2023 r.**

W gminie Łapy, w tym w jednostce analitycznej miasto Łapy, znajdowały się miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami. Niekorzystna sytuacja pod tym względem występowała jednak w około 1/3 analizowanych jednostek (sołectw), gdzie budynki użyteczności publicznej nie posiadały miejsc parkingowych dedykowanych dla osób z niepełnosprawnościami. Taki stan był między innymi w sołectwach: Bokiny, Daniłowo Duże, Daniłowo Małe, Gąsówka-Oleksin, Płonka Kościelna.

Tabela 13. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – sfera przestrzenno-funkcjonalna

Jednostka	Odsetek sieci drogowej wymagającej napraw w ogólnej długości sieci drogowej wg jednostki [%]	Gęstość średnioważona przystanków	Występowanie placówek opieki zdrowotnej	Występowanie miejsc parkingowych dedykowanych osobom z niepełnosprawnością przy budynkach użyteczności publicznej
Łapy – cała gmina	0,20	3,49	TAK	TAK
Bokiny	0,41	8,25	NIE	NIE
Daniłowo Duże	0,00	3,31	NIE	NIE
Daniłowo Małe	0,18	8,94	NIE	NIE
Gąsówka-Oleksin	0,19	15,13	NIE	NIE
Gąsówka Osse	0,12	2,46	NIE	brak B.U.P.
Gąsówka Skwarki	0,30	2,65	NIE	NIE

Jednostka	Odsetek sieci drogowej wymagającej napraw w ogólnej długości sieci drogowej wg jednostki [%]	Gęstość średnioważona przystanków	Występowanie placówek opieki zdrowotnej	Występowanie miejsc parkingowych dedykowanych osobom z niepełnosprawnością przy budynkach użyteczności publicznej
Gąsówka-Somachy	0,24	9,71	NIE	brak B.U.P.
Gąsówka Stara	0,12	6,09	NIE	brak B.U.P.
Łapy-Dębowina	0,04	4,73	NIE	brak B.U.P.
Łapy-Kołpaki	0,19	0,00	NIE	brak B.U.P.
Łapy-Korczaki	0,00	23,86	NIE	brak B.U.P.
Łapy-Łynki	0,00	16,22	NIE	brak B.U.P.
Łapy (miasto)	0,44	1,93	TAK	TAK
Łapy-Pluśniaki	0,00	17,54	NIE	brak B.U.P.
Łapy-Szołajdy	0,00	3,97	NIE	NIE
Łupianka Nowa	0,65	10,93	NIE	brak B.U.P.
Łupianka Stara	0,10	4,43	NIE	TAK
Płonka Kościelna	0,00	7,84	NIE	NIE
Płonka-Kozły	0,19	10,77	NIE	brak B.U.P.
Płonka-Matyski	0,17	0,00	NIE	brak B.U.P.
Płonka-Strumianka	0,23	4,66	NIE	brak B.U.P.
Roszki-Włodki	0,00	20,77	NIE	brak B.U.P.
Roszki-Wodźki	0,39	8,16	NIE	brak B.U.P.
Uhowo	0,05	2,35	TAK	TAK
Wólka Waniewska	0,00	13,01	NIE	NIE

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Łapach

Reasumując, w kontekście zagadnień kryzysowych identyfikowanych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, najbardziej zdegradowany obszar stanowiła jednostka Gąsówka Skwarki, gdzie odnotowano niekorzystną sytuację pod względem czterech wskaźników. Stan kryzysowy obejmujący trzy wskaźniki zaobserwowano w sołectwach: Bokiny i Daniłowo Duże.

Miasto Łapy wypadło negatywnie w dwóch obszarach tej sfery, charakteryzując się wyższym niż dla gminy odsetkiem sieci drogowej wymagającej napraw w ogóle sieci drogowej oraz niższą niż średnia dla gminy gęstością średnioważoną przystanków.

Sfera techniczna

Istotnym obszarem analizy, służącej identyfikacji negatywnych czynników i zjawisk pozaspółecznych, jest również sfera techniczna, która w szczególności odnosi się do oceny

stopnia degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych (w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym), niedostatku rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z istniejących obiektów budowlanych oraz identyfikacji barier w dostępie do budynków osób ze szczególnymi potrzebami. Elementy te bezpośrednio wpływają na jakość tkanki zurbanizowanej gminy i w obliczu wysokich wskaźników wskazują na regresję rozwoju społeczno-gospodarczego.

Na podstawie danych uzyskanych od Urzędu Miejskiego w Łapach, w ramach analizy sfery technicznej, odniesiono się do pięciu wskaźników, które pozwalają na ocenę poszczególnych jednostek pod względem występowania zarówno negatywnych, jak i pozytywnych zjawisk w sferze technicznej.

Wśród zagadnień analizowanych dla sfery technicznej koniecznym jest także uwzględnienie aspektów dotyczących dostępności architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami. W tym przypadku bazowano na wskaźnikach:

— **Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2023 r. [%]**

Jednym z elementów architektonicznych, zwiększających dostępność dla osób niepełnosprawnych, jest odpowiednio przystosowana toaleta w budynkach użyteczności publicznej. Jeśli w danej jednostce analitycznej odsetek budynków z tym udogodnieniem jest mniejszy niż średnio dla gminy, uznaje się to za sytuację niekorzystną, związaną ze stanem kryzysowym. Dla gminy Łapy odsetek budynków użyteczności publicznej, posiadających toaletę przystosowaną dla potrzeb osób niepełnosprawnych, wynosił 44,19%. Lepiej sytuacja wyglądała w mieście Łapy, gdzie 63,33% budynków posiadało takie udogodnienie. W pozostałych jednostkach analitycznych brak było budynków użyteczności publicznej lub nie posiadały one toalety dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

— **Odsetek budynków użyteczności publicznej z wejściem dostępnym dla osób z niepełnosprawnością ruchową w 2023 r. [%]**

Sytuacja z budynkami z wejściem dostosowanym do osób z niepełnosprawnością ruchową wygląda podobnie jak w przypadku poprzedniego wskaźnika. Średnia dla gminy wynosiła 39,53 %, natomiast w mieście Łapy 56,67% budynków posiadało takie udogodnienie.

Warto podkreślić, że budynki użyteczności publicznej stanowią przestrzeń realizacji szerokiego katalogu usług skierowanych do wszystkich mieszkańców gminy. Ich usytuowanie zwykle koncentruje się w jednostkach licznie zamieszkiwanych, pełniących często funkcje skierowane do całej gminy lub kilku sołectw. Podział gminy Łapy na dużą liczbę jednostek analitycznych, co więcej o zróżnicowane liczbie mieszkańców, przekłada się na występowanie sołectw/miejsc w których w ogóle nie występują budynki użyteczności publicznej. W tych przypadkach mieszkańcy mają jednak możliwość korzystania z obiektów usytuowanych w sąsiednich miejscowościach, co przekłada się na tym większe znaczenie funkcjonalności i dostępności tych budynków. Obiekty użyteczności publicznej powinny – w myśl przytoczonej ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami - spełniać szereg warunków odnoszących się do zastosowanych rozwiązań budowlanych i technicznych realizujących zasadę dostępności. Konieczność uwzględniania wskaźników odnoszących się do sprawdzenia stanu dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami wynika z zapisów ustawy z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, która wprowadziła zmiany w ustawie o rewitalizacji (z dn. 09.10.2015 r.) w zakresie wymaganych do weryfikacji zagadnień w ramach sfery technicznej. Bariery architektoniczne są jednymi

z najpoważniejszych niedogodności, a także istotnymi mechanizmami dyskryminacji, z którymi często spotykają się osoby o szczególnych potrzebach, w tym osoby z niepełnosprawnościami.

Poza wskaźnikami dotyczącymi dostosowania budynków użyteczności publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami, jest kilka wskaźników świadczących o stanie zabudowy, w tym zabudowy mieszkalnej.

— **Odsetek budynków zawierających azbest w ogólnej liczbie budynków w 2023 r. [%]**

Ze względu na dużą szkodliwość dla zdrowia takiego rozwiązania dąży się do tego, aby udział budynków zawierających azbest był jak najniższy. Jednak problem istnienia takich obiektów nadal jest widoczny w analizowanych jednostkach. W gminie Łapy takich budynków było 16,20%. W mieście Łapy było to 8,30%. Jednak sytuacja gorsza niż średnia dla gminy występowała w większości sołectw. Największy udział budynków zawierających azbest w ogólnej liczbie budynków znajdował się w jednostkach: Roszki-Włodki (36,96%), Łupianka Nowa (35,29%), Gąsówka-Somachy (31,43%).

— **Udział liczby pieców do wymiany/budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków w 2023 r. [%]**

Wskaźnik mówi o odsetku budynków wyposażonych w niekorzystne dla środowiska źródła energii. Jednostki agregacji danych, w ramach których prowadzona była analiza delimitacyjna, w analizowanym roku 2023, były zróżnicowane pod kątem tego udziału. Dla całej gminy Łapy odsetek ten wynosił 39,19%. Dla miasta Łapy było to aż 57,08%. Ponadto wartość wyższa niż średnia w gminie Łapy występowała także w sołectwach: Gąsówka Stara (40,54%), Łapy-Łynki (37,90%), Łapy-Szołajdy (34,90%) i Łapy-Pluśniaki (34,62%).

— **Liczba obiektów zabytkowych na km² w 2023 r.;**

Obecność na terenie gminy obiektów zabytkowych z jednej strony niewątpliwie podnosi potencjał kulturowy i przestrzenny obszaru, z drugiej zaś stanowi wyzwanie w zakresie zapewnienia odpowiedniej ochrony zabytku, realizacji specjalistycznych prac konserwatorskich, co w efekcie przekłada się na wyższe koszty utrzymania i modernizacji tkanki zabytkowej oraz restrykcyjne wymogi prawno-proceduralne w tym zakresie. Z tego powodu występowanie obiektów zabytkowych w danej jednostce analitycznej określono jako destymulantę, co oznacza, że im wyższa kumulacja obiektów zabytkowych na danym terenie tym większa konieczność ponoszenia dodatkowych nakładów finansowych na ich utrzymanie.

Największym udziałem obiektów zabytkowych, w przeliczeniu na km², charakteryzowało się miasto Łapy (3,30). W gminie Łapy było to średnio 0,44 obiektu na km². Wartość powyżej średniej dla gminy występowała w sołectwie Płonka Kościelna (0,75/km²). W większości sołectw nie występowały żadne obiekty zabytkowe.

Tabela 14. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – sfera techniczna

Jednostka	Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2023 r. [%]	Odsetek budynków użyteczności publicznej z wejściem dostępnym dla osób z niepełnosprawnością ruchową w 2023 r. [%]	Odsetek budynków zawierających azbest w ogólnej liczbie budynków w 2023 r. [%]	Udział liczby pieców do wymiany / budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków w 2023 r. [%]	Liczba obiektów zabytkowych na km ² w 2023 r.
Łapy – cała gmina	44,19	39,53	16,20	39,19	0,44
Bokiny	0,00	0,00	26,41	13,95	0,21
Daniłowo Duże	0,00	0,00	25,76	20,20	0,00
Daniłowo Małe	0,00	0,00	23,81	19,05	0,00
Gąsówka-Oleksin	0,00	0,00	25,84	20,22	0,00
Gąsówka Osse	brak B.U.P.	brak B.U.P.	22,06	30,15	0,00
Gąsówka Skwarki	0,00	0,00	28,00	17,00	0,00
Gąsówka-Somachy	brak B.U.P.	brak B.U.P.	31,43	22,86	0,00
Gąsówka Stara	brak B.U.P.	brak B.U.P.	19,59	40,54	0,20
Łapy-Dębowina	brak B.U.P.	brak B.U.P.	21,09	25,56	0,00
Łapy-Kołpaki	brak B.U.P.	brak B.U.P.	16,05	24,69	0,00
Łapy-Korczaki	brak B.U.P.	brak B.U.P.	20,00	23,64	0,00
Łapy-Łynki	brak B.U.P.	brak B.U.P.	20,16	37,90	0,00
Łapy (miasto)	63,33	56,67	8,30	57,08	3,30
Łapy-Pluśniaki	brak B.U.P.	brak B.U.P.	25,00	34,62	0,00
Łapy-Szotajdy	0,00	0,00	25,52	34,90	0,00
Łupianka Nowa	brak B.U.P.	brak B.U.P.	35,29	15,29	0,00
Łupianka Stara	0,00	0,00	24,81	23,82	0,00

Jednostka	Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2023 r. [%]	Odsetek budynków użyteczności publicznej z wejściem dostępnym dla osób z niepełnosprawnością ruchową w 2023 r. [%]	Odsetek budynków zawierających azbest w ogólnej liczbie budynków w 2023 r. [%]	Udział liczby pieców do wymiany / budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków w 2023 r. [%]	Liczba obiektów zabytkowych na km ² w 2023 r.
Płonka Kościelna	0,00	0,00	21,76	22,59	0,75
Płonka-Kozły	brak B.U.P.	brak B.U.P.	24,41	8,66	0,00
Płonka-Matyski	brak B.U.P.	brak B.U.P.	29,03	18,28	0,00
Płonka-Strumianka	brak B.U.P.	brak B.U.P.	29,20	24,78	0,00
Roszki-Włodki	brak B.U.P.	brak B.U.P.	36,96	23,91	0,00
Roszki-Wodźki	brak B.U.P.	brak B.U.P.	29,01	14,81	0,00
Uhowo	0,00	0,00	16,13	28,86	0,33
Wólka Waniewska	0,00	0,00	20,29	9,18	0,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Łapach

W ramach wskaźników opisujących sferę techniczną obszarem odznaczającym się najbardziej niekorzystną sytuacją były sołectwo Płonka Kościelna, gdzie odnotowano kryzys w czterech aspektach (pod względem pięciu wskaźników). W kilku jednostkach przestrzennych sytuacja kryzysowa dotyczyła trzech wskaźników, były to: Bokiny, Daniłowo Duże, Daniłowo Małe, Gąsówka-Oleksin, Gąsówka Skwarki, Łapy-Szołajdy, Łupianka Stara, Wólka Waniewska. Miasto Łapy wypadło negatywnie pod względem dwóch wskaźników – wyższym niż w gminie udziałem budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła i większą niż dla gminy liczbą zabytkowych budynków na km².

Podsumowanie

Analiza wskaźników tzw. pozaspółecznych i porównanie ich wartości z wartościami dla gminy pozwoliła na stwierdzenie, które obszary/jednostki objęte są kryzysem w poszczególnych sferach: gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej.

Sfery gospodarcza, środowiskowa, techniczna i przestrzenno-funkcjonalna zdiagnozowane zostały z wykorzystaniem zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych, opisanych w Kroku 4. Każdy ze wskaźników poddano obiektywnej ocenie, aby wskazać, czy sprzyja on rozwojowi czy wpływa na pogłębianie się kryzysu na danym obszarze. Natężenie zjawisk kryzysowych w sferach

pozaspołecznych zostało obliczone poprzez przypisanie każdemu ze wskaźników (w ramach poszczególnych sfer) punktów - odnosząc uzyskaną wartość do średniej wartości wskaźnika dla gminy. W przypadku wartości wskaźnika wskazującej na sytuację mniej korzystną niż średnia dla gminy nadano jednostce 1 punkt, w przypadku sytuacji korzystniejszej niż średnia gminna było to 0 punktów. W przypadku wskaźników jakościowych ocenianych jako TAK/NIE 1 punkt nadano jednostkom, w których odpowiedź wskazywała na destymulantę rozwojową np. w przypadku wskaźnika: obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat) punktowaną destymulantą była odpowiedź TAK. Uzyskaną w ten sposób przez poszczególne jednostki łączną liczbę punktów w danej sferze interpretuje się jako syntetyczną ocenę natężenia kryzysu w danej sferze.

W poszczególnych sferach maksymalna, łączna liczba punktów wynosiła:

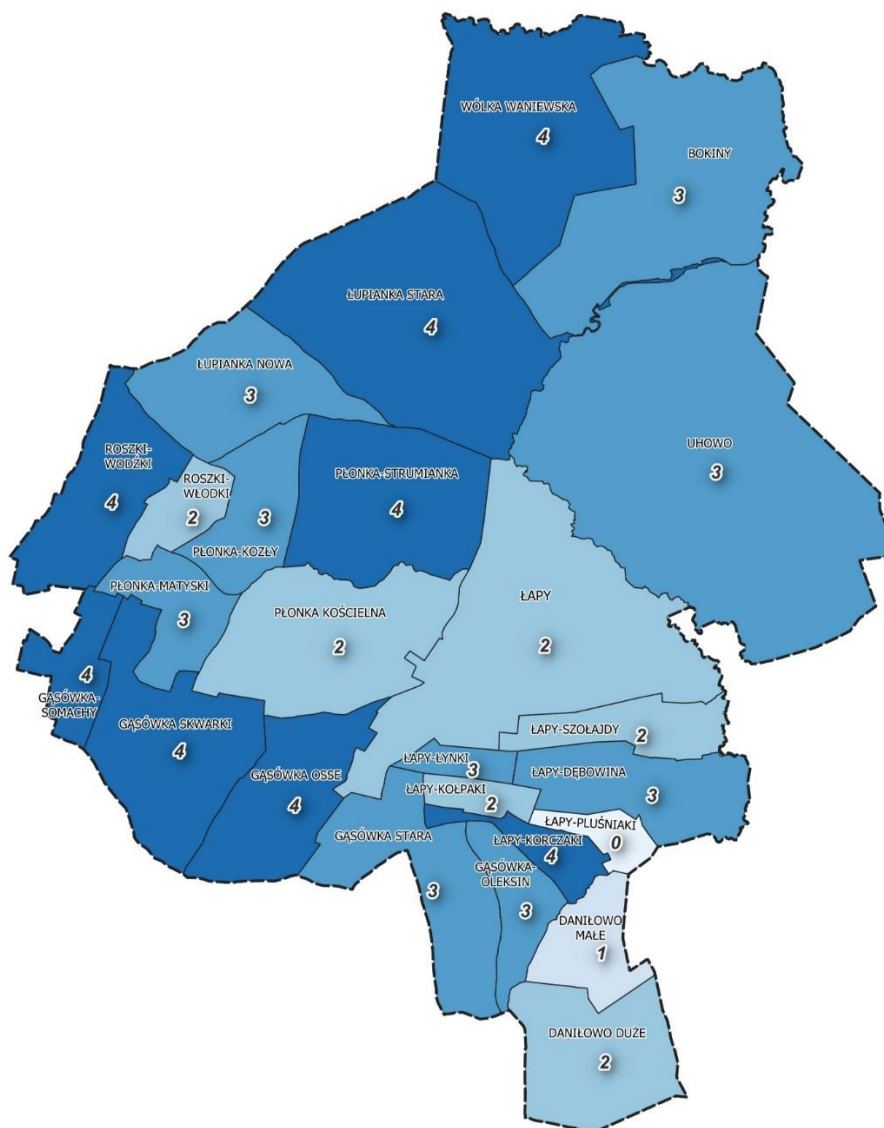
- dla sfery gospodarczej 5 punktów (5 analizowanych wskaźników);
- dla sfery środowiskowej 4 punkty (4 analizowane wskaźniki);
- dla sfery technicznej 4 punkty (4 analizowane wskaźniki);
- dla sfery funkcjonalno – przestrzennej 5 punktów (5 analizowanych wskaźników).

Przyjęto, iż o wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w danej sferze świadczy uzyskana przez jednostkę liczba punktów równa lub wyższa niż 50% maksymalnej, łącznej liczby punktów dla danej sfery. Tym samym wysokie natężenie zjawisk kryzysowych wymagało uzyskania:

- dla sfery gospodarczej minimum 3 punkty (na 5 możliwych do uzyskania);
- dla sfery środowiskowej minimum 2 punktów (na 4 możliwe do uzyskania);
- dla sfery technicznej minimum 2 punktów (na 4 możliwe do uzyskania);
- dla sfery funkcjonalno – przestrzennej minimum 3 punktów (na 5 możliwych do uzyskania).

Wartości punktowe uzyskane przez wszystkie jednostki analityczne w ramach czterech analizowanych sfer pozaspołecznych przedstawiają poniższe rysunki (kartogramy).

Rysunek 3. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze gospodarczej – natężenie zjawisk kryzysowych wzrasta wraz z natężeniem kolorystyki na kartogramie.

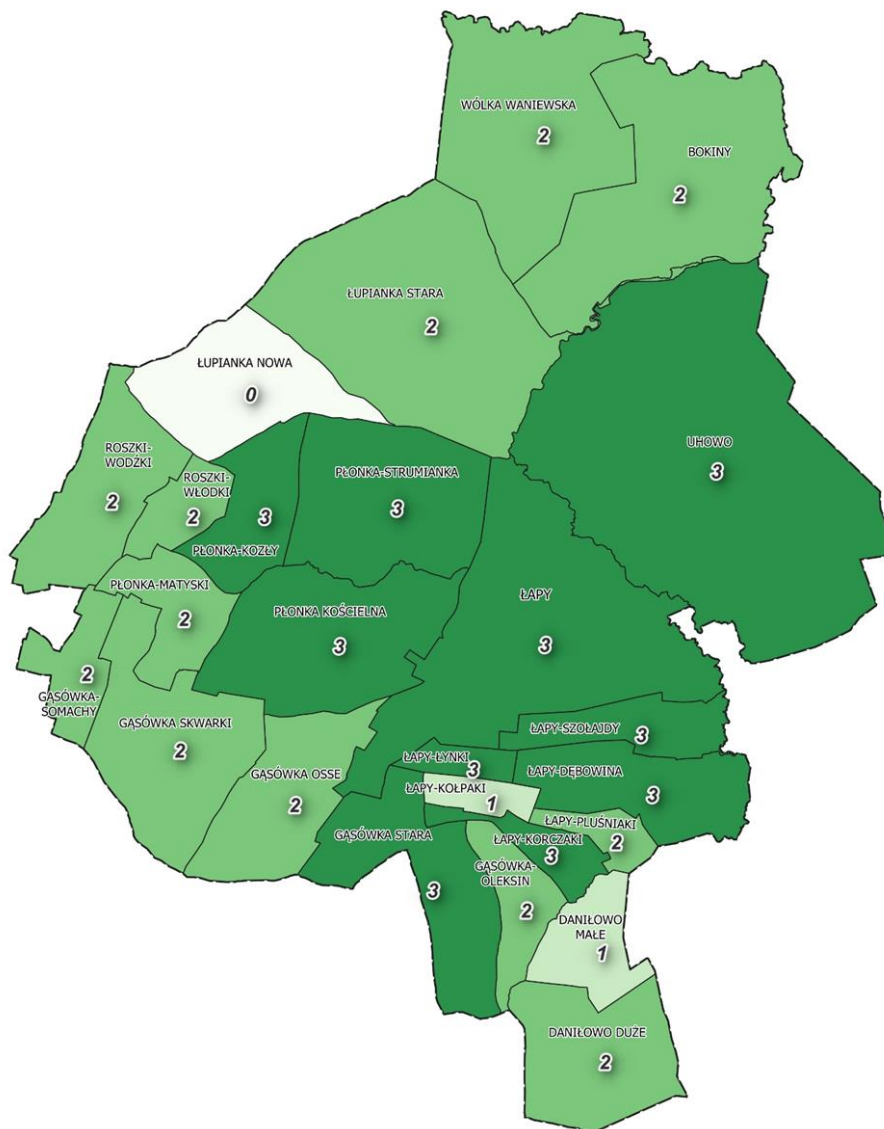

Źródło: opracowanie własne

W ramach sfery gospodarczej przeanalizowano 5 wskaźników cząstkowych. W żadnej jednostce przestrzennej nie zanotowano kryzysu, który manifestowałby się ramach pięciu wskaźników, natomiast wysokie natężenie zjawisk kryzysowych w tej sferze (50% i więcej analizowanych wskaźników przyjęło wartość mniej korzystną niż średnia gminna) zidentyfikowano w sołectwach:

- cztery wskaźniki: Gąsówka Osse, Gąsówka Skawarki, Gąsówka-Somachy, Łapy-Korczaki, Łupianka Stara, Płonka-Strumianka, Roszki-Wodźki oraz Wólka Waniewska;
- trzy wskaźniki: Bokiny, Gąsówka - Oleksin, Gąsówka Stara, Łapy – Dębowina, Łapy – Lynki, Łupianka Nowa, Płonka – Kozły, Płonka – Matyski, Uhowo.

Rysunek 4. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze środowiskowej – natężenie zjawisk kryzysowych wzrasta wraz z natężeniem kolorystyki na kartogramie.

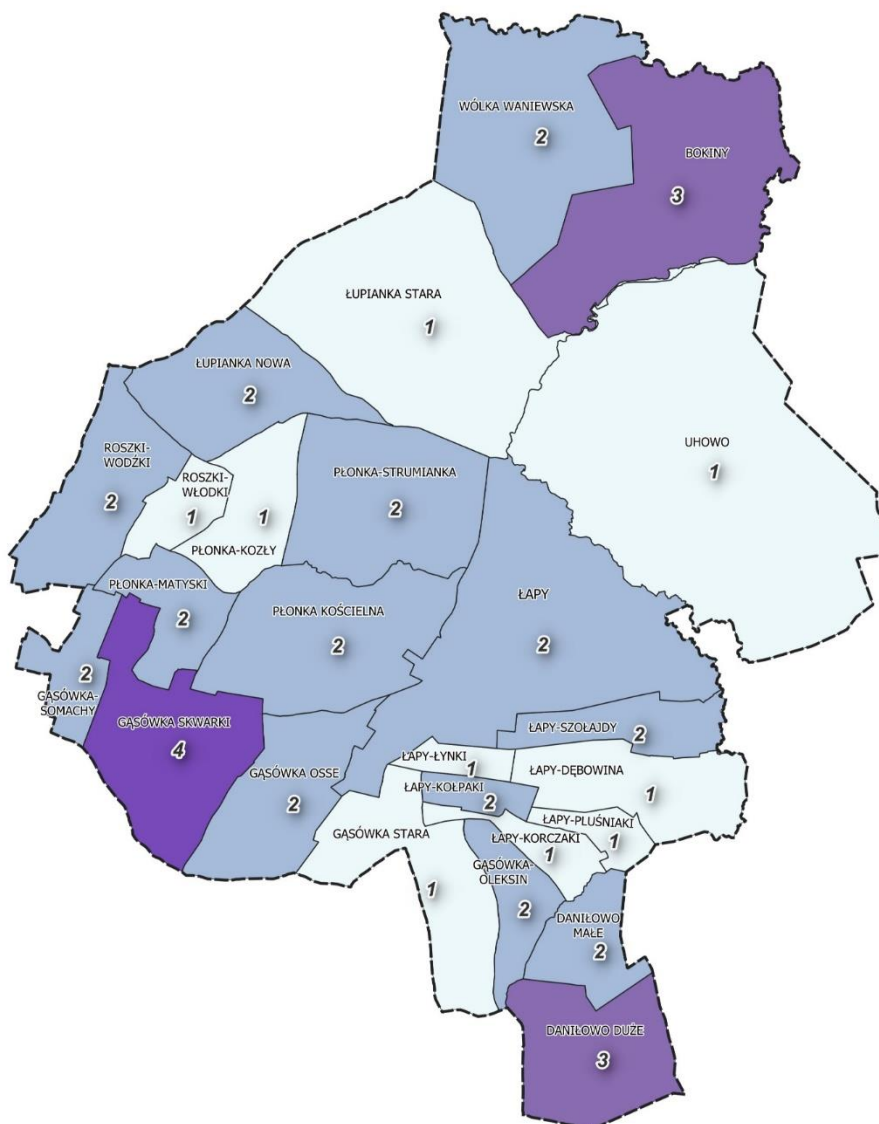

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do sfery środowiskowej analizie poddano 4 wskaźniki cząstkowe. W żadnej jednostce przestrzennej nie zanotowano kryzysu w obrębie wszystkich czterech wskaźników. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych wskaźników przyjęło wartość mniej korzystną niż średnia gminna) dotyczyło sołectw:

- trzy wskaźniki: Gąsówka Stara, Łapy-Dębowina, Łapy-Korczaki, Łapy-Lynki, miasto Łapy, Łapy-Szołajdy, Płonka Kościelna, Płonka-Koźły, Płonka-Strumianka, Uhowo;
- dwa wskaźniki: Bokiny, Daniłowo Duże, Gąsówka Oleksin, Gąsówka Osse, Gąsówka Somachy, Gąsówka Skwarki, Łapy – Pluśniaki, Łupianka Stara, Roszki Włodki, Roszki Wodźki, Płonka – Matyski, Wólka Waniewska.

Rysunek 5. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze przestrzenno – funkcjonalnej – natężenie zjawisk kryzysowych wzrasta wraz z natężeniem kolorystyki na kartogramie.

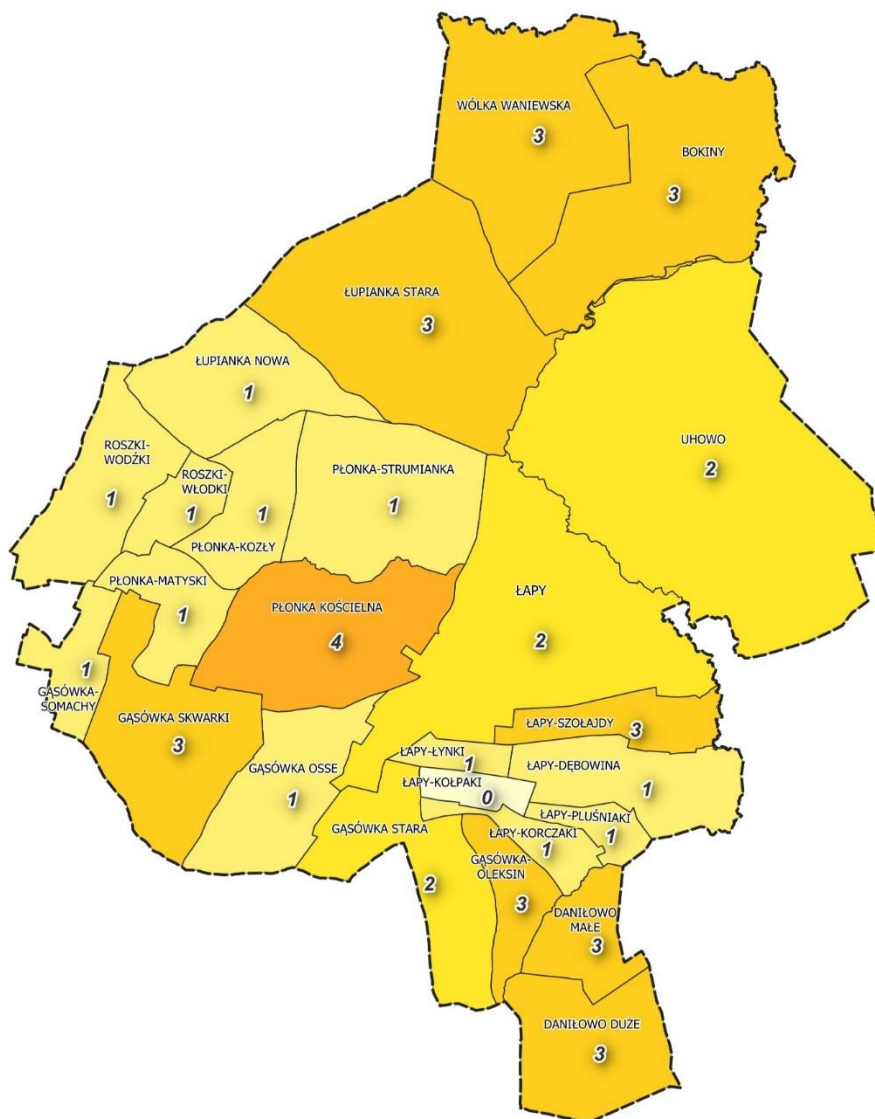

Źródło: opracowanie własne

W przypadku sfery funkcjonalno – przestrzennej w diagnozie wykorzystano 4 wskaźniki. Najbardziej zdegradowany obszar stanowiła jednostka Gąsówka Skwarki, gdzie odnotowano niekorzystną sytuację pod względem czterech wskaźników. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna) dotyczyło także sołectw:

- trzy wskaźniki zaobserwowano w sołectwach: Bokiny i Daniłowo Duże,
- dwa wskaźniki w sołectwach: Daniłowo Małe, Gąsówka Oleksin, Gąsówka Osse, Gąsówka - Somachy, miasto Łapy, Łapy – Szołajdy, Łapy – Kotpaki, Łupianka Nowa, Płonka Kościelna, Płonka – Matyski, Płonka – Strumianka, Roszki Wodźki, Wólka Waniewska.

Rysunek 6. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze technicznej – natężenie zjawisk kryzysowych wzrasta wraz z natężeniem kolorystyki na kartogramie.

Źródło: opracowanie własne

W ramach sfery technicznej przeanalizowano łącznie 5 wskaźników. W jednostkach przestrzennych wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych wskaźników przyjęło wartość mniej korzystną niż średnia gminna) zdiagnozowano w:

- cztery wskaźniki: Płonka Kościelna,
- trzy wskaźniki: Bokiny, Daniłowo Duże, Daniłowo Małe, Gąsówka-Oleksin, Gąsówka Skwarki, Łapy-Szołajdy, Łupianka Stara, Wólka Waniewska.

Krok 5: wyznaczenie obszaru zdegradowanego

W ramach przeprowadzonej analizy wskaźnikowej wyznaczono obszar zdegradowany w gminie Łapy. Za obszary zdegradowane przyjęto jednostki przestrzenne, w których wartość wskaźnika syntetycznego (sfera społeczna) była powyżej zero (Krok 3) oraz występował kryzys przynajmniej w jednej z pozaspołecznych sfer (Krok 4) w oparciu o zasadę: wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych dla danej sfery wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna).

Jednostki te zostały wyróżnione w poniższej tabeli, która przyjęła następującą konstrukcję: nazwa jednostki przestrzennej, wartość wskaźnika syntetycznego dla danej jednostki przestrzennej oraz zestawienie sfer pozaspołecznych gdzie występują zjawiska kryzysowe dla danej jednostki przestrzennej. Jednostki agregacji danych (przestrzenne) zaprezentowano w układzie: od najwyższych do coraz niższych wartości wskaźnika syntetycznego.

Tabela 15. Wyniki analizy wskaźnikowej – obszary zdegradowane

Nazwa jednostki przestrzennej	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera funkcjonalno - przestrzenna	Sfera techniczna
		Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych dla danej sfery wskaźników przyjęło wartość mniej korzystną niż średnia gminna)			
Łapy (miasto)	11,94	NIE	TAK	NIE	NIE
Danitowo Duże	7,36	NIE	TAK	TAK	TAK
Danitowo Małe	5,07	NIE	NIE	TAK	TAK
Gąsówka Stara	3,98	TAK	TAK	NIE	NIE
Łapy-Kotpaki	3,93	NIE	NIE	TAK	NIE
Łupianka Nowa	3,72	TAK	NIE	TAK	NIE
Bokiny	1,72	TAK	TAK	TAK	TAK
Łapy-Dębowina	1,00	TAK	TAK	NIE	NIE
Wólka Waniewska	0,93	TAK	TAK	TAK	TAK
Płonka Kościelna	0,57	NIE	TAK	TAK	TAK
Uhowo	0,25	TAK	TAK	NIE	NIE
Płonka Matyski	- 0,22	TAK	TAK	TAK	NIE
Płonka Strumianka	- 1,8	TAK	TAK	TAK	NIE
Łapy - Szotałjdy	- 1,88	NIE	TAK	TAK	TAK
Łapy - Korczaki	- 2,08	TAK	TAK	NIE	NIE
Płonka Kozły	- 2,14	TAK	TAK	NIE	NIE
Gąsówka Osse	- 2,16	TAK	TAK	TAK	NIE
Roszki Włodki	- 2,52	NIE	TAK	NIE	NIE
Gąsówka Skwarki	- 2,74	TAK	TAK	TAK	TAK

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Nazwa jednostki przestrzennej	Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera funkcjonalno - przestrzenna	Sfera techniczna
		Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych dla danej sfery wskaźników przyjęło wartość mniej korzystną niż średnia gminna)			
Łupianka Stara	- 2,88	TAK	TAK	NIE	TAK
Gąsówka Oleksin	- 3,39	TAK	TAK	TAK	TAK
Roszki Wodźki	- 4,08	TAK	TAK	TAK	NIE
Gąsówka Somachy	- 4,24	TAK	TAK	TAK	NIE
Łapy - Pluśniaki	- 4,56	NIE	TAK	NIE	NIE
Łapy - Łynki	- 5,79	TAK	TAK	NIE	NIE

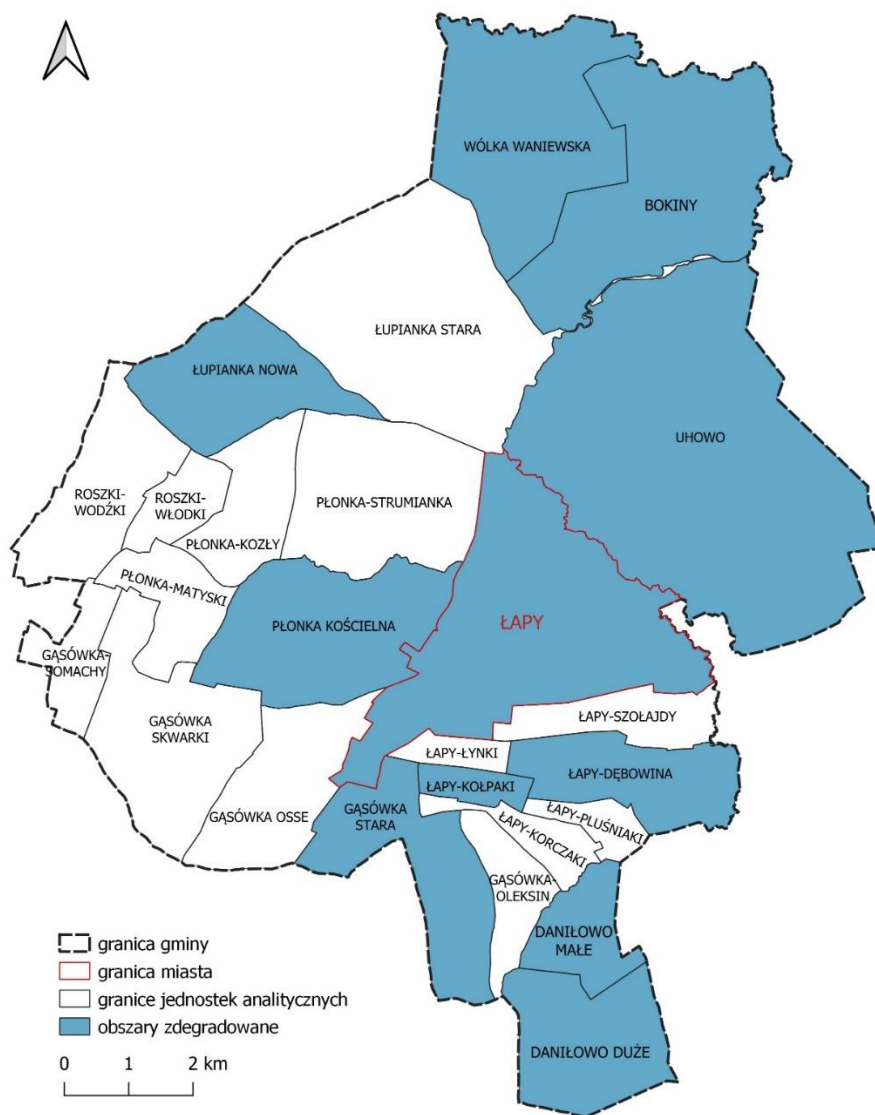
Źródło: opracowanie własne

Obszar zdegradowany został wyznaczony na terenie jednostek przestrzennych: Łapy (miasto), Daniłowo Duże, Daniłowo Małe, Gąsówka Stara, Łapy-Kołpaki, Łupianka Nowa, Bokiny, Łapy-Dębowina, Wólka Waniewska, Płonka Kościelna i Uhowo.

Powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi 79,25 km², co stanowi 62,08 % powierzchni całej gminy Łapy.

Obszar zdegradowany zamieszkuje 17 600 osób, co stanowi 87,49% ludności.

Rysunek 7. Obszar zdegradowany – gmina Łapy

Źródło: opracowanie własne

Krok 6: wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Uwzględniając wszystkie przeprowadzone i opisane wyżej działania (Kroki: 1 – 5) możliwe było wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Całość wyznaczonego w Kroku 5 obszaru zdegradowanego przewyższała wartości wskazane w ustawie o rewitalizacji (tzn. obszar większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkiwany przez ponad 30% mieszkańców gminy). Tym samym należało dokonać zawężenia wskazanego obszaru do standardu odpowiadającego obszarowi rewitalizacji czyli obszarowi obejmującemu nie więcej jak 20 % powierzchni gminy i zamieszkałemu nie więcej jak przez 30 % mieszkańców gminy. W tym celu przyjęto następujące drogi postępowania:

— ilościowe

- o pogłębione wnioski z analizy wskaźnikowej opracowanej dla obszaru gminy Łapy

oraz

— jakościowe

- o wyniki spotkań roboczych z liderami samorządowymi oraz przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Łapach oraz jednostek podległych,
- o spacer badawczy (o charakterze wizji lokalnej).

Pogłębiona analiza danych zastanych wskazała na potrzebę wyznaczenia obszaru rewitalizacji w przestrzeni jednostki: miasto Łapy ze względu na wspomnianą wcześniej najwyższą wartość wskaźnika syntetycznego prezentującą kryzys w sferze społecznej (Krok 3) wzmocnioną kryzysem w sferze pozaspółecznej (Krok 4).

Z uwagi na fakt, iż liczba mieszkańców jednostki przestrzennej Łapy miasto przekracza 30% mieszkańców gminy, co wyklucza objęciem obszarem rewitalizacji całej jednostki przestrzennej miasto Łapy, przeprowadzono pogłębioną analizę danych zastanych w jednostce przestrzennej miasto Łapy do poziomu ulic (agregacja danych dla poszczególnych ulic w mieście Łapy). W efekcie działanie to wykazało bezsprzecznie wysoką koncentrację szeregu zjawisk kryzysowych na terenie miasta Łapy, zwłaszcza w jego centralnej części domkniętej ulicami: Polną, Jana Matejki czy przebiegiem linii kolejowej.

W wyniku pogłębionej analizy danych źródłowych (stan na 31.12.2023 r.), obrazujących kryzys w sferze społecznej, zwrócono uwagę na ulice, wchodzące w skład miasta Łapy, które charakteryzowały się niekorzystną sytuacją w zakresie demografii, bezrobocia, pomocy społecznej, bezpieczeństwa oraz edukacji i aktywności społecznej.

W wyniku analizy zarysowały się części miasta, które wyraźnie cechowały się znacznym udziałem osób powyżej 60 roku życia. Między innymi przy ulicach: Armii Krajowej, Bohaterów Westerplatte, Mikołaja Kopernika, Osiedlowej, Piwnej i Wąskiej osoby w wieku senioralnym stanowiły więcej niż 1/3 populacji jednostki. Natomiast udział takich osób w ogóle mieszkańców w mieście Łapy był niższy z porównaniu z tymi ulicami i wynosił 29,86%. Jednocześnie ulice, przy których mieszkał znaczny odsetek osób w wieku 60+ to tereny, na których liczba ludności zmniejszyła się w okresie pięciu lat (2018-2023). Te zjawiska mogą na przestrzeni najbliższych już lat wskazywać na przestrzenie miejskie

ze zdecydowaną dominacją osób w wieku senioralnym, tym samym będących osobami ze szczególnymi potrzebami.

W pracach analitycznych stwierdzono ponadto, że udział osób powyżej 60 roku życia jest wyższy od średniej dla całego miasta Łapy także poza centrum miasta, na dwóch innych ulicach, na terenie Łapy Osse. Odpowiednio wartości te wyniosły: ulica Sosnowa (36,67%) oraz ulica Surażska (29,17%). Czyni to ten obszar miasta terenem gdzie także należy mieć na uwadze, że z biegiem lat, w odpowiedzi na powszechny trend starzenia się społeczeństwa Polski, w tym także mieszkańców gminy Łapy i samego miasta Łapy, zjawisko to może się wzmacniać. Będzie mieć to z pewnością bezpośredni wpływ na potrzebę m.in. kreowania oferty usług społecznych odpowiedniej dla osób ze szczególnymi potrzebami, jak również aranżowanie przestrzeni miejskiej z zachowaniem tzw. standardów dostępności (np. dostępność architektoniczna).

Wyniki niniejszej analizy zobrazowały również występowanie znacznego, zwłaszcza w porównaniu z całym miastem Łapy, odsetka osób bezrobotnych na ulicach centralnych dla miasta Łapy. Tym samym np. przy ulicy Średniej przekroczył on 10%, a przykładowo przy ulicach: Armii Krajowej, Bohaterów Westerplatte i Gen. Maczka, udział takich osób w populacji zawierał się między około 6 a 8%. Natomiast średni udział osób bezrobotnych w mieście Łapy to tylko 3,73%. Równocześnie między innymi wyżej wymienione ulice odznaczały się znacznym udziałem kobiet w strukturze osób bezrobotnych.

W odniesieniu do wskaźnika obrazującego poziom bezrobocia na obszarze Łapy Osse sytuacja wskazująca na kryzys w tym zakresie w sferze społecznej dotyczy ulic: Kolejowej (9,43%), Warszawskiej (7,47%) oraz Letniej (5,41%). Pogłębiona analiza zjawiska bezrobocia wśród kobiet w obszarze Łapy Osse, pokazała, że mieszkanki ulicy Kolejowej dotyka wyraźnie problem bezrobocia (60% - udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych).

Bezrobocie spowodowało także, u części mieszkańców niektórych ulic, konieczność poszukiwania wsparcia ze strony pomocy społecznej. Z pomocy społecznej, z tej przyczyny, przy ul. Gen. Maczka korzystało aż 100% ogółu beneficjentów (czyli wszyscy którzy podbierają świadczenia), a przy ulicach Średniej i Piwnej było to odpowiednio 91,67% i 50,00%.

Generalnie przy ulicach zlokalizowanych w centrum miasta Łapy – m.in. przy ulicy Średniej, Gen. Maczka i Armii Krajowej - mieszka znaczna ilość osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z różnych przyczyn (często nawet więcej niż z jednej). Wg danych źródłowych najliczniejsza grupa beneficjentów pomocy społecznej zamieszkiwała ulice: Średnią (63,16%) i Śliską (21,05%), jednakże przy ulicach: Armii Krajowej, Dolnej, Gen. Maczka, Górnej oraz Wąskiej kilkanaście procent mieszkańców także korzystało ze świadczeń pomocy społecznej. Natomiast odsetek korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w mieście Łapy – uśredniając - wynosił 6,80%. Zarówno w całym mieście Łapy, jak i przy niektórych ulicach, obserwowalny był duży udział osób objętych świadczeniami pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz długotrwałej i ciężkiej choroby. Może to wskazywać na pewną bezradność części populacji miasta, wiążącą się np. z chorobą, bezrobociem, a także skorelowanym z nimi niskim statusem materialnym. W szczególności źle radziły sobie osoby z niepełnosprawnością z ulicy Średniej, gdzie aż 91,67% korzystało z pomocy społecznej z tego powodu.

W przypadku obszaru Łapy Osse z pomocy społecznej, z tej przyczyny, przy ul. Leśnej korzystało aż 100% ogółu beneficjentów (czyli wszyscy którzy podbierają świadczenia), a przy ulicy Kolejowej odpowiednio 66,67%. Wartości przewyższające średnią dla tej miasta występowały odpowiednio dla

ulic: Kolejowej (24,53%), Sosnowej (16,67%), Warszawskiej (16,37%) i Sokółowskiej (9,20%). Porównując je z wartościami jakie występują w centrum miasta Łapy, wyraźny kryzys w tym aspekcie można dostrzec w odniesieniu do ulicy Kolejowej. W ramach analizy zwrócono także uwagę na powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, z tytułu niepełnosprawności. W skali całego miasta Łapy ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności korzystało odpowiednio 23,75% osób, w tym dla mieszkańców ulicy Letniej było to 50,00%. W przypadku pozostałych ulic wartości w tym zakresie były zbliżone do średniej miejskiej lub niższe.

Wprawdzie stosowanie przemocy nie należało do wiodących przyczyn korzystania z pomocy społecznej na analizowanych obszarach miasta, jednak na uwagę zasługuje ilość rodzin posiadających Niebieską Kartę. Na 100 mieszkańców najwięcej wydano ich przy ulicy Dolnej – 2,86, chociaż także przy ulicach: Spółdzielczej, Górnej i Osiedlowej występował problem przemocy w rodzinie, jednak tam na 100 osób przypadła mniej niż 1 wydana Niebieska Karta. W przypadku Łap Osse Niebieskie Karty wydano jedynie dla mieszkańców ulicy Kolejowej - na 100 mieszkańców wydano tutaj 1,26. W porównaniu z obszarem Łapy Centrum wartości te są zdecydowanie niższe.

Analizowane ulice w centrum miasta charakteryzowały się również problemami z bezpieczeństwem. Wyrażało się to między innymi we wzroście liczby popełnianych przestępstw i wykroczeń w latach 2018-2023. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Powiatową Komendę Policji w Białymstoku, największy wzrost takich zdarzeń nastąpił przy ulicy Śliskiej. Chociaż inne ulice wykazywały się mniejszą wartością zmiany to niewątpliwie problem występował także między innymi przy ulicach: Armii Krajowej, Bohaterów Westerplatte, Dolnej, Górnej i Średniej, gdzie liczba takich zdarzeń wzrosła o kilkaset procent w analizowanym okresie. Na większości obszaru liczba takich zdarzeń związanych z bezpieczeństwem zwiększyła się w 2023 r. w porównaniu z 2018 r. W tym zakresie istnieje podobna tendencja jak w mieście Łapy, gdzie liczba wykroczeń i przestępstw w latach 2018-2023 wzrosła o 183,19%. W przypadku Łap Osse, zgodnie z danymi przekazanymi przez Powiatową Komendę Policji w Białymstoku, pewien wzrost takich zdarzeń nastąpił przy ulicy Kolejowej i Wincentego Witosa, jednak w porównaniu z ilością zdarzeń odnotowanych w obszarze centralnym miasta Łapy, wartości te są zdecydowanie niższe.

Poza badaniem problemów społecznych zwrócono uwagę również na poziom kapitału społecznego, szczególnie wyrażający się poprzez sektor edukacji. Przykładowo, uczniowie zamieszkujący przy ulicach Okopowej i Pięknej otrzymali wynik egzaminu ośmioklasisty na poziomie 53,73%. Był to wynik niższy niż średnia dla miasta Łapy, wynosząca 57,00%. Poza niższymi niż przeciętnie wynikami egzaminacyjnymi, sytuacje kryzysowe w sektorze edukacji mogą wynikać także z problemów z zachowaniem uczniów. Najwięcej sytuacji problemowych na 100 uczniów odnotowano przede wszystkim przy ulicach Dolnej oraz Armii Krajowej. Odpowiednio wynik ten dla młodych mieszkańców Łap Osse był nieco niższy od średniej miejskiej, jednak zawsze różnica mieściła się w przedziale jednego procenta co można uznać za wynik w pełni porównywalny ze średnią okotomiejską.

W mieście Łapy koncentruje się życie gospodarcze gminy. Analiza dynamiki zmian ilości podmiotów gospodarczych w latach 2018-2023 wykazała, że największy spadek ich liczby w 2023 r. w stosunku do 2018 r. widoczny był przede wszystkim dla ulic: Wąskiej (50,00%), Placu Niepodległości (33,33%) i Spółdzielczej (28,57%). Jednocześnie dla całego miasta Łapy liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 12,27% w 2023 r. w porównaniu z 2018 r. Niekorzystna sytuacja jest zauważalna również przy badaniu udziału zawieszonych podmiotów w ich ogólnej liczbie oraz liczby nowozarejestrowanych podmiotów na 100 mieszkańców. Do ulic, przy których był znaczny udział zawieszonych podmiotów (między 30 a 100%), a jednocześnie brak podmiotów zarejestrowanych w 2023 r., należały przede wszystkim: Górna, Juliana Tuwima, Wąska, Mikołaja Kopernika i Osiedlowa. Była to mniej korzystna sytuacja niż średnia dla miasta Łapy pod względem obu mierników – tam udział

zawieszonych podmiotów wynosił 17,91%, a liczba nowozarejestrowanych podmiotów - 0,40/100 mieszkańców. Sytuacją problemową, pod względem zmiany liczby jednostek gospodarczych, jest także duża liczba wyrejestrowanych podmiotów na 100 mieszkańców – najwięcej takich wyrejestrowań miało miejsce przy ulicach: Plac Niepodległości (9,52/100 mieszkańców) i Nowy Rynek (4,76/100 mieszkańców), przy średniej dla miasta Łapy na poziomie 0,26/100 mieszkańców. W przypadku Łap Osse liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców była zdecydowanie niższa od średniej miejskiej – szczególnie dla ulic Letniej (1,35), Surażskiej (1,39), Warszawskiej (2,14), A. Asnyka (3,28), Kolejowej (4,40) czy Leśnej (5,88). Czynnikiem ten należy jednak rozważyć w kontekście koncentracji podmiotów gospodarczych w przestrzeniach danej jednostki stosownie do funkcji jakie w tej jednostce dominują – dominująca funkcja w Łapy Osse to funkcja mieszkaniowa, nie gospodarcza.

Poza samym istnieniem podmiotów gospodarczych ważny jest stan infrastruktury w mieście, w tym infrastruktury technicznej. Stan zarówno budynków, jak i innych obiektów w przestrzeni miejskiej, ma wpływ na jakość życia mieszkańców. Na podstawie dostępnych danych zauważalny jest niewystarczający poziom dostosowania przestrzeni miejskiej oraz obiektów architektonicznych, w tym budynków użyteczności publicznej, do osób ze szczególnymi potrzebami. Ponadto w obszarze centralnym miasta występują budynki charakteryzujące się złym stanem technicznym poprzez zawartość (w ich elementach konstrukcyjnych) szkodliwego dla zdrowia azbestu. Nasilenie tego problemu w 2023 r. było widać szczególnie przy ulicach: Średniej i Gen. Maczka. W przypadku Łap Osse, na podstawie dostępnych danych, zauważalny jest niewystarczający poziom dostosowania przestrzeni miejskiej oraz obiektów architektonicznych do osób ze szczególnymi potrzebami. Zjawisko to jednak jest widoczne w całej przestrzeni miasta Łapy, tym samym nie jest różnicujące dla obszaru Łapy Osse.

Szczegółowa analiza danych źródłowych dla ulic miasta Łapy pozwoliła na wskazanie centralnej przestrzeni miasta oraz obszaru południowego (Łapy Osse) jako terenów rekomendowanych do objęcia obszarem rewitalizacji.

Przeprowadzone na przestrzeni luty – marzec 2024 r. **spotkania z liderami samorządowymi oraz przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Łapach i przedstawicielami jednostek podległych**, wsparte licznymi kontaktami roboczymi (spotkania robocze w formule on-line, kontakty mailowe, rozmowy telefoniczne), potwierdziły potrzebę skoncentrowania przyszłej interwencji rewitalizacyjnej na terenie miasta Łapy – zwłaszcza w obszarze centralny miasta oraz Osse.

Decyzja ta wynikała z wcześniejszej analizy wskaźnikowej, wskazującej na jednostkę przestrzenną miasto Łapy jako jednostkę o wyraźnie najwyższym, w skali gminy, wskaźniku syntetycznym, obrazującym kryzys w sferze społecznej, wspartym także kryzysami w sferze pozaspółecznej (środowiskowej).

Tym samym wyniki analizy wskaźnikowej zostały kolejno wsparte analizą potencjałów jednostki miasto Łapy dokonaną w ramach prac roboczych liderów samorządowych oraz przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Łapach i przedstawicielami jednostek podległych. Wnioski z tych prac są następujące:

- jednostka miasto Łapy cechuje się największą koncentracją mieszkańców (70,00% mieszkańców gminy mieszka w mieście Łapy) i tym samym także koncentracją przestrzenną potrzeb i problemów jakie towarzyszą takiemu zjawisku (m.in. zabudowę wielorodzinną

zamieszkują często osoby w wieku senioralnym należące do grupy osób ze szczególnymi potrzebami),

- jednostka miasto Łapy należy do obszaru gminy Łapy o wysokim potencjale zmiany gdzie przyszłe interwencje rewitalizacyjne mają możliwość przynieść efekty o wyrażnie największej skali oddziaływania ze względu na wysoką koncentrację mieszkańców stałych (w jednostce przestrzennej), ale także charakter miasta jako jednostki centralnej, wielofunkcyjnej, gdzie koncentruje się:
 - życie społeczne (działalność placówek/instytucji wsparcia i opieki typu Dom Seniora, Uniwersytet III Wieku, przestrzenie publiczne będące miejscem organizacji wydarzeń gminnych, itp.),
 - usługowe (zintegrowane centrum przesiadkowe, przychodnie zdrowia, stadion miejski z zapleczem sportowo – rekreacyjnym, siłownia miejska, nowopowstała pływalnia miejska - basen, itp.),
 - edukacyjne (dwie szkoły, biblioteka miejska, czytelnia, dom kultury, itp.),
 - i gospodarcze (Inkubator Przedsiębiorczości, targowisko miejskie, centra handlowe, itp.)

całej gminy, gdzie przebywają mieszkańcy także z pozostałych jednostek przestrzennych (generalnie przestrzeń koncentracji tzw. funkcji dyspozycyjno – usługowych) nie tylko bezpośrednio mieszkańców miasta Łapy, czyniąc ją przestrzenią (zwłaszcza centrum miasta) gdzie należy wyznaczyć obszar rewitalizacji.

Kolejno przeprowadzono **spacer badawczy** (o charakterze wizji lokalnej) obejmujący obszar centralny miasta Łapy, gdzie koncentrują się funkcje:

- społeczne dla całej gminy (m.in. lokalizacji głównych instytucji publicznych, szkół, obiektów kultury, siedzib organizacji pozarządowych, głównych przestrzeni publicznych),
- komunikacyjne dla całej gminy (m.in. centrum przesiadkowe, teren budowy nowego dworca kolejowego),
- gospodarcze dla całej gminy (m.in. obszar targowiska miejskiego/gminnego oraz przestrzeń do potencjalnej jego rozbudowy, centra handlowo – usługowe, itp.),
- sportowo – rekreacyjne dla całej gminy (m.in. stadion sportowy wraz z terenami przyległymi),
- mieszkaniowe (ulice z dominacją zabudowy wielorodzinnej).

W wyniku spaceru badawczego zidentyfikowano szereg miejsc, gdzie występują lokalne problemy funkcjonalno-przestrzenne wynikające m.in. ze zmiany funkcji dominujących w danym obszarze na przestrzeni ostatnich lat np. liczne elementy o charakterze barier przestrzennych - obecnie nie pełniące już swoich funkcji jak m.in. fragmentaryczne ogrodzenia, zabudowania (sprawiające wrażenie pustostanów – obiektów „niczych”, bez funkcji) w złym stanie technicznym, itp. obniżające estetykę przestrzeni publicznej.

Spacer badawczy pozwolił także unaocznić problemy/ograniczenia, jakie stawia przestrzeń miasta dla osób ze specjalnymi potrzebami tzw. ograniczenia dostępnościowe, m.in. bariery architektoniczne występujące w przestrzeni centralnej miasta Łapy.

Spacer badawczy zobrazował potencjalne problemy przestrzeni bezpośrednio sąsiadujących z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (gdzie występuje naturalnie większa koncentracja mieszkańców). Analizowano przedpola budynków wielorodzinnych pod kątem ich „przyjazności” dla mieszkańców – a więc wyposażenia w małą architekturę sprzyjającą spotkaniom sąsiedzkim, zieleni, place zabaw dla dzieci itp. W tym zakresie widoczna są przykłady szeregu aranżacji jakie zostały już wcześniej wykonane w przestrzeni miejskiej, jednak widoczne są także przestrzenie potencjalnie wartę zaaranżowania.

Zważywszy na postępujące w dużym tempie zmiany klimatu (wyższe temperatury, susze, zjawiska ekstremalne – np. deszcze nawalne) bezsprzecznie należy zwrócić uwagę na obecność zieleni, zwłaszcza wysokiej, w przestrzeniach zurbanizowanych oraz wprowadzanie rozwiązań sprzyjających retencjonowaniu wody (tzw. niebiesko – zielona infrastruktura). W tym zakresie centrum miasta Łapy stanowi potencjał do rozwoju.

Jedną z cech przyjaznej przestrzeni publicznej jest jej pozytywny stosunek do historii wyrażający się w eksponowaniu obiektów/miejsc o znaczeniu historycznym. W obszarze centralnym miasta Łapy zlokalizowana jest imponująca, historyczna wieża ciśnień, stanowiąca dominantę krajobrazową miasta Łapy. Obiekt od lat nie pełni już swoich pierwotnych funkcji stanowiąc ogromny potencjał do aranżacji jako „żyjący” dalej zabytek/obiekt miejski.

Podstawowym celem spaceru badawczego było pozyskanie informacji o obserwowanych bezpośrednio w przestrzeni miasta problemach – zwłaszcza o charakterze funkcjonalno-przestrzennym, technicznym czy środowiskowym, które stały się podstawą do decyzji o wyznaczeniu obszaru rewitalizacji w przestrzeni jednostki: miasto Łapy.

Dodatkowo spacer badawczy precyzyjnie zobrazował miejsca koncentracji negatywnych funkcjonalno-przestrzennych, technicznych czy środowiskowych, dając podstawy precyzyjnego wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie jednostki przestrzennej Łapy miasto.

W efekcie podjętych działań wyznaczono obszar rewitalizacji na obszarze gminy Łapy obejmujący dwa fragmenty jednostki przestrzennej Łapy miasto – centrum oraz Osse.

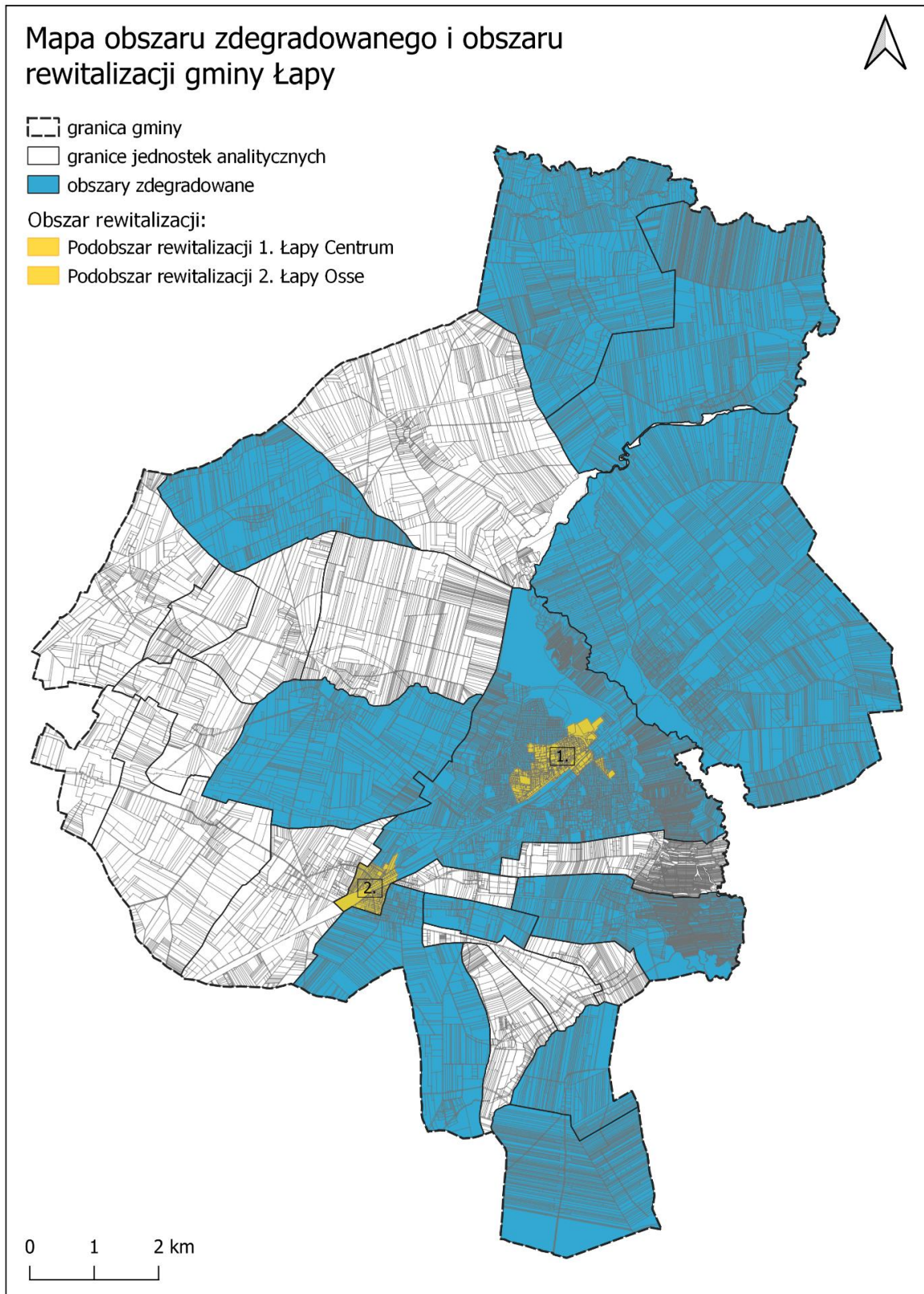
Obszar rewitalizacji gminy Łapy obejmuje:

Podobszar rewitalizacji Łapy Centrum, Podobszar Rewitalizacji Łapy Osse

o łącznej powierzchni 1,29 km² co stanowiło **1,01 % powierzchni gminy.**

Wyznaczone podobszary rewitalizacji zamieszkuje łącznie 5 176 mieszkańców co stanowi **25,73 % ludności gminy Łapy.**

Rysunek 8. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w mieście i gminie Łapy

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy zasadniczej 1:5000 wydanej przez Starostwo Powiatowe w Białymstoku

3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Na obszar rewitalizacji gminy Łapy składają się dwa rozdzielne podobszary rewitalizacji wyznaczone w ramach jednostki przestrzennej miasto Łapy, są to:

- **Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum** o powierzchni stanowiącej 0,64% powierzchni gminy, zamieszkały przez 4 333 osoby (stan na 31.12.2023 r.);
- **Podobszar rewitalizacji Łapy-Osse** o powierzchni stanowiącej 0,37% powierzchni gminy zamieszkały przez 843 osoby (stan na 31.12.2023 r.).

Łączna powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji to 1,289 km², co stanowi 1,01% powierzchni gminy. Obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 5 176 mieszkańców¹, stanowiących 25,73% ludności gminy.

Wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia standardy określone w ustawie o rewitalizacji, tzn. nie jest większy niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez mniej niż 30% mieszkańców gminy.

Diagnoza pogłębiona wyznaczonego na terenie gminy Łapy obszaru rewitalizacji charakteryzuje zjawiska kryzysowe identyfikowane w sferze społecznej oraz sferach pozaspołecznych (gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej).

Wyniki diagnozy są kompilacją:

- analizy danych zastanych (dane ilościowe pochodzące ze statystyk publicznych oraz baz danych źródłowych przekazane do celów niniejszej analizy przez Urząd Miejski w Łapach oraz instytucje publiczne gminy Łapy – stan na dzień 31 grudnia 2023 r., w sytuacji innej informacja taka została podana w tekście diagnozy);
- przeprowadzonych badań jakościowych² z reprezentantami środowisk gminy Łapy: instytucjonalnego (Komenda Policji, Centrum Usług Społecznych, trzy Szkoły Podstawowe: nr 1, nr 2 i nr 3 działające w obszarze rewitalizacji, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy, Ośrodek Kultury Fizycznej w Łapach, Dzienny Dom Senior+), gospodarczego (Inkubator Przedsiębiorczości w Łapach), organizacji pozarządowych (liderzy organizacji pozarządowymi działających w Łapach) - zapis w tekście diagnozy w formie bezpośrednich wypowiedzi respondentów (cytaty);
- badań ilościowych przeprowadzonych w okresie: 10 październik do 11 listopad 2024 roku metodą ankiety online - CAWI³ oraz metodą ankiety papierowej - PAPI⁴. W ramach analizy wyników badań uwzględniono 207 w pełni wypełnionych ankiet badawczych (N:207).

Diagnoza pogłębiona opisuje szczegółowo sytuację w każdym z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

¹ Liczba ludności: stan na 31.12.2023 r.

² W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji przeprowadzone badania jakościowe – 10 pogłębionych wywiadów indywidualnych z liderami opinii (technika TDI – pogłębiony wywiad telefoniczny).

³ CAWI – ang. Computer Assisted Web Interview

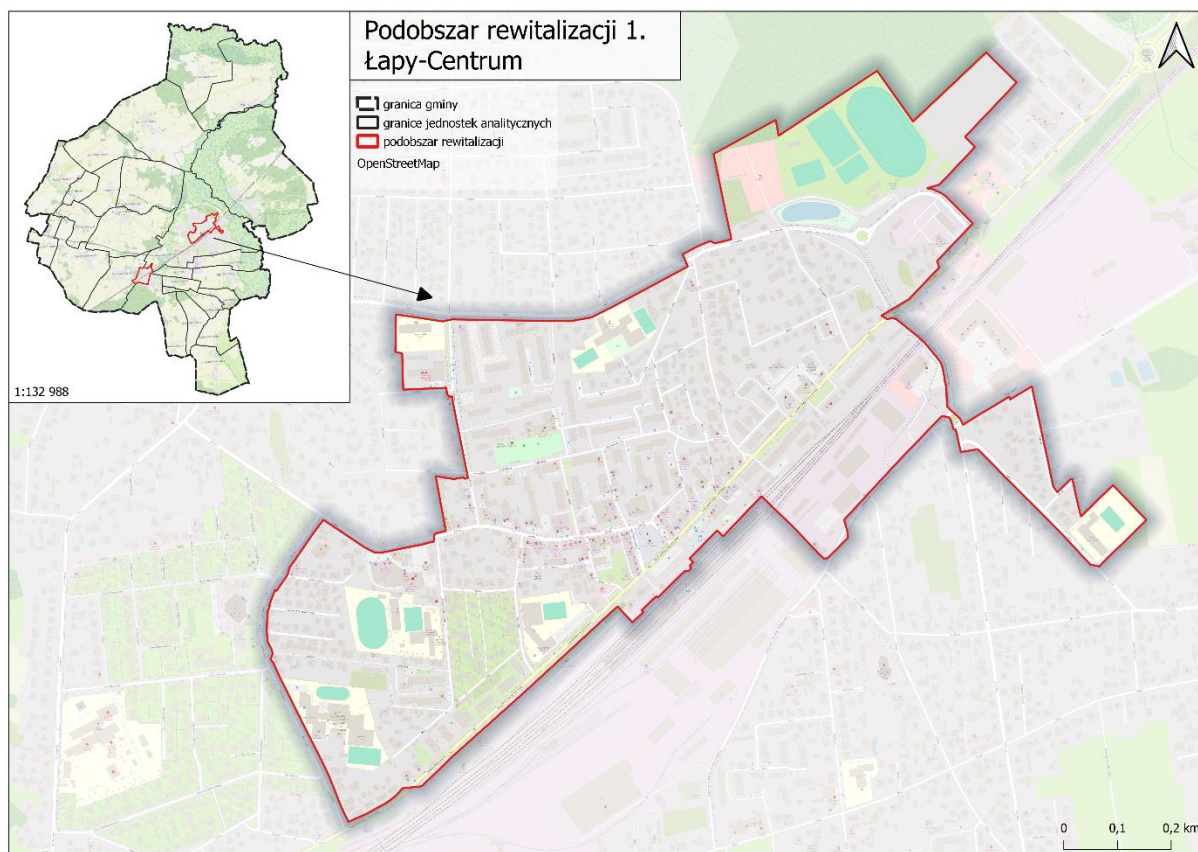
⁴ PAPI – ang. Paper & Pen Personal Interview

3.1 Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i funkcjonalno-przestrzennej – podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum

3.1.1. Sfera społeczna

Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum został wyznaczony w centralnej części miasta, gdzie koncentruje się życie społeczno – gospodarcze gminy oraz miasta Łapy⁵.

Rysunek 9. Poglądowa mapa Podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum

Źródło: opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap

Demografia. Jednym z podstawowych wskaźników opisujących sytuację społeczną jest **ruch naturalny ludności**⁶, prezentujący m.in. zestawienie urodzeń i zgonów. Różnica między liczbą

⁵ Uwaga wstępna: w wypadku podobszaru rewitalizacji Łapy - centrum pewna część danych źródłowych, budujących wskaźniki obrazujące sytuację w sferze społecznej, objęta jest tajemnicą statystyczną/badawczą. W związku z powyższym niektóre tendencje zostały przedstawione na podstawie danych odnoszących się do obszaru całego miasta Łapy. W sytuacji kiedy przedstawione dane dotyczą miasta Łapy (całej jednostki) jest to w tekście diagnozy wskazane – podobnie w sytuacji kiedy dane dotyczą terenu jaki obejmuje podobszar rewitalizacji Łapy - centrum także taka informacja jest w tekście diagnozy zawarta.

⁶ Ruch naturalny to kluczowe zjawisko demograficzne w ramach którego analizie poddaje się małżeństwa, rozwody, separacje, urodzenia i zgony, przy czym dla demografii, w analizie ruchu naturalnego, kluczowe znaczenie ma analiza urodzeń i zgonów. Wszystkie wymienione elementy pociągają za sobą zmiany w liczbie i strukturze ludności wg. płci, wieku i stanu cywilnego.

urodzeń a liczbą zgonów w danym okresie może przyjmować wartości dodatnie, odnoszące się do przyrostu naturalnego i ujemne oznaczające tzw. ubytek naturalny ludności. Dla całej gminy Łapy saldo ruchu naturalnego na 1000 mieszkańców wynosi -3,33, przy wartości -4,32 dla miasta Łapy. Dane wyraźnie wskazują na występowanie **zjawiska ubytku naturalnego ludności** które można klasyfikować w kategorii kryzysu w sferze społecznej. Sytuacja negatywnie kształtuje się również jeśli chodzi o procentową zmianę liczby ludności w latach 2018-2023. W mieście Łapy liczba ludności zmniejszyła się o 6,36% (959 osób).

„(...) nasze społeczeństwo się starzeje, jest coraz więcej seniorów i tym samym coraz mniej jest dzieci. Nie mamy zastępowalności pokoleniowej. Młodzi nawet ci co tu są, po skończonej szkole średniej najczęściej jadą na studia, gdzieś do większych ośrodków miejskich, albo do pracy za granicę, i znikają z miasta. Tak też ubywa nam mieszkańców. Chociaż pocieszające jest to, że trochę tych młodych jeszcze wraca po studiach do Łap. Ale generalnie sytuacja demograficzna jest trudna”.

Zwraca uwagę fakt, że populacja ludności zamieszkujących ulice w wyznaczonym podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum zmalała od 2018 do 2023 roku o ponad 8,5%. Analizując dane dotyczące wyznaczonego podobszaru rewitalizacji, można zaobserwować największy procentowo spadek ludności w okresie badanych lat na ulicach: Armii Krajowej (-20%), Krzywej (-18,29%), Bagno (-16,67%) oraz Osiedlowej (-14,36%), przy czym tego rodzaju spadek można odnotować niestety także na większości ulic wchodzących w skład podobszaru rewitalizacji.

Saldo migracji na 1000 mieszkańców jest również **niższe** w mieście w porównaniu do gminy (-10,34) i wynosi -12,54, co oznacza, że liczba wymeldowań była o 177 osób większa niż liczba zameldowań. Zjawisko to charakteryzuje cały podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum.

Ubytek naturalny ludności i zmniejszenie się liczby ludności czyni gminę i miasto Łapy ośrodkiem z **dużym udziałem**, w populacji mieszkańców, **osób starszych**. Wysoki odsetek osób powyżej 60 r.ż. dotyczy gminy Łapy i wynosi 28,27%. Miasto Łapy odsetek ten ma jeszcze wyższy – 29,86%. Na ulicach zawierających się w podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum, odsetek osób starszych wyniósł ponad 33%. W odniesieniu do samego podobszaru rewitalizacji obserwowane jest zjawisko znacznego udziałem osób powyżej 60 r.ż. m.in. na ulicach: Armii Krajowej, Bohaterów Westerplatte, Mikołaja Kopernika, Osiedlowej, Piwnej i Wąskiej (ponad 1/3 populacji jednostki). Proces starzenia się mieszkańców miasta może generować szereg problemów odnoszących się do tej grupy mieszkańców. Tymi problemami i wyzwaniami są, między innymi:

- konieczność zapewnienia **szerszej pomocy materialnej, zdrowotnej, w codziennych czynnościach życiowych** dla osób z ograniczoną mobilnością, z problemami zdrowotnymi wynikającymi z podeszłego wieku, itp., przez m.in. organy pomocy społecznej,
- konieczność **niwelacji barier architektonicznych** w przestrzeni publicznej, ale także wprowadzenie rozwiązań zapewniających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami w budynkach mieszanych (w tym wielorodzinnych). To również większa uwaga, zwłaszcza na te ulice w mieście, gdzie odsetek mieszkańców – seniorów jest znaczący: *„(...) odśnieżanie ulic, lepsze, ponadstandardowe utrzymanie chodników zimą to jest bardzo ważne dla osób z ograniczoną mobilnością”*,
- **problemy natury społeczno-psychologicznej**, np. niska aktywność, izolacja prowadząca do osamotnienia,
- **problemy ekonomiczne** związane z inflacją i wzrostem cen (okres ostatnich 2-3 lat) przy stosunkowo niewysokich świadczeniach emerytach,
- **problemy w zakresie bezpieczeństwa** – *„(...) cyber-przestępstwa, na które seniorzy są przede wszystkim narażeni”*.

„(...) dużo jest starszych ludzi w mieście, osób 60+. To są osoby które nie przeprowadzą się gdzieś indziej, które tu mieszkają od zawsze i będą mieszkać”.

„(...) podstawowe problemy seniorów w mieście Łapy, jakie sami seniorzy artykułują w rozmowach – korzystając m.in. z usług Dziennego Domu Senior+ to: **ograniczony dostęp do służby zdrowia**, długie kolejki do specjalistów, czasem pół roku a czasem nawet rok czekania, utrudniony dostęp do rehabilitantów - po prostu popyt jest większy od podaży tych usług”.

„(...) seniorzy także chcieli by zwiedzać, oglądać, wyjeżdżać – i tu **problemem często są finanse**. Zbyt małe emerytury nie pozwalają na to. Po prostu starszych często na to nie stać”.

„(...) równocześnie **oferta usług** jaka jest w mieście Łapy, adresowana do seniorów, **jest bardzo szeroka**. Działa Uniwersytet III Wieku, prężnie działa Związek Emerytów i Rencistów, Biblioteka ma szereg zajęć i wydarzeń wprost dla seniorów, podobnie Dom Kultury. Działa Dzienny Dom seniora + i Klub Seniora z 5-dniową dostępnością w skali tygodnia. Centrum Usług Społecznych także wiele swoich działań kieruje wprost do seniorów, np. działa dowóz tzw. „door – to – door” obsługiwany przez jeden bus. Wprawdzie są głosy seniorów, że i na drugi bus byłoby zapotrzebowanie, czyli że oferta jest trafna i bardzo potrzebna, jednak trudno mówić o jakiś wyraźnych, konkretnych brakach, niedostatkach w bieżącej ofercie jaka jest dostępna w mieście Łapy dla osób starszych”.

Bezrobocie jest kolejnym ważnym czynnikiem opisującym sytuację społeczną, ponieważ może bezpośrednio wpływać na jakość życia mieszkańców. Odsetek bezrobotnych w populacji w gminie Łapy (0,91%) jest znacznie niższy, niż w mieście Łapy (3,73%). **Najwyższe wartości osiąga na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum (3,97%)⁷**. Największy odsetek bezrobotnych na podobszarze rewitalizacji można zaobserwować przy ulicach: Średniej (10,53%), gen. Maczka (7,50%), Bohaterów Westerplatte (6,35%) oraz Armii Krajowej (5,92%). Na każdej z tych ulic odsetek bezrobotnych jest wyższy, niż średnia dla miasta.

„(...) sytuacja notowanego, wyższego bezrobocia na terenie miasta Łapy, w stosunku do wiejskich sołectw gminy Łapy, jest w dużej mierze wynikiem tego, że na wsi jest po prostu rolnictwo, osoby zajmują się gospodarstwem rolnych i nie są w systemie rejestrowane jako bezrobotne, co może nieco zmieniać obraz sytuacji”.

Dodatkowo, uwagę zwraca wysoki udział mężczyzn w ogóle bezrobotnych w mieście Łapy (58,37%) oraz generalnie wysoki udział osób (kobiet i mężczyzn) długotrwale bezrobotnych (61,03%) w strukturze bezrobocia miasta Łapy. Szczególną uwagę należy zwrócić na ten drugi wskaźnik, ponieważ **długotrwale bezrobocie** może być związane z pogorszeniem jakości życia, utratą kompetencji zawodowych, pogłębieniem niezaradności życiowej czy wystąpieniem znaczących problemów finansowych. Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum odsetek długotrwale bezrobotnych był szczególnie wysoki przy ulicach: Średniej i Krzywej (100%) oraz m.in. Armii Krajowej, Bohaterów Westerplatte, gen. Władysława Sikorskiego, Osiedlowej i Spółdzielczej (ponad 50%). Długotrwale bezrobocie może być również powodem uzależnienia sytuacji ekonomicznej osób bezrobotnych od świadczeń wypłacanych bezrobotnym przez pomoc społeczną.

⁷ Wskaźnik (dla porównania pomiędzy gmina – miastem Łapy) jest policzony wg formuły: Liczba osób bezrobotnych w 2023 r./ Liczba ludności ogółem w roku 2023, czyli do ogólnej liczby ludności a nie do liczby osób w podobszarze rewitalizacji. W takim przypadku wartość byłaby jeszcze wyższa: 4,66.

„(...) Długotrwałe bezrobocie wynika przede wszystkim ze zjawiska dziedziczenia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej. Rodzice nie pracowali, dziadkowie nie pracowali, to dlaczego ja muszę? Mamy w Łapach Klub Integracji Społecznej, projekt „Sukces w działaniu”, działamy, pracujemy z takimi osobami, mamy nawet całkiem dobre wyniki - 40% wyprowadzamy z takiej sytuacji, ale nie wszystkich. Nie wszystkich się też da. Często sytuacja bycia na bezrobociu przez daną osobę powiązana jest też z innymi czynnikami jak długotrwała choroba czy opieka nad dziećmi”.

Pomoc społeczna. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej to kolejny czynnik obrazujący sytuację społeczną na podobszarze rewitalizacji. Blisko 70% korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w całej gminie to mieszkańcy miasta Łapy, zaś z tej grupy 42% zamieszkuje ulice należące do podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum.

„(...) w tej grupie są osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia, ale też długotrwałej choroby, alkoholizmu czy potrzeby wsparcia opieki nad dziećmi, czyli niezaradności opiekuńczo – wychowawczej”.

„(...) Klienci pomocy społecznej w mieście Łapy **korzystają ze świadczeń przede wszystkim z tytułu bezrobocia**. Niskie dochody, brak stałego zatrudnienia, często powiązane z alkoholem, nieporadnością życiową, długotrwałą chorobą i koto się zamyka. Kolejny powód to **ubóstwo** które dotyka mocno seniorów. Niskie renty, emerytury - ale dotyka też rodzin, w których osoby pracują tylko od czasu do czasu więc generalnie dochody na osobę są niskie i też takie rodziny otrzymują wsparcie społeczne z tytułu ubóstwa. Kolejny czynnik to **długotrwała choroba** – czynnik ten najczęściej dotyczy osób 60+”.

Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej główne powody korzystania z pomocy społecznej na podobszarze Łapy-Centrum to:

- **bezrobocie** (58,96% ogółu korzystających z pomocy społecznej),
- **ubóstwo** (42,29% ogółu korzystających z pomocy społecznej),
- **i długotrwała lub ciężka choroba** (54,73% ogółu korzystających z pomocy społecznej)⁸.

Istotnym powiązaniem jest związek powyższych, najczęściej występujących razem, trzech powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej i ich koncentracja widoczna jest w obrębie ulic wyznaczonego podobszaru rewitalizacji: ul. Gen. Wł. Sikorskiego, ul. Mikołaja Kopernika i ul. Wąska.

Innymi powodami korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum są:

- **niepełnosprawność** (23,88% z ogółu korzystających z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Centrum),
- **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** (25,37%),
- **wielodzietność** (23,38%).

Osoby korzystające ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej (CUS), biorąc pod uwagę wyznaczony podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum, zamieszkują przede wszystkim ulice: Średnią (63,16% osób

⁸ Analizując dane należy mieć na uwadze, że osoby najczęściej korzystają ze wsparcia pomocy społecznie nie tylko z jednego powodu, a z nawet kilku równocześnie, co wpływa na prezentowany procentowo wynik.

mieszkających na tej ulicy korzysta ze świadczeń pomocowych), Śliską (21,05%), gen. Maczka (15%), Armii Krajowej (16,45%) oraz Dolną (11,43%).

Na podstawie danych można zaobserwować, iż istnieje **mocny związek między bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia domu a wielodzietnością**. Taka zależność w centrum miasta (wyznaczony podobszar rewitalizacji) jest obserwowana przede wszystkim na ulicach: Bohaterów Westerplatte, gen. Władysława Sikorskiego, Główniej i Średniej, ale także w mniejszym nasileniu charakteryzuje szereg innych ulic wyznaczonego podobszaru rewitalizacji. Takie współwystępowanie szeregu problemów społecznych, które determinują potrzebę korzystania ze świadczeń pomocowych, może wskazywać na potrzebę tworzenia rozbudowanych form wsparcia dla lokalnej społeczności.

Generalnie w mieście Łapy dominującą grupą **korzystającą ze świadczeń pomocy społecznej są osoby przed 18 r.ż.** (35,83%). Wynika to z „(...) *dotąd do obiadów szkolnych, czy po prostu wypłacania świadczeń na żywienie. Jest sporo dzieci z rodzin o niższych dochodach. Obecnie mamy próg dochodu 1200 zł na osobę w rodzinie i do takiej wysokości należy się świadczenie. Co ważne najczęściej są to osoby, które korzystają tylko z tej formy wsparcia*”. Zjawisko to świadczy o **niskim statusie ekonomicznym** znaczącej grupy mieszkańców miasta, w tym mieszkańców podobszaru rewitalizacji Łapy – Centrum. Warto jednak zauważyć, iż przytoczony wskaźnik nie oddaje w pełni sytuacji jaka występuje w mieście Łapy i na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji. Nie uwzględnia się tutaj seniorów którzy często „balansują” pomiędzy wsparciem z tytułu ubóstwa a brakiem wsparcia: „(...) *renty, emerytury są takie, że często kryterium dochodowe przyznania świadczenia jest ciut niższe niż dochód osoby starszej, więc się nie kwalifikują po mimo, że obiektywnie status ekonomiczny ich jest niski*”. Tym samym należy zaznaczyć, iż udział **osób powyżej 60 r.ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej** (%) w skali gminy to 14,80 a w podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum to 16,91.

„(...) *Działanie Centrum Usług Społecznych, Domu Senior+ i całego szerokiego wachlarza usług wspierających życie seniorów w Łapach jest także formą wsparcia dla seniorów, o której nie należy zapominać i też uwzględniać w tego typu analizie sytuacji. Mamy bardzo bogatą ofertę, bardzo różnorodną. Robimy to z pełną świadomością, że należy wpierać, na wielu polach seniorów, aby nie doprowadzać do sytuacji, że trafiają do Domów Pomocy Społecznej co jest rozwiązaniem wysoce niekorzystnym dla każdej ze stron – seniora, ale także gminy*”.

Innymi ważnymi problemami, które z różnych względów mogą „umykać” statystykom, a które dotycząją mieszkańców i wpływają na sytuację społeczną są:

- **przemoc w rodzinie**, która w mieście Łapy była niewiele wyższa niż w całej gminie (0,10% w porównaniu do 0,07%). W 2023 roku na terenie gminy wydano 35 niebieskich kart, zaś w samym mieście Łapy – 28. Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji niebieskie karty wydano przy ulicy Dolnej, Spółdzielczej, Górnej i Osiedlowej;
- **alkoholizm**, gdzie odsetek korzystających z tego powodu z pomocy społecznej był również nieco wyższy w mieście Łapy (2,40% ogółu korzystających z pomocy społecznej) w porównaniu do gminy Łapy (1,90%). Warto również zwrócić uwagę na liczbę spraw rozpatrywanych przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która w mieście wynosiła 49, a która jest powiązana z występowaniem problemu alkoholowego. Największą liczbę rozpatrywanych spraw na podobszarze rewitalizacji można zaobserwować na ulicach: Armii Krajowej, Mikołaja Kopernika i Średniej – po 3 sprawy na każdej z ulic.

„(...) *Alkohol to jest choroba. Jako służby opieki społecznej pracujemy z takimi osobami równocześnie współpracując z Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kierujemy ludzi na leczenie, ale*

różnie się to udaje, różne są tego efekty. Alkohol często ma bezpośredni wpływ na bycie bezrobotnym. Osoby często tracą pracę, bo przychodzą do niej pod wpływem alkoholu”.

„(...) Przemoc w rodzinach ma najczęściej bezpośredni związek a alkoholem. Tak gdzie jest przemoc tam są uzależnienia. To jest bardzo mocno powiązane. Konflikty w rodzinach są zdecydowanie najczęściej podczas upojenia alkoholowego lub po narkotykach”.

Badania jakościowe (prowadzone na etapie prac nad GPR) pozwoliły zwrócić uwagę na kierunki działań, w zakresie pomocy społecznej, jakie warto/należy przyjąć na najbliższe lata:

*„(...) Konieczny jest **rozwój usług społecznych** dla mieszkańców, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji ale, co ważne – **bez względu na dochód**, czyli idźmy w kierunku nie tylko pomocy społecznej a właśnie usług społecznych, powszechnych, dostępnych dla każdego.*

*Oczywiście zdecydowanie musimy także **rozwijać usługi opiekuńcze** przede wszystkim **adresowane do osób starszych i z niepełnosprawnością**. To jest działanie konieczne bo z roku na rok wzrastają nam potrzeby tym obszarze. Potrzeba m.in. coraz więcej usług pielęgnacyjnych, rehabilitacyjnych, asystentury dla osób starszych, po mimo, że ostanie lata to zdecydowany rozwój tego typu oferty w naszej gminie. Jednak jak nie będzie tego typu oferty rozwijać to osoby te ostatecznie trafią do DPS-ów . Musimy robić wszystko, aby do tego nie dochodziło, aby seniorzy żyli we własnym, lokalnym środowisku.*

*Wzrastają też **problemy opiekuńczo – wychowawcze** przy czym aby efektywnie pomagać, to wsparcie trzeba kierować do całych rodzin, uczyć rodziców, opiekunów jak budować dobre relacje z młodym człowiekiem, z dzieckiem. Często mamy tam alkohol, choroby psychiczne, ale i głębokie ubóstwo - rodzin w zasadzie nie stać na nic i ta sytuacja także wpływa na relacje rodzinne.*

***Narkotyki** – mamy sygnały, że jest to problem coraz większy w Łapach. Tutaj głównym podmiotem problemu jest młodzież, chociaż nie ma twardych danych, często są to domysły. **Alkohol** jest zdecydowanie bardziej „widoczny”.*

***Problemy psychiczne** – to także obszar zdecydowanie wart uwagi. Występują w różnych grupach osób. U osób starszych to demencja, zaburzenia psychiczne. Mamy też sygnały, że problemy psychiczne coraz mocniej dotykają ludzi młodych, nawet dzieci, jednak nie mamy szerszych badań w tym kierunku. Sytuację niestety utrudnia bardzo niekorzystny systemowy, ogólnopolski problem psychiatrii, w tym przede wszystkim dziecięcej. Bardzo dużo przypadków jest nie objętych opieką medyczną, bo nawet prywatnie ciężko jest ‘dostać się’ do lekarza.*

*Potrzebuje także **rozwoju** szeroko rozumianej **profilaktyki** odpowiadającej na problemy **uzależnień, przemocy, złego odżywiania się**, aby zapobiegać negatywnym zjawiskom społecznym”.*

Bezpieczeństwo jest istotnym obszarem analizy wymiaru społecznego. Brak poczucia bezpieczeństwa może mieć związek z negatywnym odbiorem obszaru przez jego mieszkańców, ale też przez osoby przebywające na nim czasowo (praca/zakupy/turystyka, itp.) Zgodnie z danymi przekazanymi przez Komendę Policji w Łapach, w mieście Łapy **liczba popełnionych wykroczeń i przestępstw wzrosła** w latach 2018-2023 o 183,19%, co oznacza wzrost ze 113 wykroczeń lub przestępstw popełnionych w 2018 roku do 320 w 2023 roku. Podobnie, a w części przypadków nawet gorzej, prezentuje się pod tym względem statystyka dla ulic będących w całości lub części na terenie podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum: wzrost liczby naruszeń prawa z 46 do 236, a więc o 413%.

„(...) ten wzrost, może mieć różne przyczyny. W mieście powstały place, zachęcające mieszkańców do spędzania tam czasu, co jest bardzo pozytywnym przejawem życia miejskiego, ale naturalnie takie ciekawe miejsca przyciągają też osoby, które zachowują się niestosownie. Policja ma też więcej młodych, ambitnych policjantów, więcej patroli, tym samym więcej ‘wychwytuje’ zdarzeń niepożądanych”.

Największa liczba popełnionych w 2023 roku wykroczeń lub przestępstw miała miejsce przy ulicach: gen. Władysława Sikorskiego (62 wykroczenia lub przestępstwa), Główniej (55) oraz Śliskiej (36), a więc dotyczyła wyznaczonego podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum.

„(...) ul. Sikorskiego, okolice Urzędu Miejskiego, to kilka bloków, gdzie niestety niektórzy mieszkańcy lubią po pracy się spotykać, spożywać wspólnie alkohol, zakłócać ciszę nocną, czynić akty wandalizmu w postaci wulgarnych napisów na ścianach bloków i Policja często tam interweniuje”.

Innymi sytuacjami wpływającymi na bezpieczeństwo są: kradzieże i naruszenia nietykalności osobistej oraz niszczenie mienia prywatnego lub publicznego. W mieście Łapy odnotowano 17 przypadków kradzieży i naruszeń nietykalności osobistej, z czego 9 na ulicach których przynajmniej fragment jest w podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum (m.in. po 2 przypadki na ulicach gen. Władysława Sikorskiego, Główniej oraz Pivnej) i 10 przypadków niszczenia mienia prywatnego lub publicznego (jeden na ulicy Dolnej).

Służby porządku publicznego interweniowały 196 razy w mieście Łapy i 532 razy w gminie Łapy, z kolei na podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum 73 razy. Na wyznaczonym podobszarze rewitalizacji, największa liczba interwencji miała miejsce przy ulicy gen. Władysława Sikorskiego (11), nieco mniejsza liczba interwencji była przy ul. Pivnej (9) i Główniej (7).

„(...) **najwięcej wykroczeń dotyczy Placu Niepodległości.** Tutaj to przede wszystkim spożywanie alkoholu w miejscu publicznym, zaśmiecanie przestrzeni publicznej ale też spanie na ławkach, oddawanie moczu pod krzaki. Wszystko to dotyczy grupy **osób z problemem alkoholowymi** jakie tam najczęściej przebywają. To osoby w wieku 30 – 50 lat, głównie mężczyźni, często zagrożeni bezdomnością”.

„(...) **ul. Sikorskiego, okolice torów kolejowych, sąsiedztwo placu zabaw,** to kolejne miejsce gdzie jest sporo interwencji Policji. To taka przestrzeń niezagospodarowana, nieestetyczna, można powiedzieć ‘**przestrzeń niczyja**’, która niestety zwykle łatwo staje się miejscem sprzyjającym nieakceptowalnym zachowaniom. W tym obszarze jest wybudowane przejście podziemne dla pieszych, jest w sąsiedztwie sklep Żabka – osoby spożywają tam alkohol, zaśmiecają to miejsce, są też akty wandalizmu takie jak graffiti na murach”.

W opinii Policji statycznie osobami jakie najczęściej biorą udział w wykroczeniach na terenie miasta Łapy i podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum to „(...) osoby w wieku 30 – 40 lat, bez rodzin, najczęściej mężczyźni, kawalerowie, z problemami alkoholowymi, często bez pracy lub tylko z pracą dorywczą. Często dopuszczają się kradzieży alkoholu w sklepach lub sprzętu na sprzedaż, aby mieć pieniądze na kolejny alkohol”.

Pozostałe problemy jakie identyfikowane są przez służby Policji i jakie mają wpływ na szeroko rozumiane bezpieczeństwo to także:

- problem **sprzedaży narkotyków w przestrzeni miejskiej:** „(...) problem występuje w Łapach. Nie ma konkretnych miejsc sprzedaży. Osoby sprzedające narkotyki można powiedzieć ‘krążą’ po mieście. Osoby kupujące narkotyki to osoby młode, w przedziale wieku 20 – 40 lat, ale

problem ten zaczyna się pojawiać, chociaż w mniejszej skali, także w grupie młodszych osób, już od szkoły średniej. Zjawisko staje się z roku na rok powszechniejsze”;

- **nieprawidłowe parkowanie pojazdów** w mieście Łapy, głównie w centrum: „(...) *zastawiają nawet skrzyżowania, czyli naruszają przepisy ruchu drogowego. Niestety nie ma w Łapach patrolu ruchu drogowego. Takie patrole są w Białymstoku. W Łapach taki patrol jest raz na tydzień więc trudno nad tym zapanować, a ludzie, kierowcy nie stosują się przepisów”.*

Analizując obszar **edukacji** (wpisujący się w szersze pojęcie kapitału ludzkiego), na pierwszy plan wysuwają się problemy społeczne dzieci i młodzieży obserwowalne w placówkach edukacyjnych. Dyrektorzy szkół, zlokalizowanych w podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum (w ramach badań jakościowych prowadzonych na etapie prac nad GPR), wskazują na następujące problemy społeczne młodych mieszkańców Łap⁹:

- **nadmiar korzystania z telefonów, bycie cały czas on-line, „zanurzenie” w mediach społecznościowych** przy równoczesnym **minimalizowaniu relacji bezpośrednich**, koleżeńskich w efekcie **zaburzenie relacji społecznych, kłopoty z emocjami** ale też **problemy ze zdrowiem psychicznym**;

„(...) Nieumiejętne korzystanie z mediów społecznościowych. Dzieci kontaktują się przez komunikatory w telefonach siedząc obok siebie ramię w ramię. Nie rozmawiają ze sobą. Z tego rodzą się problemy z relacjami, konflikty. To też jest podstawą hejtu jaki powszechnie dotyka młodych”.

„(...) jest też powszechnie obecny hejt, ale z perspektywy widzenia nauczycieli jest on ukryty, nie do końca widoczny, także dla rodziców”.

„(...) Nadmiar korzystania z telefonów komórkowych. Dzieci nie rozmawiają ze sobą, nie budują relacji wzajemnych, nie uważają na lekcjach i słabiej się uczą, ale też cały czas siedzą, nie ruszają się. Tak wyglądają przerwy szkolne”.

„(...) mamy u dzieci emocje ‘na wierzchu’. Chcą być najlepsze, bo takie są trendy, ale nie zawsze ostatecznie są, co je pogrąża. Ostatnie 5 lat to czas pogłębiania się tego problemu. Przykładowo 7 lat temu mieliśmy pojedyncze przypadki obniżenia nastroju czy depresji. Teraz są to przypadki zdecydowanie częstsze. Młodzi mają coraz poważniejsze kłopoty z kontaktami z rówieśnikami. Problem ze zdrowiem psychicznym narasta”.

„(...) problem zdrowia psychicznego zdecydowanie się pogarsza. W szkole widzimy to po zachowaniach uczniów, ale też sami uczniowie proszą o pomoc, o wsparcie psychologiczne. Wiemy to od wychowawców klas, ale też od rodziców. Wszyscy widzą zmiany zachowań. Skala zjawiska jest niepokojąco wysoka. W skali klasy to zwykle 2-3 uczniów z takimi problemami, w tym średnio jeden na klasę to przypadek ciężki – samookaleczenia, myśli samobójcze, itp. Dzieci porównują się do wzorców idealnych lansowanych głównie przez media społecznościowe. W tym porównaniu często w ich ocenie wypadają gorzej, i nie radzą sobie z tym. Potrzebujemy w szkołach wzmocnienia po stronie pomocy psychologicznej, większej ilości godzin psychologa szkolnego oraz większego wsparcia ze strony poradni psychologicznej”.

⁹ Kolejność prezentowania problemów odpowiada mniej więcej ich powszechności – od najbardziej powszechnych do bardziej incydentalnych.

- **niechęć do ruchu**, i tym samym do lekcji WF, wynikająca często z **obawy** przed pokazaniem się w ruchu, **przed ekspozycją ciała** – pokłosie kultu „doskonałego ciała” jakie powszechne jest mediach społecznościowych;

„(...) nie mają ochoty na WF. Bardziej dotyczy to dziewczyn. Nie chcą się przebrać na WF. Występuje obawa przed pokazaniem się w ruchu, przed pokazaniem ciała, nie zawsze tak doskonałego jak prezentują to media społecznościowe. Problem dotyka dzieci tak mniej więcej od 6 klasy szkoły podstawowej wzwyż”.

„(...) widzimy niechęć do basenu, bo trzeba się rozebrać w kostium kąpielowy. To głównie w przypadku dziewczyn”.

„(...) Niechęć do ruchu wzrasta. Dużo uczniów nie ćwiczy. To w mojej opinii wygodnictwo, ale też wstyd przed pokazaniem własnego ciała – nie chcą się przebierać w szatni. Dziewczynki twierdzą, że są za grube. U chłopców to przede wszystkim wygodnictwo, niechęć do zmęczenia się, ale też pomysł, aby posiedzieć i pograć spokojnie na telefonie. Takie zachowania pogłębia się w starszych klasach. Średnio na 24 osobową klasę 3 osoby nie ćwiczą na WF. Mamy też sporadyczne przypadki otyłości. Sytuacja ta jest zdecydowanie inna w klasach sportowych – w tych klasach ćwiczą bez problemu”.

- **problemy z koncentracją, zapamiętywaniem treści;**

„(...) mają problemy z nauką, nie potrafią się skoncentrować, nie potrafią się dobrze przygotować do lekcji, mają coraz większe problemy z zapamiętywaniem, w zasadzie nie czytają książek, co ma też na to wpływ. To zaczyna się mniej więcej od klasy czwartej. W klasach 1-3 pilnujemy czytania, chodzenia do biblioteki itp. i ten rozwój idzie stabilnie. Załamanie przychodzi mniej więcej od czwartej klasy”.

- **brak miejsc spotkań dedykowanych młodym** w przestrzeni publicznej miasta – narastanie problemu izolacji, ucieczki do życia on-line;

„(...) po szkole młodzi nie bardzo mają się gdzie spotkać, umówić się. Brak jest takich miejsc dla nich. Gdzieś niedaleko szkoły, bezpiecznych, oświetlonych, ze sprzętami gdzie można siedzieć, ale może też poruszać się nieco, poćwiczyć np. kalistenikę itp.”

- **problemy opiekuńczo – wychowawcze w rodzinach;**

„(...) problem nie jest powszechny jednak na tle społeczności uczniowskiej w szkole zauważalny. Mamy kilka dzieci zaniedbanych, zdecydowanie gorzej ubranych, z zaniedbaną higieną osobistą, nawet z wszawicą. Dzieciaki są też zaniedbane emocjonalnie, mają kłopot z relacjami. Problem ten widziany od lat. On nie narasta, ale też nie zmniejsza się”.

„(...) widzimy, obserwując oczywiście dzieci i ich zachowania, potrzebę wzmocnienia rodzin zastępczych. To często babcie które wychowują wnuki, rodzin gdzie trafiają dzieci z pogotowia opiekuńczego czy domów dziecka. Tam istnieje konieczność wsparcia instytucjonalnego tych rodzin, opiekunów dzieci. To nie jest duża skala w ilości takich rodzin jednak częstość problemów dzieci, w tej grupie, jest bardzo duża”.

- **substancje psychoaktywne** (narkotyki, dopalacze);

„(...) substancje psychoaktywne stają się problemem. To dotyczy dzieciaków na poziomie szkoły średniej. Użytki tego typu wywołują szereg zachowań agresywnych. W rozmowach uczniów słyszymy w szkole, że w Łapach nie ma problemu z dostępem do narkotyków. Wszyscy wiedzą od kogo można je pozyskać”.

Na terenie miasta Łapy odnotowano **wysoką liczbę sytuacji problemowych w szkołach** – 127 przypadków w roku szkolnym 2022/2023, z czego 16 przypadków wśród uczniów zamieszkałych na ulicach zawierających się w podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum.

3,27% ze wszystkich uczniów w mieście to **uczniowie sprawiający problemy wychowawcze**, z kolei bezpośrednio na podobszarze Łapy-Centrum to aż 5,78%. Największy odsetek z nich mieszka na ulicach: Armii Krajowej i Dolnej. Negatywnie wyróżniają się również ulice: Okopowa i Piękna. Statystycznie na terenie gminy Łapy liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów jest niższa (2,48%). Analiza / ocena tego zjawiska, przez samych dyrektorów szkół, jest wieloaspektowa:

„(...) zjawisko narasta, bo dzieci mają coraz więcej problemów z emocjami. Mamy coraz więcej dzieci z zaburzeniami, z zespołem Aspergera – zarówno tymi stwierdzonymi jak i niestwierdzonymi. To skutkuje agresją. Poza tym dzieci teraz nie potrafią przegrywać, radzić sobie z porażką. Kiedyś tego nie było. Przegrany mecz na WF jest przeżywany cały dzień a nawet dłużej. Ale jak rozmawiam z rodzicami i słyszę że np. grając w gry planszowe sami trochę oszukują, aby dziecko ostatecznie wygrało, to uczą dzieci, że wygrana jest zawsze, a tak przecież nie jest”.

„(...) trochę pocieszającym jest fakt, że mimo wszystko te problemy maleją jeśli analizujemy to na przestrzeni ostatnich kilku lat, co nie powinno nas uspakajać. Wiele problemów wynika z sytuacji rodzinnej dzieci – alkohol, brak pracy u rodziców, wieczne kłótnie w domu. Mamy też liczne rodziny patchworkowe, zdąża się, że dzieci jednej ze stron są np. faworyzowane a drugiej wręcz odrzucone, co rodzi duże problemy emocjonalne. Trzeba wzmocnić te rodziny.”

W ocenie dyrektorów szkół wzrasta także liczba **dzieci z tzw. orzeczeniami**. Wynika to z *„(...) lepszej diagnozy, po prostu teraz to wiemy i od razu odsyłamy do poradni. Rodzice też są bardziej świadomi”*, ale nie można bagatelizować tego problemu bo obserwuje się jego wzrost: *„(...) bezsprzecznie problem narasta. Widzimy to w naszych szkołach, zwłaszcza w oddziałach integracyjnych. Dominuje spektrum autyzmu, ale też afazja, zwłaszcza u młodszych uczniów. Dawniej w skali roku mieliśmy 4 – 5 uczniów z takimi orzeczeniami, teraz to jest skala 10 – 13 osób na rok”.*

„(...) Zdecydowany wzrost ! Zaburzenia typu mutyzm, autyzm, zespół Aspergera. Kiedyś to były pojedyncze przypadki, teraz mamy takie przypadki u dzieci w zasadzie każdej klasie. Część z tych zaburzeń, jak autyzm czy zespół Aspergera, zgodnie z badaniami, wynika z powszechnej ‘ekranizacji’ - tablety, telefony, komputery. Ale też rodzice widzą, że orzeczenia czasem dziecku po prostu pomagają w szkole, np. nauczyciel wspierający edukację, inne materiały edukacyjne, zajęcia wyrównawcze, itp. I to robią, powszechniej diagnozują dzieci”.

Wyniki na egzaminie ośmioklasisty (wynik zagregowany: język polski, język obcy/angielski, matematyka) w gminie wyniósł 59,64%, natomiast w mieście Łapy 57%. Uczniowie z podobszarzu rewitalizacji Łapy-Centrum uczęszczają do dwóch szkół podstawowych, z których jedna (SP1) osiągała lepsze wyniki niż średnia dla gminy – 61,05% zagregowanej średniej ze wszystkich egzaminów, druga zaś (SP2) niższe – 53,73%. Warto zauważyć, że w jej rejonie znajdują się niektóre ulice (Okopowa, Piękna), w których są także liczni uczniowie sprawiający problemy wychowawcze.

Aktywność społeczna. Analizując sferę społeczną należy poruszyć drugi istotny element kapitału społecznego jednostki terytorialnej, jakim jest aktywność społeczna. Badając aktywność społeczną na podstawie frekwencji wyborczej w 2023 roku, miasto Łapy (71,97% głosujących) nie odbiega w sposób znaczący od średniej dla gminy, gdzie swój głos oddało 70,96% osób uprawnionych do

głosowania. Warto jednak zwrócić uwagę na ulice w obrębie podobszaru rewitalizacji, na których głos oddał najmniejszy odsetek osób, czyli: gen. Władysława Sikorskiego, Górna i Mikołaja Kopernika (wszystkie poniżej 68% frekwencji).

Aktywność społeczna wyraża się także w **liczbie organizacji pozarządowych** na 1000 mieszkańców, których w całym mieście Łapy jest 2,62 na 1000 mieszkańców (37 organizacji), co jest wartością niższą niż 2,83 w gminie Łapy (57 organizacji). Jednakże w podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum sytuacja zdaje się kształtować lepiej: 4,72 organizacji społecznej na 100 mieszkańców. Aktywność społeczna jest więc na niezłym poziomie, choć należy mieć na uwadze, że jest to obszar centralny dla miasta i gminy, a więc naturalnie będący siedzibą wielu organizacji i centrum aktywności społecznej.

„(...) w Łapach działa kilka stowarzyszeń. Każde stowarzyszenie działa jednak w swoim zakresie. Ja działam w obszarze edukacji to robię to dla tylko naszych, szkolnych dzieci. Chyba nie ma u nas w mieście osoby która by to spoiła razem. W organizacjach są liderzy, ale raczej nie są to osoby powszechnie znane w Łapach ze swojej społecznej działalności, w takim sensie, żeby byli powszechnie rozpoznawalnymi przez całą społeczność lokalną. Owszem, są rozpoznawali w swoich środowiskach.”

„(...) W Łapach, w mieście, organizacje społeczne obejmują swym działaniem takie dziedziny jak edukacja – przy każdej szkole jest stowarzyszenie pozyskujące fundusze na dodatkowy sprzęt, warsztaty dla dzieci itp. czy sport – są organizacje zajmujące się sportem dla dzieci i młodzieży. Tak prowadzone jest judo, piłka nożna, piłka siatkowa, podnoszenie ciężarów. Działa też stowarzyszenie historyczne które zajmuje się pielęgnowaniem historii Łap, prowadzi kwesty na cmentarzu w celu odnowy starych grobowców. Jest też Stowarzyszenie Kreatywne skupiające ludzi z różnych branż, prowadzące szereg działań adresowanych do mieszkańców Łap np. warsztatów, wydarzeń”.

W opinii liderów organizacji społecznych faktyczny poziom aktywizacji mieszkańców jest „różny”: *„(...) z tą aktywnością bywa różnie. W ubiegłym roku na przykład CUS miał bardzo szeroką ofertę różnych ciekawych warsztatów i wydarzeń i zdarzało się, że nikt na jakies zajęcia nikt nie przyszedł lub była tylko jedna, chętna osoba. Ludzie lubią festyny, lubią się pobawić, coś zjeść, ale kiedy od nich samych oczekuje się aktywności, to już z tym jest nieco gorzej”.*

3.1.2. Podsumowanie sfery społecznej – zestawienie wskaźników

Tabela 16. Sytuacja społeczna Podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum. Zestawienie wskaźników

Wskaźnik	Wartość dla gminy Łapy	Wartość dla podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum
Zmiana liczby ludności w latach 2018-2023 (%)	-5,80	-8,63
Odsetek osób powyżej 60 r.ż. (%)	28,27	33,3
Odsetek osób bezrobotnych (%)	0,91	3,97
Udział bezrobotnych mężczyzn w ogóle osób bezrobotnych (%)	66,85	49,50
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (%)	61,96	57,92

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (%)	6,82	7,91
Udział osób powyżej 60 r.ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	14,80	16,91
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	51,38	58,96
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	48,69	54,73%
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	45,19	42,29
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	20,04	25,37
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	21,72	23,88%
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	25,51	23,38
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z alkoholizmu w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	1,90	2,99
Liczba przypadków rozpatrywanych przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 100 mieszkańców	0,29	0,45
Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2018-2023 (%)	200	413
Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców	2,01	4,64
Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców	2,64	1,68
Liczba interwencji dot. przemocy domowej na 100 mieszkańców	0,17	0,16
Liczba zdarzeń komunikacyjnych bez ofiar na 100 mieszkańców	0,27	0,37
Liczba kradzieży, naruszeń nietykalności osobistej na 100 mieszkańców w 2023 r.	0,10	0,18
Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów	2,48	5,78
Liczba sytuacji problemowych w szkołach na 100 uczniów	10,67	23,10

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Odsetek dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych (%)	9,68	7,58
Frekwencja wyborcza 2023 (%)	70,96	71,17
Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	2,83	4,72

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Miejskiego w Łapach

3.1.3. Sfera gospodarcza

Podczas analizy sfery gospodarczej warto zwrócić przede wszystkim uwagę na **liczbę podmiotów gospodarczych** działających na terenie obszaru rewitalizacji. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Miejski w Łapach, w 2023 roku w mieście liczba podmiotów aktywnych wynosiła 894 i w porównaniu do roku 2018 **wzrosła** o 12,27%. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców jest wyższa w mieście Łapy (6,33) a szczególnie na podobszarze rewitalizacji 8,6 co nie jest zaskakujące, gdyż stanowi on centralną część urbanistyczną miasta Łapy. Odpowiednio wartość ta, dla całej gminy Łapy, wynosi 5,58.

„(...) W podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum dominują przedsiębiorstwa usługowe. To mikro i małe biznesy. Mamy tutaj gastronomię, fryzjerów, kosmetyczki, apteki, punkty usługowo-handlowe, ale też filie banków, działy optyk, stomatolog. Występuje koncentracja małych biznesów potrzebujących mieć bezpośredni dostęp do klientów”.

„(...) tu nie ma dużego biznesu.”.

„(...) Trudno było by wskazać lidera gospodarczego dla podobszary rewitalizacji Łapy-Centrum, chociaż niewątpliwie firmą rozpoznawalną powszechnie jest Cukiernia u Lecha. Na terenie podobszary rewitalizacji swoje sklepy oraz restaurację ‘Łapanka’ ma PSS Spotem. W bezpośrednim sąsiedztwie podobszary rewitalizacji (ale nie w jego obrębie) znajdują się Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego w Łapach S.A. oraz w Łapach działa też Spółdzielnia Mleczarska Łapy. Oba te podmioty są od zawsze kojarzone mocno z Łapami”.

Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie jest niższy w mieście (17,91%) niż w gminie (18,86%). Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że **sytuacja gospodarcza w mieście Łapy jest** stosunkowo **dobra**, jednak warto zwrócić uwagę na ulice, gdzie w latach 2018-2023 zmniejszyła się liczba działających podmiotów gospodarczych (ze względu na zawieszenie lub wyrejestrowanie). Są nimi: gen. Władysława Sikorskiego (14 podmiotów gospodarczych mniej), Polna (8), Plac Niepodległości i Spółdzielcza (7) oraz Mikołaja Kopernika (6), to więc ulice wchodzące w wyznaczony obszar rewitalizacji.

„(...) to główne ulice miasta Łapy i tym samym podobszary rewitalizacji. Tu jest ciągła, bardzo duża rotacja lokali użytkowych. Jedne firmy je opuszczają, drugie zasiedlają. To też odbija się w danych REGON, pewnym natężeniu zjawisk na tym obszarze. Należy też mieć na uwadze, że okres ostatnich 5 lat czyli 2018 – 2023 był czasem kiedy wystąpiły tzw. ‘lata pandemii’. Szereg działalności gospodarczych, zwłaszcza usługowych, takich jak kosmetyczka czy fryzjer, po prostu upadło lub zawiesiło działalność z uwagi na ograniczenia w prowadzeniu biznesu. Z pewnością to także było powodem takiego wyniku jaki prezentuje się w danych REGON”.

W sali całego podobszary rewitalizacji Łapy-Centrum sytuacja gospodarcza od 2018 roku ulega stałej poprawie: liczba podmiotów gospodarczych wzrosła z 424 do 437, zaś w 2023 zarejestrowano o 9 więcej podmiotów gospodarczych niż wyrejestrowywano.

3.1.4. Sfera środowiskowa

Stan środowiska naturalnego może wpływać na jakość życia, kondycję zdrowotną czy poczucie dobrostanu mieszkańców.

Na podstawie danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) za 2022 rok w mieście Łapy wartości średniego rocznego stężenia pyłu PM_{2,5} (12,83 µg/m³) oraz średniego rocznego stężenia B(a)P (1,24 µg/m³), były wyższe niż średnie wartości dla całej gminy, które wynosiły odpowiednio 11,32 µg/m³ i 0,47 µg/m³. Oznacza to, że **jakość powietrza w mieście jest gorsza**.

O ryzyku potencjalnego zanieczyszczenia środowiska naturalnego świadczyć może wysoka wartość wskaźnika **ilości odpadów komunalnych** w przeliczeniu na 1000 osób. Wartość wskaźnika dla miasta Łapy wynosi 25 640,79 (tu nie powinno być jakiejś jednostki miary?), znacząco przewyższając wartość średnią dla gminy (2 437,69). Można na tej podstawie wysnuć też pozytywny wniosek: wyższy poziom zbierania odpadów przez mieszkańców to wyższy poziom świadomości ekologicznej (mniej śmieci wyrzuconych w lasach, spalonych w piecach, itp.).

Do analizy środowiskowej wzięto też pod uwagę wskaźniki związane z sytuacją hydrograficzną, szczególnie te odnoszące się do występowania zagrożeń powodziami i podtopieniami na danym obszarze.

Wody na terenie miasta i gminy Łapy położone są na obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym środkowej Wisły. Główną sieć hydrograficzną gminy tworzy rzeka Narew wraz ze swoimi dopływami.¹⁰

Na terenie gminy Łapy wyodrębniono następujące jednolite części wód powierzchniowych: Dopytyw z Czaczek, Turośnianka, Liza, Narew od Lizy do Biebrzy, Szeroka Struga, Awissa. Analiza Karty Charakterystyk JCWP wskazała, że **stan jednolitych części wód powierzchniowych (rzecznych) jest zły** oraz są one zagrożone nieosiągnięcia celu środowiskowego.

Gmina Łapy położona jest w obrębie jednolitej części **wód podziemnych** JCWPd nr 52. Stan JCWPd nr 52, w obrębie której zlokalizowana jest gmina odpowiada parametrom **stanu dobrego** oraz cechuje się brakiem zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Tabela 17. Ocena stanu Jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych na obszarze gminy Łapy

Lp.	Nazwa JCW (kod)	Status JCW	Obszar dorzecza	Region wodny	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
JCWP rzeczne						
1.	Dopytyw z Czaczek RW2000102615729	naturalna część wód	obszar dorzecza Wisły	region wodny Narwi	zły	zagrożona
2.	Turośnianka RW20001026157699	naturalna część wód	obszar dorzecza Wisły	region wodny Narwi	zły	zagrożona
3.	Liza RW200010261549	naturalna część wód	obszar dorzecza Wisły	region wodny Narwi	zły	zagrożona

¹⁰ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łapy na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

4.	Narew od Lizy do Biebrzy RW20001626199	naturalna część wód	obszar dorzecza Wisły	region wodny Narwi	zły	zagrożona
5.	Szeroka Struga RW200010261569	naturalna część wód	obszar dorzecza Wisły	region wodny Narwi	zły	zagrożona
6.	Awissa RW20001026157499	naturalna część wód	obszar dorzecza Wisły	region wodny Narwi	zły	zagrożona
JCWPD						
7.	GW200052	-	obszar dorzecza Wisły	region wodny Narwi	dobry	niezagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kart Charakterystyk JCWP oraz Kart Charakterystyk JCWPd - <http://karty.apgw.gov.pl>

Na podstawie map zagrożenia powodziowego, udostępnionych do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Infrastruktury w dniu 7 września 2022 r., w północno-wschodniej części obszaru rewitalizacji miasta Łapy zidentyfikowano **obszary szczególnego zagrożenia powodzią** od rzeki Narew oraz jej lewobrzeżnego dopływu rzeki Awissa, na których prawdopodobieństwo powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%). Ponadto zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, na terenie miasta występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%).

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego na terenie miasta Łapy występują również zagrożenie powodzią od wód gruntowych (**podtopienia**).

Na terenie miasta występują gleby bardzo podatne na susze. Według Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy na podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum zidentyfikowano **ekstremalne zagrożenie występowania suszy rolniczej** (klasa IV).

Czynnikiem, który można uznać za pozytywny w tej sferze, może być **występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody**, ponieważ sąsiedztwo takich obszarów ma pozytywny wpływ na zdrowie człowieka. Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum znajduje się w otulinie Narwiańskiego Parku Narodowego.

3.1.5. Sfera techniczna

Kryzys w sferze technicznej można zaobserwować w wyznaczonym podobszarze rewitalizacji przede wszystkim zwracając uwagę na **zły stan techniczny budynków**, które zawierają **azbest**. Ilość azbestu (w kilogramach) na 100 mieszkańców w mieście Łapy wynosi 4 842,35 kg, w podobszarze rewitalizacji sytuacja prezentuje się lepiej: 3262,64 kg azbestu do utylizacji na 100 mieszkańca. Analizując dane w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji negatywnie na tym tle wyróżniają się ulice: Polna (6 budynków zawierających azbest), Leśnikowska (5 budynków) oraz gen. Maczka, gen. Władysława Sikorskiego, Jana Matejki i Krzywa (po 3 budynki). Wysoka ilość azbestu jest szkodliwa dla zdrowia, dlatego celem powinno być zmniejszenie jego ilości.

W zakresie **likwidacji nieekologicznych palenisk** sytuacja w podobszarze rewitalizacji w skali gminy wygląda następująco: liczba pieców do wymiany/budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła na 100 mieszkańców to 18,31 a w przypadku podobszaru rewitalizacji wartość ta jest niższa i wynosi 11,24.

Niedostatek rozwiązań technicznych może utrudniać korzystanie z istniejących obiektów i tworzyć **bariery w dostępie do budynków osób ze szczególnymi potrzebami**. Biorąc pod uwagę wskaźniki dotyczące dostępności architektonicznej dla osób z niepełnosprawnościami, sytuacja w mieście nie kształtuje się najgorzej, w szczególności porównując ją do sytuacji całej gminy. Najlepsza sytuacja dotyczy odsetka budynków użyteczności publicznej z wyznaczonymi miejscami parkowania dla OzN, który to dla miasta Łapy przyjmuje wartość 70% (w porównaniu do 53,49% dla gminy), zaś na podobszarze rewitalizacji wynosi 72,7%. Podobnie jest w przypadku odsetka budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb OzN – także 72,7% w podobszarze rewitalizacji (63,33% w mieście ma takie wyposażenie) oraz z wejściem dostępnym dla osób z niepełnosprawnością ruchową – 59,1% (56,67% w mieście Łapy). Mniej niż połowa budynków użyteczności publicznej jest wyposażona w windę/schodolaz/platformę, co może tworzyć kolejne bariery szczególnie dla osób z niepełnosprawnością ruchową, ale również dla osób, które mają ograniczoną sprawność, np. seniorów. Budynki szkolne zlokalizowane w podobszarze rewitalizacji także mają potrzeby w zakresie wprowadzania rozwiązań „dostępnościowych” czyli m.in. toalety dla OzN czy windy ułatwiające poruszanie się pomiędzy piętrami.

Podczas analizy sfery technicznej, należy zwrócić uwagę na **liczbę budynków zabytkowych**, która obrazuje jakość tkanki budowlanej oraz może świadczyć o konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów w celu utrzymania, konserwacji czy renowacji tychże obiektów. Niewątpliwie obiekty zabytkowe mogą kreować także potencjał turystyczny miasta, tworzyć jego niepowtarzalny charakter. W rejestrze zabytków województwa podlaskiego z terenu podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum widnieją następujące obiekty:

- dom, ul. Spółdzielcza 8, drewniany, 1930, nr rej. A-21 z 17.07.2001;
- dom, ul. Sikorskiego 54, murowany, XX w., nr rej. A-140 z 8.07. 2005.

3.1.6. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Ostatnią poddaną analizie sferą jest sfera przestrzenno-funkcjonalna, która jest zróżnicowana. W podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum **budynki mają przyłącze wodociągowe i kanalizacyjne**. Sytuacja całego miasta Łapy kształtuje się znacząco lepiej niż gminy pod względem odsetka budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej, ale gorzej niż dla samego podobszaru (tutaj sytuacja jest najlepsza). W mieście jest ona równa 66,58%, zaś w gminie – 44,10%. Wyższy w mieście niż w gminie, ale gorszy niż w podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum, jest również odsetek budynków podłączonych do sieci wodociągowej (67,12% w porównaniu do 50,19%).

Negatywnie dla miasta Łapy kształtuje się sytuacja pod względem wskaźników obrazujących jakość sieci drogowej. Odsetek sieci wymagającej naprawy w ogólnej długości sieci drogowej był na terenie miasta wyższy (0,44%) niż w gminie (0,20%).

Ponadto, niższa była gęstość średnioważona przystanków, która obrazuje poziom dostępności do publicznej usługi komunikacyjnej (wskaźnik przyjął wartości 1,93 w mieście i 3,94 w gminie Łapy). Należy jedna pamiętać, iż w centrum miasta Łapy, w centrum podobszaru rewitalizacji, zlokalizowany jest centralny punkt przesiadkowy gdzie koncentruje się transport kolejowy i autobusowy/busowy.

Liczebnie jest to jeden przystanek jednak o wielu funkcjach. Tym samym **dostępność komunikacyjna podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum jest zadawalająca**, po mimo danych źródłowych jakie obrazują mobilności poprzez gęstość demograficzną przystanków (przystanki/10 000 mieszkańców) i wskazują, że w mieście jest ona znacząco gorsza.

Przestrzeń publiczna miasta, w tym podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum, **wymaga** działań zmierzających do **uczynienia jej przestrzeni** w pełni **dostępną, wolną od barier architektonicznych, odpowiadającą potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami** (w duchu ustawy o zapewnieniu dostępności z dn. 19.07.2019 roku). W przestrzeni miasta, i tym samym podobszaru rewitalizacji, **brak jest ogólnodostępnych toalet**, co jest bolączką powszechnie zgłaszaną m.in. podczas działań partycypacyjnych, na etapie prac nad GPR, przez seniorów i młodzież.

W opinii seniorów, czyli osób należących do grupy osób ze szczególnymi potrzebami, w przestrzeni publicznej podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum *„(...) brakuje ławek. Te co są, są ustawione w zdecydowanie za dużych odległościach od siebie. Seniorom trudno jest pokonać ‘na raz’ tak długie dystanse, potrzebują usiąść zdecydowanie częściej, potrzebują odpocząć. Na przestrzeni ostatnich lat ławek w mieście Łapy przybyło, ale i tak zapotrzebowanie jest stale duże na tego typu meble miejskie”.*

W wyniku przeprowadzonych badań społecznych (wywiady pogłębiane) oraz szereg działań partycypacyjnych (m.in. spacer badawczy oraz warsztaty diagnostyczno - projektowe z młodzieżą ze szkół ponadpodstawowych z Łap oraz przedstawicielami Młodzieżowej Rady Miejskiej w Łapach), zrealizowanych w ramach prac nad GPR, wyraźnie pokazały, że **przestrzeń publiczna** w podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum **wymaga dalszego rozwoju**, zwłaszcza w kierunku **tworzenia miejsc spotkań sąsiedzkich**, w tym **dedykowanych młodzieży**.

„(...) Występuje bardzo duże zapotrzebowanie na tworzenie miejsc spotkań dla młodych mieszkańców, dla młodzieży.”

„(...) tężnia i jej bezpośrednie sąsiedztwo to naturalne miejsce spotkań młodzieży w Łapach. Zdecydowanie jest to miejsce warte rozwoju czyli dalszego aranżowania placu pod tym kątem. To miejsce centralne w Łapach, blisko szkół, bezpieczne, jasne, czyli spełniające szereg potrzeb młodych co do miejsc gdzie można i gdzie chce się spotykać. Próba ‘wypychania’ młodych poza centrum, poza ten plac, na przykład gdzieś za stadion, raczej się nie uda, bo to będzie za daleko od szkół, głównie średnich, jakie skupiają młodych. Oni, czyli młodzież, tam, daleko, nie pójdą. Dlatego trzeba działać tutaj, na Placu NSZZ Solidarność, przy tężni”.

Apel dotyczący rozwoju **przestrzeni publicznych** w mieście Łapy, zwłaszcza w centrum, poprzez **uczynienie z nich przestrzeni sprzyjających spotkaniom sąsiedzkim**, kreowania na miejsca przyjazne, zielone, zacienione, nie jest tylko apelem ze środowiska młodych mieszkańców. Także seniorzy zwracają na to uwagę:

„(...) seniorzy bardzo chętnie i powszechnie korzystają z nowego parku jaki został zrobiony w sąsiedztwie stadionu miejskiego, przy stawie. Ławki, huśtawki dla dorosłych, sprzyjają spotkaniom, rozmową a alejki spacerem. Jest to teraz takie naturalne miejsce spotkań seniorów w Łapach. I takie miejsca powinny powstawać jeszcze w innych częściach miasta. Jest na to wielkie zapotrzebowanie”.

„(...) seniorzy korzystają z tężni na placu przez Biblioteką. Bardzo lubią to miejsce, są bardzo z tej tężni zadowoleni. Latem to miejsce cienia i ochłody, w zasadzie jedyne w mieście”.

Prowadzone w ramach prac nad GPR działania partycypacyjne wyraźnie zwróciły uwagę na potrzebę **modernizacji przestrzeni publicznych poprzez wprowadzenie zieleni** w mieście Łapy, i tym samym w podobszarze rewitalizacji. Biorąc pod uwagę, że teren podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum charakteryzuje dość ścisła zabudowa, wprowadzenie zieleni powinno być także czynione poprzez tzw. akupunkturę zielenią, czyli wykorzystywanie na zieleni niską i wysoką nawet niewielkich przestrzeni oraz wprowadzenie tejże zieleni w istniejące, zagospodarowane powierzchnie placów, skwerów, ciągów ulic.

„(...) zieleni powinna w naturalny sposób odseparowywać ciągi piesze od jezdni dla samochodów.”

„(...) potrzebujemy więcej zieleni. Zieleni to cień a więc lepsze funkcjonowanie w mieście w upały których teraz mamy coraz więcej. Zieleni to tlen czyli zdrowie, ale też przede wszystkim estetyka. Zielenią można zakryć miejsca nietadne, odrapane ściany, a takie są niestety w mieście”.

„(...) mamy problem w mieście – kierowcy stale zajeżdżają trawniki źle parkując. Potrzeba wymiany tych trawników na zieleni średniej wielkości tak aby niemożliwość dewastację tych miejsc przez kierowców. Do tego Policja powinna to ścigać, dawać cały czas mandaty, aby się ludzie nauczyli, że tak się nie robi”.

3.1.7. Podsumowanie sfer pozaspółecznych. Zestawienie wskaźników

Tabela 18. Podsumowanie sfer pozaspółecznych – zestawienie wskaźników

Sfera	Wskaźnik	Wartość dla gminy Łapy	Wartość dla Podobszaru 1. Łapy - Centrum
Gospodarcza	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	5,58	8,6
	Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie w 2023 r. [%]	18,86	15,80
	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	0,34	0,47
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	0,23	0,29
Środowiskowa	Średnie roczne stężenie pyłu PM _{2,5} (µg/m ³)	11,32	11,32
	Średnie roczne stężenie pyłu B(a)P (µg/m ³)	0,47	0,47
	Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)	TAK	TAK
Przestrzenno funkcjonalna	- Odsetek budynków podłączonych do sieci wodociągowej (%)	50,19	Brak szczegółowych danych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

	Odsetek budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej (%)	44,10	Brak szczegółowych danych
	Odsetek budynków podłączonych do zbiorczej sieci ciepłowniczej (%)	1,09%	Brak szczegółowych danych
	Gęstość demograficzna przystanków (przystanki/10 000 mieszk.)	27,84	3,94
	Gęstość średnioważona przystanków	3,49	3,10
	Liczba placówek opieki zdrowotnej	6	3
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z wyznaczonymi miejscami parkingowymi dla OzN (%)	53,49%	72,70
Techniczna	Ilość azbestu (w kilogramach) do unieszkodliwienia w przyjętej jednostce azbestu na 100 mieszkańców	32 126,28	3 262,64
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb OzN (%)	44,19	72,70
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z windą/schodotazem/platformą (%)	27,91	40,91
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z podjazdem dla OzN (%)	39,53	59,09
	Liczba obiektów/budynków zabytkowych na km²	0,44	4,88
	Liczba pieców do wymiany/budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła na 100 mieszkańców	18,31	11,24

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Miejskiego w Łapach

3.1.8. Dokumentacja fotograficzna podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum

Łapy – centrum przesiadkowe

Łapy – przestrzeń centralna w sąsiedztwie centrum przesiadkowego i placu zabaw

Centralny parking (przy centrum przesiadkowym), na drugim planie Plac Niepodległości.

Centrum podobszaru rewitalizacji – ulica handlowo-usługowa z zabudową mieszkalną

Okolice ul. Gen. Wł. Sikorskiego – wewnątrz pomiędzy zabudową wielorodzinną (bloki)

Wnętrze pomiędzy zabudową wielorodzinną (bloki) – okolice ul. Gen. Wł. Sikorskiego

Plac NZSS Solidarność – centralna przestrzeń publiczna podobszaru rewitalizacji

Obiekt w sąsiedztwie wieży ciśnień

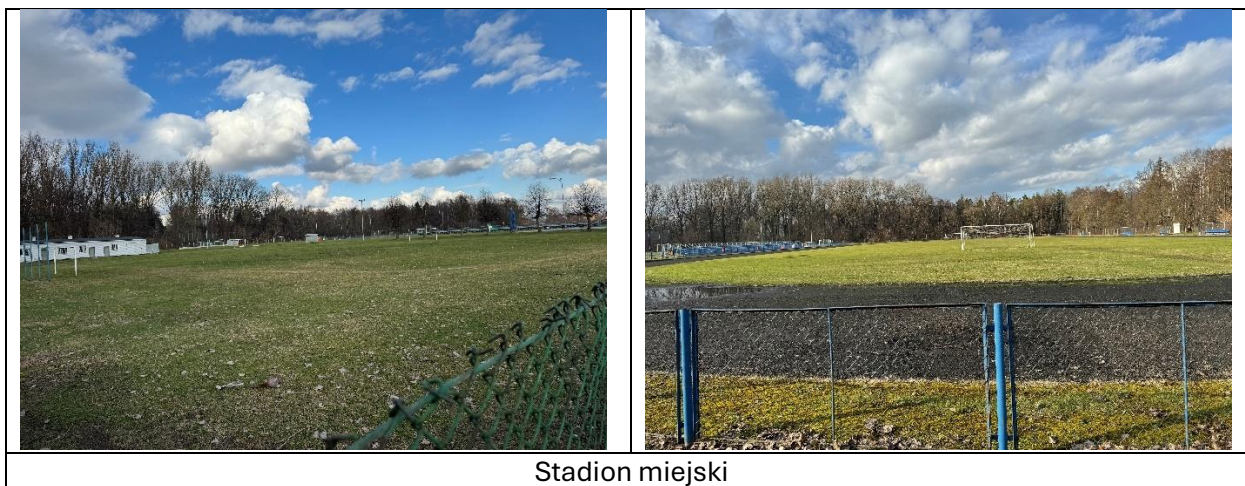
Budynek Urzędu Miejskiego w Łapach

Wieża ciśnień

Zaaranżowana przestrzeń publiczna – sąsiedztwo stadionu miejskiego

3.1.9. Wyniki badań społecznych – podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum

Charakterystyka respondentów

Ankiety dla pierwszego z dwóch podobszarów rewitalizacji w gminie Łapy wypełniło 177 osób. Aż 125 z nich (71% badanych) zamieszkuje teren miasta Łapy. Na obszarach wiejskich w gminie zamieszkują 32 osoby (18%), biorące udział w ankiecie, natomiast poza gminą Łapy mieszka 20 osób (11%).

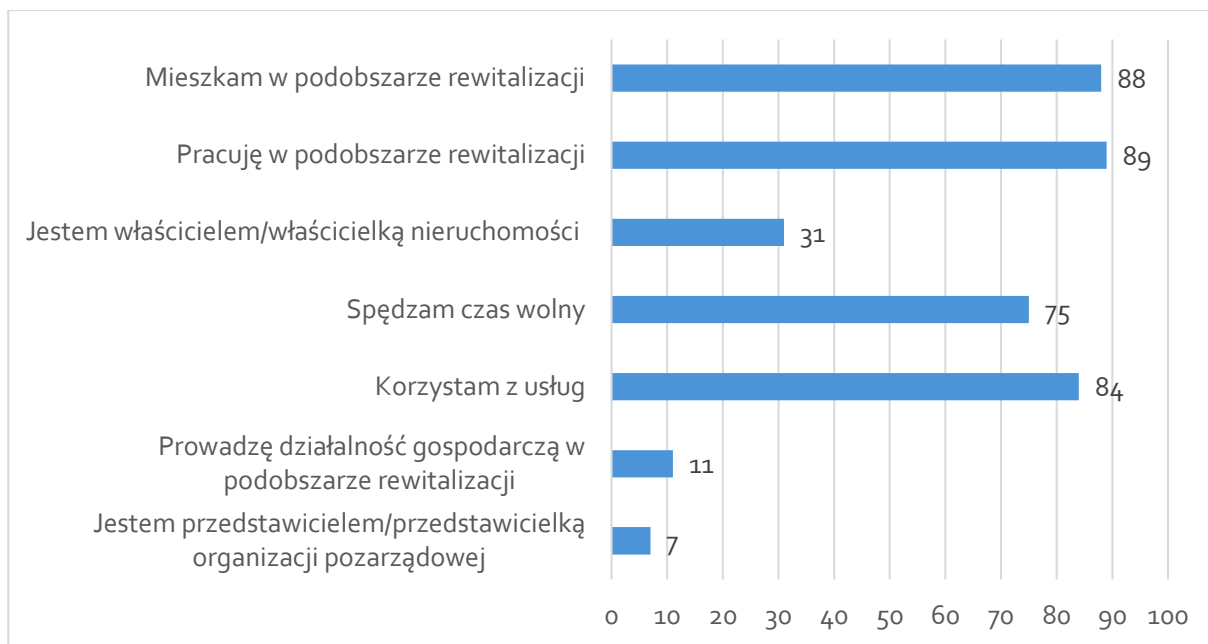
Tabela 19. Miejsce zamieszkania badanych

Jednostka	Liczba respondentów
Miasto Łapy	125
Gmina Łapy – obszar wiejski	32
Mieszkam poza gminą Łapy	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Ponad połowa ankietowanych związana jest z Podobszarem 1. Łapy – Centrum ze względu na jego zamieszkiwanie (88 osób) oraz pracę (89). Znaczna część badanych związana jest także poprzez korzystanie z usług w tym obszarze (84 osoby, 47,00%) i spędzanie czasu wolnego (75,42%). W badanej grupie widać niewielką liczbę osób prowadzących działalność gospodarczą i przedstawicieli organizacji pozarządowych.

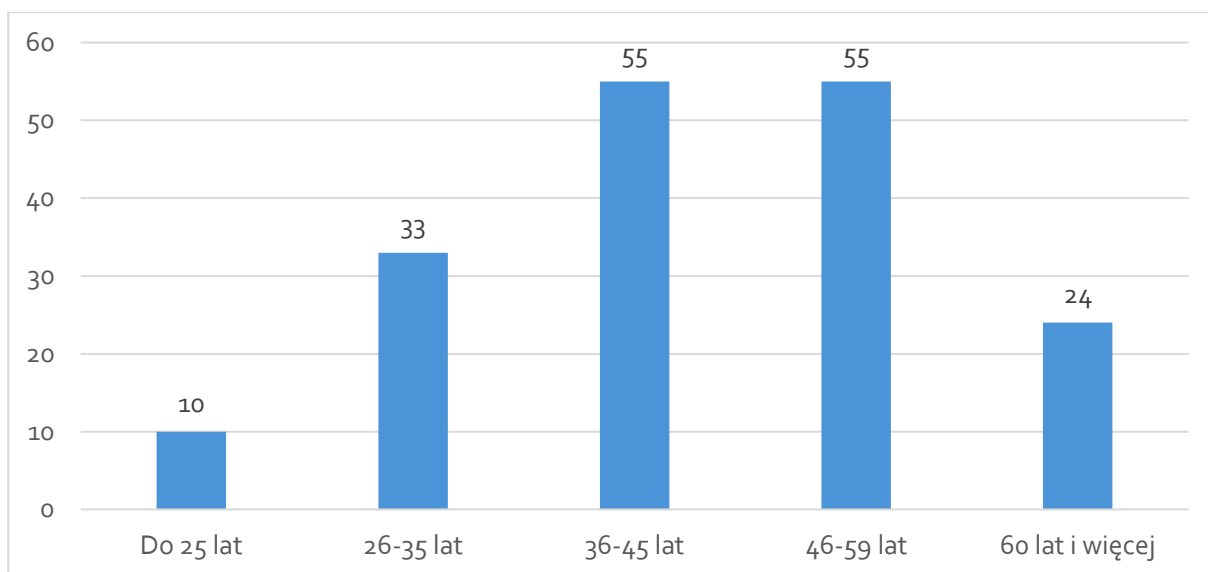
Wykres 1. Związek ankietowanych z wybranym podobszarem

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Rozkład badanych pod względem wieku wskazuje, że najliczniejszymi grupami wiekowymi wśród badanych są osoby 36-45 lat i 46-49 lat (55 osób, 31%). Reszta grup wiekowych stanowi poniżej połowy wszystkich ankietowanych: do 26 lat (6%), 26-35 lat (19%), 60 lat i więcej (14%). Warto zwrócić uwagę na dominację osób w średnim wieku wśród badanych – taki rozkład może mieć wpływ na to, że wyniki badania będą najbardziej odzwierciedlały ich perspektywę, nie doszacowując perspektywy osób młodszych i starszych.

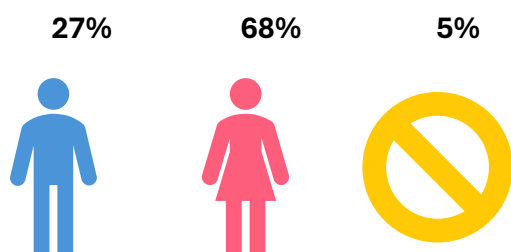
Wykres 2. Wiek respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Biorąc pod uwagę płeć, można zauważyć dominację kobiet (68%, 120 osób) wśród ankietowanych. Jedynie 27% (48 osób) grupy stanowią mężczyźni, natomiast 5% wybrało odpowiedź inne/odmowa. Taki rozkład pod względem płci również może wskazywać, że odpowiedzi będą odzwierciedlały bardziej kobiecą perspektywę.

Rysunek 10. Płeć badanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Badani zostali poproszeni o wybór swoich cech charakterystycznych, które mogą mieć związek z tym, na jakie kwestie problemowe zwracają uwagę i jakie mają potrzeby. Uwaga: można było wskazać więcej niż jedną cechę, ale także nie zaznaczyć żadnej ze wskazanych. Prawie 1/3 respondentów jest rodzicem lub kobietą w ciąży. W grupie badanych znalazło się także 18 seniorów (10%) oraz 4 osoby z niepełnosprawnościami (2%). Największą częścią grupy były jednak osoby, które nie wybierały żadnej z powyższych charakterystyk, co oznacza, że wyniki będą zdominowane przez ich perspektywę i mogą nie odzwierciedlać trafnie potrzeb osób starszych bądź tych z niepełnosprawnościami.

Tabela 20. Cechy charakterystyczne badanych

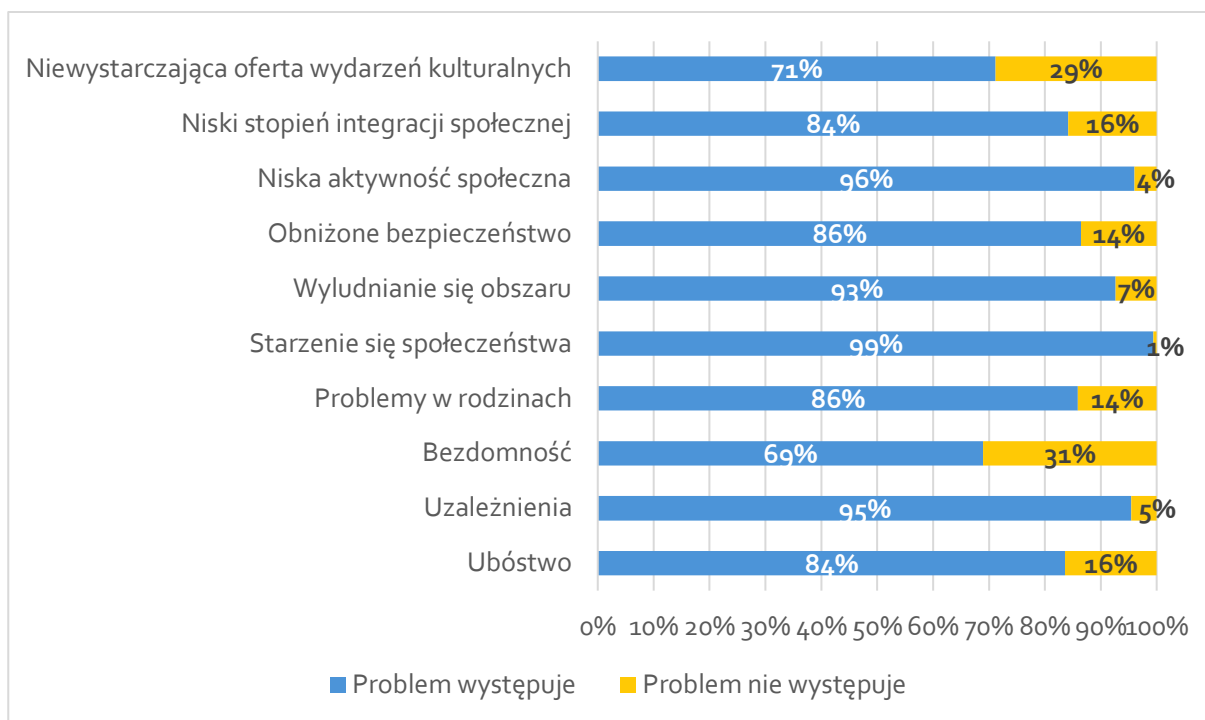
Charakterystyka	Liczba respondentów
Jestem rodzicem małego dziecka/ małych dzieci/kobietą w ciąży	54
Jestem seniorem/seniorką	18
Jestem osobą z niepełnosprawnością/-ami	4
Żadne z powyższych	99

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Charakterystyka podobszaru pod względem występowania problemów

Aby ocenić, jakie problemy występują w podobszarze rewitalizacji z perspektywy badanych, pojawiło się pytanie o ocenę występowania poszczególnych problemów oraz ocenę ich natężenia (jeśli wg danej osoby dany problem występuje). Prawie wszystkie z wyróżnionych problemów społecznych zostały wskazane jako istniejące przez ponad 70% osób, wyjątek stanowi bezdomność, która została wskazana przez 69% badanych. Zdecydowaną największą ilość wskazań ma problem starzenia się społeczeństwa (99%), często były wskazywane także problemy dotyczące niskiej aktywności społecznej (96%), uzależnień (95%) i wyludniania się obszaru (93%).

Wykres 3. Występowanie problemów społecznych na podobszarze rewitalizacji

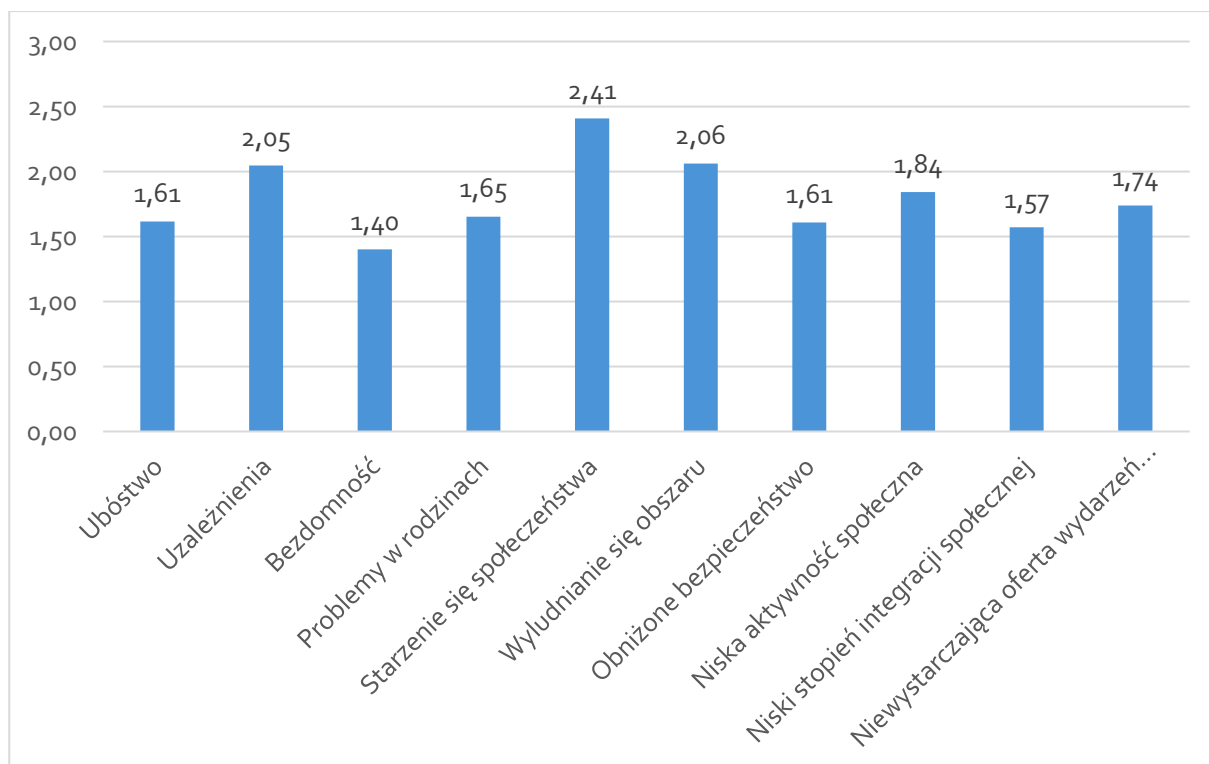

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Ocena natężenia poszczególnych problemów była możliwa na skali od niskiego natężenia, przez średnie, do wysokiego. Wyniki zostały przypisane odpowiednio do wartości od 1 do 3 i na ich podstawie obliczono średnie wyniki, widoczne na poniższym wykresie. Najniższą średnią osiągnął problem bezdomności (1.40), który był również wskazywany przez najniższy odsetek ankietowanych

jako istniejący w obszarze rewitalizacji. Najwyższe pod względem średniej okazały się trzy problemy, które były wskazywane jako istniejące przez ponad 90% badanych, są nimi kolejno: **starzenie się społeczeństwa** (2.41), **wyludnianie się obszaru** (2.06) oraz **uzależnienia** (2.05). Problemy te, ze względu na wysoki odsetek wskazań oraz wysoką średnią ocenę natężenia, powinny być przede wszystkim brane pod uwagę w trakcie planowania działań rewitalizacyjnych. Inne problemy nie powinny być jednak wykluczane, ze względu na stosunkowo wysoki odsetek wskazań oraz fakt, że ich średnie natężenie również nie było oceniane jako niskie.

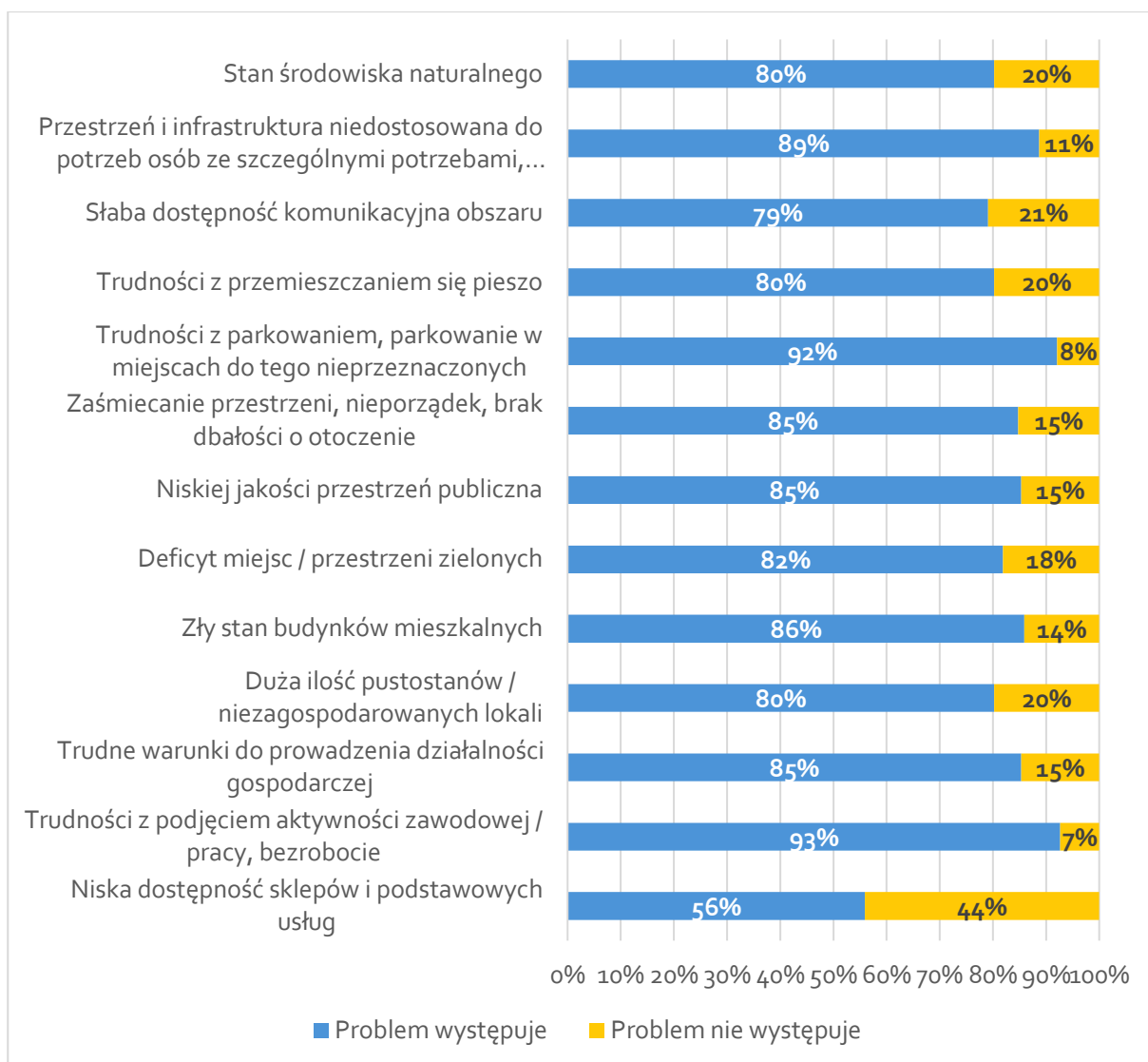
Wykres 4. Zbiorcza ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Respondenci zostali poproszeni także o ocenę, jakie wyróżnione problemy przestrzenne, środowiskowe i gospodarcze występują w Podobszarze 1. Łapy – Centrum. Zdecydowanie najmniej zauważalnym przez osoby badane problemem jest niska dostępność sklepów i podstawowych usług, gdyż jedynie 56% osób wskazało na jego istnienie, czyli problem ten jest najmniej zauważany przez badanych. Reszta problemów była wskazywana przez blisko ponad 80% osób – najczęściej wybierane były: trudności z podjęciem aktywności zawodowej (93%), trudności z parkowaniem (92%) i niedostosowanie przestrzeni do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (89%).

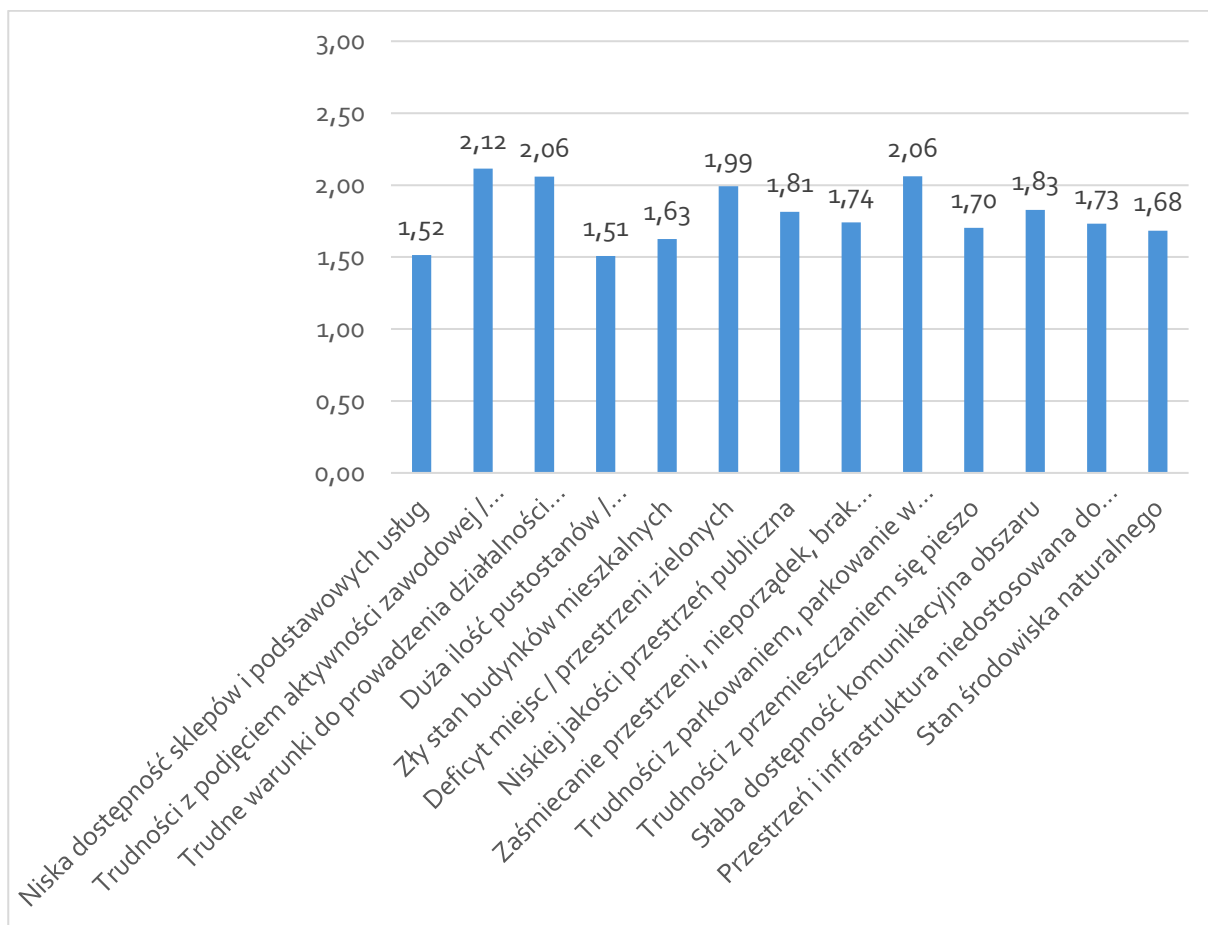
Wykres 5. Występowanie problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Problemy przestrzenne, środowiskowe i gospodarcze o średnio najwyższym natężeniu to również problemy najczęściej wskazywane przez respondentów, czyli: **trudności z podjęciem aktywności zawodowej** (2.12), **trudności z parkowaniem** (2.06). Wyjątek stanowi problem z prowadzeniem działalności gospodarczej, który wskazywany był rzadziej, ale jego średnia jego natężenia wynosi 2.06. Problemy te zdecydowanie wymagają podjęcia działań, ze względu na wysoką średnią ocenę natężenia, ale także ze względu na ilość wskazań. Z drugiej strony, problemami o najmniejszym natężeniu jest duża ilość pustostanów (1.51) oraz niska dostępność sklepów i usług (1.52).

Wykres 6. Zbiorcza ocena natężenia poszczególnych problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Ankietowani, poza określeniem występowania i natężenia poszczególnych problemów, zostali poproszeni o przykłady **konkretnych miejsc problemowych**. W poniższej tabeli zostały przedstawione miejsca wskazywane najczęściej, jednak nie wyczerpuje ona wszystkich wskazanych lokalizacji. **Plac Niepodległości** znajdujący się w centrum miasta był zdecydowanie najczęściej opisywanym miejscem problemowym, ze względu na częste spożywanie w tym miejscu alkoholu (szczególnie przy tzw. „Marcelku”) i jego wpływ na poczucie bezpieczeństwa. Kolejną często wskazywaną lokalizacją była **ul. Sikorskiego**, gdzie znajdują się pustostany, wpływające na atrakcyjność miejsca oraz nieoświetlone przejścia dla pieszych, zmniejszające bezpieczeństwo na drodze.

Ogólnie, badani zwracali uwagę na problemy związane z alkoholizmem zauważalne w przestrzeni publicznej, zanieczyszczeniem przestrzeni w różnych częściach miasta, braki w przestrzeni publicznej (ławki, przestrzenie zielone). Jeśli chodzi o kwestie związane z przestrzenią, opisywano także potrzebę powstania większej ilości toalet publicznych oraz dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami ruchowymi.

Tabela 21. Miejsca, w których występują problemy społeczne, przestrzenne, środowiskowe lub gospodarcze

Lokalizacja	Liczba respondentów, którzy wskazali dane miejsce
pl. Niepodległości	18
ul. Gen. Wł. Sikorskiego	11
Dworzec kolejowy	5
Wieża ciśnień	4
ul. Cmentarna	3
Średnia	3
ul. Armii Krajowej	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

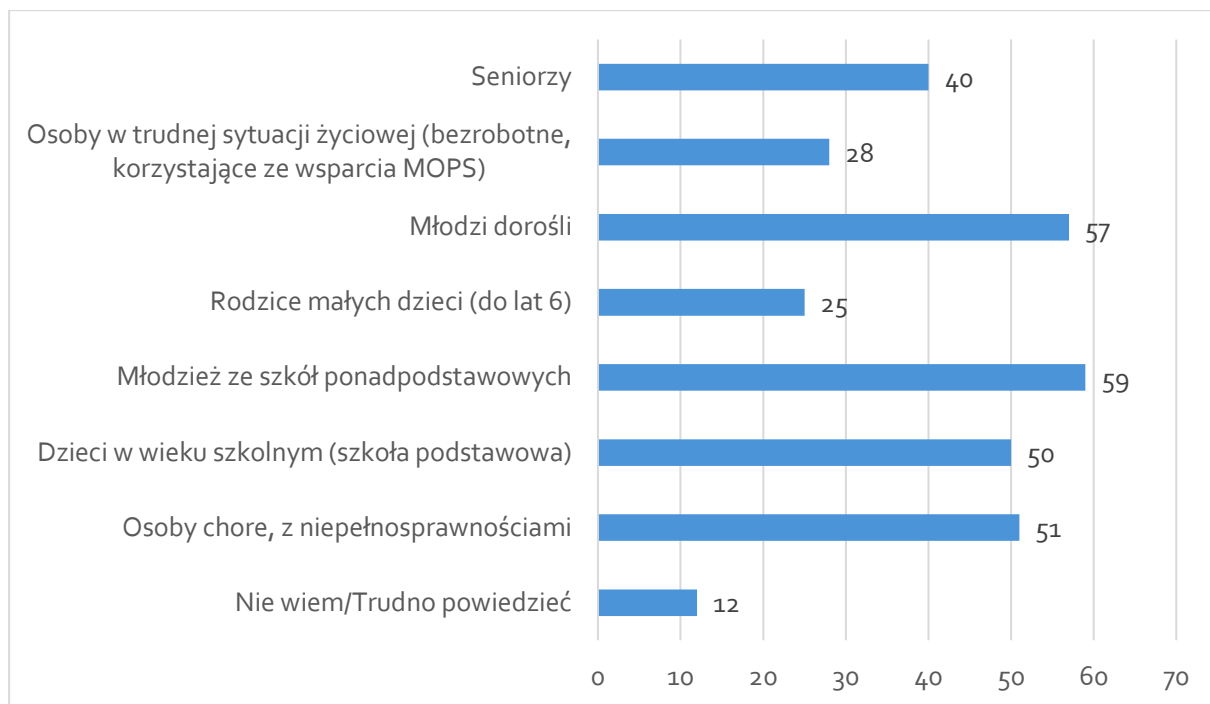
Najczęściej wskazywane **grupy społeczne, które powinny być wspierane** w podobszarze rewitalizacji to: **młodzież ze szkół ponadpodstawowych** (59 wskazań, 33%), **młodzi dorośli** (57, 32%), **dzieci ze szkół podstawowych** (50, 30%) i **osoby chore, z niepełnosprawnościami** (51, 29%). Blisko ¼ osób wskazała również na seniorów. Uwaga: podczas badania respondenci mogli wskazać więcej niż jedną grupę osób jakiej warto objąć wsparciem w ramach procesu rewitalizacji, stąd wynik nie jest równy liczbie respondentów którzy wzięli udział w badaniu.

Według badanych, **dzieciom** ze szkół podstawowych oraz **młodzieży** ze szkół ponadpodstawowych **brakuje przede wszystkim miejsc spotkań** (placów zabaw, boisk sportowych, przestrzeni rozrywkowych), ale także zorganizowanych zajęć.

Młodym dorosłym, według badanych, najbardziej **brakuje możliwości rozwoju i miejsc pracy**, choć również zwrócono uwagę na ograniczoną liczbę przestrzeni do spędzania wolnego czasu.

Jeśli chodzi o **osoby chore, z niepełnosprawnościami i seniorów**, zauważono braki w **przeestrzeni, która niedostosowana jest do ich potrzeb** (dostosowane chodniki, podjazdy, toalety itd.), brak przestrzeni dla spotkań tych grup oraz braki na poziomie **wsparcia zarówno specjalistycznego, jak i emocjonalnego**.

Wykres 7. Grupy społeczne, które powinny być wspierane na podobszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Potencjał obszaru rewitalizacji

Poza problemami obszaru rewitalizacji mieli ocenić, jakie potencjały tego obszaru dostrzegają. Około 1/3 badanych wskazała, że jest to dobrze miejsce do mieszkania i osiedlania się oraz, że jest tu dobra dostępność placówek edukacyjnych. Ponad ¼ wskazała natomiast na: dostępność infrastruktury technicznej, dobry dostęp usług publicznych i obecność zieleni w mieście. Potencjały te mogą wskazywać na elementy, które mogą pomóc w rozwoju obszaru i wspomagać działania rewitalizacyjne.

Z drugiej strony, kategorie z najmniejszą ilością wyborów (np. zintegrowana społeczność, rozwijający się lokalny biznes czy potencjał turystyczny) wyborów mogą wskazywać na potrzebę poprawy w tych aspektach, np. potrzebie większego zintegrowania mieszkańców czy zwiększenia poczucia bezpieczeństwa w podobszarze.

Tabela 22. Potencjały podobszaru rewitalizacji

Mocne strony obszaru	Odsetek respondentów
Dobre miejsce do mieszkania/osiedlania się	34%
Dostępność placówek edukacyjnych	33%
Dostępność podstawowej infrastruktury technicznej	29%
Dobry dostęp do usług publicznych	27%
Zieleń obecna w przestrzeni miasta	26%
Dobre skomunikowanie	24%
Potencjał do rozwoju nowych funkcji gospodarczych	14%
Dostępność obiektów możliwych do wykorzystania na cele społeczne	11%
Dostępność przestrzeni możliwych do wykorzystania pod funkcje sportowo – rekreacyjne albo społeczne	11%
Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	8%
Potencjał turystyczny miejsca	8%
Prężnie działające lokalne organizacje społeczne	7%
Walory historyczne i kulturowe	6%
Dynamicznie rozwijający się lokalny biznes	4%
Aktywna, zintegrowana społeczność mieszkańców	3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Z perspektywy przebadanych osób, aby ograniczyć negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze, najtrafniejszym przedsięwzięciem byłoby zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego (42%). Istotne powinny być także działania związane z promowaniem przedsiębiorczości (32%), tworzenie przestrzeni integracyjnych dla mieszkańców (31%) oraz wsparcie dla inicjatyw turystycznych (30%). Wybór przedsięwzięć związanych z różnymi aspektami funkcjonowania obszary wskazuje na potrzebę rozbudowanych działań, co potwierdza fakt, że poza przedsięwzięciem związanym ze wspieraniem sektora społecznego, reszta była wybierana przez blisko 1/5 respondentów.

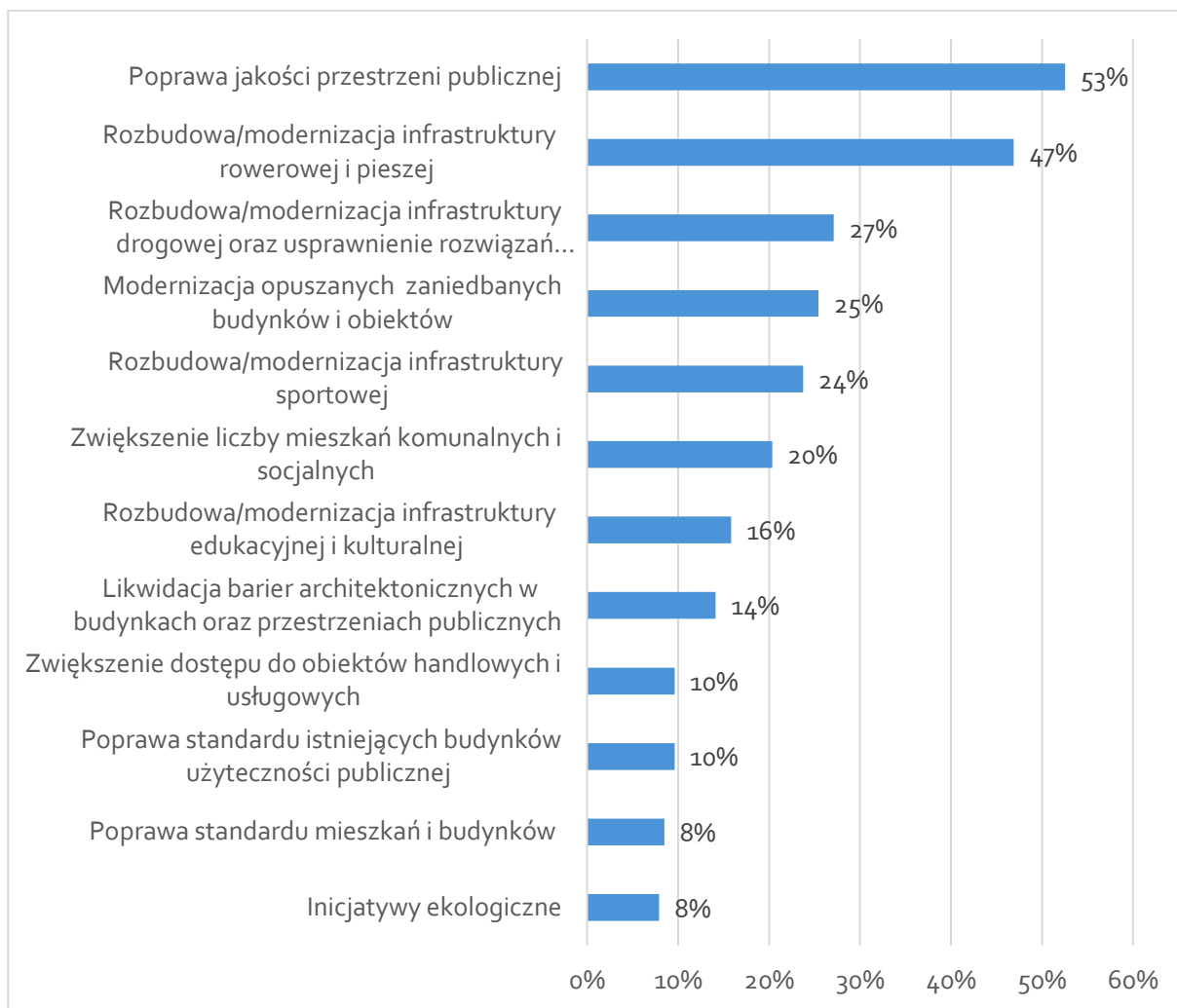
Wykres 8. Rodzaje przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

Przechodząc do przykładów przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne można zauważyć, że poprawa jakości przestrzeni publicznej (53%) oraz rozbudowa/modernizacja infrastruktury rowerowej i pieszej (47%) były najbardziej cenione. Ich znaczna dominacja wskazuje na potrzebę podjęcia działań w tym zakresie. Warto jednak zwrócić uwagę także na przedsięwzięcia dotyczące rozbudowy lub modernizacji infrastruktury drogowej, zaniedbanych budynków i obiektów oraz infrastruktury sportowej, które były wybierane przez około 1/4 badanych, co wskazuje na stosunkowo wysokie zainteresowanie.

Wykres 9. Rodzaje przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=177

3.1.10. Problemy, potrzeby, potencjały podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum

Problemy

Występowanie zjawiska ubytku naturalnego ludności które można klasyfikować w kategorii kryzysu w sferze społecznej. Saldo migracji na 1000 mieszkańców jest również niższe. Ubytek naturalny ludności i zmniejszenie się liczby ludności czyni gminę i miasto Łapy **ośrodkiem z dużym udziałem, w populacji mieszkańców, osób starszych**. To stawia przed gminą wiele wyzwań w zakresie m.in. zapewnienia szerszej pomocy materialnej, zdrowotnej, w codziennych czynnościach życiowych, niwelację barier architektonicznych w przestrzeni publicznej (dostosowanie przestrzeni do osób z ograniczoną mobilnością), itp.

Główne **powody korzystania z pomocy społecznej**: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba i kolejno w nieco mniejszym natężeniu: niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz wielodzietność.

Problemy młodych mieszkańców: nadmiar korzystania z telefonów/komputerów i w tym z mediów społecznościowych, **kłopoty z relacjami koleżeńskimi, emocjami i w konsekwencji zdrowiem psychicznym**, przy równoczesnym **spadku kondycji fizycznej, braku nawyku ruchu**, itp.

Wzrost liczby **przestępstw i wykroczeń**.

Występowanie zachowań niepożądanych w kontekście używania przestrzeni publicznej – m.in. **nieprawidłowe parkowanie pojazdów**, ‘zajeżdżanie’ zieleni, itp.

Brak miejsc spotkań dedykowanych młodym mieszkańcom (**dla młodzieży**).

Bariery architektoniczne w przestrzeni publicznej oraz **budynkach publicznych** (zakres działań sukcesywnie podejmowany, jednak wymagających dalszych usprawnień). Brak powszechnie dostępnych toalet (w przestrzeni publicznej).

Potrzeby

Rozwój usług społecznych dla mieszkańców, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji ale (bez względu na dochód). **Rozwój usługi opiekuńczych** przede wszystkim adresowane do osób starszych i z niepełnosprawnością.

Rozwoju szeroko rozumianej **profilaktyki** odpowiadającej na problemy uzależnień, przemocy, złego odżywiania się, aby zapobiegać negatywnym zjawiskom społecznym.

Zwiększenie poczucia **bezpieczeństwa publicznego**.

Poprawa jakości przestrzeni publicznej. Kreowanie **przestrzeni publicznych pod kątem przestrzeni przyjaznych, zielonych, sprzyjających spotkaniom sąsiedzkim, estetycznych i przede wszystkim bezpiecznych** – przeciwdziałanie tzw. ‘przestrzeniom niczym’ o niższym bezpieczeństwie dla mieszkańców, potencjalnie generujących zachowania niepożądane (potrzeby wyrażane zarówno w badaniach społecznych – badania ilościowe CAWI/PAPI oraz spotkaniach/warsztatach/spacerach badawczych – na etapie tworzenia GPR).

Rozwój/zwiększanie powierzchni terenów zielonych.

Potencjały

Koncentracja usług: szkoły, instytucje publiczne (m.in. Urząd Miejski, CUS, Biblioteka, Dom Kultury, Ośrodek Kultury Fizycznej), punkt przesiadkowy (różne środki transportu). „Wszędzie blisko” – kompaktowość przestrzeni z dużym nasyceniem usług społecznych. Aktywna, **zaangażowana w życie miasta kadra pedagogiczna szkół**.

Zintegrowany **węzeł przesiadkowy**.

Szeroka **oferta wydarzeń**, warsztatów itp. skierowana do mieszkańców, świadczona przez instytucje kultury (Dom Kultury, Biblioteka).

Szeroka **oferta zajęć/wydarzeń kulturalnych** kierowanych **do seniorów**.

Obiekty sportowo-rekreacyjne: basen, otwarty teren sportowy Ośrodka Kultury Fizycznej w Łapach (stadion).

Przestrzeń publiczna w okolicy stawu i stadionu – zaaranżowana na spotkań sąsiedzkich.

Wsparcie instytucjonalne dla lokalnego biznesu (**Inkubator Przedsiębiorczości**).

3.1.11. Wzajemne powiązania społeczne, gospodarcze i środowiskowe podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum

Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum, jak sama nazwa obszaru sugeruje, wyznaczony został centralnie w przestrzeni miasta Łapy, stolicy gminy Łapy. Na jego obszarze zlokalizowane są główne instytucje gminne świadczące usługi dla mieszkańców gminy (m.in. Urząd Miejski w Łapach, Centrum Usług Społecznych, Dom Kultury, Biblioteka Miasta i Gminy Łapy, Szkoły Podstawowe: nr 1 oraz nr 2, jak również Zespół Szkół Mechanicznych i I Liceum Ogólnokształcące). W centrum znajduje się gminne centrum przesiadkowe skupiające transport zbiorowy (pociąg / autobus / inna komunikacja zbiorowa). W podobszarze rewitalizacji zlokalizowany jest także teren sportowy – stadion miejski ze zapleczem boisk wspierających prowadzony przez Ośrodek Kultury Fizycznej. W obszarze zlokalizowane są liczne punkty handlowe oraz usługowe (fryzjerzy, kosmetyczki, drobne naprawy, itp.), jak również mieści się Inkubator Przedsiębiorczości wspierający rozwój biznesu na terenie miasta i całej gminy Łapy. W obszar wkomponowane są przestrzenie publiczne, w dużej mierze zaaranżowane poprzez ustawienie mebli miejskich oraz nasadzenia zieleni. Z uwagi na zwartą zabudowę podobszaru rewitalizacji (w tym także zabudowę mieszkaniową wielorodzinną – bloki) przestrzenie zielni są niewielkich rozmiarów, występują też nasadzenia w donicach, tym samym mamy do czynienia z tzw. akupunkturą zielenią, a nie rozległymi przestrzeniami zieleni urządzonej lub dzikiej. Po mimo to są one ważnym dla środowiska naturalnego miasta elementem natury, który powinien być sukcesywnie rozwijany (co jest przewidziane w GPR) bowiem bezpośrednio wpływa na jakość życia mieszkańców podobszaru rewitalizacji.

Z uwagi na ograniczoną powierzchnię wyznaczonego podobszaru rewitalizacji w mieście Łapy, przy równoczesnej kumulacji funkcji społecznych, gospodarczych i środowiskowych, jakie przenikają się w omawianym terenie, w naturalny sposób dochodzi do wzajemnego oddziaływania na siebie tychże i budowania powiązań pomiędzy nimi.

Wzajemne zależności dotyczą także zdiagnozowanych problemów, potrzeb i potencjałów podobszaru rewitalizacji. Przykładowo: powszechne oczekiwanie społeczne potrzeby kreowania miejsc spotkań, tworzenia przestrzeni publicznych sprzyjających budowaniu relacji sąsiedzkich, integracji (wyrażane m.in. w badaniach społecznych czy w ramach spacerów badawczych oraz warsztatów realizowanych na etapie prac nad GPR, zarówno przez młodzież, ale także osoby dorosłe pracujące oraz seniorów) rodzi potrzebę działań w sferze środowiskowo – przestrzennej, gdzie koniecznym staje się kreowanie przestrzeni do „bycia razem” dla mieszkańców, spędzania czasu wolnego w przestrzeni bezpiecznej, zdrowej, przyjaznej – a taką jest przestrzeń publiczna, gdzie obok mebli miejskich, mamy przede wszystkim zieleni. Tym samym aspekt społeczny naturalnie zespolony jest z aspektem środowiskowym. Podobnie potrzeba kreowania przestrzeni podobszaru jako miejsca dostępnego, funkcjonalnego, ze sprzyjający układem komunikacyjnych wiąże się z potrzebą tworzenia wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych, które (zwłaszcza przy ograniczonym dostępie do wolnych terenów w ramach podobszaru rewitalizacji) będą potrafiły spełniać kilka celów: być zarówno przestrzenią do spotkań sąsiedzkich, miejscem aktywności młodzieży ale także, w konkretne dni, przestrzenią realizacji celu gospodarczego - targowiskiem miejskim.

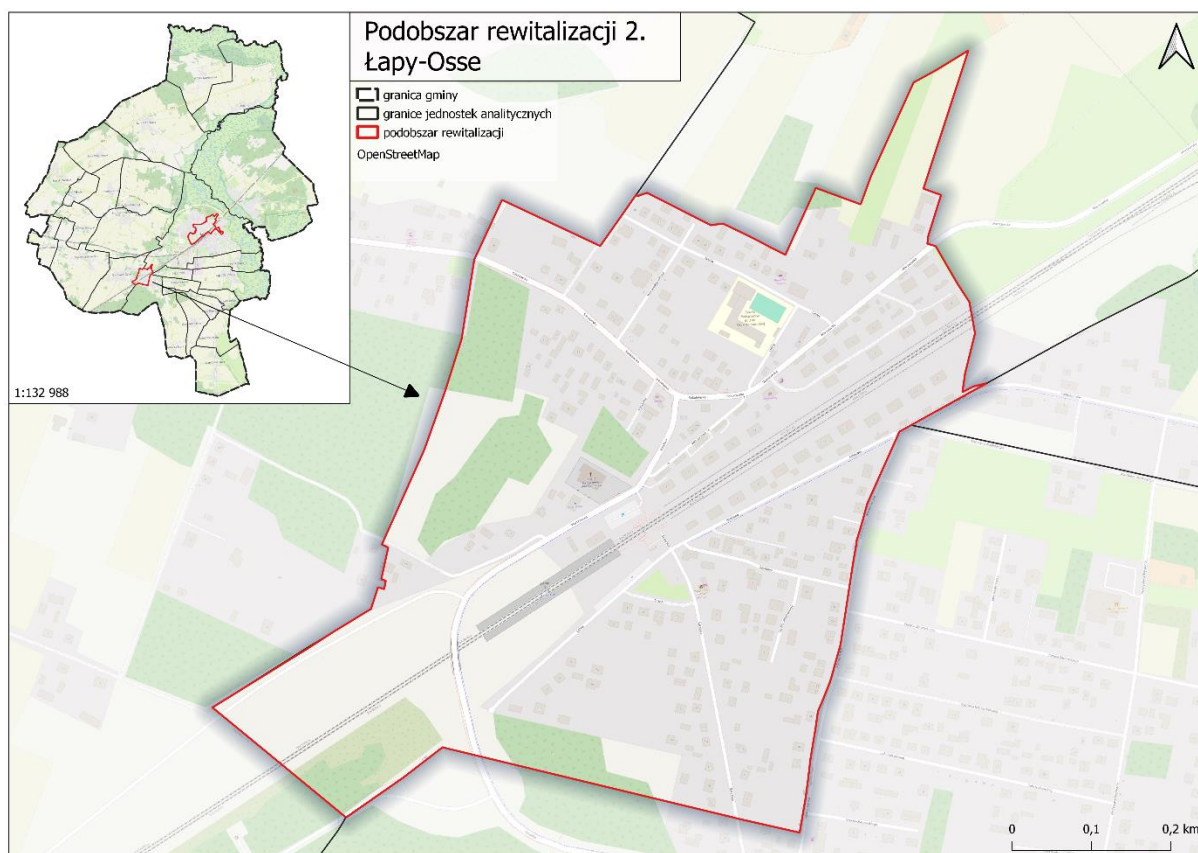
Tym samym powszechne oczekiwanie społeczne, w zakresie wdrożenia działań rewitalizacyjnych, związane jest z m.in. z wzajemnym powiązaniem i wzmocnieniem funkcji społecznej, środowiskowej i gospodarczej.

3.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i funkcjonalno-przestrzennej – podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse

Podobszar Łapy-Osse znajduje się na terenie miasta Łapy. Jest to wydzielona przestrzennie część miasta, zlokalizowana na południowy - zachód od centrum miasta. Dawniej oddzielna wieś, od 1931 roku w granicach miasta Łapy. Podobszar przecięty jest przez linię kolejową nr 6, łączącą Aglomerację Warszawską z Białymstokiem, zawierającą się w korytarzu *Rail Baltica*. Na terenie podobszaru znajduje się przystanek kolejowy Łapy Osse. Historia osiedla także jest związana z kolejnictwem i w jego dzisiejszej formie rozpoczyna się w latach 20, od zbudowania istniejącego do dziś osiedla domów kolejowych, które wpisane jest na listę zabytków nieruchomości (nr wpisu 2646 z 26.06.1987).

Dalsza charakterystyka i pogłębiona diagnoza podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse zostanie przeanalizowana wg pięciu sfer, w rozumieniu ustawy o rewitalizacji: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Rysunek 11. Poglądowa mapa Podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse

Źródło: opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap

3.2.1. Sfera społeczna

Demografia. Podstawowym parametrem informującym o kondycji społecznej danego obszaru jest sytuacja demograficzna. Dla podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse dane dotyczące zmiany liczby ludności między rokiem 2018 a 2023 pozwalają na uchwycenie **trendu spadku populacji**, który w analizowanym okresie wyniósł 6,23%. W tym czasie w całej gminie populacja spadła o 5,80%, zaś w mieście Łapy (jako całość) – o 6,36%. Pod tym względem więc, sytuacja podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse (w skali całego miasta Łapy) nie jest zła, choć wykroczenie ponad średnią dla gminy, i to powinno niepokoić. Niepokojący jest także bardzo dynamiczny spadek populacji na niektórych ulicach podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse: na ul. Kolejowej wyniósł on 18%, na ulicy Leśnej – 12%, na ulicy Sokółowskiej – 8,4%. Przyczyny spadku populacji, w szczególności na tych ulicach, analizowano w ramach badań jakościowych (wywiady pogłębione – TDI, prowadzone na etapie realizacji GPR):

„(...) ul. Kolejowa to stare domy kolejowe, z lat 30-tych, w raczej złym stanie technicznym, wymagające bardzo dużych nakładów finansowych, aby doprowadzić je do dobrego standardu zamieszkiwania. Do tego objęte ochroną konserwatorską, co tym bardziej czyni remonty kosztownymi, bo trzeba stosować się do odpowiednich norm i remont z pewnością jest dużo droższy. Niestety dla mieszkańców koszty te są zbyt wysokie, brak funduszy. Dlatego ci co tam mieszkają to głównie seniorzy i nie ma aż tak dużo nowych, młodych rodzin i tym samym dzieciaków. Dlatego można mówić o odpływie czy spadku populacji na tej ulicy”.

Jeśli chodzi o **strukturę wiekową**, sytuacja podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse zdaje się być **nieco lepsza niż całej gminy**: jest mniejszy odsetek osób starszych, powyżej 60 roku życia (20,4% w porównaniu do 28,3% dla gminy i 29,9% dla miasta Łapy). Na podobszarze Łapy-Osse jest wyższy odsetek dzieci i młodzieży do lat 18: 20% w porównaniu do 17,5% dla gminy i 17,1% dla miasta.

Bezrobocie. Ważnym elementem dobrostanu jednostki terytorialnej, jeśli chodzi o sferę społeczną, jest natężenie problemów społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, bezdomność czy alkoholizm. Wymagają one zwiększonych nakładów na pomoc osobom dotkniętym nimi, a aby długoterminowo je ograniczyć – także nakierowanych na to polityk publicznych władz samorządowych i administracji publicznej.

Ponad 5% mieszkańców podobszaru Łapy-Osse stanowiły w 2023 osoby bezrobotne, w tym samym czasie bezrobocie w skali całego miasta Łapy było na poziomie 3,7% (dla porównania: w całej Polsce – 1,49%). Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych na terenie gminy Łapy w 2023 roku stanowił 61,96% , natomiast w podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse wartość ta była większa i wynosiła 65,11%. Dowodzi to, że bezrobocie jest **poważnym problemem** podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.

Sytuacja w zakresie bezrobocia zdaje się jednak stopniowo poprawiać – jeszcze w 2018 roku na podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse skala bezrobocia stanowiła 8,8% wszystkich mieszkańców tego obszaru. Koncentracja problemu bezrobocia najbardziej jest widoczna na ulicy Kolejowej: bezrobotni w 2023 stanowili 9,4% jej mieszkańców, a także na ulicy Warszawskiej, gdzie odsetek ten wynosił 7,4%.

„(...) ul. Kolejowa czy ul. Warszawska to koncentracja mieszkań o niskim standardzie, ale także niskich kosztach ich utrzymania. Tanie mieszkania pozwalają na mieszkanie osób o niskich dochodach i tak sytuacja ta jest powiązana”.

Pomoc społeczna. Znaczący odsetek podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse korzysta ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej – 12,8%. Dla porównania w całej gminie jest to 6,82%, zaś w mieście Łapy 6,80%.

Pomoc społeczną w znaczącym stopniu pobierają najmłodszy mieszkańcy podobszaru Łapy-Osse – wśród osób do 18 roku życia jest 47 beneficjentów pomocy środowiskowej, czyli stanowią one 43,5% ogółu beneficjentów, mimo, że jedynie 20% mieszkańców podobszaru Łapy-Osse to osoby w tym wieku.

„(...) liczby te wynikają z dopłat do obiadów w szkole dla dzieci z rodzin o niskich dochodach lub po prostu ze świadczeń pieniężnych na zakup żywności dla tych rodzin”.

Tym samym dane te pokazują, że na podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse mamy dość liczne przypadki rodzin o **niskim statusie ekonomicznym**.

Obserwuje się także liczne przyznawanie pomocy społecznej z powodu **bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** – 52 przypadki, (48,15% w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej).

Najczęstszą (58 przypadków) podstawą do uzyskiwania świadczeń środowiskowej pomocy społecznej było **bezrobocie** – 58 przypadków (53,70% w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej), co zdaje się potwierdzać trudną sytuację podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse w tym względzie. Liczne były także przypadki **ubóstwa** (27,77%) i **długotrwałej/ciężkiej choroby** (17,59%) jako tytułów do świadczeń. Zwraca uwagę, że zarówno problemy ubóstwa, jak też bezrobocia i bezradności opiekuńczo-wychowawczej koncentrują się na ulicach Kolejowej i Warszawskiej, w większym stopniu, niż odpowiadałoby to udziałowi mieszkańców tych ulic w populacji podobszaru.

„(...) rzeczywiście obserwujemy tutaj nasilenie zjawiska zintegrowania problemów społecznych, czyli uzależnień, bezrobocia, ubóstwa”.

Służby pomocy społecznej zwracają także uwagę na problem **nadużywania alkoholu i problem przemocy domowej** – problemy te występują u części mieszkańców podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.

„(...) widzimy, że problem alkoholowy jest, nawet jak poszczególne osoby się do tego nie przyznają”.

(...) często zaczyna się od alkoholu i dalej mamy przemoc domową. Tam gdzie są uzależnienia tam jest i przemoc domowa. To jest bardzo mocno ze sobą powiązane. Mamy to w podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse, ale tak samo w całym mieście czy gminie Łapy. Te dwa problemy łączy się trwale, wszędzie”.

Bezpieczeństwo. Sytuacja bezpieczeństwa na podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse prezentuje się dobrze. W 2023 roku popełniono na jego terenie 4 przestępstwa, co stanowiło tylko niecały 1% wszystkich przestępstw popełnionych na terenie gminy Łapy, zatem w przeliczeniu na mieszkańca przestępczość na terenie podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse jest poniżej średniej dla miasta Łapy (0,47 przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców w podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse, w porównaniu do 2,01 na terenie gminy i 2,26 na terenie miasta Łapy). W 2018 roku na podobszarze Osse popełniono o jedno przestępstwo/wykroczenie więcej, zatem nie wydaje się aby można było mówić o nasilaniu się zjawiska przestępczości.

„(...) wyraźna poprawa od kilku lat. Dawniej było więcej interwencji Policji. Było to związane ze spożywaniem alkoholu, głównie w domach kolejowych. Były liczne akty wandalizmu. Po prostu mieszkali tam osoby uzależnione, były awantury i w efekcie interwencje Policji. Ale to było zdecydowanie dawnej, co chcę wyraźnie podkreślić. Teraz to pojedyncze, incydentalne przypadki, że coś się w Osse w domach kolejowych dzieje. Te pojedyncze przypadki które od czasu do czasu się zdarzają dotyczą spożywania alkoholu albo są to przypadki związane z narkotykami”.

Dobry poziom bezpieczeństwa potwierdza się także w niewielkiej liczbie interwencji służb porządku publicznego w 2023 roku – 1,89 na 100 mieszkańców, w porównaniu do 2,64 dla całej gminy i nieco lepszych wyników – 1,38 – dla całego miast Łapy.

W przypadku tak niewielkiej liczby przestępstw i wykroczeń ciężko dokonać analizy struktury tychże wg naruszanego dobra - dodatkowo zwraca uwagę brak stwierdzonych kradzieży i naruszeń nietykalności osobistej w 2023.

Ważnym elementem kondycji społecznej obszaru jest kapitał ludzki, którego podstawą jest **edukacja**. Wszyscy uczniowie z podobszaru Łapy-Osse uczęszczają do szkoły podstawowej nr 3 w Łapach, która mieści się na terenie podobszaru rewitalizacji – dzięki czemu nie ma problemów z dotarciem do tej placówki.

Średni uogólniony **wynik z egzaminu ósmoklasisty** w 2023 wyniósł w niej 56,21%, mniej niż w gminie (59,01%), mieście (57%) i kraju – 61,59% (w wypadku danych dla całej Polski obliczenia własne na podstawie informacji Centralnej Komisji Edukacyjnej o wynikach egzaminu 8-klasisty w roku 2023). Warto jednak dane zestawzić z wynikami badan jakościowych (wywiady pogłębione) jakie prowadzone były na etapie prac nad GPR:

„(...) rocznik jaki kończył szkołę w 2023 r. i jakiego wyniki egzaminów ósmoklasisty zostały poddane analizie, nie był rocznikiem w pełni miarodajnym, oddających 'sytuację edukacyjną' szkoły w Łapach Osse, w skali ostatnich lat. Generalnie zawsze mamy do czynienia z rocznikami tzw. lepszym i gorszymi pod względem wyniku egzaminacyjnego na koniec ósmej klasy. Ma na to wpływ jacy uczniowie w danym roku kończą szkołę. W 2023 roku rzeczywiście spora grupa uczniów była uczniami z problemami edukacyjnymi tym samym wpłynęło to na uśredniany, niższy wynik szkoły”.

Na terenie podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse odnotowano 32 **sytuacje problemowe z uczniami**: 3 dotyczyły uczniów z ulicy Kolejowej, natomiast 29 dotyczyło uczniów z ulicy Warszawskiej. Analogicznie sytuacja wyglądała dla statystyki informującej o liczbie uczniów sprawiających problemy wychowawcze: spośród 5, czworo zamieszkiwało ul. Warszawską, 1 ul. Kolejową. Odsetek uczniów sprawiających problemy wśród wszystkich uczniów z podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse (9%) przekracza znacząco wartość analogicznego wskaźnika dla miasta (3,3%) i gminy (2,4%). Zdaje się więc, że edukacja na poziomie podstawowym wymaga zintensyfikowanego wsparcia.

„(...) mamy poważne problemy w szkole z zaburzeniami zachowań. Mamy przypadki dzieci z autyzmem, z Aspergerem, zdecydowanie potrzebujemy treningu zastępowania agresji zwłaszcza u tych najmłodszych dzieci, już na poziomie klasy pierwszej. To co mamy, czym dysponujemy to za mało w stosunku do skali potrzeb”.

Zakres **dzieci z orzeczeniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych** „(...) narasta. Może to wynikać z lepszej diagnostyki. Rodzice badają dzieci, nie ma już obiekcji w tej kwestii, nie czują wstydu co do tego. My sami jako pedagodzy, jako szkoła mamy też coraz lepsze narzędzia diagnostyczne, stad pewnie też taki obserwowalny wzrost”.

Analizując obszar edukacji warto także wskazać na inne problemy jakie dotyczą najmłodszych mieszkańców podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse, a jakie dostrzegalne są na poziomie szkoły (w procesie edukacyjnym):

— **problemy psychiczne dzieci i młodzieży;**

„(...) są to zauważalne problemy, przykładowo najniższy nasz rocznik – widzimy szereg zaburzeń u dzieci. Sytuacja jest naprawdę poważna bo część z nich to głębokie problemy, nie do pracy dla szkolnego psychologa czy pedagoga. Tutaj potrzeba specjalistycznego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego”.

„(...) obserwujemy u dzieci brak skupienia, brak uwagi i w efekcie, w pewnych przypadkach wiąże się to z problemami natury psychicznej”.

„(...) widzimy to, widzimy u dzieci problemy ze zdrowiem psychicznym. Oczywiście mamy wsparcie poradni dla dzieci jednak to często szerszy problem – potrzeba wsparcia całych rodzin, potrzeba szerszej terapii. Tego typu ośrodki wsparcia są w Białymstoku i w Łomży, czyli daleko. Dlatego bardzo waży jest psycholog i pedagog tutaj na miejscu, w szkołach, chociaż wiadomo, w szkole to nie jest głęboka pomoc w zakresie leczenia.”

— **wykluczenie komunikacyjne** jakie dotyka przede wszystkim dzieci i młodzież;

„(...) to problem jaki dotyka dzieci i młodzież w Osse. Te 2, 3, 4 kilometry do centrum Łap, gdzie są usługi, różne zajęcia, jest problemem. Nie można, będąc młodym człowiekiem, bez własnego samochodu, się tam dostać. Przy równoczesnym braku miejsc spędzania czasu wolnego czy korzystania z oferty dodatkowych zajęć sportowych, rekreacyjnych czy kulturalnych w Osse, temat urasta to poważnego problemu tej najmłodszej grupy mieszkańców Łapy Osse, czyli dzieci”.

— **uzależnienie od mediów społecznościowych;**

„(...) w grupie tzw. nowych problemów społecznych, jakie dotyczą dzieci i młodzież, zdecydowanie należy wskazać problem nadmiarowego korzystania z mediów społecznościowych. Dostęp do mediów społecznościowych często skutkuje hejtem czy nieobliczalnymi zachowaniami młodych ludzi. Można tutaj powiedzieć że to rodzaj uzależnienia od mediów społecznościowych”.

Aktywność społeczna. Drugim elementem, przez który analizowany może być kapitał ludzki, to aktywność społeczna, którą na potrzeby niniejszego opracowania mierzy się przez frekwencję wyborczą i liczbę organizacji pozarządowych.

Frekwencja wyborcza była w wyborach z 15.10.2023 r. **niższa** (69,6%) niż w mieście (71,97%), gminie (70,96%) i kraju (74,38%) co może świadczyć o niższej aktywności społecznej mieszkańców podobszaru rewitalizacji. W opinii lokalnych ekspertów (badania jakościowa - wywiady pogłębione na etapie prac nad GPR) Łapy-Osse charakteryzuje niedostatek w dostępie do oferty usług społecznych, w tym oferty kulturalnej realizowanej bezpośrednio na terenie podobszaru rewitalizacji *„(...) nie ma filii biblioteki miejskiej, nie ma działania Domu Kultury, można wręcz powiedzieć że nic się w Osse nie dzieje”*, co może pośrednio także wpływać na niższy poziom aktywności społecznej.

„(...) kiedyś była tu filia biblioteki, był taki Klub Rolnika, ale to wszystkie jakiś czas temu zostało zamknięte i nic na to miejsce nie powstało co by było dla społeczności lokalnej, co by pozwalało na jakąś aktywność dla ludzi”.

„(...) dużo osób z Osse przyjeżdża do Łap, do centrum i tu spędza czas, tu korzysta z zajęć Domu Kultury bo w Osse nie ma co robić”.

„(...) seniorzy z Osse mogą uczestniczyć w zajęciach jakie dedykowane są osobom starszym w Łapach, w centrum, ale na terenie Osse nie ma żadnej oferty dla seniorów. Brakuje miejsca gdzie mogliby się spotkać, spędzić czas. Nie ma oferty do nich skierowanej. Znaczenie ma tu odległość. Z Osse wszędzie dla seniorów jest za daleko, nie mogą wyjść do sklepu bo dojdzie do centrum Łap to odległość trudna do pokonania pieszo nawet dla młodych. Mamy taką usługę w CUS jak bus ‘door-to-door’, wprost dedykowana jest ona seniorom, ale widzimy, że często wstydzą się zadzwonić, że potrzebują”.

Z drugiej strony w podobszarze rewitalizacji aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich włączając się w szereg wydarzeń i warsztatów realizowanych na terenie miasta Łapy oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Osse, działające przy Szkole Podstawowej nr 3.

„(...) szkoła podstawowa w Osse jest zdecydowanie czymś więcej jak tylko szkołą. Ona integruje społeczność lokalną. To takie centrum, serce Osse”.

„(...) wszystko co dzieje się w Osse to dzieje się wokół szkoły. Tutaj się dzieciaki spotykają po południu na boisku ale też tutaj dzieją się lokalne inicjatywy”.

„(...) w przypadku dzieciaków w Osse to szkoła ma duże osiągnięcia w tenisie stołowym. Tam naprawdę to bardzo dobrze wychodzi. Warto na to postawić, konkretnie w tej szkole, to rozwijać się (?) ponad przeciętnie. To da dzieciakom z Osse coś wyjątkowego, coś w czym będą zdecydowanie najlepsi. To pomysł nie tylko na przeciwdziałanie spadowi kondycji fizycznej u dzieci i młodzieży, ale też pomysł na aktywizację młodych”.

Lokalna społeczność podobszaru rewitalizacji także bardzo aktywnie i licznie uczestniczyła we wszystkich działaniach związanych z pracami nad GPR prezentując **postawę dużego zainteresowania rozwojem Osse**, co świadczy o aktywnej postawie społecznej mieszkańców Osse.

3.2.2. Podsumowanie sfery społecznej – zestawienie wskaźników

Tabela 23. Podsumowanie sfery społecznej – podobszar rewitalizacji Łapy-Osse. Zestawienie wskaźników

Wskaźnik	Wartość dla gminy Łapy	Wartość dla podobszaru Łapy - Osse
Zmiana liczby ludności w latach 2018-2023 (%)	-5,80	-6,23
Odsetek osób powyżej 60 r.ż. (%)	28,27	20,40
Odsetek dzieci i młodzieży do lat 18 (%)	17,5	20,04
Odsetek osób bezrobotnych (%)	0,91	5,10
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (%)	61,96	65,11
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (%)	6,82	12,81

Udział osób do 18 roku życia w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	37,1	43,5
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	51,38	53,70
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	20,04	48,15
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	45,19	27,77
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	48,69	17,59
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	21,72	11,11
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	25,51	4,63
Udział osób korzystających z pomocy społecznej z alkoholizmu w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	1,90	2,78
Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców	2,01	0,47
Liczba interwencji służb porządku publicznego na 100 mieszkańców	2,64	1,89
Średni uogólniony wynik z egzaminu ósmoklasisty w 2023	59,01	56,21
Odsetek uczniów sprawiających problemy wśród wszystkich uczniów (%)	2,48	9,09
Frekwencja wyborcza 2023 (%)	70,96	69,6

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Miejskiego w Łapach

3.2.3. Sfera gospodarcza

Sytuacja gospodarcza podobszaru koreluje z innymi elementami dobrostanu jego mieszkańców, w szczególności bezrobociem i redukcją ubóstwa. Na terenie podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse daje się zaobserwować w tym zakresie **negatywny trend**: od 2018 roku do 2023 roku zmniejszyła się liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych (rejestr REGON) na podobszarze rewitalizacji z 34 do 29. W 2023 trend ten się utrzymywał: wyrejestrowano kolejne 4 podmioty, a zarejestrowano 1.

„(...) Osse to przede wszystkim sypialnia. To nie jest ośrodek centralny, kulturalny, administracyjny czy usługowy – taką rolę dla Łap pełni centrum miasta”.

„(...) W Osse ludzie mieszkają a nie pracują. Widać trend zakupu działek w Osse i okolicy, i budowy domów jednorodzinnych. Tutaj jest spokojnie, cicho, w sąsiedztwie lasy, czyli dobrze się tu mieszka i to tutaj jest dominujące, albo wręcz jedyne. Tu nie ma biznesu”.

Na 100 mieszkańców podobszaru Osse przypada 3,2 aktywnego podmiotu gospodarczego, mniej niż w gminie (5,6) oraz całym mieście Łapy (6,3).

„(...) W Osse działają głównie mikro-przedsiębiorstwa, głównie usługowe na przykład firma informatyczna czy fotograficzna. Firmą jaka kojarzy się w szerszym kontekście z Osse jest lokalna piekarnia. I to w zasadzie tyle”.

3.2.4. Sfera środowiskowa

Dla podobszaru Łapy-Osse brak dokładnych danych dotyczących sfery środowiskowej - podobszar zajmuje zbyt małą powierzchnioowo część miasta Łapy, aby występować mogły znaczące różnice środowiskowe, tym samym opisana we wcześniejszej części diagnozy (podrozdział 3.1. Diagnoza pogłębiona dla podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum, 3.1.4. Sfera środowiskowa) charakterystyka środowiskowa odnosi się także do podobszaru Łapy-Osse.

To co warto wskazać to to, że podobszar rewitalizacji Łapy-Osse **nie znajduje się na terenie** żadnej **powierzchniowej formy ochrony przyrody**, które obecne są w mieście Łapy i podobszarze rewitalizacji Łapy-Centrum.

Na terenie podobszaru (jak i zresztą w całym mieście Łapy) **nie odnotowano dzikich wysypisk śmieci**.

Podobszar rewitalizacji **znajduje się na terenie obszaru zagrożenia powodzią raz na 10 lat**. Wymaga to zatem podejmowania działań na rzecz zabezpieczenia mieszkańców przed powodzią.

3.2.5. Sfera techniczna

Zły stan techniczny zabudowań, na danym obszarze rewitalizacji, wymaga koncentracji działań w zakresie podnoszenia jakości życia mieszkańców, co wiąże się ze znaczymi kosztami inwestycyjnymi. Na podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse aż 39 budynków zawiera azbest co stanowi 20% liczby budynków mieszkalnych. Dla gminy Łapy analogiczny wskaźnik jest większy i wynosi 28,6%, ale na terenie miasta Łapy – znacznie mniejszy: 12,2%. Odpowiednio na jednego mieszkańca podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse przypada 78,77 kg azbestu do utylizacji, w gminie Łapy liczba ta wynosi 321,3 kg, w mieście - 48,4 kg. Sytuacja nie jest więc pod tym względem zła, ale wymaga **kontynuacji działań na rzecz eliminacji azbestu**.

Gorzej prezentuje się sytuacja z wyposażeniem budynków na podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse w **piece wymagające wymiany**. Na podobszarze są aż 304 takie piece, zatem na 100 mieszkańców przypada ich 36,06. W gminie Łapy takich pieców jest 18,31 na 100 mieszkańców, zaś w samym mieście – 17,11. Tym samym konieczne jest podejmowanie działań wspierających mieszkańców podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse m.in. w poniesieniu kosztów wymiany źródła ciepła na

spełniające wymogi ekologiczne (spełniające normy w tym zakresie). Dalsze korzystanie z nie ekologicznych pieców naraża zdrowie mieszkańców.

Na podobszarze rewitalizacji zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Łapach znajduje się 29 **budynków zabytkowych** przy czym w rejestrze zabytków województwa podlaskiego wpisane są:

- osiedle kolejarskie (27 budynków), ul. Kolejowa - Warszawska, po 1925, nr rej.: 646 z 26.06.1987: Osse
- domy, ul. Kolejowa 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21 Osse
- domy, ul. Warszawska 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31 Osse
- cmentarz ewangelicko-prawosławny, ul. Sokołowska, XIX/XX w., nr rej.: A-479, dec. z 27.11.2012 Osse

Historyczne budynki przy ul. Kolejowej oraz ul. Warszawskiej, zwane powszechnie „domami kolejowymi”, są budynkami zamieszkałymi, jednak ich stan techniczny wskazuje na potrzebę interwencji w zakresie remontu/modernizacji. Koszty takiej interwencji w dużej mierze przekraczają możliwości finansowe osób/rodzin w nich mieszkających, co jest głównym powodem niepodejmowania działań remontowo – konserwatorskich, a to pociąga za sobą dalszą degradację tkanki tych obiektów. Z uwagi na stan własności (mieszkania w budynkach stanowią własności prywatną osób użytkujących lokale mieszkalne) – własność prywatna, inwencja z budżetu gminy Łapy w zakresie modernizacji/remontu nie jest na obecny stan prawny możliwa.

3.2.6. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Według danych przekazanych przez Urząd Miejski w Łapach większość występujących na terenie podobszaru rewitalizacji Łapy- Osse budynków mieszkalnych ma podłączenie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Zwraca jednakże uwagę **brak sieci ciepłowniczej**, co może prowadzić do dużych kosztów zapewnienia energii cieplnej przez mieszkańców osiedla, zwłaszcza osób/rodzin w gorszej sytuacji ekonomicznej.

Ważnym elementem jakości przestrzeni jest jej dostępność dla osób ze specjalnymi potrzebami w tym zakresie: osób z niepełnosprawnością, ale także osób starszych, czy z innych przyczyn mających ograniczoną mobilność. Na podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse znajduje się jeden budynek użyteczności publicznej (Szkoła Podstawowa nr 3), wyposażony w podjazd dla OzN, nie posiadający jednak szeregu innych udogodnień odpowiednich dla osób ze szczególnymi potrzebami. W ogólnodostępnej **przestrzeni publicznej występuje szereg barier architektonicznych**.

Na podobszarze rewitalizacji **nie występują zaaranżowane przestrzenie publiczne sprzyjające spotkaniom sąsiedzkim**, itp. Na podobszarze rewitalizacji występują przestrzenie otwarte, niezagospodarowane, jakie w opinii lokalnych mieszkańców (wyrażonej na spacerze badawczym oraz dyżurze konsultacyjnym – w pracach prac nad GPR) stanowią potencjał do zaaranżowania w kierunku stworzenia miejsc/miejsca spotkań sąsiedzkich, miejsca spotkań dla młodzieży. Jeden z nich - skwer na rogu ul. Warszawskiej i ul. Letniej, stanowi własność gminy Łapy, drugi teren jest w rękach prywatnych.

Centralnie w podobszarze rewitalizacji znajduje się historyczny cmentarz ewangelicko-prawosławny, z przełomu wieków XIX/XX (ul. Sokółowska), o dużym znaczeniu dla społeczności lokalnej jako obiekt historyczny.

Podobszar Łapy-Osse jest znacznie oddalony (ok. 4 kilometry najkrótszą drogą do Urzędu Miejskiego w Łapach) od centrum Łap. Z tego względu niezwykle istotna jest dostępność komunikacyjna tej jednostki terytorialnej. Na podobszarze jest przystanek kolejowy Łapy Osse, z którego można dostać się pociągiem do centrum miasta (jak również do Białegostoku i miast położonych w kierunku południowo-zachodnim). Na terenie miasta Łapy nie działa publiczna komunikacja autobusowa, tym samym mieszkańcy odległego od centrum podobszaru Osse mogą doświadczać pewnej formy **wykluczenia komunikacyjnego**.

„(...) ta odległość najbardziej doskwiera dzieciom i młodzieży oraz seniorom. Trudno jest się dostać, nie posiadając własnego samochodu, do centrum Łap na przykład na zajęcia do Domu Kultury, do Biblioteki”.

3.2.7. Podsumowanie sfer pozaspółecznych

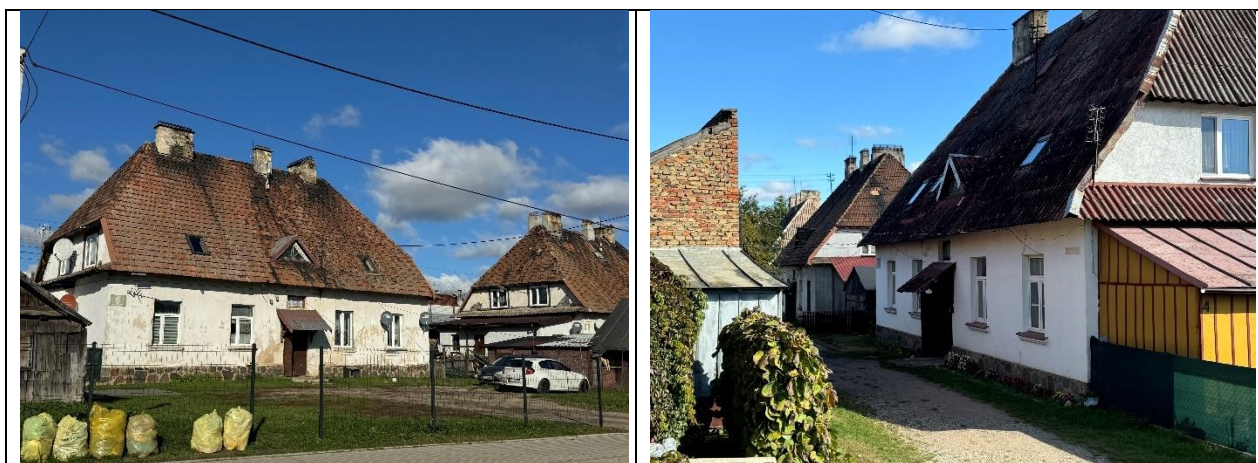
Tabela 24. Podsumowanie sfer pozaspółecznych – zestawienie wskaźników

Sfera	Wskaźnik	Wartość dla gminy Łapy	Wartość dla Podobszaru 2. Łapy - Osse
Gospodarcza	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	5,58	3,44
	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 r.	0,34	0,12
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	0,23	0,47
Środowiskowa	Średnie roczne stężenie pyłu PM2,5 (µg/m3)	11,32	11,32
	Średnie roczne stężenie pyłu B(a)P (µg/m3)	0,47	0,47
	Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)	TAK	TAK
	Występowanie powierzchniowych form ochronnych przyrody	TAK	NIE
Przestrzenno funkcjonalna	Odsetek budynków podłączonych do sieci wodociągowej (%)	50,19	Brak szczegółowych danych
	Odsetek budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej (%)	44,10	Brak szczegółowych danych
	Odsetek budynków podłączonych do zbiorczej sieci ciepłowniczej (%)	1,09%	0,00
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z wyznaczonymi miejscami parkingowymi dla OzN (%)	53,49%	0,00

Techniczna	Odsetek budynków użyteczności publicznej z windą/schodotazem/platformą (%)	27,91	0,00
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z toaletą dostosowaną do potrzeb OzN (%)	44,19	0,00
	Odsetek budynków użyteczności publicznej z podjazdem dla OzN (%)	39,53	100,00
	Ilość azbestu (w kilogramach) do unieszkodliwienia w przyjętej jednostce azbestu na 100 mieszkańców	32 126,28	7 877,77
	Liczba pieców do wymiany / budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła na 100 mieszkańców	18,31	36,06

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Miejskiego w Łapach

3.2.8. Dokumentacja fotograficzna podobszaru rewitalizacji Łapy–Osse

Zespół zabytkowych domów kolejowych (ul. Warszawska, ul. Kolejowa)

ul. Warszawska – stan nawierzchni (w sąsiedztwie historyczna zabudowa)

Zabytkowy cmentarz ewangelicko-prawosławny z przełomu XIX/XX wieku (ul. Sokołowska)

Skwer w centrum Osse – potencjał do zaaranżowania w kierunku przestrzeni publicznej (ul. Warszawska / ul. Letnia)

Szkoła Podstawowa nr 3

Bezpośrednie otoczenie Szkoły Podstawowej nr 3

3.2.9. Wyniki badań społecznych - podobszar rewitalizacji Łapy-Osse

Charakterystyka respondentów

Ankiety dla Podobszaru 2. Łapy – Osse wypełniło 30 osób. 22 z nich zamieszkuje podobszar rewitalizacji, a 11 zamieszkuje pozostały teren miasta Łapy. Poza gminą mieszkają jedynie 2 osoby wypełniające ankietę dla tego podobszaru.

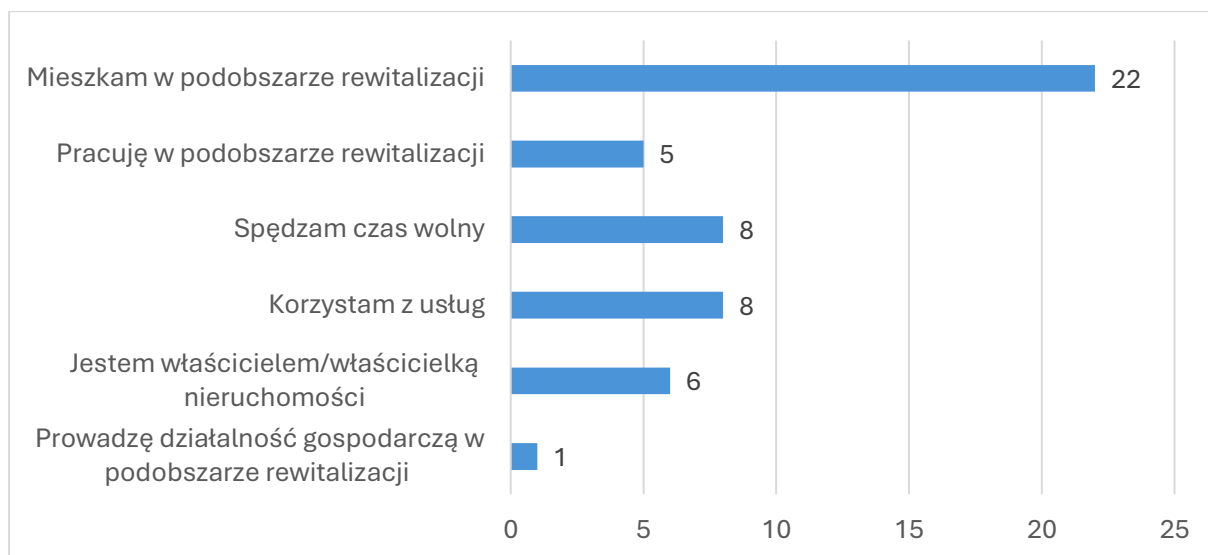
Tabela 25. Miejsce zamieszkania badanych

Jednostka	Liczba respondentów
Gmina Łapy – obszar wiejski	17
Miasto Łapy	11
Mieszkam poza gminą Łapy	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Badani zostali poproszeni o wskazanie ich związku z badanym obszarem poprzez wybór odpowiedniej kategorii odpowiedzi (Wykres 10.). Co ważne badani mogli wybrać więcej niż jedną kategorię, stąd odpowiedzi nie sumują się do 30 (N:30 to ilość osób jaka wzięła udział w badaniu dla podobszaru rewitalizacji).

Wykres 10. Związek ankietowanych z wybranym podobszarem

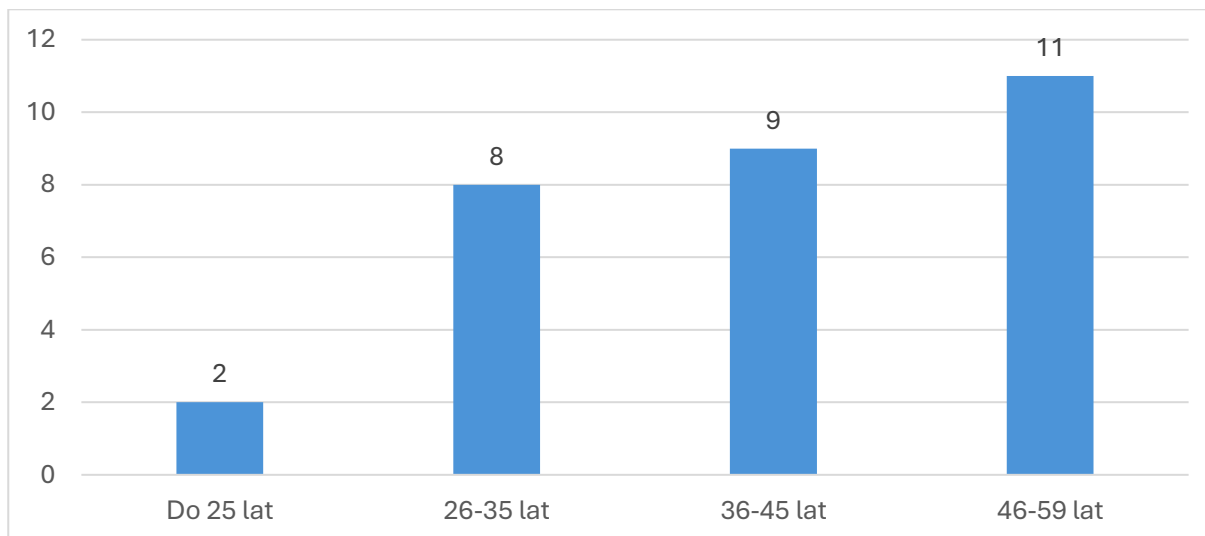

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Analizując rozkład wiekowy badanych warto przede wszystkim zwrócić uwagę na fakt, że nie było osoby w wieku powyżej 60 lat, która wypełniła ankietę. W wynikach brakuje więc perspektywy seniorów. Także perspektywa osób poniżej 25 roku życia jest ograniczona, ponieważ takich osób

w badanej grupie było jedynie dwie. Grupy wiekowe 26-35 lat, 36-35 lat i 46-59 lat są reprezentowane przez podobną ilość osób.

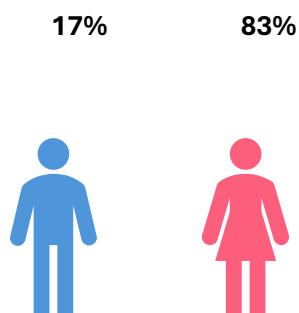
Wykres 11. Wiek respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Pod względem rozkładu płci badanych widać bardzo dużą różnicę – kobiet jest 83%, co odpowiada 25 osobom, natomiast mężczyzn jedynie 17% (5 osób). Zebrane dane zdominowane są więc przez perspektywę kobiet.

Rysunek 12. Płeć badanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Badani mieli możliwość wybrania swojej cechy charakterystycznej. 1/3 grupy opisała się jako rodzica bądź matkę w ciąży, a 1 osoba jako seniora/seniorkę. Największa część grupy nie opisała się żadną z możliwych do wyboru kategorii.

Tabela 26. Cechy charakterystyczne badanych

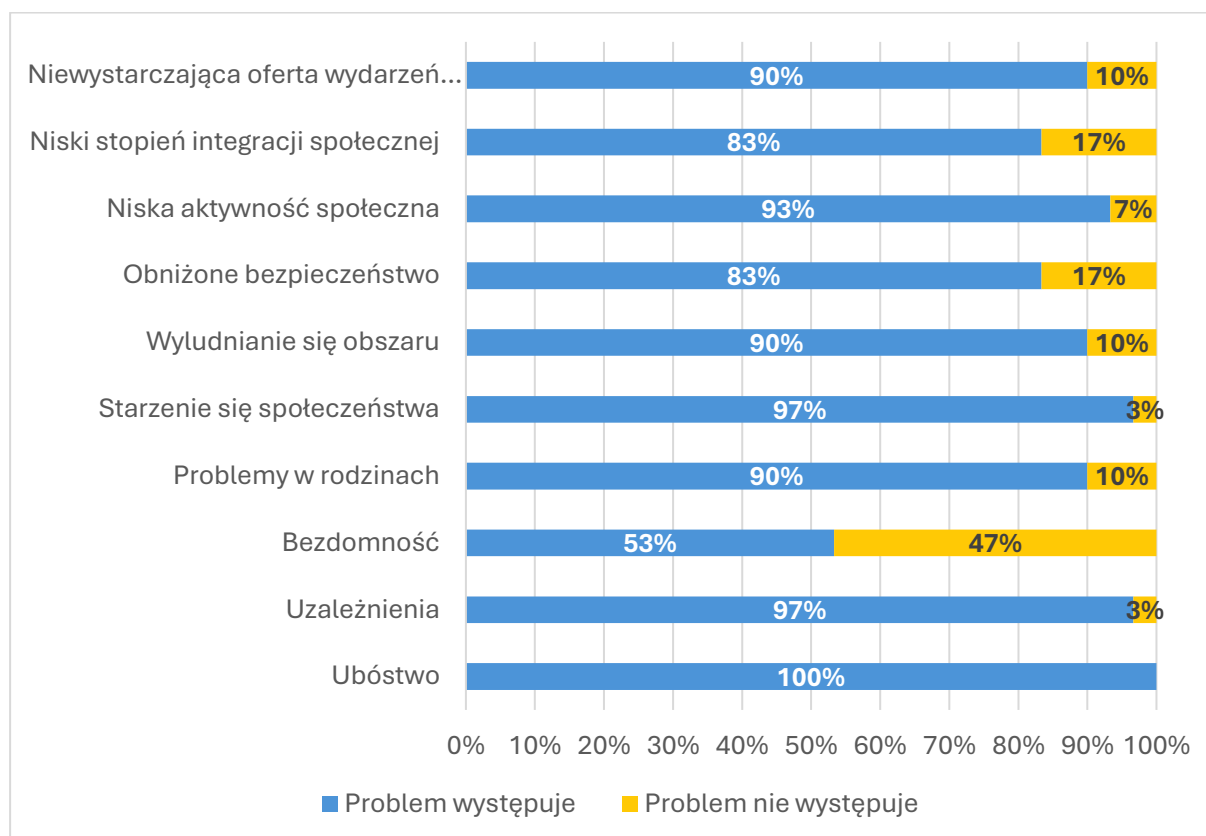
Charakterystyka	Liczba respondentów
Jestem rodzicem małego dziecka/ małych dzieci/kobietą w ciąży	10
Jestem seniorem/seniorką	1
Żadne z powyższych	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Charakterystyka podobszaru pod względem występowania problemów

Podobnie jak w pierwszym podobszarze, tutaj również najrzadziej zauważanym przez badanych problemem społecznym jest bezdomność (53% wskazań). Najczęściej wskazywanymi problemami było ubóstwo (100%) oraz starzenie się społeczeństwa i uzależnienia (po 97%). Pozostałe problemy identyfikowane są przez minimum 80% osób, a więc znaczący odsetek respondentów. Może wskazywać to na potrzebę podejmowania kompleksowych działań, skierowanych na rozwiązanie kilku problemów jednocześnie.

Wykres 12. Występowanie problemów społecznych na podobszarze rewitalizacji

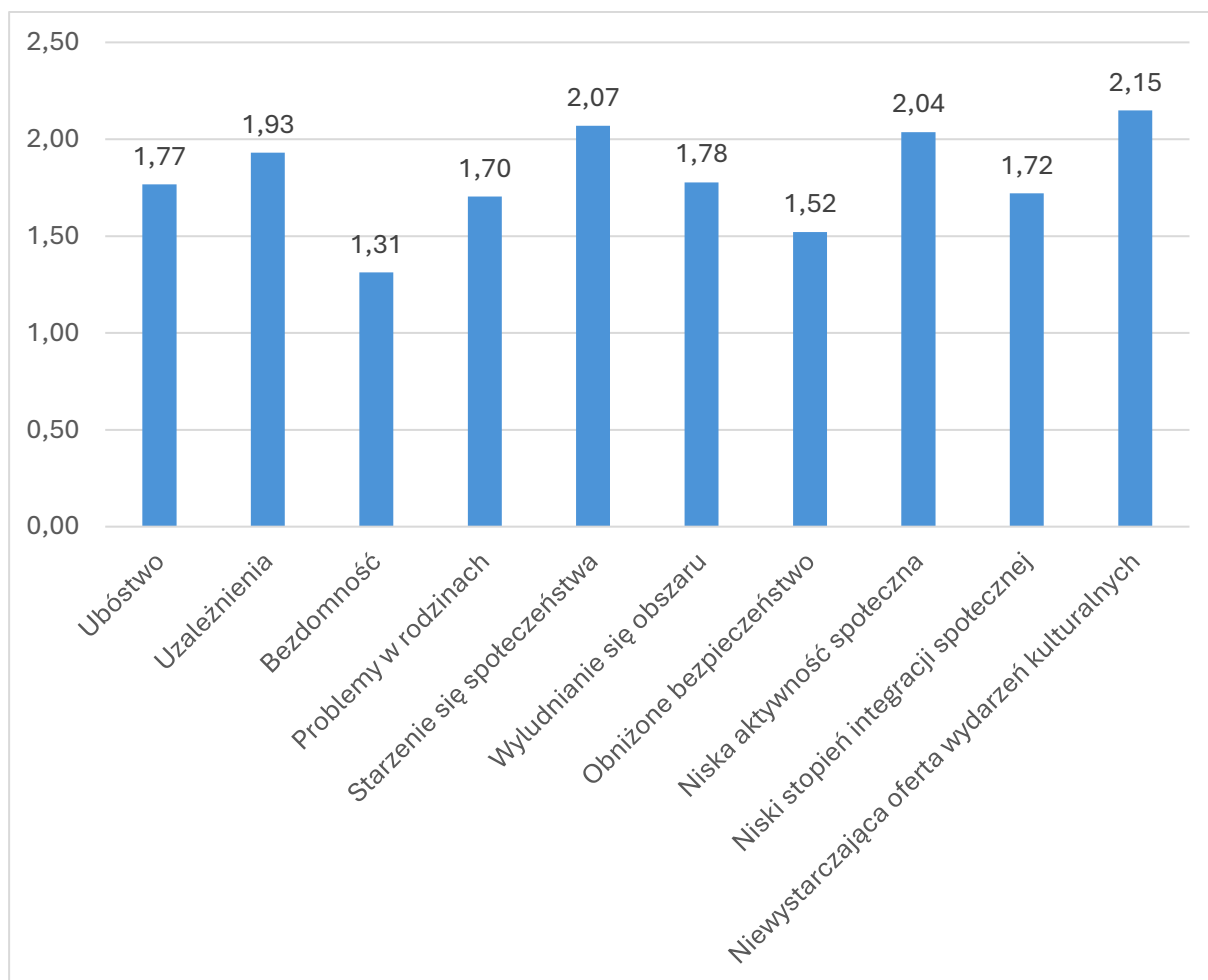

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Poniższy wykres pokazuje, że według badanych istnieją 3 problemy ze średnią oceną powyżej średniego natężenia. Są nimi kolejno: **niewystarczająca oferta wydarzeń kulturalnych** (2.15),

starzenie się społeczeństwa (2.07) i niska aktywność społeczna (2.04). Wysoko oceniono także problem uzależnień (1.93). Średnia ocena wymienionych problemów negatywnie odstaje od średniej oceny reszty, co pokazuje istotność tych problemów.

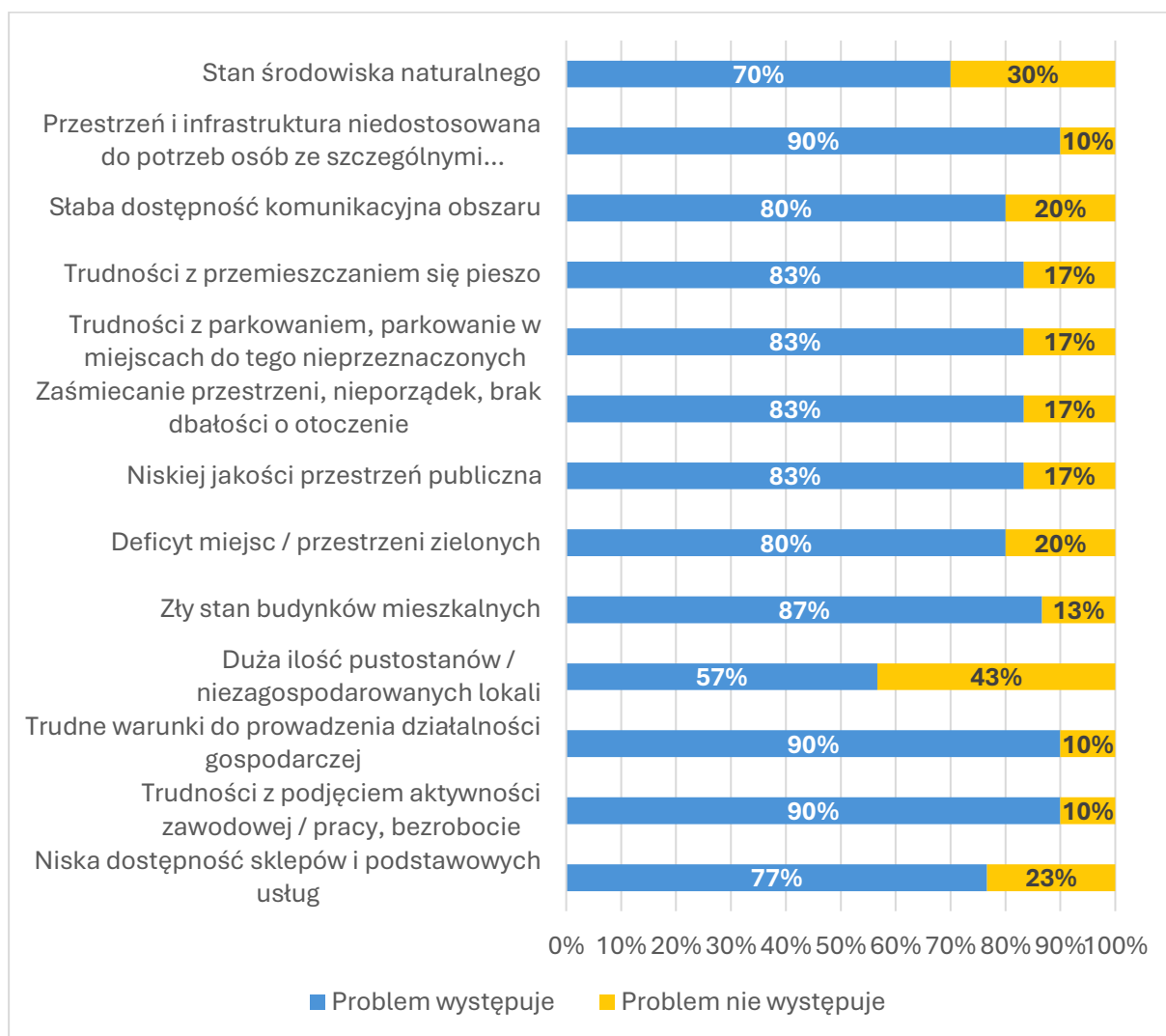
Wykres 13. Zbiorcza ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Wśród zaproponowanych problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych najrzadziej wskazywane jako istniejące były: **duża ilość pustostanów (57%), stan środowiska naturalnego (70%) i niska dostępność sklepów i podstawowych usług (77%)**. Z drugiej strony, są 3 problemy wskazywane jako istniejące przez największą część badanych (90%). Mowa o **niedostosowaniu przestrzeni i infrastruktury do osób ze szczególnymi potrzebami, trudne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej oraz trudności z podjęciem aktywności zawodowej**.

Wykres 14. Występowanie problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych

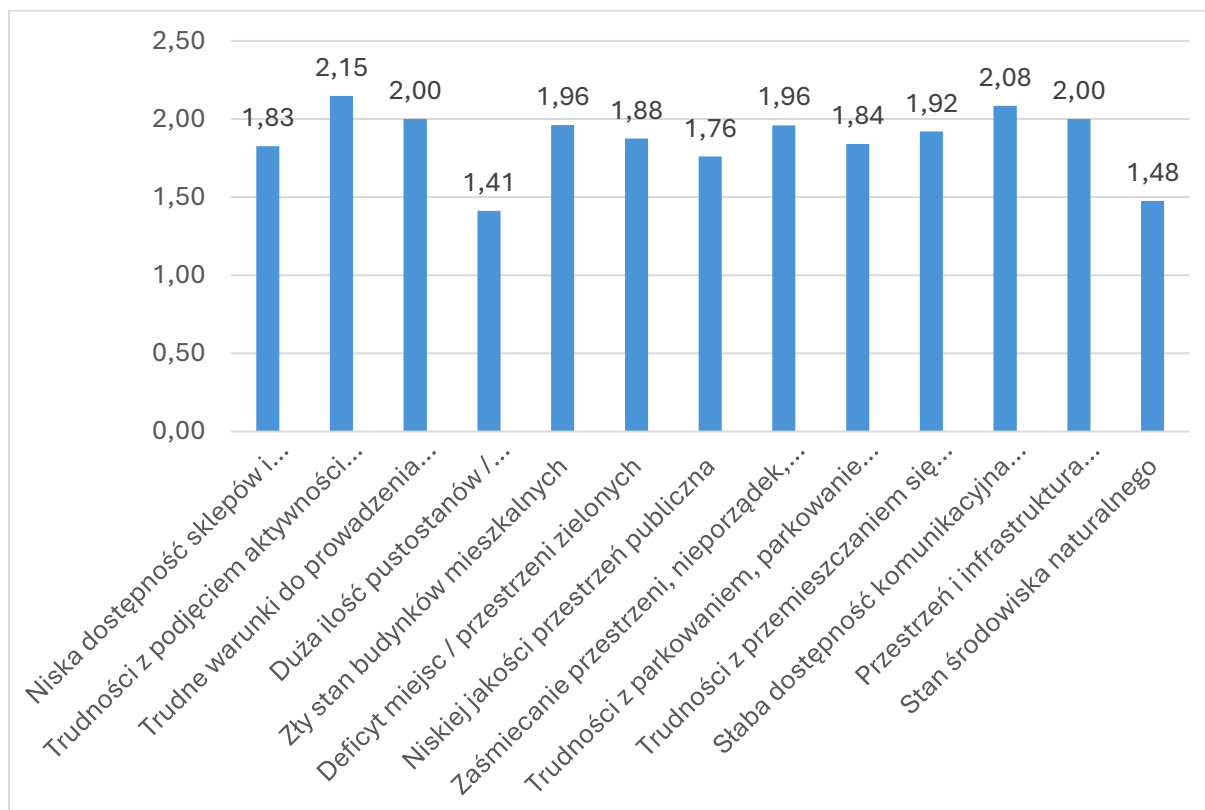

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Rozkład średnich ocen natężenia problemów pozaspółecznych pokazuje, że większość problemów została oceniona w okolicy średniego natężenia (średnia ok. 2). Fakt ten wskazuje, że osoby zauważające określony problem mogą oceniać go jako wysoki pod względem natężenia, a więc potrzebować jego zmiany. Najniższą średnią przyjmują natomiast problemy związane ze stanem środowiska naturalnego i dużą ilością pustostanów (poniżej 1.5).

Problemy przestrzenne były identyfikowane przez badanych w szczególności przy ul. Warszawskiej i ul. Kolejowej. Zwrócono uwagę na niezagospodarowanie terenu oraz zaniedbanie tzw. domów kolejowych. Obszar ten, w opinii ankietowanych, posiada potencjał do wykorzystania dla mieszkańców ze względu na lokalizację.

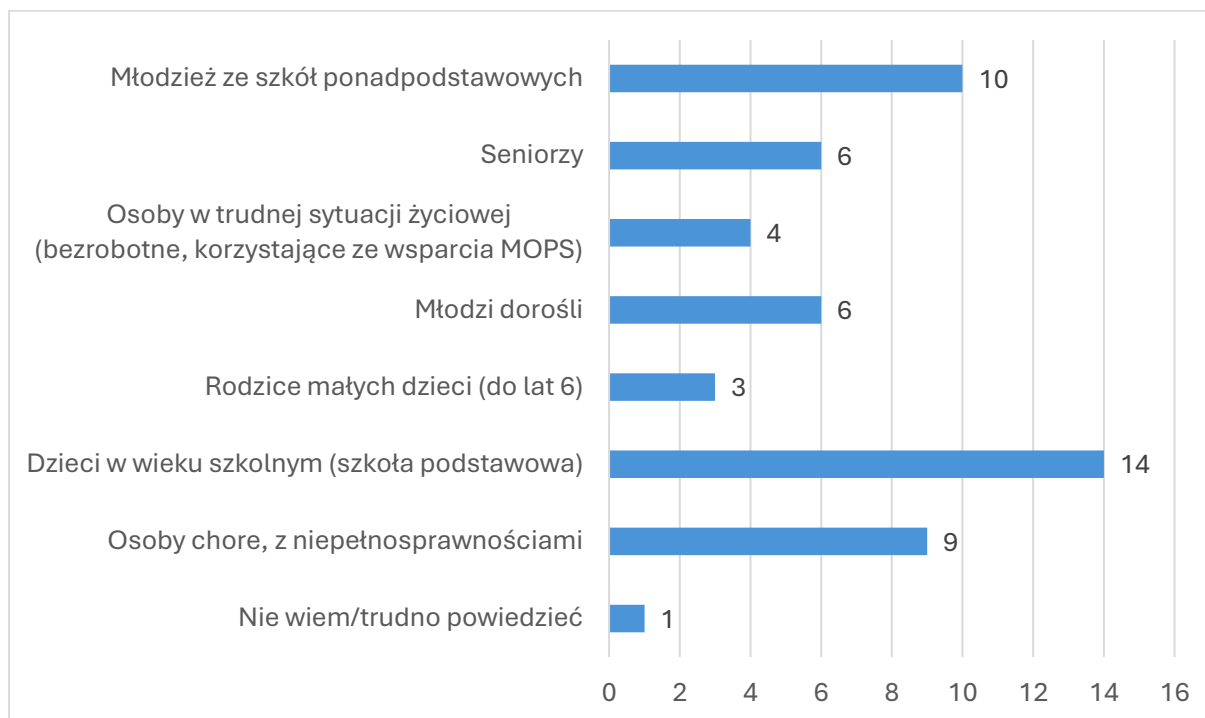
Wykres 15. Zbiorcza ocena natężenia poszczególnych problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Połowa osób badanych wskazała, że **grupą wspieraną na podobszarze rewitalizacji powinny być dzieci ze szkoły podstawowej**. Zdecydowanie zwrócono uwagę na potrzebę integracji dzieci poprzez organizację ich czasu wolnego, np. tworząc zajęcia pozalekcyjne. 10 osób (33%) wskazało na **młodzież ze szkół podstawowych**, a 9 na **osoby chore, z niepełnosprawnościami** (30%). Tym grupom również brakuje miejsc spotkań oraz wsparcia w organizacji np. kół zainteresowań. Uwaga: badani mogli wskazać więcej niż jedną grupę społeczną jako ich zdaniem należy objąć wsparciem w ramach wdrażania procesu rewitalizacji stąd wyniki nie są równie liczbie badanych (N:30).

Wykres 16. Grupy społeczne, które powinny być wspierane na podobszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Potencjał podobszaru rewitalizacji

Identyfikacja mocnych stron podobszaru Łapy – Osse pokazuje, że osoby badane najbardziej doceniają dostępność podstawowej infrastruktury technicznej, dostępność placówek edukacyjnych oraz uważają, że jest to dobre miejsce do zamieszkania/osiedlania się.

Przeciwnie, najmniejszą ilością wskazań cechują się potencjały związane z aktywnością społeczności mieszkańców, rozwojem lokalnego biznesu, turystyką i dostępem usług publicznych (3% odpowiada 1 wskazaniu).

Warto także zaznaczyć, że żadna z osób wypełniających ankietę nie wskazała na potencjał istniejący w dobrze działających lokalnych organizacjach społecznych i dostępności obiektów możliwych do wykorzystania na cele społeczne.

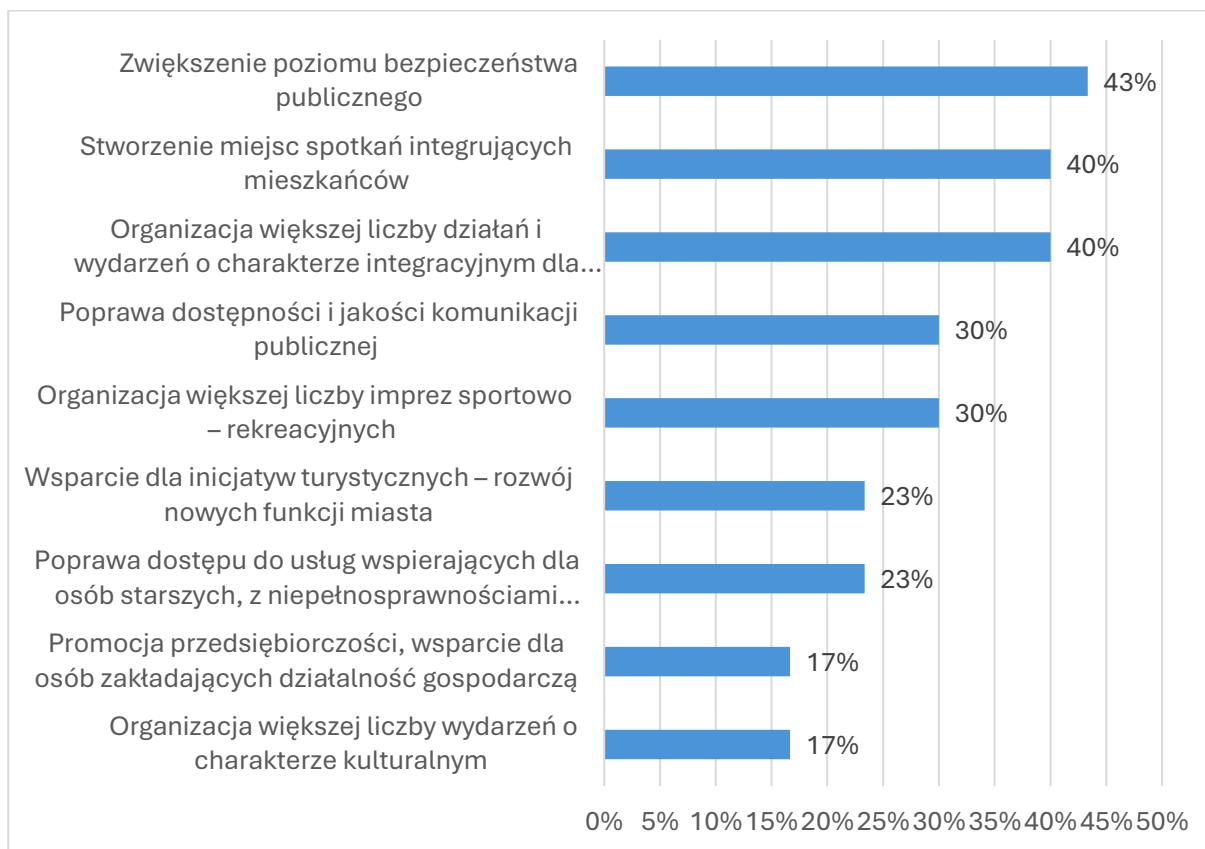
Tabela 27. Potencjały podobszaru rewitalizacji

Mocne strony obszaru	Odsetek respondentów
Dostępność podstawowej infrastruktury technicznej	43%
Dostępność placówek edukacyjnych	40%
Dobre miejsce do mieszkania/osiedlania się	37%
Zieleń obecna w przestrzeni miasta	27%
Walory historyczne i kulturowe	20%
Dobre skomunikowanie	20%
Potencjał do rozwoju nowych funkcji gospodarczych	13%
Dostępność przestrzeni możliwych do wykorzystania pod funkcje sportowo – rekreacyjne albo społeczne	10%
Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	7%
Aktywna, zintegrowana społeczność mieszkańców	3%
Dynamicznie rozwijający się lokalny biznes	3%
Potencjał turystyczny miejsca	3%
Dobry dostęp do usług publicznych	3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Według badanych, aby w podobszarze rewitalizacji ograniczyć negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze, potrzebne jest zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (43%), **stworzenie miejsc i organizacja wydarzeń o charakterze integrującym dla mieszkańców** (po 40%). Oznacza to, że badani mogą nie czuć się w pewnych miejscach bezpiecznie oraz, że istnieje **potrzeba większej ich integracji**. Blisko 1/3 wskazała też na potrzebę poprawy dostępności i jakości komunikacji publicznej, a także organizację imprez sportowo-rekreacyjnych.

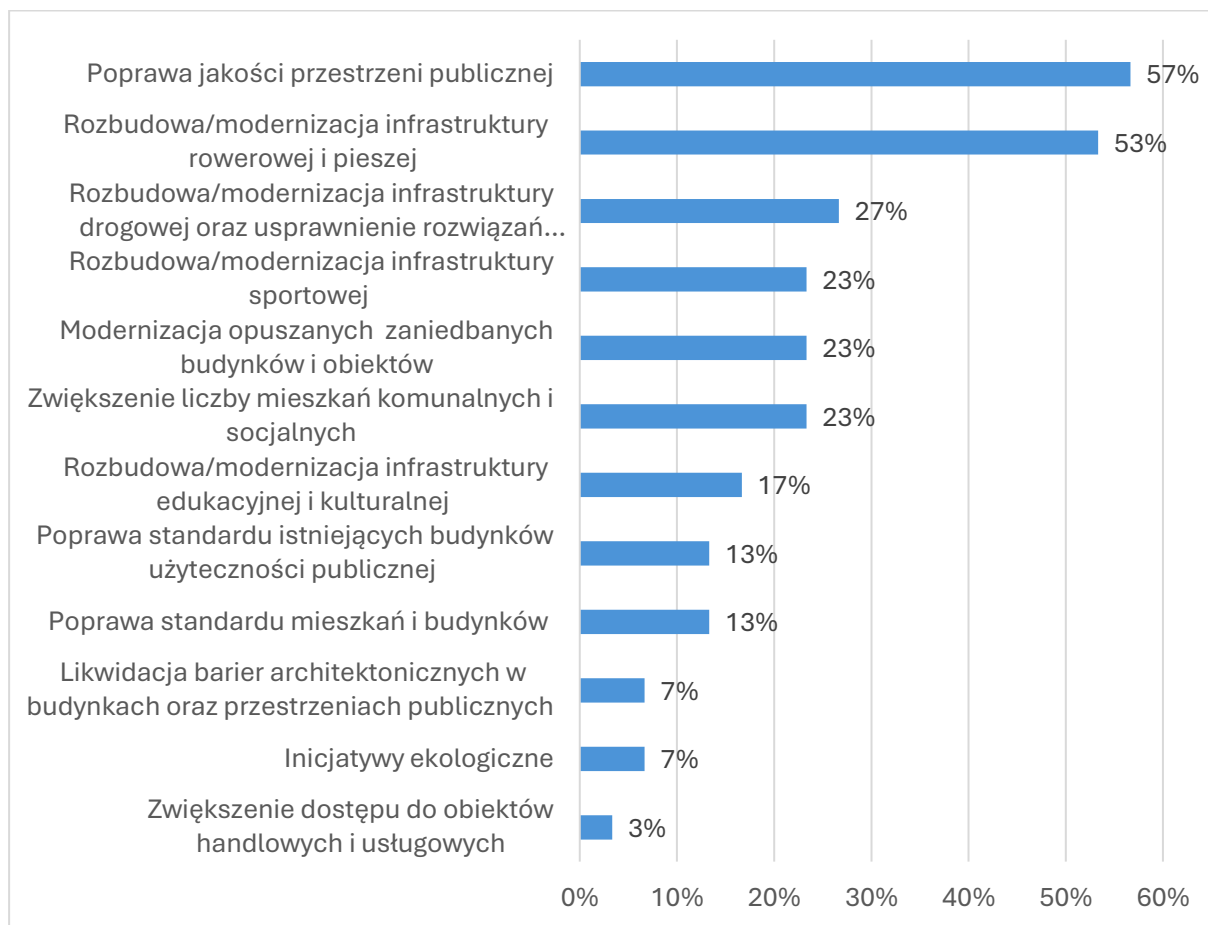
Wykres 17. Rodzaje przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

Dla ograniczenia negatywnych zjawisk ze sfery środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej zdecydowanie najbardziej korzystna z perspektywy ankietowanych miałyby być **poprawa jakości przestrzeni publicznej (57%)** i **rozbudowa bądź modernizacja infrastruktury rowerowej i pieszej (53%)**. Najmniej korzystna miałyby być natomiast likwidacja barier architektonicznych (7%), podejmowanie inicjatyw ekologicznych (7%) oraz zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych.

Wykres 18. Rodzaje przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, N=30

3.2.10. Problemy, potrzeby, potencjały podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse

Problemy

Trend **spadku populacji** mieszkańców podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.

Bezrobocie o wartościach 5% - stosunkowo wysokie na tle gminy i całego miasta Łapy.

Wsparcie pomocy społecznej występuje głównie z uwagi na bezrobocie i niski status ekonomiczny (w tym także ubóstwo), bezradność opiekuńczo – wychowawczą i w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwałą lub ciężką chorobę. Zauważalne są przypadki nadużywania alkoholu i często towarzyszące im zjawisko przemocy domowej.

Problemy dotyczące najmłodszych mieszkańców (dzieci i młodzież szkolna): **uzależnienie od mediów społecznościowych**, problemy w obszarze **zdrowia psychicznego**. Szereg dzieci z orzeczeniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Brak oferty kulturalnej (biblioteki, zajęć oferowanych przez Dom Kultury, itp.) **na miejscu** – w podobszarze rewitalizacji.

Wykluczenie komunikacyjne – zwłaszcza dotyczące takich grup jak: młodzież i seniorzy.

Sytuację gospodarczą podobszaru rewitalizacji charakteryzują **niskie wskaźniki** (na tle miasta Łapy).

Występuje znaczna ilość pieców do wymiany (**nie ekologiczne źródła ciepła**). Równocześnie brak jest na terenie podobszaru sieci ciepłowniczej.

Budynki zabytkowe (głównie **domy kolejowe**) wymagają w dużej mierze **modernizacji**.

Przestrzeń publiczna z **barierami architektonicznymi**, nieurządzona. **Brak miejsc spotkań sąsiedzkich**. Brak przestrzeni zaaranżowanej na miejsce spotkań **dla młodzieży**.

Duża **ilość pustostanów** (problem zgłaszany przez mieszkańców podobszaru rewitalizacji w ramach badań społecznych ilościowych CAWI/PAPI – na etapie prac nad GPR).

Potrzeby

Stworzenie przestrzeni centralnej zaaranżowanej **na miejsce spotkań sąsiedzkich**, miejsce spotkań dla młodzieży (potrzeby zgłaszane podczas dyżuru konsultacyjnego przez mieszkańców podobszaru rewitalizacji – na etapie prac nad GPR)

Potrzeba **większej integracji mieszkańców**, poprzez lokalne wydarzenia ale także kreowanie przestrzeni publicznych sprzyjających spotkaniom sąsiedzkim (potrzeby zgłaszane w ramach badań społecznych ilościowych CAWI/PAPI – na etapie prac nad GPR).

Niewystarczająca oferta wydarzeń kulturalnych. Umożliwienie mieszkańcom korzystania z oferty kulturalnej Domu Kultury czy Biblioteki na miejscu, w podobszarze rewitalizacji. Potrzeba integracji dzieci i młodzieży poprzez organizację ich czasu wolnego, np. tworząc zajęcia pozalekcyjnych (potrzeby zgłaszane podczas dyżuru konsultacyjnego przez mieszkańców podobszaru rewitalizacji oraz w ramach badań społecznych ilościowych CAWI/PAPI – na etapie prac nad GPR)

Objęcie większą uwagą osoby z niepełnosprawnościami – osobom tym brakuje miejsc spotkań oraz należy wspierać ich w organizacji np. kół zainteresowań (potrzeby zgłaszane w ramach badań społecznych ilościowych CAWI/PAPI – na etapie prac nad GPR).

Potencjały

Szkoła Podstawowa nr 3 jako instytucja nie tylko z dobrą opinią jako miejsce edukacji dzieci i młodzieży, ale także instytucja **integrująca lokalną społeczność**, miejsce spotkań dla dzieci (swobodne i powszechne korzystanie z zaplecza sportowego po godzinach lekcyjnych).

Wysoki **poziom bezpieczeństwa** (wg statystyk Policji).

Rozwój zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej – **miejsce sprzyjające zamieszkiwaniu / osiedlaniu się**.

W otoczeniu podobszaru tereny zielone (**łasy**).

Piekarnia – rozpoznawalność w skali gminy Łapy.

3.2.11. Wzajemne powiązania społeczne, gospodarcze i środowiskowe podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse

Podobszar rewitalizacji Łapy-Osse wyznaczony został w południowej części miasta Łapy, „odizolowanej” przestrzenie od zwartego, centralnego kompleksu miasta Łapy. Osse, po mimo administracyjnej przynależności do miasta Łapy, stanowi integralny ośrodek społeczny, w charakterze zbliżony do ośrodka wiejskiego. Na terenie podobszaru występuje centralnie zlokalizowana Szkoła Podstawowa nr 3, pełniąc rolę jedynej instytucji publicznej jaka znajduje się w podobszarze rewitalizacji. Ponadto szkoła pełni rolę centrum lokalnego gdzie skupia się nie tylko działalność edukacyjna dla dzieci i młodzieży, ale także realizowana jest działalność aktywizująca i rozwojowa dla całej społeczności Osse. Występuje tutaj bowiem mocna więź lokalna, integrująca społeczność na wielu płaszczyznach – przede wszystkim społecznej, ale także pośrednio gospodarczej - wszyscy znają i bardzo cenią lokalną piekarnię. Społeczność lokalna zna się, ale także zna swoją historię i czuje wewnętrzną integrację. Jest też zainteresowana rozwojem Osse (wyrażając to m.in. w aktywnym uczestnictwie w pracach nad GPR) przy równoczesnym kultywowaniu lokalnych tradycji/historii wyrażonej m.in. w historycznej zabudowie domów kolejowych. Aspekty środowiskowe nie są dominujące w podobszarze rewitalizacji, tym bardziej przyszłe działania rewitalizacyjne, zbieżne z oczekiwaniami społeczności lokalnej, zmierzające w kierunku rozwoju przestrzeni publicznych sprzyjających spotkaniom sąsiedzkim w otoczeniu zieleni przyczyniają się do wzmocnienia zintegrowania społeczno – środowiskowego.

4. Wizja i cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań

4.1. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji – pożądany stan docelowy

Prowadzone działania rewitalizacyjne są bezpośrednią odpowiedzią na zidentyfikowane i zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji oraz wskazane przez mieszkańców potrzeby rozwojowe. Ponadto przyczyniają się także do wzmacniania potencjałów rozwojowych obszaru rewitalizacji.

Głównym celem działań rewitalizacyjnych w gminie Łapy jest tworzenie społecznych i przestrzennych warunków do zrównoważonego rozwoju oraz stałej poprawy jakości życia mieszkańców.

Dzięki wdrażaniu założeń Gminnego Programu Rewitalizacji w Łapach poszerza się wachlarz oferty usług społecznych zarówno dla grup szczególnie wrażliwych, jak również dla ogółu mieszkańców, przyczyniając się do ich aktywizacji, integracji oraz indywidualnego rozwoju.

W efekcie prowadzonych działań rewitalizacyjnych zwiększa się przestrzenny zasięg zaaranżowanych, dostępnych, estetycznych, zielonych i wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych, co podnosi jakość funkcjonalno – przestrzenną obszaru miasta Łapy, tym samym ponosząc jakość zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji.

Równocześnie rozwija się infrastruktura i obiekty użyteczności publicznej, tworzone w standardzie dostępności i efektywności energetycznej, co bezpośrednio odpowiada na szerokie potrzeby lokalnej społeczności, ale także zwiększa bezpieczeństwo osobiste i środowiskowe na obszarze rewitalizacji.

4.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Poniżej zestawiono cele strategiczne określone dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań (kierunki interwencji rewitalizacyjnej) służącymi eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk:

Cel strategiczny 1:

Rozwój oferty usług społecznych.

- 1.1. Prowadzenie działań aktywizujących i integrujących dedykowanych dla grup szczególnie wrażliwych.
- 1.2. Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców.

Cel strategiczny 2:

Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców.

- 2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej.
- 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Wskaźniki realizacji celów programu zostały omówione w części dotyczącej zarządzania oraz monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji (rozdział 8).

4.3. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi Gminy Łapy

4.3.1. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku strategii rozwoju gminy

Obecnie gmina Łapy nie posiada obowiązującego dokumentu strategii rozwoju gminy dysponuje natomiast strategią ponadlokalną dla Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF) tym samym stosowne powiązania pomiędzy strategią ponadlokalną, czyli Strategią Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF), i Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku, zostały wykazane w poniższym podrozdziale (4.3.2.).

4.3.2. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 - 2030

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 – 2030, dokument aktualnie obowiązujący, przedstawia sześć obszarów strategicznych w ramach których prowadzona była dotychczas i jest przewidziana do prowadzenia w przyszłości, polityka społeczna gminy Łapy. Są to:

1. Dziecko i rodzina.
2. Osoby z niepełnosprawnościami, długotrwała, ciężka choroba.
3. Osoby starsze.
4. Bezrobocie, ubóstwo i wykluczenie społeczne – pomoc społeczna.
5. Uzależnienia i przemoc domowa.
6. Profilaktyka zdrowotna, w tym w obszarze zdrowia psychicznego.

Wizja polityki społecznej, zadeklarowana w dokumencie strategii, to:

Łapy gminą dążącą do skutecznego rozwiązywania problemów społecznych wszystkich mieszkańców, w oparciu o realizowaną współpracę międzyinstytucjonalną i międzysektorową, zapewnia swoim mieszkańcom bezpieczeństwo socjalne oraz świadczy usługi społeczne podnoszące jakość życia społeczności lokalnej, zgodnie z zasadą powszechności, równości szans i niedyskryminacji oraz wykorzystaniem dostępnych zasobów Gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 – 2030 planuje osiągnięcie pożądanego stanu docelowego, zobrazowanego w wizji rozwoju, poprzez:

Systemowe rozwiązywanie problemów społecznych oraz rozwój usług społecznych w zakresie podnoszenia jakości i komfortu życia mieszkańców Gminy Łapy i stwarzanie im warunków do rozwoju oraz integrowanie społeczności lokalnej.

Tym samym kluczowym założeniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024-2030 jest poprawa jakości i komfortu życia mieszkańców gminy Łapy, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów i grup społecznych, które wymagają szczególnego wsparcia i interwencji.

Strategia zakłada, że dzięki realizacji założonych celów Łapy mają stać się miejscem aktywnym społecznie, otwartym na potrzeby wspólnoty samorządowej, bez barier i ograniczeń, bezpiecznym socjalnie, dążącym do realizacji wspólnych celów i budowania odpowiedzialnych relacji wzajemnych. W obszarach objętych strategią ma nastąpić nastąpi głęboka zmiana społeczna, której docelowym skutkiem będą:

- odpowiedzialne i wspierające rodziny;
- aktywne działania społeczne na rzecz dzieci i młodzieży;
- włączone w życie społeczne osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami;
- zaktywizowani mieszkańcy zagrożeni bezrobociem, ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- mieszkańcy świadomi zagrożeń wynikających z zaniechania działań profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz sytuacji zagrażających zdrowiu psychicznemu;
- współdziałający w rozwiązywaniu problemów odbiorcy usług społecznych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku odpowiada na założenia Strategii poprzez wzajemne **zintegrowanie celów strategicznych**, jak również **kierunków** działań do poziomu poszczególnych zadań / **przedsięwzięć rewitalizacyjnych**.

Sposób realizacji przez GPR Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 - 2030 występuje na poziomie:

Celu strategicznego 1. Rozwój oferty usług społecznych

jaki wprost koresponduje z założenia Strategii, będącej koncepcją rozwoju polityki społecznej gminy Łapy, w tym w szczególności oferty usług społecznych.

GPR dodatkowo uszczegóławia zaplanowany zakres działań w formie dwóch tzw. kierunków interwencji rewitalizacyjnej:

- **1.1. Prowadzenie działań aktywizujących i integrujących dedykowanych dla grup szczególnie wrażliwych.**
- **1.2. Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców.**

Pierwszy z nich (1.1.) doprecyzowany jest przez takie przedsięwzięcia rewitalizacyjne m.in. jak:

- Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap **(3.1.)**,
- Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami **(3.2.)**,
- Razem w Kulturze - Dom Kultury w Łapach otwarty na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi **(3.3.)**,

które wpisują się w cztery z sześciu strategicznych obszarów w ramach których prowadzona jest polityka społeczna w gminie Łapy, czyli: dziecko i rodzina, osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze oraz osoby bezrobotne czy też zagrożone wykluczeniem społecznym. Ponadto realizują także:

- **CEL STRATEGICZNY NR 1 Zintegrowany system wsparcia rodzin i dzieci** i kolejno odpowiadający mu **cel operacyjny 2. Wspieranie rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży z terenu Gminy** (zawarty w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 – 2030), który przewiduje m.in. wpieranie prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży – **odpowiedź w GPR to przedsięwzięcie podstawowe 3.3.**
- **CEL STRATEGICZNY NR 2 Zintegrowany system wsparcia seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami** i kolejno odpowiadający mu **cel operacyjny 1. Wdrażanie zintegrowanego systemu wsparcia seniorów oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami** (zawarty w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 – 2030), który przewiduje m.in. inicjowanie i wdrażanie programów na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnościami, zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez kontynuowanie funkcjonowania asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, podnoszenie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych oraz ich rozwój – **odpowiedź w GPR to przedsięwzięcie podstawowe 3.2.**
- **CEL STRATEGICZNY NR 5 Aktywizacja i integracja mieszkańców zagrożonych marginalizacją, ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym przeciwdziałanie bezrobociu** i kolejno odpowiadający mu **cel operacyjny 1. Wsparcie osób zagrożonych marginalizacją, ubóstwem i wykluczeniem społecznym** (zawarty w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 – 2030), który przewiduje m.in. realizację działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa czy wzmacnianie potencjału osobistego osób ubogich i wykluczonych społecznie poprzez uczestnictwo w programach / projektach realizowanych przez podmioty działające na rzecz wsparcia tych osób – **odpowiedź w GPR to przedsięwzięcie podstawowe 3.1.**

Tym samym Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku realizuje część założeń strategicznych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 – 2030.

4.3.2. Sposób realizacji przez Gminy Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku Strategii Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do 2030 roku

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku realizuje część założeń strategicznych Strategii Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do 2030 roku.

Odpowiednio:

Cel strategiczny 1. Rozwój oferty usług społecznych (zawarty w GPR) i uszczegółowiający go kierunek działania (kierunek interwencji rewitalizacyjnej) **1.1. Prowadzenie działań aktywizujących i integrujących dedykowanych dla grup szczególnie wrażliwych** realizuje cel Strategii Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego o brzmieniu: **Cel strategiczny 2. Mieszkańcy otwarci na przyszłość** – cel operacyjny **2.2.: Mieszkańcy w dobrej kondycji**, gdzie m.in. przewiduje się poprawę

infrastruktury i organizacji opieki zdrowotnej - co znajduje swoje miejsce w GPR (Cel strategiczny 1. Kierunek działań 1.1.) w postaci przedsięwzięcia podstawowego **3.2. Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami**.

Ponadto w GPR **Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców** i kierunek interwencji rewitalizacyjnej **2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej** oraz **2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych** zawiera propozycje m.in. projektowe jakie wpłyną na profilaktykę zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji promując aktywny styl życia i przeciwdziałają tym samym chorobom cywilizacyjnym czy wprost podnosząc aktywność sportowo - rekreacyjną mieszkańców poprzez dostęp do obiektów sportowych i rekreacyjnych – **1.2. Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami**, **2.1. „Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse)**.

Zawarty w GPR **Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców** i doprecyzowujące go kierunki interwencji rewitalizacyjnej **2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej** oraz **2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych** bezpośrednio realizują założenia Strategii Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego jakie zostały zawarte w **Celu strategicznym 4. Zeroemisyjność dla rozwoju i jakości życia**, kolejno w celu operacyjnym **4.1. Zeroemisyjny rozwój**, ponieważ w ramach GPR stawia się na przedsięwzięcia których celem jest m.in. poprawa bilansu energetycznego rewitalizowanej infrastruktury (budynki). Ponadto w GPR znalazły się przedsięwzięcia dotyczy rozszerzania terenów zielonych, przykładowo: **1.1. Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach**, a to jest zbieżne z założeniami Strategii Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego wskazanymi w celu operacyjnym **4.2. BOF zielony, odporny, o dobrej jakości środowiska**. Warto także wskazać na realizację przez GPR i zawarte w nim cele (cel strategiczny 2 i opisującym go kierunek interwencji rewitalizacyjnej – 2.2.) założeń strategicznych Strategii Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zawartych w **Celu strategicznym 6: Zrównoważenie funkcjonalno – przestrzenne** i dalej celu operacyjnym **6.1. Integracja funkcjonalna**, **6.2. Racjonalne zagospodarowanie** czy **6.4. Poprawa kulturowych walorów przestrzeni**, gdzie mówi się m.in. o kreowaniu „miejsc centralnych” o wysokich walorach funkcjonalnych i przestrzennych czy także rozwoju systemu przestrzeni publicznych o wartościach społecznych. Wszystkie te zalecenia wprost można odnaleźć w większości przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających, jakie zawarte są w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku.

Reasumując występuje nie tylko bezpośrednie powiązanie dokumentu Gminnego Programem Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku ze Strategią Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do 2030 roku na poziomie założeń horyzontalnych, ale także bezpośrednio na poziomie konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPR – tym samym Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku realizuje założenia Strategii Rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego do 2030 roku.

5. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

5.1. Przedsięwzięcia podstawowe

W poniższych tabelach zestawiono wszystkie przedsięwzięcia podstawowe, które zaplanowano do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku. Tabele prezentują odpowiednio przedsięwzięcia podstawowe dla każdego z dwóch wyznaczonych podobszarów rewitalizacji oraz przedsięwzięcia podstawowe które odnoszą się łącznie do obu wyznaczonych podobszarów rewitalizacji (obejmują swym oddziaływaniem cały wyznaczony na terenie gminy Łapy obszar rewitalizacji). Łącznie jest to **8 przedsięwzięć podstawowych**. W dalszej części rozdziału znajduje się szczegółowy opis każdego z tych przedsięwzięć ujęty w formę karty przedsięwzięcia.

Z uwagi na występowanie w granicach obszaru rewitalizacji, Podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum terenów o szczególnym zagrożeniu powodziowym (szczegółów zaprezentowane w rozdział 3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji, 3.2. Pogłębiona analiza podobszaru rewitalizacji Kruszewo, 3.2.4. Sfera środowiskowa) dla przedsięwzięć których realizacja obejmuje wskazany obszar wprowadza się zalecenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku w formie warunków jakie należy spełnić, aby realizacja tych inwestycji nie utrudniała zarządzania ryzykiem powodziowym. Warunki te są następujące:

- podczas planowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych należy uwzględniać wymagania i przepisy prawne związane z lokalizacją na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- zapewnienie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią swobodnego przepływu wód powodziowych poprzez zakaz zabudowy kubaturowej oraz zakaz zmiany ukształtowania terenu,
- zapewnienie właściwych warunków infiltracji wód na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią,
- zabezpieczenie przed podmyciem i zalaniem urządzeń oraz obiektów znajdujących się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

Tabela 28. Przedsięwzięcia podstawowe – podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum

Nr przedsięwzięcia	Tytuł przedsięwzięcia
1.1.	Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach
1.2.	Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami
1.3.	Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność w Łapach

Tabela 29. Przedsięwzięcia podstawowe – podobszar rewitalizacji Łapy-Osse

Nr przedsięwzięcia	Tytuł przedsięwzięcia
2.1.	„Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse)

Tabela 30. Przedsięwzięcia podstawowe obejmujące obszar rewitalizacji gminy Łapy (podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar rewitalizacji Łapy-Osse

Nr przedsięwzięcia	Tytuł przedsięwzięcia
3.1.	Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap
3.2.	Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami
3.3.	Razem w Kulturze - Dom Kultury w Łapach otwarty na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
3.4.	Biblioteka Młodych

Przedsięwzięcie 1.1.
<p>PODOBSZAR REWIRALIZACJI:</p> <p style="text-align: center;">Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum</p>
<p>TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:</p> <p style="text-align: center;">Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach</p>
<p>OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:</p> <p>Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:</p> <p>W Łapach brak jest zagospodarowanego terenu w zakresie miejsca targowego, które mogłoby być wykorzystywane przez producentów lokalnych wyrobów, sprzedawców czy do drobnego handlu. W każdy piątek miesiąca na terenie prywatnym, należącym do Wspólnoty Binduga, odbywa się tzw. targowica miejska. Miejsce to, to jedyna, utwardzona i wyrównana przestrzeń. Niestety poza utwardzeniem placu brak jest tam jakiegokolwiek infrastruktury: drogi dojazdowej, chodników czy oświetlenia, po opadach deszczu teren jest mokry i błotnisty.</p> <p>Od wielu lat mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy Łapy, domagają się stworzenia przestrzeni targowej spełniającej podstawowe standardy pozwalające na prowadzenia działalności handlowej - targowej, ale także sprzyjacie spotkaniom sąsiedzkim mieszkańców.</p> <p>Miasto Łapy, w tym podobszar rewitalizacji, charakteryzuje nie tylko deficytem przestrzeni targowej, ale także deficytem zieleni, zaaranżowanych przestrzeni publicznych w tym miejsc gdzie można aktywnie, na świeżym powietrzu, spędzać czas. Mieszkańcy podobszaru rewitalizacja, w tym młodzież, potrzebują nowych terenów zielonych, miejsca do aktywnej rekreacji. Rodziny z dziećmi oraz seniorzy potrzebują miejsca do spotkań, spacerów, zabawy. Wyraz temu dali m.in. w ramach prac nad GPR, dobitnie artykułując te potrzeby zarówno w ramach różnych form partycypacyjnych (warsztaty, spacerzy badawcze, spotkania), ale też badań społecznych (badania ilościowe i jakościowe). Wzmocnione jest to także wynikami diagnozy pogłębionej podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum, gdzie wskazuje się nie tylko na potrzebę tworzenia miejsc aktywnej rekreacji i sportu dla młodzieży, ale przede wszystkim na problemy jakie dotyczą obecnie zwłaszcza ludzi młodych, związane ze spadkiem kondycji fizycznej, nadwagą, czy problemami zdrowia psychicznego, na które jednym z rozwiązań jest aktywność fizyczna. Tym samym od lat, wzmocniona pracami nad GPR, istnieje niezaspokojona dotychczas potrzebna stworzenia nowoczesnego i bezpiecznego centrum sportowo-rekreacyjnego w obrębie terenu zajmowanego obecnie przez stadion miejski.</p>

W 2023 roku Gmina Łapy zakupiła na własność część terenu od Wspólnoty Binduga z przeznaczeniem na utworzenie terenu handlowo-rekreacyjnego. W chwili obecnej część zakupionego terenu to obszar nadal niezagospodarowany, nieuporządkowany, zarośnięty swobodnie rosnącymi krzewami. Teren bezpośrednio sąsiaduje z terenem sportowym stadionu miejskiego tworząc jedną funkcjonalno – przestrzenną całość.

Celem przedsięwzięcia jest utworzenie nowoczesnego miejsca targowo-rekreacyjnego z infrastrukturą sportową na terenie podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum.

Z uwagi na skalę realizowanego przedsięwzięcia zaplanowano realizację etapową.

W zakresie stworzenia przestrzeni targowej przewidziano m.in.:

- urządzona strefa handlowa z takimi elementami jak: modułowa zadaszona wiata handlowa z miejscami postojowymi dla sprzedawców oraz zapewnionym dojazdem drogą wewnętrzną, pasaż handlowy oraz plac handlowy. Pasaż handlowy będzie to ciąg budynków handlowych możliwych do wynajęcia na stały handel. Plac handlowy będzie to niezagospodarowana, jedynie utwardzona przestrzeń, służąca samodzielnemu rozłożeniu straganów i stoisk handlowcom – pozwoli to na elastyczne aranżowanie przestrzeni handlowej stosownie od skali potrzeb (podaży/popytu) oraz będzie sprzyjać swobodnemu poruszaniu się między nimi dla klientów. Plac planuje się obsadzić drzewami oraz wykonać ogrodzenie większości terenu;
- wykonanie miejsca dojazdowego poprzez utwardzanie go kostką betonową i wykonanie doświetlenia latarniami ulicznymi,
- utworzenie strefy odpoczynku - obszerne tereny zielone z nasadzeniem traw i drzew, wyposażone w ławki, kosze na śmieci oraz oświetlenie LED,
- budynek sanitarny z pomieszczeniami technicznymi oraz ogólnodostępnymi toaletami spełniającymi wymogi osób ze szczególnymi potrzebami.

Skala inwestycji: powierzchnia zagospodarowanego terenu ok. 2,26 ha (teren handlowy).

W zakresie stworzenia terenów rekreacyjno-sportowych przewidziano m.in.: nową aranżację Stadionu Miejskiego im. W. Kikolskiego wraz z terenami przyległymi polegająca m.in. na gruntownej renowacji istniejącej infrastruktury sportowej oraz towarzyszącej (budynki szatni, toalet itp.) oraz uzupełnienie jej o szereg nowych urządzeń/przestrzeni sportowych. W ramach prac budowlanych przewidziano m.in.:

- renowację bieżni wokół stadionu poprzez zmianę nawierzchni,
- realizację nowej, uzupełniającej infrastruktury lekkoatletycznej (m.in. skocznie, rzutnie, itp.),
- przebudowę boiska do koszykówki na inny obiekt służący uprawianiu sportu np. drugi kort tenisowy, plac zabaw, siłownia zewnętrzna lub stworzenie boiska do koszykówki pozwalającego na równoczesną grę „na jeden kosz” kilku małych zespołów (np. 6 koszy), zmiana nawierzchni,
- renowację murawy stadionu piłkarskiego,
- dodanie nowego oświetlenia stadionu (możliwość korzystania z obiektu w godzinach wieczornych),
- zadaszenie trybun.

Ważnym elementem uzupełniającym te działania będzie stworzenie otwartej strefy dla młodzieży poprzez realizację urządzeń typu np.:

- skatepark,

- pumptrack,
- siłownia zewnątrz oraz zespół urządzeń do kalisteniki,
- mini golf,
- boisko do gry w bule,
- plac zabaw dla dzieci w różnym wieku,

jako przestrzeni do aktywności fizycznej dla młodych mieszkańców Łap.

Dodatkowo konieczne będzie wykonanie nowej aranżacji zieleni wokół tych terenów, m.in.: dosadzenie traw, niskich krzewów oraz drzew.

Założeniem projektu jest modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej oraz rewitalizacja terenów poprodukcyjnych (działka niezagospodarowana w sąsiedztwie stadionu miejskiego). Przyczyni się to do podniesienia atrakcyjności oraz funkcjonalności przestrzeni miejskiej wśród mieszkańców podobszaru rewitalizacji, ale także całego Łap. Zmiana funkcji tego terenu (wcześniej przemysłowego, nieużytkowanego, zdegradowanego) na funkcje handlowo-rekreacyjną wpłynie pozytywnie na wizerunek całego miasta.

Zakłada się kontynuację stylu/aranżacji i mebli miejskich do stylu/aranżacji i mebli miejskich występujących na bezpośrednio sąsiadującym terenie rekreacyjnym przy stawie miejskim (użycie tych samych materiałów, montaż odpowiadającej małej architektury, itp.).

Zaplanowano nasadzenia zieleni wysokiej ale też niskiej.

Zaplanowane dostosowanie estetyki projektowanych obiektów (w tym też budynków) do lokalnego środowiska naturalnego („współgranie” z naturą).

Z uwagi na lokalizację przedsięwzięcia w strefie o szczególnym zagrożeniu powodziowym w ramach realizacji należy uwzględnić zalecenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku, w formie warunków jakie należy spełnić, aby realizacja inwestycji nie utrudniała zarządzania ryzykiem powodziowym. Warunki te są następujące:

- podczas planowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych należy uwzględniać wymagania i przepisy prawne związane z lokalizacją na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- zapewnienie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią swobodnego przepływu wód powodziowych poprzez zakaz zabudowy kubaturowej oraz zakaz zmiany ukształtowania terenu,
- zapewnienie właściwych warunków infiltracji wód na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią,
- zabezpieczenie przed podmyciem i zalaniem urządzeń oraz obiektów znajdujących się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Realizacja inwestycji będzie zgodna z zasadami ustawy o zapewnieniu dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (z dn. 19.07.2019 r.). Przewidziano m.in.:

- na dojeźdżach do budynku, przy przejściach dla pieszych obniżenie krawężników oraz oznaczenie miejsc niebezpiecznych (wypustki w płytach chodnikowych, linie naprowadzające itp. ułatwienia dla osób niewidomych),
- główne wejście do budynku dostępne będzie z poziomu parteru / poziom 0 w skali terenu,
- sanitariaty przystosowane do korzystania przez osoby z dysfunkcją ruchu z przestrzenią manewrową 150x150 [cm], ceramika łazienkowa przystosowana do potrzeb osób

<p>niepełnosprawnych: jednouchwytowe baterie umywalkowe wyposażone w dłuższy uchwyt i ogranicznik temperatury wody, poręcze, uchwyty i ramiona wspierające mocowane do ściany, lustro o regulowanym kącie nachylenia.</p> <p>Generalnie zaprojektowana przestrzeń będzie odpowiadać potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami – będzie uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego, uwzględniać dostępność architektoniczną przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez wprowadzenie rozwiązań podnoszących komfort użytkowania (np. ławki z podłokietnikami, zacienienie) oraz zapewni wolne od barier ciągi komunikacyjne w przestrzeni publicznej.</p>	
<p>ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:</p>	
X	Sfera społeczna
X	Sfera gospodarcza
X	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
X	Sfera środowiskowa
	Sfera techniczna
<p>PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):</p>	
<p>Powierzchnia zmodernizowanej przestrzeni publicznej / powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – ok. 2,26 ha.</p> <p>Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 1 szt.</p> <p>Liczba przedsięwzięć proekologicznych – 1 szt.</p> <p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.</p> <p>Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.</p> <p>Liczba obiektów infrastruktury sportowej objętych wsparciem – 1 szt.</p> <p>Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji – 4 333 osób.</p>	
<p>Sposób pomiaru:</p> <p>Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.</p>	
<p>LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA</p> <p>Łapy, teren działek nr: 1863/9, 1863/11¹¹, 1864, 1870/44</p>	
<p>PODMIOT ODPOWIEDZIALNY</p> <p>Gmina Łapy</p>	<p>PARTNERZY W REALIZACJI</p> <p>Ośrodek Kultury Fizycznej</p>
<p>SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI</p> <p>2025 - 2035</p>	<p>SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI</p> <p>28 000 000 PLN</p>

<p>Przedsięwzięcie 1.2.</p>	
<p>PODOBSZAR REWITALIZACJI:</p> <p style="text-align: center;">Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum</p>	
<p>TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:</p> <p>Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami</p>	
<p>OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:</p>	

¹¹ Działka nr 1863/11 znajduje się na granicy wyznaczonego podobszaru rewitalizacji, jednak z działką nr 1863/9 stanowi integralną całość – podobnie jak planowane przedsięwzięcie rewitalizacyjne 1.1. będzie rozwiązaniem wielofunkcyjnym, kompleksowym, zwartym przestrzennie

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Na terenie podobszaru rewitalizacji, ale także w skali całej gminy Łapy, brak jest pełnowymiarowych boisk sportowych z trybunami, na którym można byłoby przeprowadzić oficjalne zawody sportowe akredytowane przez Polskie Związki Sportowe (siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej).

W podobszarze rewitalizacji znajduje się Szkoła Podstawowa nr 2 dysponująca jednokondygnacyjną, niewymiarową salą sportową (wymiary: 9 m x 16 m). Tym samym sala ta nie spełnia nawet podstawowych wymiarów boiska, które powinny wynosić min. 12 m x 24 m. Sala posiada wykładzinę PCV, która nie spełniająca wymogów bezpieczeństwa dla ćwiczących. Szkoła, jak też obecna sala sportowa, zostały wybudowane w latach 60-tych XX wieku.

Przedsięwzięcie polegać będzie na budowie sali sportowej z pełnowymiarowymi boiskami (do piłki ręcznej, siatkówki i koszykówki), trybunami składanymi na 280 miejsc i zapleczem, połączonych z istniejącym budynkiem szkoły.

Zakłada się przebudowę części pomieszczeń szkoły w sposób umożliwiający dostęp do nowej sali sportowej bezpośrednio ze szkoły.

Ponadto przewidziano także aranżację otoczenia nowej sali sportowej w kierunku rozwoju infrastruktury sportowej. Tym samym przewidziano:

- budowę zewnętrznego boiska wielofunkcyjnego o nawierzchni poliuretanowej z ogrodzeniem,
- budowę zewnętrznego boiska do siatkówki o nawierzchni poliuretanowej z ogrodzeniem,
- budowę 18 miejsc postojowych o nawierzchni z kostki betonowej, w tym 6 miejsc dla samochodów osób z niepełnosprawnościami,
- budowę ciągów pieszych obsługujących projektowany obiekt,
- budowę placu gospodarczego,
- przebudowę fragmentu ogrodzenia,
- uzupełnienie zieleni niskiej i wysokiej,
- budowę doziemnej instalacji elektrycznej, instalacji oświetlenia terenu, przebudowę przyłącza wodociągowego, przebudowę i budowę przyłącza kanalizacji sanitarnej oraz budowę przyłącza elektroenergetycznego.

Podstawowe parametry projektowanej rozbudowy:

- powierzchnia zabudowy: 1 944,35 m²,
- powierzchnia całkowita: 2 521,56 m²,
- kubatura: 19 332,78 m³,
- powierzchnia użytkowa: 2 244,99 m².

Budynek będzie cechował się wysoka efektywnością energetyczną.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Projektowana rozbudowa istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach uwzględnia wymagania dotyczące osób ze szczególnymi potrzebami i zapewnia im warunki do korzystania z budynku poprzez m.in.:

1. na dojazdach do budynku, przy przejściach dla pieszych przewiduje się obniżenie krawężników,
2. przy ciągu pieszo-jezdnym zaprojektowano 6 miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami,
3. główne wejście do budynku oraz do projektowanej rozbudowy dostępne będzie z poziomu parteru terenu (poziom 0),
4. projektowana rozbudowa wyposażona zostanie w windę umożliwiającą dostęp na wszystkie kondygnacje budynku szkoły,

5. sanitariaty przystosowane do korzystania przez osoby z dysfunkcją ruchu z przestrzenią manewrową 150x150 [cm], ceramika łazienkowa przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych: jednouchwytowe baterie umywalkowe wyposażone w dłuższy uchwyt i ogranicznik temperatury wody, poręcze, uchwyty i ramiona wspierające mocowane do ściany, lustro o regulowanym kącie nachylenia,
6. pomieszczenia higieniczno-sanitarne dla osób z niepełnosprawnościami z instalacją przyzywową,
7. brak barier w postaci wysokich progów,
8. drzwi w pomieszczeniach dostępnych dla osób niepełnosprawnych o wymiarach min. 90 cm,
9. schody zewnętrzne zaopatrzone w balustrady lub pochwyty o wysokości poręczy min. 1,1 m,
10. powierzchnia schodów wewnętrznych a także podtóg wykonana z materiałów nie powodujących niebezpieczeństwo poślizgu,
11. powierzchnie spoczników schodów będą miały wykonane wykończenie z wyróżniających je odcieniem, barwą bądź fakturą w pasie 30 cm od krawędzi rozpoczynającej i kończącej bieg schodów.

Generalnie zaprojektowany budynek i jego przedpole będzie uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- X Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- X Sfera środowiskowa
- X Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

- Liczba obiektów infrastruktury sportowej objętych wsparciem – 1 szt.
- Liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych – 1 szt.
- Liczba przedsięwzięć proekologicznych – 1 szt.
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.
- Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji – 4 333 osób.

Sposób pomiaru:

Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Szkoła Podstawowa nr 2 w Łapach im. M. Kopernika, ul. Piękna 17; działki nr ewid. gr 1099/1 i 1099/3, obręb 2 – Łapy.

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Łapy	Szkoła Podstawowa nr 2 w Łapach
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2026 - 2028	18 200 000 PLN

Przedsięwzięcie 1.3.

PODOBSZAR REWITALIZACJI:

Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność w Łapach

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

W centrum Łap, obok Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Łapy, pod koniec 2021 roku zrewitalizowano teren tworząc nowoczesny plac służący społeczności lokalnej – Plac NSZZ Solidarność, zwany potocznie i w dalszej części Placem Solidarności. Powstała tu tężnia solankowa, wiaty do zajęć warsztatowych, miejsca na wystawy tematyczno-edukacyjne, miejsca wolontarystycznych prezentacji pasji i twórczości, miejsca do odpoczynku – ustawione zostały ławki i stół oraz przede wszystkim wybudowana została fontanna posadzkowa ze światłami i muzyką. Plac został utwardzony, zniwelowane zostały bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych w postaci obniżenia krawężników. Została zasadzona niska zieleń.

Po 3-letnim okresie użytkowania placu przez mieszkańców nadal odczuwalny brak jest dodatkowych miejsc do siedzenia wraz ze stołami, jak również wprowadzenia osłon przeciwstonecznych, dlatego też konieczna jest aranżacja zachodniej części placu pod kątem miejsca spotkań dla młodzieży (obszar w sąsiedztwie tężni i pawilonu wystawienniczego oraz wolna przestrzeń wzdłuż płotu placu). W ramach prac nad GPR mieszkańcy, w tym głównie młodzież, bardzo wyraźnie podkreślamy znaczenie tego miejsca dla nich – jako miejsca spotkań, i tym samym zgłaszali potrzebę jego dalszych przekształceń. Działania partycypacyjne, prowadzone na etapie tworzenia GPR, obejmowały m.in. spacer badawczy z młodzieżą (wiek 15 – 17 lat) oraz warsztat projektowy w ramach którego młodzi mieszkańcy proponowali optymalizację w zakresie funkcji Placu Solidarności.

Odpowiedzią na potrzebny mieszkańców, zgłoszone na etapie prac nad GPR, jest koncepcja aranżacji Placu Solidarności czyniąc go miejscem jeszcze bardziej przyjaznym dla mieszkańców, w tym miejscem spotkań dla młodzieży.

W zakresie działań przewiduje się:

- ustawienie dodatkowych mebli miejskich: siedziska/ławki, dodatkowe np. stoły szachowe, zadaszenie lekkie typu "żagiel" (ochrona przeciwstoneczna),
- dodanie siedzisk pod obecnie niewykorzystane zadaszenie przy pawilonie wystawienniczym,
- wzbogacenie przestrzeni o dodatkową zieleń (m.in. wzdłuż płotu oraz stworzenie kompozycji z roślin w postaci „bramy wejściowej” na teren placu),
- ustawianie poidel wody dla mieszkańców w przestrzeni placu,
- ogólnodostępne WC,
- lokalizacja w przestrzeń placu podestu drewnianego – scena (wykonanej np. z materiałów naturalnych). Będzie to element wykorzystywany na potrzeby organizacji różnych wydarzeń gminnych np. na potańcówki, stand up’y, inne przedsięwzięcia aktywizujące i integrujące społeczność lokalną.

W efekcie realizacji przedsięwzięcia przestrzeń Placu Solidarności stanie się jeszcze bardziej wszechstronną i wielofunkcyjną przestrzenią publiczną zlokalizowaną w centralnej części miasta Łapy.

Z uwagi zakres realizowanego przedsięwzięcia zaplanowano realizację etapową. W poszczególnych latach będą prowadzone prace związane z zielenią, dodaniem elementów małej architektury, zainstalowaniem zadaszenia, budową podestu.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Zasady projektowania uniwersalnego będą dotyczyć przearanżowanej przestrzeni placu oraz zrasztowanych mebli miejskich. Realizacja będzie uwzględniać dostępność architektoniczną przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez wprowadzenie rozwiązań

podnoszących komfort użytkowania (np. część ławek z podłokietnikami, zacienienie) oraz zapewni wolne od barier ciągi komunikacyjne w przestrzeni publicznej.	
ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
X	Sfera społeczna Sfera gospodarcza
X	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
X	Sfera środowiskowa Sfera techniczna
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):	
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.	
Liczba przedsięwzięć proekologicznych – 1 szt.	
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.	
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji – 4 333 osób.	
Sposób pomiaru:	
Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Łapy, Plac NSZZ Solidarność, teren działek nr 1266/9 i 1266/14	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Łapy	Młodzieżowa Rada Gminy Łapy
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2026 - 2030	850 000 PLN

Przedsięwzięcie 2.1.	
PODOBSZAR REWITALIZACJI:	
Podobszar rewitalizacji Łapy-Osse	
TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
„Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse)	
OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:	
<p>Budynek szkoły istnieje od 1969 r. W ostatnich latach przeszedł gruntowną termomodernizację. Przy szkole powstało nowe boisko, plac zabaw i sala sportowa. Wyremontowano parking szkolny. Teren szkoły i jej zaplecze rekreacyjne dostępne są dla wszystkich mieszkańców osiedla Osse, także poza godzinami prowadzenia zajęć dydaktycznych (działanie szkoły). Szkoła jest jedyną placówką publiczną w podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse. Warto podkreślić także, że na terenie objętym rewitalizacją nie ma innego miejsca do spotkań mieszkańców, młodzieży, dzieci, tym samym szkoła od lat pełni rolę centrum lokalnego dla społeczności/mieszkańców podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.</p> <p>Po mimo przeprowadzonej modernizacji obiektu budynku szkoły, wraz z terenem przyległym, występuje szereg braków/ograniczeń jakie w ramach niniejszego przedsięwzięcia przewiduje się wyeliminować, takich jak m.in.:</p>	

- w bazie sportowej placówki szkolnej brakuje bieżni i skoczni - są to elementy niezbędne do realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego uczniów;
- problemem jest brak w pełni funkcjonalnego i bezpiecznego wejście/wyjście do szkoły od strony południowej (jest to pozostałość po starym ciągu komunikacyjnym ul. Letniej) - nierówna, fragmentami dziurawa, nieestetyczna nawierzchnia z kostki betonowej tzw. tralinek z nierównym chodnikiem - droga ta jest także dojazdem awaryjnym / ewakuacyjnym dla służb ratunkowych i jest obecnie wyłączona z ruchu dla innych użytkowników;
- placu zabaw pozbawiany jest zacienienia a bezpośrednio go wyznaczające ogrodzenie, od strony południowej, wymaga renowacji (widoczne, masywne zniszczenia) - psuje wizerunek szkoły,
- duża część uczniów na zajęcia szkolne przyjeżdża rowerami. Ponadto w godzinach popołudniowych z bazy szkolnej korzystając też dorośli mieszkańcy podobszaru rewitalizacji (zajęcia sportowe, itp.) – miejsce przeznaczone na zostawianie rowerów jest nieprzystosowane do tej funkcji – brak wiatry (osłona od słońca/deszczu), stojaków na rowery, itp.

Przedsięwzięcie przewidziane jest do realizacji etapowo.

Etap I (2026 r.)

Przebudowa dojścia do szkoły od strony południowej wraz z budową skoczni i bieżni sportowej poliuretanowej:

- wykorzystanie nieużywanej drogi dojazdowej do szkoły jako wyjazdu / wyjazdu ewakuacyjnego i awaryjnego dla służb ratunkowych i wyznaczenie na nim ciągu pieszego (chodnika), którym uczniowie na co dzień uczęszczają do placówki, a mieszkańcy korzystają ze szkolnego terenu rekreacyjnego;
- umieszczenie na tym w/w odcinku słupków ograniczających ruch aut oraz koszy na śmieci (zapewnienie bezpieczeństwa i utrzymanie czystości terenu).

Etap II (2027 r.)

Budowa elementów małej architektury:

- budowa wiaty na rowery, a w niej montaż stojaków;
- przebudowa/remont ogrodzenia szkolnego od strony południowej z usunięciem starego żywopłotu i nowymi nasadzeniami zieleni (przy płocie i placu zabaw);
- wprowadzenie cienia na placu zabaw poprzez np. montaż żagli.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Generalnie realizacja prac będzie prowadzona z zachowaniem zasady projektowania uniwersalnego, m.in. uwzględnione zostaną wymagania dotyczące osób z niepełnosprawnościami poprzez obniżenie krawężników w ciągu drogi pieszej, ewakuacyjnej, wszystkie urządzenia dostępne będą z poziomu parteru/ terenu.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

X	Sfera społeczna
	Sfera gospodarcza
X	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
X	Sfera środowiskowa

Sfera techniczna	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):	
<p>Długość ciągu pieszo – jednego poddanego remontowi: 250 m. Liczba obiektów infrastruktury sportowej objętych wsparciem – 1 szt. Liczba przedsięwzięć proekologicznych – 1 szt. Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji – 843 osób.</p>	
Sposób pomiaru:	
Protokół odbioru robót, dokumentacja fotograficzna wykonanych prac.	
LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Szkoła Podstawowa nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach, ul. Letnia 1, Łapy Osse; nr ew. działki 89/2, obszar Łapy Osse.	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Gmina Łapy	Szkoła Podstawowa nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2026 - 2027	Etap I: 136 000 PLN, Etap II: 20 000 PLN Łączny koszt: 156 000 PLN

Przedsięwzięcie 3.1.	
PODOBSZAR REWITALIZACJI:	
Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar rewitalizacji Łapy-Osse	
TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap	
OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:	
<p>Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:</p> <p>Celem przedsięwzięcia jest wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa jak również zwiększanie zdolności do zatrudnienia, ww. grup osób zamieszkujących na obszarze rewitalizacji wyznaczonym w gminie Łapy jak również na terenie całej gminy Łapy poprzez uczestnictwo w działaniach przewidzianych w niniejszym projekcie w okresie od 01.09.2024 r. do 31.10.2028 r.</p> <p>Działania realizowane w projekcie będą skupione na celu: powrót uczestników projektu na rynek pracy z uwzględnieniem różnorodnych form wsparcia, rozwijających ich kompetencje.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia przewidziano m.in. ustalenie dla uczestników projektu indywidualnej ścieżki reintegracji z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji, potrzeb, poprzez zawarcie kontraktów socjalnych z uczestnikami projektu.</p> <p>Tym samym zakłada się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywizację społeczną poprzez wsparcie pracownika socjalnego (indywidualna praca socjalna), prowadzenie grup samopomocowych (zajęcia z psychologiem, budowanie zewnętrznego wizerunku, trenerzy różnych specjalizacji, dostarczenie obywatelom państw trzecich praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce), poradnictwo specjalistyczne dostosowane do indywidualnych potrzeb uczestników (tutor, 	

coach, pedagog, terapeuta, dietetyk i inni), poprawę kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze, skierowane w szczególności do opiekunów i dzieci w celu wzmocnienia więzi, nauka języka polskiego. Dodatkowe instrumenty nie będą realizowane jako główne wsparcie, lecz jako działania towarzyszące usługom aktywnej integracji;

- aktywizację zawodową poprzez poradnictwo zawodowe (indywidualne i grupowe), wsparcie konsultanta ds. zatrudnienia (który będzie wspierał proces aktywizacji uczestników projektu poprzez odkrywanie i rozpoznawanie ich potencjału zawodowego i potrzeb lokalnego rynku pracy), kursy/szkolenia (które będą zgodne ze zdiagnozowanymi predyspozycjami uczestników projektu i potrzebami lokalnego rynku pracy), staże zawodowe (uwzględniające potrzeby i potencjał stażysty, a także lokalnych pracodawców). Ukazane formy wsparcia przyczynią się do wzrostu motywacji do poszukiwania pracy po opuszczeniu programu, uzyskaniu kwalifikacji lub podjęcia pracy.

Przedsięwzięcie przewidziane jest dla 80 osób, tym: 6 os. obywateli państw trzecich, w tym w szczególności osób z Ukrainy i Białorusi, w tym 4 os. m.in. z niepełnosprawnościami, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób zwalnianych z zakładów karnych, osób z niepełnosprawnościami, osób bezdomnych, osób doświadczające wielokrotnym wykluczeniem społecznym, opuszczające placówki opieki instytucjonalnej, osób wykluczonych komunikacyjnie.

Zadania w ramach przedsięwzięcia będą realizowane w 4 edycjach.

Każda edycja będzie obejmowała średnio 20 os ob. (uczestników).

Łącznie wsparciem zostanie objętych 80 osób.

Opracowanie indywidualnych ścieżek reintegracji będzie odbywać się w każdym roku realizacji projektu. W ramach ich realizacji, jak też w ramach zawarcia kontraktów socjalnych, zakłada się:

- poradnictwo zawodowe (2 godziny/os) = łącznie 180 godzin;
- poradnictwo psychologiczne (2 godziny/os) = łącznie 180 godzin.

W ramach aktywizacji społecznej przewiduje się:

- indywidualną pracę socjalną z osobą/rodziną w środowisku lokalnym,
- grupy samopomocowe (zajęcia z rozwoju osobistego, rodzicielskie, kulinarne, ogrodnicze, rękodzielnicze, itp.): 9 m-cy x śr. 4 spotkania/m-c x 6 godz. x 4 edycje. Łącznie 864 godzin;
- budowanie zewnętrznego wizerunku: 4 spotkania x 2gr. (śr.10 osób)/edycja x 4 edycje x 6 godz. Łącznie 192 godzin;
- poradnictwo specjalistyczne: 4 spotkania x 2gr. (śr.10 osób)/edycja x 4 edycje x 6 godz. Łącznie 192 godzin;
- naukę j. polskiego dla obywateli państw trzecich – 6 osób x 8 godz./m-c x 12 m-cy;
- poradnictwo specjalistyczne dostosowane do indywidualnych potrzeb uczestników KIS (tutor, coach, pedagog, terapeuta, dietetyk i in.) śr. 240 godz.;
- poprawę kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze: śr. 2 wydarzenia/rok x 20.000,00zł x 4 edycje; uczestnictwo w kulturze skierowane w szczególności do opiekunów i dzieci (śr. 2 x w roku): śr. 50 biletów x 2wyjścia/rok x 4 edycje.

W ramach aktywizacji zawodowej przewiduje się:

- poradnictwo indywidualne i warsztaty grupowe: indywidualne: 80 os x 3 godzin oraz grupowe (2 grupy po 10 osób)/edycja x 4 edycje x śr.4 spotkania x 6 godzin

- realizację kursów/szkoleń zawodowcach w ramach których udział weźmie 32 uczestników projektu a kwalifikacje zawodowe uzyska 24 uczestników
- staży zawodowych, na które kierowane będą 24 osoby.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Zakres i sposób realizacji projektu jest zgodny z wymogami dokumentu Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 26 października 2012 r. W projekcie sposób rekrutacji uczestników i realizacji działań przeprowadzany będzie z poszanowaniem godności i wolności człowieka, dostęp do procesu rekrutacji oraz pozostałych działań w ramach projektu będzie równy dla wszystkich potencjalnych uczestników projektu którzy spełniają kryteria. Projekt będzie zgodny z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji oraz zakresu projektu. W ramach realizacji projektu wszelkie działania będą dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, zaplanowane zostaną w sposób umożliwiający swobodne z nich korzystanie. Ponadto, jeśli w trakcie realizacji działań zostaną stwierdzone lub zgłoszone przez uczestników specjalne potrzeby, zostaną one zrealizowane w sposób możliwie najbardziej osiągalny w ramach projektu. Osoby realizujące działania będą posiadały wiedzę z zakresu specyfiki osób z niepełnosprawnościami, w tym np. osób z problemami z poruszaniem się.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- X Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- Sfera środowiskowa
- Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOŚÓB POMIARU):

Liczba osób objętych działaniami aktywizującymi i integrującymi dedykowanymi dla grup szczególnie wrażliwych: 80 osób.

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 5 176 osób.

Sposób pomiaru:

Listy obecności, wyliczenia własne realizatora przedsięwzięcia.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Obszar rewitalizacji / Gmina Łapy

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Centrum Usług Społecznych w Łapach	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
(start projektu 2024) kontynuacja: 2025 - 2028	2 877 714 PLN

Przedsięwzięcie 3.2.

PODOBSZAR REWITALIZACJI:

Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar rewitalizacji Łapy-Osse

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Celem przedsięwzięcia jest upowszechnienie i realizacja świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, wydłużenie okresu bezpiecznego pozostania uczestników projektu w ich środowisku oraz miejscu zamieszkania, w tym wzrost poczucia bezpieczeństwa, zwiększenie komfortu życia i poczucia bezpieczeństwa osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, umożliwienie szybkich reakcji na sytuacje zagrażające życiu, dotarcie z usługami w formie tzw. teleopieki do grupy osób starszych i z niepełnosprawnościami, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym pozostających dotychczas poza systemem pomocy.

Ze wsparcia będą mogli korzystać osoby mieszkające w obszarze rewitalizacji, ale także mieszkańcy i mieszkanki całej gminy Łapy, potrzebujący wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i spełniający, co najmniej jedno z poniższych kryteriów:

- osoby w wieku powyżej 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn,
- osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności od 18 lat,
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną w wieku od 18 lat;
- osoby z zaburzeniami psychicznymi w wieku od 18 lat;

oraz kadry projektu realizującej usługi społeczne.

W ramach przedsięwzięcia – prowadzonej teleopieki domowej - będą świadczyć następujące usługi: sąsiedzkie, opiekuńcze, specjalistyczne opiekuńcze, asystenckie, teleopiekuńcze realizowane w miejscu zamieszkania tj. świadczonych w społeczności lokalnej.

Nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne (np. teleopieka, systemy przywoławcze) będą stanowić element kompleksowego wsparcia każdego uczestnika projektu.

Dodatkowe wsparcie dotyczyć będzie także realizacji szkoleń dla osób wykonujących usługi sąsiedzkie i opiekuńcze.

Usługi sąsiedzkie to usługi, które obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Wsparciem w ramach usług sąsiedzkich planuje się objąć 19 mieszkańców.

Usługa asystencka będzie obejmowała wspieranie osób z niepełnosprawnościami w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, niezbędnych do aktywnego funkcjonowania społecznego, zawodowego, edukacyjnego. W zależności od potrzeb osoby z niepełnosprawnością, usługa asystencka będzie obejmować również opiekę higieniczną oraz pomoc w czynnościach fizjologicznych. Planuje się zlecenie realizacji tego zadania firmie zewnętrznej wyłonionej zgodnie z prawem zamówień publicznych.

Wsparciem w ramach usługi planuje się objąć 10 mieszkańców.

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Zakres usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania będzie obejmował w szczególności: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację zaleconą przez lekarza (która obejmie czynności pielęgnacyjne wynikające z przedłożonego zaświadczenia lekarskiego lub dokumentacji medycznej, uzupełniającej w stosunku do pielęgnarskiej opieki środowiskowej), zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Organizacja świadczenia usług opiekuńczych uwzględnia podmiotowość odbiorców usług, w tym respektowanie prawa do poszanowania i ochrony godności, intymności, w szczególności w przypadku czynności o charakterze opieki higienicznej i pielęgnacji oraz poczucia bezpieczeństwa i ochrony dóbr osobistych.

Wsparciem w ramach usługi planuje się objąć 10 mieszkańców.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania będą obejmowały usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i wykonywane są przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Zakres specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania będzie obejmował obok usług opiekuńczych m.in:

- pielęgnację jako wspieranie procesu leczenia, w tym: pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych, uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt lekarskich, badań diagnostycznych, pomoc w wykupywaniu lub zamawianiu leków w aptece, pilnowanie przyjmowania leków oraz obserwowanie ewentualnych skutków ubocznych ich stosowania, w szczególności uzasadnionych przypadkach zmianę opatrunków, pomoc w użyciu środków pomocniczych i materiałów medycznych, przedmiotów ortopedycznych, a także w utrzymaniu higieny, pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia, pomoc w dotarciu do placówek rehabilitacyjnych;
- rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu zgodnie z zaleceniami lekarskimi lub specjalisty z zakresu rehabilitacji ruchowej lub fizjoterapii, współpracę ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wielostronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług opiekuńczych.

W ramach specjalistycznych usług opiekuńczych planuje się realizację następujących form wsparcia:

- indywidualna opieka pielęgniarstwa – 546 godzin,
- rehabilitacja grupowa – 500 godzin,
- fizjoterapia indywidualna – 500 godzin,
- rehabilitacja w wodzie (usługa grupowa) – 1 200 godzin,
- warsztaty psychologiczne grupowe - 450 godzin,
- indywidualne wsparcie psychologiczne - 500 godzin.

Planowana łączna liczba godzin wsparcia specjalistycznych usług opiekuńczych: 3 693 godzin.

Wsparciem w ramach usługi planuje się objąć 56 mieszkańców.

Usługi teleopiekuńcze.

Podmiot realizujący usługi teleopiekuńcze będzie musiał je zapewnić przez 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu. Zakres usług teleopiekuńczych obejmie m.in:

- przekazanie opaski bezpieczeństwa na nadgarstek wyposażonej w funkcjonalności - przycisk SOS (alarmowy), detektor upadku, lokalizator GPS, czujnik tętna i kartę SIM z możliwością połączenia głosowego z Centrum Teleopieki;
- podłączenie opaski bezpieczeństwa do systemu teleopieki oraz zapewnienie całodobowej możliwości łączności z Centrum Teleopieki;
- prezentację działania systemu teleopieki oraz przeszkolenie w korzystaniu z pomocy i w obsłudze urządzenia;
- Centrum Teleopieki, które udzieli adekwatnej do sytuacji oraz możliwości pomocy w tym m.in.: poinformuje osoby wskazane do kontaktu o potrzebie udzielenia pomocy, udzieli porady lub wezwie pogotowie lub inne służby ratunkowe – jeśli sytuacja tego wymaga.

Wsparciem w ramach usługi teleopieki planuje się objąć 48 mieszkańców Łap.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Wszystkie produkty w ramach przedsięwzięcia będą dostępne dla wszystkich osób, w tym również dostosowane do zidentyfikowanych podczas rekrutacji potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (w tym z niepełnosprawnościami). Sam projekt nie jest zorientowany wyłącznie na osoby z niepełnosprawnościami, mimo to wywiera pozytywny wpływ na realizację polityki zapewnienia dostępu do usług społecznych osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością. Realizowane w ramach przedsięwzięcia formy wsparcia będą prowadzone w taki sposób aby uwzględniać wymagania w zakresie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- Sfera środowiskowa
- Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Usługi teleopieki – 48 opasek
 Usługi sąsiedzkie: 18 468 godzin
 Usługi opiekuńcze: 14 400 godzin
 Usługi opiekuńcze specjalistyczna: 3 696 godzin
 Usługi asystenckie: 21 600 godzin
 Liczba seniorów objętych wsparciem w ramach dedykowanych im przedsięwzięć rewitalizacyjnych: 143 osoby
 Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 5 176 osób.

Sposób pomiaru:

Listy obecności, wyliczenia własne realizatora przedsięwzięcia.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Obszar rewitalizacji / Gmina Łapy

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Centrum Usług Społecznych w Łapach	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2025 - 2027	3 522 892 PLN

Przedsięwzięcie 3.3.

PODOBSZAR REWITALIZACJI:

Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar rewitalizacji Łapy-Osse

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Razem w Kulturze - Dom Kultury w Łapach otwarty na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Głównym celem przedsięwzięcia jest stworzenie dostępnej i przyjaznej przestrzeni w Domu Kultury w Łapach, gdzie dzieci ze specjalnymi potrzebami będą mogły aktywnie uczestniczyć w zajęciach kulturalnych, artystycznych i integracyjnych. Idea jaka przyświeca przedsięwzięciu: każde dziecko ma możliwość wyrażania siebie poprzez sztukę i kulturę, co rozwojowi emocjonalnemu, budowaniu pewności siebie oraz rozwijaniu talentów. Tym samym realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do rozszerzenia palety usług edukacyjnych dostępnych w obszarze rewitalizacji. W ramach realizacji przedsięwzięcia dany będzie dzieciom z niepełnosprawnościami dostęp do tych samych możliwości kulturalnych i edukacyjnych, które są dostępne dla ich rówieśników nie posiadających pewnych ograniczeń zdrowotnych, co wzmocni ich poczucie przynależności do społeczności. Ważne jest, aby każde dziecko, niezależnie od swoich możliwości, mogło poczuć się ważną częścią lokalnej społeczności kulturalnej i rozwijać się na równych prawach w przyjaznym, bezpiecznym środowisku. Jednym z celów nadrzędnych jakie realizuje Dom Kultury w Łapach jest ułatwienie dostępu do kultury, ale również tworzenie przyjaznej przestrzeni, w której m.in. dzieci, o różnych potrzebach, mogą rozwijać swoje talenty i korzystając z bogatej oferty kulturalnej w komfortowych i bezpiecznych warunkach.

W ramach projektu zorganizowane zostaną warsztaty arteterapii. Arteterapia to forma terapii, która wykorzystuje sztukę i kreatywność do wspierania procesu zdrowienia emocjonalnego, poznawczego i społecznego. Zajęcia arteterapii dla dzieci skupiają się na rozwijaniu wyobraźni, samodzielności i kreatywności, a także na rozwijaniu zdolności komunikacyjnych i społecznych. Podczas zajęć, uczestnicy będą mieć okazję do wyrażania swoich emocji i myśli za pomocą różnych form sztuki, takich jak rysunek, malarstwo, modelowanie, collage, muzyka czy taniec. W czasie warsztatów uczestnicy będą mogli eksperymentować z różnymi materiałami i technikami sztuki, a także poznawać siebie i swoje potrzeby w procesie twórczym. W wyniku uczestnictwa w zajęciach poprawią się zdolności motoryczne, co z kolei przyczyni się do stymulacji rozwoju zdolności intelektualnych.

Zakłada objęcie warsztatami minimum 10 dzieci. Czas trwania warsztatów 2 godziny tygodniowo.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Pomieszczenia Domu Kultury w Łapach są dostosowane do potrzeb dzieci o różnych stopniach niepełnosprawności. Przestrzeń jest wolna od barier architektonicznych, szerokie przejścia oraz odpowiednio przystosowane toalety umożliwiają bezproblemowe poruszanie się osób z niepełnosprawnościami. Budynek dysponuje także windą. Domu Kultury w Łapach posiada salę jaka można przystosować do pełnienia funkcji tzw. „strefy wyciszenia” (przestrzeń do relaksu i wyciszenia w przypadku nadmiernego bodźcowania). Wszelkie informacje o warsztatach / zajęciach będą publikowane w formie dostosowanej do różnych potrzeb (m.in. na stronie internetowej Domu Kultury – <https://dklapy.pl> opisy wydarzeń/zajęć w prostym języku, a także nagrania video z napisami i wersje audio).

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- Sfera środowiskowa
- Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba uczestników przedsięwzięcia: 10 osób/rok (w skali trwania projektu: 40 osób)

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w ramach dedykowanych im przedsięwzięć rewitalizacyjnych: 40 osób

Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 5 176 osób.

Sposób pomiaru:

Listy obecności, wyliczenia własne realizatora przedsięwzięcia.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Dom Kultury w Łapach, ul. Główna 8, 18-100 Łapy

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Dom Kultury w Łapach	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2025 - 2028	20 000 PLN w skali jednego roku 80 000 PLN

Przedsięwzięcie 3.4.

PODOBSZAR REWITALIZACJI:

Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar rewitalizacji Łapy-Osse

TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Biblioteka Młodych

OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Koncepcja i zakres przedsięwzięcia:

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy, poza gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów, pełni funkcję kulturalno-edukacyjną dla mieszkańców Łap, w tym mieszkańców wyznaczonego na obszarze gminy Łapy obszaru rewitalizacji.

Obecnie Biblioteka nie posiada przestrzeni przeznaczonej dla młodych ludzi, która stanowiłaby odpowiedź na ich potrzeby związane ze spędzaniem wolnego czasu i realizacją pasji, w sposób podążający na trendami świata współczesnego. Młodzi ludzie coraz częściej poszukują możliwości uczestnictwa w inspirujących spotkaniach z osobami z różnych branż (na przykład artystycznej czy medialnej). Potrzebują również miejsc do rozwijania swoich zainteresowań w dziedzinie cyfrowych mediów. Ich brak może uniemożliwić rozwijanie talentów w bezpiecznym środowisku. Tym samym projekt odpowiada na potrzebę aktywizacji i rozwoju młodych ludzi w przyjaznej przestrzeni, jaką oferuje Biblioteka.

Celem projektu jest stworzenie atrakcyjnego i nowoczesnego miejsca w Bibliotece, które będzie wspierać rozwój cyfrowych kompetencji młodzieży. Umożliwi również spotkania z inspirującymi osobami, które mogą wpłynąć na rozwój osobisty i zawodowy młodzieży.

W ramach przedsięwzięcia realizowany będzie cel: młodzi ludzie odkrywają swoje talenty, zdobywają nowe umiejętności oraz poznają osoby stanowiące dla nich wzór i motywację.

Projekt zakłada adaptację przestrzeni w Bibliotece, celem stworzenia profesjonalnego studio nagraniowego, w których młodzież będzie mogła realizować własne projekty medialne, w tym nagrywać podcasty i inne treści/formy multimedialne oraz uczestniczyć w warsztatach i spotkaniach (na przykład z influencer'ami¹², autorami książek i twórcami internetowymi), jak również miło spędzić

¹² Influencer - osoba aktywnie działająca w Internecie, np. prowadząca blogi i budująca swoją markę na social mediach, zazwyczaj zajmująca się konkretnym tematem, takim jak np.: moda, podróże, kulinaria, fitness, itp.

czas w gronie znajomych. Będzie to ważny punkt na mapie lokalnej kultury i edukacji młodzieży, oferujący inspirację, wsparcie i możliwość rozwoju w bezpiecznym środowisku cyfrowym.

Realizacja zadania będzie przebiegała w dwóch etapach:

1. Przygotowanie i adaptacja przestrzeni:

- Zakup i instalacja sprzętu audio-video (mikrofony, nagłośnienie, kamery, oświetlenie, komputery z oprogramowaniem do montażu).
- Przystosowanie pomieszczenia pod kątem akustyki oraz zainstalowanie odpowiednich mebli.
- Przystosowanie przestrzeni przeznaczonej do odpoczynku i spotkań. Zakup mebli i elementów dekoracyjnych.
- Zakup dźwiękoszczelnej kabiny akustycznej służącej do cichej pracy, rozmów telefonicznych, spotkań on-line lub odstresowującego krzyku. W kabinie znajdzie się również laptop, lampka oraz siedzisko.

2. Organizacja spotkań i warsztatów:

- Organizacja spotkań z influencerami, twórcami internetowi, artystami, pisarzami mających na celu inspirowanie młodzieży i przekazywanie praktycznych wskazówek.
- Organizacja warsztatów z zakresu montażu audio-video, prowadzenia podcastów, storytellingu i marketingu treści, obejmujących różne formy kreatywnego wykorzystania technologii, a także warsztaty np. z emisji głosu i podstaw dykcji.

Nieodpłatne udostępnianie studia nagrań do indywidualnego wykorzystania przez młodzież oraz przestrzeni do relaksu, pracy i spotkań w godzinach pracy biblioteki (działania nowej przestrzeni w Bibliotece) oraz realizacja zaplanowanego kalendarza wydarzeń, warsztatów, spotkań – wdrożenie projektu.

Przewidywane wymierne efekty projektu:

Odbiorcy oferty:

- Założenie: w pierwszym roku z oferty z udostępnionego studia skorzysta około 100 młodych osób (przy czym liczba ta może wzrastać z uwagi na rosnące zainteresowanie). Pomiar: regularne rejestry uczestników.

Warsztaty i spotkania:

- Założenie: w pierwszym roku działania studia realizacja 30 godzin warsztatów z zakresu montażu audio-video, prowadzenia podcastów, storytellingu i marketingu treści, a także warsztaty obejmujące np. zajęcia z emisji głosu i podstaw dykcji. Pomiar: rejestr frekwencji (listy obecności).
- Założenie: w pierwszym roku około 5 spotkań z inspirującymi osobami, w których udział weźmie łącznie ok. 100 uczestników. Pomiar: rejestr frekwencji (listy obecności).

Liczba godzin indywidualnych sesji nagraniowych w studio:

- Założenie: studio nagrań będzie dostępne do indywidualnego wykorzystania przez młodzież przez minimum 10 godzin tygodniowo. Pomiar: system rezerwacji studia - monitoring liczbę godzin oraz liczby użytkowników korzystających z tego miejsca.

Przyrost liczby młodzieży aktywnie korzystającej z Biblioteki:

- Założenie: przestrzeń do relaksu, pracy i spotkań będzie dostępna w godzinach pracy biblioteki. Zakładany wzrost liczby młodych osób odwiedzających bibliotekę: wzrosty o 10% po pierwszym roku działalności studia. Pomiar: analiza miesięcznych raportów odwiedzin biblioteki.

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami:

Budynek Biblioteki jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Główne wejście posiada zewnętrzny podjazd o odpowiednim nachyleniu z poręczami. Wewnątrz znajduje się winda zapewniająca czytelnikom niepełnosprawnym ruchowo i osobom starszym dostęp do piętra budynku. Kabina windowa wyposażona jest w panele sterowania (z brajlowskimi oznaczeniami) umieszczone na wysokości odpowiedniej dla osób na wózkach inwalidzkich. W Bibliotece znajdują się toalety dostosowane dla osób niepełnosprawnych: z szerokimi drzwiami, odpowiednią przestrzenią do manewrowania, a także wyposażone w system przywoławczy i poręcze, aby zapewnić wsparcie osobom z ograniczoną mobilnością. Umywalki zostały umieszczone na wysokości umożliwiającej korzystanie z nich przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich. W toaletach znajdują się również przewijaki dla niemowląt. Biblioteka umożliwia osobom niewidomym wstęp do budynku wraz z psem przewodnikiem. Brak progów i szerokie korytarze zapewniają komunikację i swobodne poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami. W poszczególnych agendach Biblioteki przestrzeń między regałami dostosowana jest do osób poruszających się na wózkach inwalidzkich czy osób z wózkami dziecięcymi. Biblioteka nie tylko wprowadziła dostosowania w dziedzinie dostępności architektonicznej i infrastrukturalnej, ale również stara się ciągle wdrażać dostępność cyfrową i informacyjną. Przedsięwzięcie „Biblioteka Młodych” będzie w pełni dostępnym i przystosowanym do potrzeb różnych grup, co wpisuje się w realizację polityki równego dostępu i inkluzji społecznej.

ODDZIAŁYWANIE PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- X Sfera społeczna
- Sfera gospodarcza
- Sfera przestrzenno-funkcjonalna
- Sfera środowiskowa
- X Sfera techniczna

PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI (WSKAŹNIKI PRODUKTU, REZULTATU, SPOSÓB POMIARU):

Liczba uczestników wydarzeń/warsztatów/spotkań/indywidualnej: 200 osób/rok.
 Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.
 Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji – 5 176 osób.

Sposób pomiaru:

Listy obecności, wyliczenia własne realizatora przedsięwzięcia.

LOKALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy, Pl. NSZZ Solidarność, Łapy

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	PARTNERZY W REALIZACJI
Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy	-
SZACUNKOWY TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI
2026 - 2035	150 000 PLN

5.2. Przedsięwzięcia uzupełniające

Poniżej zaprezentowano zestaw zadań/projektów pełniących rolę tzw. przedsięwzięć uzupełniających, realizujących kierunki działań określone dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku, jak również będących bezpośrednią odpowiedzią na szereg zidentyfikowanych i zaprezentowanych w diagnozie pogłębionej (obu podobszarów rewitalizacji)

problemów zarówno należących do sfery społecznej jak i pozostałych sfer będących w obszarze zainteresowań rewitalizacji (m.in. środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno – przestrzennej).

Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum:

1.A. Toalety publiczne w przestrzeni miejskie Łap - budowa toalet miejskich (przewidywane lokalizacje: okolice PKP, targowisko / kompleks sportowo-rekreacyjny, sąsiedztwo stawu miejskiego).

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2025 - 2027

Szacunkowy koszt: 1 000 000 PLN

1.B. Więcej światła – doświetlenie przestrzeni miejskiej Łap - poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni miejskiej w Łapach poprzez realizację dodatkowego systemu doświetlenia przestrzeni publicznej miasta, w tym doświetlenie przejść dla pieszych. Przewidywane lokalizacje: ul. Gen. Wł. Sikorskiego oraz zabudowa sąsiadująca, wielorodzinna (bloki).

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2026 - 2028

Szacunkowy koszt: 200 000 PLN

1.C. Uwolnić chodniki od samochodów – wprowadzenie ograniczeń / barier skutecznie przeciwdziałających parkowaniu pojazdów na chodnikach w miejscach przeznaczonych wyłącznie do ruchu pieszego, jak również przeciwdziałanie „zajeżdżaniu” zielonych fragmentów przestrzeni miejskiej poprzez stosowanie szpalerowych, gęstych nasadzeń zieleni, stosownie barier (donice z kwiatami, pacholki betonowe, kosze na śmieci, itp.). Wzmocnienie działań prewencyjnych Policji. Główne lokalizacje: okolice Komendy Policji, Nowy Rynek, ul. Główna, itp.

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2025 - 2026

Szacunkowy koszt: 50 000 PLN

1.D. Zielona przestrzeń miasta Łapy - wprowadzenie zieleni w przestrzeń miejską w postaci:

- pasów zieleni oddzielających jezdnie od ciągów pieszych i pieszo – rowerowych;
- realizacja nasadzeń zieleni wysokiej i niskiej oraz rozwój parków kieszonkowych;
- „zielone przystanki” – wprowadzenie zieleni na każdym przystanku w postaci m.in. zielonych pergoli dających cień.

Opcjonalnie także:

- „Park nowych mieszkańców” – wytyczenie przestrzeni do nasadzeń zieleni wysokiej, drzew sadzonych na upamiętnienie narodzin dziecka w Łapach (drzewo + tabliczka imienna z datą urodzeni dziecka).

Przedsięwzięcie wsparte działaniami partycypacyjnymi – budowanie odpowiedzialności za nowe parki kieszonkowe np.

- akcje sąsiedzkie wymyślenia nazwy parku, itp.

Lokalizacja: centrum miasta Łapy, w tym Plac Niepodległości oraz teren przy kompleksie sportowo – rekreacyjnym.

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2026 - 2028

Szacunkowy koszt: 250 000 PLN

1.E. Organizacja całorocznego, stałego miejsca spotkań dla młodzieży - aranżacja budynku do funkcji miejsca spotkań młodzieży wraz z jego wyposażeniem (typu: kręgielnia, bilard, miejsca do siedzenia). Aranżacja przedpoła budynku: miejsca parkingowe, zieleń niska i wysoka.

Przedsięwzięcie realizuje: cel strategiczny 1: Rozwój oferty usług społecznych / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 1.2. Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców oraz cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2026

Szacunkowy koszt: 500 000 PLN

1.F. Nowoczesne miejsce do ćwiczeń kalisteniki w Łapach - rozbudowa istniejącego placu do ćwiczeń kalisteniki przy budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Łapach ul. J. Matejki, uzupełnienie podstawowego sprzętu: drabinki, drążki do ćwiczeń, poręczce, nowa nawierzchnia.

Przedsięwzięcie realizuje: cel strategiczny 1: Rozwój oferty usług społecznych / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 1.2. Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców oraz cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2026

Szacunkowy koszt: 180 000 PLN

1.G. Nowa odłona wieży ciśnień w Łapach - aranżacja przedpola budynku jako przestrzeni publicznej otwartej, bezpiecznej, estetycznej, wyposażonej w meble miejskie oraz wkomponowanej w zielen (nasadzenie zieleni - krzewy, trawy) poprzedzona remontem elewacji budynku (wykonanie zabezpieczenia i malowania) oraz wykonaniem murala (dekoracji ściiennej / wielkoformatowego malowidła ściennego na elewacji wieży ciśnień).

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2026 - 2028

Szacunkowy koszt: 3 500 000 PLN

Podobszar rewitalizacji Łapy-Osse:

2.A. Aranżacja przestrzeni publicznej w Łapach Osse - przegląd i naprawa uszkodzonych krawężników, realizacja ciągów pieszych (chodników) przy ulicach: Sokotowskiej, Surażskiej oraz Warszawskiej, aranżacja przestrzeni publicznej przy kościele – działania celem poprawy dostępności terenu rewitalizacji, niwelacji barier architektonicznych, jak również poprawy estetyki otoczenia.

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2026 - 2028

Szacunkowy koszt: 350 000 PLN

2.B. Miejsce spotkań dla mieszkańców Łap Osse - organizacja miejsca spotkań w przestrzeni miejskiej w Łapach-Osse, w sąsiedztwie Szkoły Podstawowej nr 3 wraz z budową elementów małej infrastruktury: m.in. ławki, stoły, zadaszenie, kosze na śmieci, nasadzenia zieleni.

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2026 - 2027

Szacunkowy koszt: 550 000 PLN

2.C. Rewitalizacja cmentarza prawosławno – ewangelickiego w Łapach Osse - zakres działań: remont ogrodzenia, ustawienie tablicy informacyjnej prezentującej rys historyczny miejsca.

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2026 - 2028

Szacunkowy koszt: 450 000 PLN

2.D. Aktywny mieszkańcy Łap Osse – pakiet zajęć oraz usług wspierających, dedykowany dorosłym mieszkańcom podobszaru Łapy-Osse. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się:

- programy zajęć dla kobiet: pakiet zajęć ruchowych typu: joga, pilates, stretching;
- program zajęć dla seniorów: aktywne spacer, nordin walking;
- uruchomienie systemu wsparcia seniorów w: drobnych naprawach/usterkach domowych, pracach porządkowych;
- warsztaty dla seniorów z tematyki bezpieczeństwo w sieci i korzystania z Internetu, itp.

Realizacja przedsięwzięcia w przestrzeni Szkoły Podstawowej nr 3 (godziny popołudniowo – wieczorne) oraz w przestrzeni publicznej podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.

Przedsięwzięcie realizuje: cel strategiczny 1: Rozwój oferty usług społecznych / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 1.2. Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2025 - 2029

Szacunkowy koszt: 250 000 PLN

Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar Łapy-Osse:

3.A. Czyste Łapy - wprowadzenie dodatkowych koszy na śmieci w przestrzeń Łap (podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar rewitalizacji Łapy-Osse), w tym do zbierania psich

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

odchodów (woreczki). Dodatkowa kampania informacyjna poprzez zamieszczenie tabliczek informacyjnych pod hasłem „Sprzątaj po swoim psie” w przestrzeni miasta Łapy.

Przedsięwzięcie realizuje: Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców / kierunek interwencji rewitalizacyjnej: 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Podmiot odpowiedzialny: Gmina Łapy

Czas realizacji: 2025

Szacunkowy koszt: 80 000 PLN

6. Ramy finansowe

Rozdział przedstawia ramowy plan finansowy dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku który będzie wdrażany z wykorzystaniem zróżnicowanych źródeł finansowych.

Koszt planowanych przedsięwzięć podstawowych został oszacowany na poziomie:

53 836 606 PLN

Przewidywany termin realizacji, szacunkowe koszty oraz możliwe źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć podstawowych zestawiono poniższej w tabeli.

Tabela 31. Plan finansowy przedsięwzięć podstawowych planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Nr	Tytuł przedsięwzięcia	Przewidywany termin realizacji	Szacunkowy koszt realizacji w PLN	Potencjalne źródła finansowania
1.1.	Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach	2025 - 2035	28 000 000	Budżet gminy, Program Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEoP)
1.2.	Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami	2026 - 2028	18 200 000	Budżet gminy, FEoP
1.3.	Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność w Łapach	2026 - 2030	850 000	Budżet gminy, FEoP
2.1.	„Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse)	2026 - 2027	156 000	Budżet gminy, FEoP
3.1.	Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap	2025 - 2028	2 877 714	Budżet Gminy, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

3.2.	Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami	2025 - 2027	3 522 892	Budżet Gminy, FEdP
3.3.	Razem w Kulturze - Dom Kultury w Łapach otwarty na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	2025 - 2028	80 000	Budżet Gminy
3.4.	Biblioteka Młodych	2026 - 2035	150 000	Budżet Gminy, Regionalne granty na rewitalizację

7. Zasady tworzenia i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (kompleksowość, komplementarność, zintegrowanie, włączanie interesariuszy)

7.1. Kompleksowość programu rewitalizacji

Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku koncentruje się na dwóch podobszarach rewitalizacji stanowiących łącznie wyznaczony na terenie gminy obszar rewitalizacji, będący przestrzenią szczególnej intensyfikacji zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych (głównie w sferze społecznej). Przedsięwzięcia podstawowe, jak również przedsięwzięcia uzupełniające, stanowią odpowiedź na zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji problemy w sferze społecznej oraz sferze środowiskowej, gospodarczej, technicznej i funkcjonalno – przestrzennej. Skoncentrowanie przestrzenne interwencji (zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych) doprowadzi do osiągnięcia postawionych dla obszaru rewitalizacji celów strategicznych i przyczyni się do realizacji wizji rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku poprzez realizację szeregu **przedsięwzięć** nim zawartych, **wpisujących się we wszystkie** istotne dla procesu rewitalizacji **sfer interwencji** (społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną oraz przestrzenno-funkcjonalną), zakłada **wprowadzenie kompleksowej, wielopłaszczyznowej zmiany na obszarze rewitalizacji**.

Powiązania i oddziaływania między poszczególnymi sferami – na które odpowiada rewitalizacja (zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku i jej późniejszymi zmianami) – a kierunkami działań rewitalizacyjnych i **8 przedsięwzięciami podstawowymi** przewidzianymi do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku, wskazują na **kompleksowość zaplanowanej interwencji**.

Kompleksowość ta przedstawia się następująco:

Sfera społeczna – wszystkie zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia podstawowe wpisujące się w sferę społeczną, czyli: **1.1., 1.2., 1.3., 2.1., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4.** Przedsięwzięcia te realizują następujące kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 1.1. Prowadzenie działań aktywizujących i integrujących dedykowanych dla grup szczególnie wrażliwych.
- 1.2. Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców.
- 2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej.
- 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Sfera gospodarcza - przedsięwzięcia podstawowe wpisujące się w sferę gospodarczą to: **1.1.** oraz **3.1.**

Przedsięwzięcia te realizują następujące kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 1.1. Prowadzenie działań aktywizujących i integrujących dedykowanych dla grup szczególnie wrażliwych.
- 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Sfera środowiskowa - przedsięwzięcia podstawowe wpisujące się w sferę środowiskową to: **1.1, 1.2., 1.3., 2.1.**

Przedsięwzięcia te realizują następujące kierunki działań:

- 2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej.
- 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

Sfera techniczna - przedsięwzięcia podstawowe wpisujące się w sferę techniczna to: **1.2., 3.4.**

Przedsięwzięcia te realizują następujące kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 1.2. Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców.
- 2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej.

Sfera funkcjonalno – przestrzenna - przedsięwzięcia podstawowe wpisujące się w sferę funkcjonalno – przestrzenną to: **1.1., 1.2., 1.3., 2.1.**

Przedsięwzięcia te realizują następujące kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej.
- 2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

W kartach przedsięwzięć podstawowych, w rozdziale „Oddziaływanie przedsięwzięcia”, każdorazowo wskazano na jaką sferę oddziałuje dana realizacja (odpowiednio: społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną czy przestrzenno-funkcjonalną). Jedno przedsięwzięcie może oddziaływać równocześnie na więcej niż jedną ze sfer.

7.2. Komplementarność i zintegrowanie programu rewitalizacji

7.2.1. Komplementarność problemowa i zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku opracowano w oparciu o wyniki pogłębionej diagnozy dwóch wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, z uwzględnieniem wniosków płynących z działań partycypacyjnych (warsztaty z mieszkańcami, spacerowe badania, dyżury konsultacyjne, terenowe punkty konsultacyjne) oraz badawczych (ilościowe badania społeczne ankietą on-line i tradycyjną / papierową oraz jakościowe badania społeczne techniką pogłębionego wywiadu telefonicznego) prowadzonych w trakcie opracowania GPR oraz prac eksperckich (analiza danych zastanych).

Powiązania problemów i potrzeb zdiagnozowanych w procesie prac nad GPR z **przedsięwzięciami podstawowymi** przedstawia poniższa tabela:

Tabela 32. Powiązania zdiagnozowanych problemów i potrzeb z przedsięwzięciami podstawowymi

Kluczowe problemy, potrzeby obszaru rewitalizacji <i>źródło: pogłębiona diagnoza podobszarów rewitalizacji (rozdział 3)</i>	Sfera	Podobszar rewitalizacji	Przedsięwzięcia podstawowe
<p>Ubytek naturalny ludności i zmniejszenie się liczby ludności czyni Łapy ośrodkiem z dużym udziałem, w populacji mieszkańców, osób starszych. To stawia wyzwania typu: konieczność zapewnienia szerszej pomocy materialnej, zdrowotnej, w codziennych czynnościach życiowych dla osób z ograniczoną mobilnością, z problemami zdrowotnymi wynikającymi z podeszłego wieku, itp., przez m.in. organy pomocy społecznej; konieczność niwelacji barier architektonicznych w przestrzeni publicznej, ale także wprowadzenie rozwiązań zapewniających dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami; problemy natury społeczno-psychologicznej, np. niska aktywność, izolacja prowadząca do osamotnienia; problemy ekonomiczne związane z inflacją i wzrostem cen w stosunku do rent/emerytur; problemy w zakresie bezpieczeństwa (cyberprzestępstwa).</p>	<p>społeczna</p>	<p>Łapy-Centrum</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.), • Nowe funkcje Placu NZSS Solidarność (1.3.) • Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami (3.2.)
<p>Odsetek bezrobotnych w populacji w gminie Łapy (0,91%) jest znacznie niższy niż w mieście Łapy (3,73%). Najwyższe wartości osiąga na podobszarze</p>			

<p>rewitalizacji Łapy-Centrum (3,97%). Ponadto odsetek długotrwale bezrobotnych szczególnie wysoki przy ulicach: Średniej i Krzywej (100%) oraz m.in. Armii Krajowej, Bohaterów Westerplatte, gen. Wł. Sikorskiego, Osiedlowa i Spółdzielcza (ponad 50%) – czyli w podobszarze rewitalizacji.</p>	<p>społeczna</p>	<p>Łapy-Centrum</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap (3.1.)
<p>Ponad 5% mieszkańców podobszaru Łapy-Osse stanowią w 2023 osoby bezrobotne, w tym samym czasie bezrobocie w skali całego miasta Łapy było na poziomie 3,7%. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych na terenie gminy Łapy w 2023 roku stanowił 61,96% , natomiast w podobszarze rewitalizacji Łapy-Osse wartość ta była większa i wynosiła 65,11%. Bezrobocie jest poważnym problemem podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.</p>	<p>społeczna</p>	<p>Łapy-Osse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap (3.1.)
<p>Pomoc społeczna – osoby korzystają ze świadczeń głównie z tytułu: bezrobocia (58,96% ogółu korzystających z pomocy społecznej), ubóstwa (42,29% ogółu korzystających z pomocy społecznej), długotrwale lub ciężkiej choroby (54,73% ogółu korzystających z pomocy społecznej), niepełnosprawności (23,88% z ogółu korzystających z pomocy społecznej) – co wskazuje na problemy społeczne w tych obszarach.</p>	<p>społeczna</p>	<p>Łapy-Centrum</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap (3.1.) • Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami (3.2.) • Razem w Kulturze - Dom Kultury w Łapach otwarty na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (3.3.)
<p>Najczęstszą (58 przypadków) podstawą do uzyskiwania świadczeń środowiskowej pomocy społecznej było bezrobocie – 58 przypadków (53,70% w ogóle osób</p>			<ul style="list-style-type: none"> • Sukces w działaniu - reintegracja społeczno

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

<p>korzystających z pomocy społecznej), co zdaje się potwierdzać trudną sytuację podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse w tym względzie. Liczne były także przypadki ubóstwa (27,77%) i długotrwałej/ciężkiej choroby (17,59%) jako tytułów do świadczeń pomocy społecznej.</p>	<p>społeczna</p>	<p>Łapy-Osse</p>	<p>- zawodowa mieszkańców Łap (3.1.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami (3.2.)
<p>Bezpieczeństwo: liczba popełnionych wykroczeń i przestępstw wzrosta – sytuacje niebezpieczne koncentrują się głównie w centrum podobszaru rewitalizacji, często w przestrzeniach tzw. ‘niczych’, o niższych walorach estetycznych, niedoświetlonych, itp. Inny problem to nieprawidłowe parkowanie pojazdu w centrum Łap.</p>	<p>społeczna</p>	<p>Łapy-Centrum</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.)
<p>Młodzież - nadmiar korzystania z telefonów, bycie cały czas online, „zanurzenie” w mediach społecznościowych przy równoczesnym minimalizowaniu relacji bezpośrednich, koleżeńskich w efekcie zaburzenie relacji społecznych, kłopoty z emocjami, ale też problemy ze zdrowiem psychicznym.</p>	<p>społeczna</p>	<p>Łapy-Centrum Łapy-Osse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse) (2.1.) • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.) • Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność w Łapach (1.3.) • Biblioteka Młodych (3.4.)
<p>Niska kondycja fizyczna dzieci i młodzieży.</p>	<p>społeczna</p>	<p>Łapy-Centrum</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.) • Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku

			Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami (1.2.)
Brak miejsc dedykowanych młodzieży.	społeczna	Łapy-Centrum	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.) • Nowe funkcje Placu NZSS Solidarność (1.3.) • Biblioteka Młodych (3.4.)
Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych , itp. – braki w infrastrukturze szkolnej, ograniczenia co do możliwości rozszerzenia oferty edukacyjnej.	społeczna	Łapy-Centrum Łapy-Osse	<ul style="list-style-type: none"> • Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami (1.2.) • „Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse) (2.1.)
Potrzeba objęcia większą uwagą osoby z niepełnosprawnościami – osobom tym brakuje miejsc spotkań oraz należy wspierać ich w organizacji np. kół zainteresowań , itp.	społeczna	Łapy-Osse	<ul style="list-style-type: none"> • Razem w Kulturze - Dom Kultury w Łapach otwarty na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (3.3.)
Niedostatek rozwiązań technicznych może utrudniać korzystanie z istniejących obiektów i tworzyć bariery w dostępie do budynków osób ze szczególnymi potrzebami. Przestrzeń publiczna wymaga uczynienia jej przestrzenią w pełni dostępną , wolną od barier	techniczna oraz funkcjonalno - przestrzenna	Łapy-Centrum Łapy-Osse	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.) • Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

<p>architektonicznych, odpowiadającą potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami.</p> <p>Brak ogólnodostępnych toalet.</p>			<p>Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami (1.2.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność (1.3.) • „Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse) (2.1.)
<p>Przestrzeń publiczna wymaga dalszego rozwoju, zwłaszcza w kierunku tworzenia miejsc spotkań sąsiedzkich, w tym dedykowanych młodzieży.</p>	<p>funkcjonalno - przestrzenna</p>	<p>Łapy-Centrum Łapy-Osse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.) • Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność (1.3.) • „Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse) (2.1.)
<p>Potrzeba modernizacji przestrzeni publicznych poprzez wprowadzenie zieleni</p>	<p>środowiskowa funkcjonalno - przestrzenna</p>	<p>Łapy-Centrum Łapy-Osse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.) • Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność (1.3.) • „Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse) (2.1.)

Powyższa tabela wskazuje, że przedsięwzięcia podstawowe stanowią odpowiedź na szereg zdiagnozowanych problemów (diagnoza pogłębiona przeprowadzona dla dwóch podobszaru rewitalizacji). Warto zwrócić uwagę na listę przedsięwzięć uzupełniających, które także stanowią odpowiedź na zdiagnozowane w obszarze rewitalizacji problemy w sferze społecznej oraz sferach: środowiskowej, technicznej czy funkcjonalno-przestrzennej. Tym samym przedsięwzięcia

uzupełniające, podobnie jak przedsięwzięcia podstawowe, odpowiadają wprost na zdiagnozowane problemy w obszarze rewitalizacji.

Należy także pamiętać, że szereg zdiagnozowanych w podobszarach rewitalizacji problemów (szczegółowo opisanych w diagnozie pogłębionej w niniejszym dokumencie – Rozdział 3, jak na przykład konieczności zintensyfikowania procesu wymiany nie ekologicznych kotłów, aby reagować na problem niskiej jakości powietrza) będzie również rozwiązywanych przez inne programy, w tym strategiczne, jak: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łapy na lata 2024 – 2030 oraz poprzez przedsięwzięcia realizowane w ramach kompetencji ustawowych instytucji i służb publicznych np. Powiatowy Urząd Pracy, Policja, Centrum Usług Społecznych w Łapach, Inkubator Przedsiębiorczości w Łapach, Dom Kultury w Łapach czy Ośrodek Kultury Fizycznej w Łapach.

7.2.2. Komplementarność i zintegrowanie przestrzenne

Komplementarność i zintegrowanie w aspekcie przestrzennym zostało zapewnione w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku poprzez **zogniskowanie rewitalizacyjnych przedsięwzięć podstawowych oraz uzupełniających na wyznaczonym obszarze rewitalizacji** (podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar rewitalizacji Łapy-Osse).

Pozytywne skutki realizacji przedsięwzięć z pewnością będą oddziaływać na cały obszar rewitalizacji, a często także szerzej - na całą gminę Łapy. Dotyczy to wszystkich przewidzianych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku przedsięwzięć podstawowych, z których korzystać będzie mogła także szersza grupa odbiorców, poza mieszkańcami obszaru rewitalizacji.

Zasadniczym mechanizmem zapobiegania niepożądanym efektom społecznym oraz przenoszenia problemów na inne obszary było założenie przyjęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku: **komplementarność działań miękkich i infrastrukturalnych**. Dodatkowo zogniskowanie Gminnego Programu Rewitalizacji i zawartych w nim przedsięwzięć podstawowych na działaniach społecznych, odpowiadających na zidentyfikowane w obszarze rewitalizacji potrzeby i problemy, pozwoli zasadniczo ograniczyć zagrożenie rozlewania się problemów społecznych na inne obszary gminy Łapy.

7.2.3. Komplementarność i zintegrowanie przestrzenne

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku zakłada zintegrowane podejście na poziomie podmiotów realizujących założenia GPR. W proces prac nad dokumentem GPR włączono **różne grupy interesariuszy** (szerszy opis w podrozdziale 7.3.). Założenia systemu zarządzania i monitorowania GPR także zapewniają udział różnych typów interesariuszy w procesie wdrażania zapisów GPR (szerszy opis w podrozdziale 8.1). Przewidziane do realizacji przedsięwzięcia podstawowe uwzględniają **współpracę różnych partnerów**. Wśród podmiotów odpowiadających za realizację poszczególnych przedsięwzięć podstawowych (we wcześniejszych szczegółowych opisach przedsięwzięć podstawowych wskazanych jako: „podmiot realizujący” oraz „partnerzy w realizacji”) znaleźli się przedstawiciele przede wszystkim sektora publicznego reprezentujący zróżnicowane pod względem zakresu podejmowanych tematów, instytucje :

- sektor publiczny – Gmina Łapy / Urząd Miejski w Łapach, Centrum Usług Społecznych w Łapach, Dom Kultury w Łapach, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy, Ośrodek Kultury Fizycznej w Łapach, Szkoła Podstawowa nr 2 w Łapach, Szkoła Podstawowa nr 3 w Łapach;
- partnerzy społeczni – organizacje pozarządowe (Młodzieżowa Rada Gminy Łapy, Stowarzyszenie Edukacyjne "Łapska Dwójka" przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Łapach).

7.2.4. Komplementarność międzyokresowa

Gmina Łapy posiadała Lokalny Programu Rewitalizacji na lata 2017 - 2023 (LPR). Wizja LPR brzmiała:

Zrewitalizowany obszar Łap miejscem harmonijnego rozwoju gospodarczego i społecznego z poszanowaniem środowiska naturalnego, niwelowanymi problemami społecznymi oraz o uporządkowanym układzie funkcjonalno-przestrzennym i zaspokajającą potrzeby mieszkańców infrastrukturą techniczną.

Cel główny LPR brzmiał: Rozwój gospodarczy i społeczny obszaru rewitalizowanego przy poszanowaniu środowiska naturalnego, niwelacji problemów społecznych oraz zadbanej infrastrukturze.

Kolejno w LPR stawiano sobie pięć celów operacyjnych (zaprezentowanych poniżej) które korespondują z celami postawionymi bieżąco w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 r.:

LPR - Cel operacyjny 1: Niwelacja problemów społecznych oraz zapewnienie warunków do harmonijnego rozwoju społecznego.

Który realizowany był przez zestaw czterech kierunków działań (kierunek interwencji rewitalizacyjnej): aktywne wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, stworzenie warunków do harmonijnego rozwoju dzieci i młodzieży, urozmaicenie oferty kulturalnej kierowanej do mieszkańców obszaru rewitalizowanego oraz opieka nad seniorami z terenu rewitalizowanego (zarówno w kontekście ochrony zdrowia, jak i zagospodarowania czasu wolnego oraz polepszenia warunków życia).

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku **Cel strategiczny 1. Rozwój oferty usług społecznych** i uszczegółwiającego go kierunki działań (kierunki interwencji rewitalizacyjnej):

- 1.1. Prowadzenie działań aktywizujących i integrujących dedykowanych dla grup szczególnie wrażliwych.**
- 1.2. Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców.**

są bezpośrednią kontynuacją pierwotnych (zawartych w LPR) zamierzeń rewitalizacyjnych. Przewidziane do realizacji w GPR przedsięwzięcia podstawowe takie jak 3.1. Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap, 3.2. Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami, 3.3. Razem w Kulturze - Dom

Kultury w Łapach otwarty na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi czy 3.4. Biblioteka Młodych, wpisują się zarówno w bieżące założenia GPR, jak i są kontynuacją założeń poprzedniego programu rewitalizacyjnego (LPR).

LPR - Cel operacyjny 2: Rozwój gospodarczy.

Cel realizowany był przez dwa kierunki działań (kierunki interwencji rewitalizacyjnej): tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz napływu inwestorów zewnętrznych oraz profesjonalne przygotowanie osób bezrobotnych z terenu rewitalizowanego do wejścia na rynek pracy.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku **Cel strategiczny 1. Rozwój oferty usług społecznych** i uszczegółwiający go kierunek działań (kierunki interwencji rewitalizacyjnej):

1.1. Prowadzenie działań aktywizujących i integrujących dedykowanych dla grup szczególnie wrażliwych

oraz **Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców** i uszczegółwiający go kierunek działań (kierunek interwencji rewitalizacyjnej):

2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych

są kontynuacją pierwotnych (zawartych w LPR) zamierzeń rewitalizacyjnych.

Przewidziane do realizacji w GPR przedsięwzięcia podstawowe takie jak 3.1. Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap czy 1.1. Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach, to zadania jakie wpisują się w rozwój gospodarczy gminy Łapy.

LPR - Cel operacyjny 3: Uporządkowana sfera funkcjonalno – przestrzenna obszaru rewitalizowanego.

Cel realizowany był przez jeden kierunek działań (kierunek interwencji rewitalizacyjnej): racjonalne i estetyczne zagospodarowanie przestrzeni rewitalizowanej z uwzględnieniem jej funkcji społecznych, kulturalnych i gospodarczych.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku **Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców** i uszczegółwiający go kierunek działań (kierunek interwencji rewitalizacyjnej):

2.2. Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych.

są kontynuacją pierwotnych (zawartych w LPR) zamierzeń rewitalizacyjnych. Przewidziane do realizacji w GPR przedsięwzięcia podstawowe takie jak 1.1. Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach czy 1.3. Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność w Łapach, wpisują się także w założenia poprzedniego programu rewitalizacyjnego (LPR).

LPR – Cel operacyjny 4: Czyste środowisko obszaru rewitalizacji.

Cel realizowany był przez dwa kierunki działań (kierunki interwencji rewitalizacyjnej): wdrażanie zasad gospodarki niskoemisyjnej oraz aktywna edukacja ekologiczna wszystkich grup wiekowych mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku nie przewidziano celu, który wprost odnosiłoby się do dbałości o środowisko naturalne, jednakże w poszczególnych przedsięwzięciach podstawowych, jak i też uzupełniających, wielokrotnie zwracana jest uwaga na zieleń jako ważny element przestrzeni miejskiej, podnoszący nie tylko estetykę miasta, ale także wpływający na jakość życia mieszkańców.

LPR – Cel operacyjny 5: Nowoczesna, funkcjonalna i estetyczna infrastruktura obszaru rewitalizacji.

Cel realizowany był przez dwa kierunki działań (kierunki interwencji rewitalizacyjnej): rozwój infrastruktury sportowej, edukacyjnej i kulturalnej oraz rozwój pozostałych rodzajów infrastruktury (w rozumieniu przebudowy dworca PKP).

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku **Cel strategiczny 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców** i uszczegółwiający go kierunek działań (kierunek interwencji rewitalizacyjnej):

2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej

są kontynuacją pierwotnych (zawartych w LPR) zamierzeń rewitalizacyjnych. Przewidziane do realizacji w GPR przedsięwzięcie podstawowe takie jak 1.2. Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami, wpisuje się także w założenia poprzedniego programu rewitalizacyjnego (LPR).

Tym samym bezsprzecznie Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2025 roku jest komplementarny z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Łapy na lata 2017 – 2023 – **zachodzi komplementarność międzyokresowa** w zakresie planowanych i podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

7.2.5. Komplementarność źródeł finansowania

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku charakteryzuje komplementarność źródeł finansowania przewidzianych do realizacji przedsięwzięć. Tym samym w ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji przewidziano **wykorzystanie kilku źródeł finansowania**, co da możliwość stworzenia montażu finansowego i uniezależni realizację Gminnego Programu Rewitalizacji od dostępności finansowania z tylko jednego źródła.

W ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji przewiduje się uzupełnianie i **łączenie wsparcia z różnych funduszy i programów**, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

Gmina Łapy zakłada przede wszystkim wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji.

W trakcie trwania Gminnego Programu Rewitalizacji zakłada się prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla różnych podmiotów z zakresu możliwości włączenia się w proces rewitalizacji. W celu dbałości o zróżnicowanie źródeł finansowania dla poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gmina Łapy wdrażając Gminny Program Rewitalizacji, będzie starała się pozyskać Partnerów partycypujących w kosztach realizacji działań i projektów służących wyprowadzaniu obszaru ze stanu kryzysowego i współpracę z różnymi podmiotami. W sytuacji ograniczonych środków własnych przewidziana w Gminnym Programie Rewitalizacji dywersyfikacja źródeł finansowania pozwoli na efektywniejsze wdrożenie wskazanych w GPR przedsięwzięć i osiągnięcie postawionych celów rewitalizacyjnych.

Dla poszczególnych przedsięwzięć podstawowych ujętych w GPR wykazano **możliwe źródła finansowania** z wykorzystaniem następujących funduszy:

- **publicznych pochodzących z budżetu Gminy Łapy**
- **publicznych wspólnotowych** (m.in. Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS+ i Funduszu Spójności, w ramach Funduszy Europejskich dla Podlaskiego);
- **publicznych krajowych** – istniejących instrumentów i źródeł (poprzez terytorialne profilowanie – ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityki dotyczących m.in.: wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej);
- **z innych źródeł finansowych.**

7.2.6. Zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przewidziane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku przedsięwzięcia cechuje kompleksowość (szczegółowo opisana w rozdziale 7.1.), gdyż wpisują się one we wszystkie sfery interwencji rewitalizacyjnej: społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną oraz funkcjonalno-przestrzenną, a ich realizacja zapewni wypełnienie postawionych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji celów i kierunków działań. Dla każdego wskazanego w Gminnym Programie Rewitalizacji celu strategicznego oraz kierunku działań (kierunek interwencji rewitalizacyjnej) jest odpowiednio przydzielony pakiet przedsięwzięć podstawowych co wskazuje na **zintegrowanie celów – kierunków działań – przedsięwzięć rewitalizacyjnych**. Zintegrowanie to prezentuje poniższa tabela.

Tabela 33. Zintegrowanie przedsięwzięć podstawowych z celami strategicznymi rewitalizacji i kierunkami działań

Cel strategiczny	Kierunek działania	Przedsięwzięcie podstawowe
	1.1.Prowadzenie działań aktywizujących i	<ul style="list-style-type: none"> • Sukces w działaniu - reintegracja społeczno - zawodowa mieszkańców Łap (3.1.);

Cel strategiczny 1: Rozwój oferty społecznych	integrujących dedykowanych dla grup szczególnie wrażliwych.	<ul style="list-style-type: none"> • Program teleopieki domowej – program wsparcia polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami (3.2.); • Razem w Kulturze - Dom Kultury w Łapach otwarty na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (3.3.).
	1.2.Prowadzenie działań wspierających aktywność społeczną i rozwój osobisty mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Biblioteka Młodych (3.4.).
Cel strategiczny 2: Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców	2.1. Rozwój obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • Poszerzenie oferty sportowej dla mieszkańców Gminy Łapy - rozbudowa istniejącego budynku Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach o salę sportową z pełnowymiarowymi boiskami i trybunami (1.2.).
	2.2.Poprawa jakości i dostępności wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Nowoczesne, wielofunkcyjne miejsce targowo – rekreacyjne w Łapach (1.1.); • Nowe funkcje Placu NSZZ Solidarność w Łapach (1.3.); • „Szkoła to wszystko co mamy i o nią zadbamy” - aranżacja przestrzeni wokół Szkoły Podstawowej nr 3 im. M. Konopnickiej w Łapach (Osse) (2.1.).

7.3. Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku został opracowany w oparciu o **zasadę partnerstwa i partycypacji społecznej**, czyli interesariusze procesu rewitalizacji mieli możliwość włączenia się w prace na każdym etapie prac (od etapu diagnozy delimitacyjnej, czyli wyznaczenia obszaru rewitalizacji, po opracowanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji) zgodnie z ideą rewitalizacji. Przepisy ustawowe o rewitalizacji nakazują prowadzenie działań rewitalizacyjnych w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy. Tym samym zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o rewitalizacji działania inicjowane w ramach partycypacji społecznej, jak i cały proces rewitalizacji prowadzony w gminie Łapy, opierał się o wyznaczone w treści niniejszej ustawy zasady, takie jak:

- poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy i dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzenie, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu,
- umożliwianie wspierania działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności zapisu GPR,

- wspieranie inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji GPR.

Przy identyfikacji potencjalnych interesariuszy procesu rewitalizacji uwzględniono założenia dotyczące zaangażowania interesariuszy (podmiotów społeczno-gospodarczych) jakie regulują zapisy ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku zostały przygotowany z uwzględnieniem partnerów określonych w art. 8 rozporządzenia ogólnego. Udział poszczególnych typów partnerów w pracach nad programem zapewniono w następujący sposób:

- **władze regionalne, lokalne i miejskie oraz inne instytucje publiczne** zaangażowane były w tworzenie założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, m.in. poprzez udział w działaniach partycypacyjnych takich jak warsztaty strategiczne, wizje lokalne prowadzone w metodzie spaceru badawczego, wywiady pogłębione, ilościowe badania społeczne (badania ankietowe) oraz konsultacje indywidualne – spotkania robocze, następujących podmiotów: Urząd Miejski w Łapach, Inkubator Przedsiębiorczości w Łapach, Centrum Usług Społecznych w Łapach, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy, Ośrodek Kultury Fizycznej w Łapach, Komenda Policji w Łapach oraz przedstawiciele Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Ponadto udział władz lokalnych, regionalnych oraz instytucji publicznych zapewniony jest poprzez procedurę opiniowania projektu GPR zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji;
- **partnerzy gospodarczy i społeczni** – poprzez uczestnictwo w warsztatach projektowych, wizjach lokalnych prowadzonych w metodzie spaceru badawczego, terenowych punktach konsultacyjnych, dyżurach konsultacyjnych, ilościowych badaniach społecznych (badania ankietowe), w kilku lokalizacjach na terenie obszaru rewitalizacji (dwa podobszary rewitalizacji) czy wywiadach pogłębionych przeprowadzonych z przedstawicielami sektora gospodarczego oraz pozarządowego i społecznego. Wśród przedstawicieli partnerów gospodarczych i społecznych znaleźli się reprezentanci: Młodzieżowej Rady Miejskiej w Łapach, reprezentanci środowiska lokalnego biznesu, liderzy szeregu organizacji społecznych takich jak Stowarzyszenie Edukacyjne "Łapska Dwójka" przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Łapach, przedstawiciele Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Ponadto w formach on-line (ankieta badawcza umożliwiająca m.in. zgłoszenie swoich propozycji zmian i konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych) zapewniono udział w procesie rewitalizacji: podmiotom prowadzącym lub zamierzającym prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, podmiotom prowadzącym działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacjom pozarządowym i grupom nieformalnym, mieszkańcom gminy, mieszkańcom podobszarów rewitalizacji oraz użytkownikom wieczystym nieruchomości / właścicielom / podmiotom zarządzającym nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, wspólnotom mieszkaniowym, społecznym inicjatywom mieszkaniowym, towarzystwom budownictwa społecznego oraz członkom kooperatywy mieszkaniowej współdziałającym w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28);
- **właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie** – do prac warsztatowych oraz badań społecznych (indywidualne wywiady pogłębione) zaproszono podmioty i organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Łapy współtworzące przedsięwzięcia

kulturalno-oświatowe i sportowe, zajmujące się realizacją działań integrujących oraz aktywizujących społeczność.

W dalszej części opracowania przedstawiono techniki partycypacyjne, które wykorzystano na etapie opracowywania dokumentu GPR, i do udziału w których zaproszono lokalną społeczność, liderów społecznych oraz przedstawicieli różnych grup i instytucji społecznych, gospodarczych i publicznych.

Etap diagnostyczny – wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

W ramach realizacji tego etapu wykorzystano następujące metody:

- **spacer badawczy (o charakterze wizji lokalnej).** Badanie o charakterze jakościowym. Badanie polegało na wizytacji obszaru rewitalizacji (miasto Łapy) i było połączone z rozmowami z lokalnymi ekspertami, którzy przedstawili kwestie problemowe dla konkretnych lokalizacji. Metoda ta pozwoliła na zdiagnozowanie występujących w terenie problemów, przede wszystkim o charakterze środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. Wizja lokalna odbyła się w dniu 26 lutego 2024 roku.
- **spotkania robocze z liderami samorządowymi oraz przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Łapach** (w okresie luty – marzec 2024 r.) prowadzone zarówno w formule spotkań on-line jak i spotkań bezpośrednich, których celem było poznanie lokalnych problemów, potrzeb ale także zidentyfikowanie potencjałów jakie można wykorzystać dla przeprowadzenia efektywnego procesu rewitalizacji gminy.

Po opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz Uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku, poddano je **konsultacjom społecznym**. W dniu 07 października 2024 roku na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Łapach oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, jak również na tablicach ogłoszeń usytuowanych na terenie miasta Łapy ukazało się ogłoszenie o otwarciu konsultacji społecznych. Dodatkowo ogłoszenie zostało opublikowane w prasie lokalnej tj. „Gazecie Łapskiej” wydanie specjalne z dnia. 10 października 2024 roku. Osoby zainteresowane tematyką objętą zakresem konsultacji mogły składać uwagi w terminie od 10 października 2024 roku do 08 listopada 2024 roku:

- **w formie pisemnej poprzez formularz** (dostępny do pobrania na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Łapach, zakładka AKTUALNOŚCI – <https://www.lapy.pl>), który należało dostarczyć do siedziby Urzędu Miejskiego w Łapach (ul. Gen. Wł. Sikorskiego 24 18-100 Łapy, Punkt Obsługi Interesanta) w terminie trwania konsultacji. W przypadku dostarczenia uwag za pośrednictwem poczty decydowała data wpływu korespondencji do Urzędu Miejskiego w Łapach – **brak zgłoszonych uwag;**
- **w formie elektronicznej w formie elektronicznej poprzez formularz online** dostępny na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Łapach, zakładka AKTUALNOŚCI <https://www.lapy.pl> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) <http://bip.um.lapy.wrotapodlasia.pl> - po kliknięciu w link do formularza – **brak zgłoszonych uwag;**
- **w trakcie otwartego punktu konsultacyjnego**, który zorganizowano w dniu 16 października 2024 roku w godzinach 12.30 – 14.30 w Łapach, ul. Główna 8 przed budynkiem Domu Kultury – **brak zgłoszonych uwag;**

- **warsztatu partycypacyjnego** w Ośrodku Przedsiębiorczości, ul. Gen. Wł. Sikorskiego 24a, 18-100 Łapy w dniu 16 października 2024 r. w godzinach 17.00 – 19.00 – **brak zgłoszonych uwag.**

Etap strategiczny – opracowanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Na etapie opracowywania dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku bazowano na efektach etapu diagnostycznego. Dodatkowo przeprowadzono następujące działania mające na celu włączenie lokalnej społeczności i interesariuszy w wypracowanie kluczowych założeń Programu:

- **badania jakościowe – pogłębione wywiady indywidualne z przedstawicielami sektora publicznego, gospodarczego oraz społecznego.** Wnioski z badań jakościowych posłużyły do uzupełnienia części diagnostycznej (diagnoza pogłębiona podobszarów rewitalizacji) oraz wskazania głównych problemów. Wywiady traktowano jako badanie grup przedstawicielskich. Przeprowadzono 10 indywidualnych wywiadów pogłębionych (technika TDI) z ekspertami lokalnymi – przedstawicielami instytucji publicznych takich jak sektor usług społecznych, sektor edukacyjny, miejskie instytucje kultury i sportu, Policją, ale także reprezentantkami środowiska gospodarczego i organizacji społecznych. Wnioski z badań jakościowych znajdują się w rozdziale prezentującym diagnozę pogłębioną dla podobszarów rewitalizacji;
- **badania ilościowe** przeprowadzone technika CAWI (badania **ankietą on-line**) oraz PAPI (badanie **ankieta papierową**) na próbie łącznej **207 mieszkańców** gminy Łapy z w okresie 10.10.2024 – 08.11.2024 roku. Wnioski z badań ilościowych znajdują się w rozdziale prezentującym diagnozę pogłębioną dla podobszarów rewitalizacji;
- **spacery badawcze (2 szt.)** przeprowadzone **po obszarze rewitalizacji** – Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum w dniu 14 listopada 2024 roku oraz Podobszar rewitalizacji Łapy-Osse w dniu 16 październik 2024 roku. W spacerach uczestniczyli przedstawiciele władz gminy Łapy, przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Łapach, liderzy lokalni oraz (co niezwykle istotne) duża reprezentacja młodzieży szkół ponadpodstawowych, jak również przedstawiciele Młodzieżowej Rady Miejskiej w Łapach. W spacerach udział wzięło łącznie ponad 30 osób. Wnioski ze spacerów badawczych pozwoliły na sformułowanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podstawowych oraz uzupełniających);
- **warsztaty projektowe z młodzieżą** (w towarzystwie nauczycieli/szkoły ponadpodstawowe w Łapach oraz przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Łapach i Inkubatora Przedsiębiorczości w Łapach). Organizacja spotkania: Podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum w dniu 14 listopada 2024 r. w sali Inkubatora Przedsiębiorczości w Łapach ul. Wł. Sikorskiego 22A. W spotkaniu udział wzięło łącznie 22 uczestników. Wnioski z spotkań pozwoliły na sformułowanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podstawowych oraz uzupełniających);
- **terenowy punkt konsultacyjny** – w dniu 16 październik 2024 r. Lokalizacja: Pl. Niepodległości w Łapach przy wejściu do Domu Kultury w Łapach. Miejsce centralne dla podobszaru rewitalizacji, uczęszczane przez mieszkańców. W efekcie: rozmowy z przechodniami, mieszkańcami miasta Łapy, pracownikami pobliskich instytucji publicznych. Wnioski z spotkań pozwoliły na określenie problemów i potrzeb oraz zdiagnozowanie potencjałów rozwojowych podobszarów rewitalizacji jak również sformułowanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podstawowych oraz uzupełniających);
- **dyżur konsultacyjny w formule otwartego spotkania dla mieszkańców** Osse w dniu 13 listopada 2024 roku w Szkole Podstawowej nr 3 w Łapach. W spotkaniu uczestniczyło 19 osób. Wnioski z spotkania pozwoliły na określenie problemów i potrzeb oraz zdiagnozowanie

potencjałów rozwojowych podobszarów rewitalizacji jak również sformułowanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podstawowych oraz uzupełniających);

- **warsztaty z przedstawicielami samorządu terytorialnego oraz instytucji publicznych (2 szt.)** zorganizowane w dniach 16 października oraz 14 listopada 2024 roku w sali Inkubatora Przedsiębiorczości w Łapach ul. Wł. Sikorskiego 22A, których celem było określenie problemów i potrzeb oraz zdiagnozowanie potencjałów rozwojowych podobszarów rewitalizacji, jak również sformułowanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (podstawowych oraz uzupełniających). Ponadto wypracowano także zasady jakie określają proces wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku. W spotkaniach udział wzięło łącznie 24 osoby (13+11).

8. System zarządzania realizacją oraz monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji

8.1. Wdrożenie, monitorowanie i ocena Gminnego Programu Rewitalizacji

Proces zarządzania rewitalizacją w gminie Łapy będzie przenikać idea partnerstwa oraz partycypacji społecznej. Jest to fundamentalne założenie dla procesu zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku. Zakłada się aktywny udział interesariuszy, a zwłaszcza przedstawicieli sektora społecznego (jak organizacje pozarządowe), lokalnych liderów, wspólnoty mieszkańców, reprezentantów sektora publicznego – samorząd lokalny, instytucje kultury, edukacji, służby pomocy społecznej, przedstawiciele sektora zdrowia w prowadzonych działaniach związanych z zarządzaniem GPR.

W systemie zarządzania i wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku wyznacza się dwa poziomy:

- zarządzanie przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi;
- zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji.

System zarządzania realizacją i monitoringu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku jest:

- narzędziem weryfikacji stopnia realizacji GPR,
- narzędziem realizacji określonych celów i kierunków działań (kierunków interwencji rewitalizacyjnych),
- narzędziem do oceny wpływu realizacji GPR na sytuację w obszarze objętym wsparciem.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku **powierza się Burmistrzowi Łap** działającemu poprzez powołanego czasowo w celu realizacji zadania **Pełnomocnika ds. rewitalizacji** wpisanego w strukturę organizacyjną Urzędu Miejskiego w Łapach.

Pełnomocnik ds. rewitalizacji pełni rolę koordynującą cały proces rewitalizacji.

Wsparciem działań Pełnomocnika ds. Rewitalizacji są **Koordynatorzy Przedsięwzięć** w poniższym zakresie:

Centrum Usług Społecznych w Łapach – odpowiedzialność za tzw. projekty miękkie (3.1., 3.2.) z zakresu pomocy i integracji społecznej;

Dom Kultury w Łapach – odpowiedzialność za tzw. projekty miękkie przedsięwzięcia (3.3.) z zakresu integracji społecznej;

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy - odpowiedzialność za tzw. projekty miękkie przedsięwzięcia (3.4.) z zakresu rozwoju kultury i integracji społecznej;

Szkoła Podstawowa nr 2 w Łapach oraz Szkoła Podstawowa nr 3 w Łapach Osse – odpowiedzialność za projekty infrastrukturalne (odpowiednio: 1.2. oraz 2.1.).

Proces wdrażania (zarządzania) i monitorowania GPR będzie prowadzony **zgodnie z zasadami: partnerstwa, wielopoziomowego zarządzania, oddolnego podejścia** określonymi w art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. Tym samym w proces wdrażania GPR będą zaangażowane następujące podmioty (zwane dalej **Partnerami programu**):

- władze regionalne, lokalne i miejskie oraz inne instytucje publiczne, w szczególności: Rada Miejska oraz miejskie instytucje publiczne takie jak Centrum Usług Społecznych w Łapach, Dom Kultury w Łapach, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy, Szkoła Podstawowa nr 2 w Łapach oraz Szkoła Podstawowa nr 3 w Łapach;
- partnerzy gospodarczy i społeczni, w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także pozostali mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy lokalni, właściciele i zarządcy nieruchomości;
- właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji – stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Łapy zaangażowane w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Reprezentację kluczowych Partnerów programu, reprezentujących trzy wyżej wymienione grupy, stanowić będzie także **Komitet Rewitalizacji**, który powołany zostanie zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, przy uwzględnieniu zasad określonych art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.

W ramach wdrażania GPR dla grup interesariuszy zostały określone funkcje odnoszące się do:

- **zarządzania przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi** czyli poddawania monitoringowi (cykl roczny),
- **zarządzania GPR/Programem** czyli poddawania ocenie aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji (cykl minimum raz na 3 lata).

Funkcje podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania i monitorowania:

Zarządzanie przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi (monitoring):

Pełnomocnik ds. rewitalizacji

- Współpraca i bieżące kontakty z Koordynatorami Przedsięwzięć (po stronie Urzędu Miejskiego w Łapach, Centrum Usług Społecznych w Łapach, Domu Kultury w Łapach, Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Łapy, Szkoły Podstawowej nr 2 w Łapach, Szkoły Podstawowej nr 3 w Łapach Osse).
- Prowadzenie monitoringu stopnia realizacji przedsięwzięć podstawowych – kontakt z Koordynatorami Przedsięwzięć i Partnerami Programu, pozyskiwanie i agregowanie informacji.
- Wnioskowanie do Burmistrza (we współpracy z wydziałami i jednostkami organizacyjnymi w zakresie powierzonych im zadań) o zapewnienie warunków do realizacji przedsięwzięć

podstawowych, dla których odpowiedzialność realizacyjna spoczywa na Gminie Łapy (Urząd Miejskie w Łapach).

- Utrzymywanie kontaktów z Partnerami Programu zaangażowanymi w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Komitet Rewitalizacji:

- Opiniowanie postępów związanych ze stopniem realizacji przedsięwzięć podstawowych oraz tworzenie rekomendacji do dalszych działań.

Partnerzy Programu:

- Włączanie się w realizację przedsięwzięć wpisujących się w GPR, zgodnie z posiadanymi kompetencjami.
- Raportowanie postępów i zgłaszanie Pełnomocnikowi ds. rewitalizacji pojawiających się trudności lub dodatkowych potrzeb związanych z wdrażanymi przedsięwzięciami podstawowymi uwzględnionymi w GPR (w przypadku kierowników komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Łapach oraz kierowników miejskich jednostek organizacyjnych obowiązek współdziałania z Pełnomocnikiem ds. rewitalizacji oraz udzielania niezbędnej pomocy we wszelkich sprawach związanych z zakresem zadań Pełnomocnika ds. rewitalizacji w szczególności zbierania i udostępniania niezbędnych danych – w tym w formie mini raportów z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych – do opracowania raportów monitorujących).

Zarządzanie Programem Rewitalizacji (ocena):

Pełnomocnik ds. rewitalizacji:

- W uzgodnieniu z Burmistrzem, inicjowanie i prowadzenie procesu aktualności i oceny stopnia realizacji GPR.
- Współpraca z Koordynatorami Przedsięwzięć i Komitetem Rewitalizacji w zakresie dokonania oceny aktualności i stopnia realizacji GPR.
- Prowadzenie działań informacyjnych i partycypacyjnych zaplanowanych w ramach wdrażania GPR.

Komitet Rewitalizacji

- Upowszechnianie wśród lokalnej społeczności informacji na temat postępów we wdrażaniu GPR.
- Opiniowanie oceny postępów wdrażania GPR.
- Rekomendowanie potrzeby aktualizacji GPR lub jego uchylecia (w przypadku zrealizowania założeń).

Partnerzy Programu

- Udział w procesie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR (współdziałanie z Pełnomocnikiem ds. rewitalizacji, przekazywanie danych i informacji oraz udzielanie

niezbędnej pomocy we wszelkich sprawach związanych ze zbieraniem i udostępnianiem niezbędnych danych do opracowania oceny aktualności i stopnia realizacji GPR).

- Zgłaszanie wniosków dotyczących zmian w GPR.

Rada Miejska w Łapach

- Podejmowanie decyzji pozwalających na wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- Wskazywanie na ewentualne modyfikacje GPR.
- Włączanie się w proces aktualizacji lub uchylecia GPR.

W ramach realizacji procesu rewitalizacji zachowana będzie **zasada przejrzystości i odpowiedzialności publicznej**.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku odbywać się będzie poprzez realizację konkretnych działań przyjmujących formę przedsięwzięć podstawowych oraz działań uzupełniających zawartych w niniejszym dokumencie.

W przypadku projektów własnych Gminy Łapy – przygotowanie, wdrożenie i monitorowanie projektów rewitalizacyjnych spoczywać będzie na kierownikach i pracownikach merytorycznych właściwych wydziałów Urzędu Miejskiego w Łapach oraz jednostkach organizacyjnych Gminy Łapy.

Bezpośrednią koordynację wdrażania Programu sprawować będzie **Pełnomocnik ds. rewitalizacji** przy wsparciu Koordynatorów Przedsięwzięć wg powierzonego zakresu merytorycznego. Będzie on realizował następujące zadania:

- koordynacja prac związanych z wdrażaniem GPR;
- planowanie kolejnych działań w ramach GPR w ujęciu rocznym;
- monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć zawartych w GPR pod kątem ich zgodności z założeniami i celami określonymi w GPR (we współpracy i w oparciu o dane i raporty przekazywane w terminie do 31 marca danego roku przez Parterów/ pracowników merytorycznych właściwych wydziałów Urzędu Miejskiego w Łapach i jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych merytorycznie i realizujących przedsięwzięcia zawarte w GPR);
- weryfikacja założeń GPR i koordynacja jego ewentualnej aktualizacji na podstawie gromadzonych materiałów, dokumentów i oceny przeprowadzonych działań (w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji);
- koordynacja działań związanych z aktualizacją GPR;
- prowadzenie działań informacyjnych, konsultacji społecznych i publikacja informacji na temat realizacji GPR;
- utrzymywanie kontaktu z Podmiotami Realizującymi Przedsięwzięcia, Partnerami oraz Komitetem Rewitalizacji, w tym organizacja prac Komitetu Rewitalizacji.

Ponadto, w kompetencjach Pełnomocnika ds. Rewitalizacji leżeć będzie koordynacja procedur związanych z monitorowaniem i oceną GPR.

8.2. Procedury monitorowania i oceny

W celu zapewnienia monitoringu oraz możliwości uzyskania rzetelnej oceny efektów wynikających z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku prowadzone będą procedury monitoringu i procedura oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji:

- **Procedura monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku** – procedura realizowana corocznie, a jej celem będzie weryfikacja **postępu we wdrażaniu przedsięwzięć** zapisanych w GPR;
- **Procedura oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku**, o której mowa w Art. 22 Ustawy z 9 października 2015 r. o rewitalizacji – o charakterze jakościowym, realizowana minimum raz na 3 lata obowiązywania GPR (zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o rewitalizacji), koncentrująca się na dokonaniu oceny aktualności i stopnia realizacji GPR, wpływu (efektów) realizowanych działań rewitalizacyjnych na stopień osiągnięcia zakładanych celów strategicznych i kierunków działań (kierunków interwencji rewitalizacyjnej) wraz z odniesieniem się do oceny kierunków i dynamiki zmian na obszarze rewitalizowanym.

Każda z procedur będzie prowadzona w określonym czasie, w oparciu o określone wskaźniki i przebiegać będzie zgodnie z przedstawioną poniżej sekwencją działań.

Procedura monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Raport z postępów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględnionych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku przygotowywany będzie raz w roku. Raport ten będzie włączony w procedurę przygotowania corocznego Raportu o stanie Gminy.

1. **Raport z corocznego monitoringu GPR** będzie zawierał informacje od wszystkich Partnerów realizujących przedsięwzięcia podstawowe na temat postępu w ich realizacji w danym roku kalendarzowym. Agregowane dane zawierać będą informacje takie jak m.in.:
 - harmonogram i stopień zaawansowania prac;
 - osiągnięte efekty zrealizowanych lub realizowanych przedsięwzięć (wskazanie uzyskanego w danym roku poziomu wskaźników, które zostały określone w poszczególnych kartach przedsięwzięć dla każdego z przedsięwzięć rewitalizacyjnych – obowiązek gromadzenia informacji dotyczących ww. wskaźników oraz dokonywania niezbędnych pomiarów tam, gdzie są one wymagane, spoczywa na podmiocie wskazanym jako odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia);
 - napotkane trudności i problemy;
 - niezbędne do zrealizowania zadania zasoby (wskaźniki finansowe odnoszące się do poniesionych nakładów);
 - wyniki działań związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych na realizację przedsięwzięć zapisanych w GPR (ile i jakie wnioski o dofinansowanie zostały złożone w okresie sprawozdawczym, na jakie działania udało się pozyskać środki, w jakiej wysokości, jakie działania nie otrzymały wsparcia finansowego);
 - listę proponowanych przedsięwzięć (zawartych w GPR) do realizacji na kolejny rok.
2. **Partnerzy** (zapis w karcie przedsięwzięcia: PODMIOT ODPOWIEDZIALNY), realizujący przedsięwzięcia rewitalizacyjne, będą zobowiązani do przygotowania niezbędnych danych

w postaci **miniraportów** z wykonanych przedsięwzięć i przekazania ich do **Pełnomocnik ds. Rewitalizacji** w terminie **do 31 marca danego roku**.

3. Raporty będą sporządzane za **pełny rok kalendarzowy**. Pierwszy raport monitorujący zostanie opracowany po pierwszym pełnym roku kalendarzowym obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku.
4. W oparciu o uzyskane informacje **Pełnomocnik ds. Rewitalizacji** opracowuje do **30 kwietnia** danego roku **całościowy Raport z monitoringu GPR**.
5. W ciągu **14 dni** od otrzymania Raportu z monitoringu GPR **Burmistrz zwołuje spotkanie Komitetu Rewitalizacji**, podczas którego konsultuje ujęte w Raporcie wyniki monitoringu, rekomendacje oraz zaopiniowaną listę przedsięwzięć planowanych do realizacji w kolejnym roku budżetowym.
6. Następnie **Raport z monitoringu GPR** wraz z wnioskami / rekomendacjami zgłoszonymi przez Komitet Rewitalizacji włączany jest w **Raport o stanie Gminy** na dany rok, który przedstawiany jest Radzie Miejskiej pod debatę.

Procedura oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Ocena ta stanowi narzędzie o charakterze jakościowym, służące rozliczeniu wyników prac związanych z Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku, w tym dokonaniu oceny osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom strategicznym i kierunkom działań. Ocena GPR odbędzie się: **w cyklach trzyletnich** (podczas trwania GPR) oraz **na zakończenie** realizacji GPR.

Za jej wykonanie odpowiedzialny będzie **Burmistrz Łap** we współpracy z **Pełnomocnikiem ds. rewitalizacji**.

Raporty z oceny (opracowywane maksymalnie do 30 czerwca kolejnego roku po upływie minimum każdego trzeciego roku wdrażania GPR) będą zawierać:

- wnioski z corocznych Raportów z monitoringu GPR prowadzonych przez cały okres obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy,
- poziom realizacji przedsięwzięć podstawowych zawartych w GPR,
- stopień realizacji celów rewitalizacyjnych i wynikające z niego wnioski co do kierunków i dynamiki podejmowanych w GPR działań,
- poziom osiągniętych wskaźników realizacji dla poszczególnych przedsięwzięć podstawowych oraz wskaźników realizacji dla GPR,
- analizę jakościową i ocenę efektów społeczno-ekonomicznych (zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji), będące odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i zjawiska kryzysowe opisane w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji,
- rekomendacje dotyczące dalszych działań rewitalizacyjnych (w tym konieczności uruchomienia procedury aktualizacji GPR, kontynuacji interwencji lub uchylenia GPR).

Takie zestawienie pozwoli na wykazanie efektów, jakie zostały osiągnięte dzięki podjętej interwencji i wdrażaniu GPR.

Przeprowadzona procedura oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie zapisana w raporcie. Raport zostanie przekazany przez Burmistrza Łap do zaopiniowania Komitetowi Rewitalizacji. Ponadto po zaopiniowaniu raport zostanie przekazany do informacji Rady Miejskiej oraz upowszechniony / podany do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na stronie internetowej Gminy Łapy (www.lapy.pl), aby mogli się z nim zapoznać mieszkańcy gminy.

8.3. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Harmonogram przedstawia zestawienie wszystkich przedsięwzięć podstawowych w sali jedenastu lat od 2025 roku do 2035 roku. Rok 2035 jest przewidziany w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku jako rok graniczny.

Tabela 34. Harmonogram realizacji przedsięwzięć podstawowych – Gminnym Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

Nr	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
1.1.											
1.2.											
1.3.											
2.1.											
3.1.											
3.2.											
3.3.											
3.4.											

8.4. Wskaźniki realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji

Dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku wyznaczone zostały wskaźniki pozwalające dokonać oceny postępu w zakresie wprowadzanych zmian rewitalizacyjnych. Wskaźniki zostały określone do dwóch celów strategicznych:

Cel strategiczny 1.

Rozwój oferty usług społecznych.

Cel strategiczny 2.

Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców.

W tabelach szczegółowo opisano wskaźniki prezentując także ich wartości bazowe (2024 rok), docelowe (2035 rok), trend oraz źródło danych (do pomiaru).

Tabela 35. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Rozwój oferty usług społecznych

Lp.	Wskaźniki osiągnięcia celu – wskaźniki rezultatu	Źródło danych	Wartość bazowa (2024 r.)	Wartość docelowa (2035 r.)	Zakładany trend
1.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w ramach dedykowanych im przedsięwzięć rewitalizacyjnych [os.]	Dom Kultury w Łapach	0	40	wzrost
2.	Liczba seniorów objętych wsparciem w ramach dedykowanych im przedsięwzięć rewitalizacyjnych [os.]	Centrum Usług Społecznych w Łapach	0	143	wzrost
3.	Liczba osób objętych działaniami aktywizującymi i integrującymi dedykowanymi dla grup szczególnie wrażliwych [os.]	Centrum Usług Społecznych w Łapach	0	80	wzrost
4.	Liczba osób objętych nową ofertą kulturalną i rekreacyjną w obszarze rewitalizacji i gminie Łapy [os.]	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łapy	0	200	wzrost

Tabela 36. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców

Lp.	Wskaźniki osiągnięcia celu – wskaźniki rezultatu	Źródło danych	Wartość bazowa (2024 r.)	Wartość docelowa (2035 r.)	Zakładany trend
5.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji [szt.]	Urząd Miejski w Łapach	0	5	wzrost
6.	Liczba otwartych przestrzeni utworzonych lub rekultywowana na obszarach miejskich [szt.]	Urząd Miejski w Łapach	0	1	wzrost

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku

7.	Liczba nowych lub zmodernizowanych przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji [szt.]	Urząd Miejski w Łapach	0	1	wzrost
8.	Liczba rewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]	Urząd Miejski w Łapach	0	3	wzrost
9.	Liczba obiektów infrastruktury sportowej objętych wsparciem [szt.]	Urząd Miejski w Łapach	0	3	wzrost
10.	Liczba przedsięwzięć proekologicznych [szt.]	Urząd Miejski w Łapach	0	4	wzrost

8.5. Uspołecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji

W ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku zakłada się włączenie do niniejszego procesu szerokiego grona interesariuszy, w tym: mieszkańców, organizacji społecznych oraz Partnerów rewitalizacji. Pozwoli to na uspołecznienie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku na zasadzie partnerstwa i partycypacji. Uspołecznienie będzie realizowane m.in. poprzez działania o charakterze informacyjnym oraz działania o charakterze edukacyjno-partycypacyjnym.

Celem **działań informacyjnych** będzie upowszechnianie wiedzy na temat idei, założeń i postępów wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku.

Przewidziano:

- opublikowanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Łapach w zakładce REWITALIZACJA;
- stałą aktualizację zakładki REWITALIZACJA na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Łapach (www.lapy.pl) o informacje na temat noworealizowanych przedsięwzięć i działań podejmowanych w ramach wdrażania GPR;
- informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wdrażania GPR poprzez artykuły w prasie lokalnej, w tym wydaniach internetowych / lokalnych serwisach informacyjnych oraz stosowne informacje przedstawiane w zakładce REWITALIZACJA na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Łapach (www.lapy.pl).

Działania informacyjne będą prowadzone w sposób ciągły, co umożliwi interesariuszom procesu oraz zainteresowanym podmiotom pozyskanie wiedzy na temat postępów we wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku oraz zgłaszanie uwagi/pomysłów w zakresie realizacji.

Celem **działań edukacyjno-partycypacyjne**, przewidzianych do realizacji w ramach wdrażania GPR, ma być umożliwienie pełnego, efektywnego włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces wdrażania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku.

Przewidziano:

- organizowanie przez Urząd Miejski w Łapach otwartych spotkań informacyjnych dla interesariuszy procesu rewitalizacji, w cyklu zgodnym przeprowadzaną oceną aktualności i stopnia realizacji GPR, w celu:
 - przekazania informacji na temat postępów wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2025 roku oraz zakresu możliwych działań do zaplanowania i podjęcia w ramach procesu rewitalizacji w każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej) w ramach wyznaczonych podobszarów rewitalizacji;
 - stworzenia przestrzeni do dyskusji i wymiany doświadczeń z dotychczasowego wdrażania przedsięwzięć oraz tworzenia propozycji pomysłów na nowe przedsięwzięcia, jakie należy podjąć w ramach rewitalizacji, istotne z perspektywy celów i kierunków działań przewidzianych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku.

8.6. Koszty zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Z uwagi na wpisanie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku, w bieżącą działalność struktur Urzędu Miejskiego w Łapach i korzystanie z dostępnych zasobów Urzędu i jego jednostek, prace związane z zarządzaniem realizacją GPR będą realizowane w ramach obowiązku świadczenia pracy (wynagrodzenia) i kosztów ogólnych utrzymania siedziby Urzędu Miejskiego w Łapach.

9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Określenie niezbędnych zmian w Planie ogólnym

Gmina Łapy nie posiada aktualnie obowiązującego Planu ogólnego. W ramach prac nad Planem ogólnym należy uwzględnić ustalenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

Określenie niezbędnych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Realizacja przedsięwzięć zawartych w dokumencie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku nie wymaga wprowadzania zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy.

Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na dzień przyjęcia uchwały o przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Miejscowy plan rewitalizacji

Nie przewiduje się realizacji Miejscowego Planu Rewitalizacji.

Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11)

Na dzień przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku nie przewiduje się wprowadzenia zmian we wspomnianych uchwałach.

10. Spis tabel, rysunków i zdjęć

Spis tabel:

Tabela 1. Jednostki agregacji danych (jednostki przestrzenne) w gminie Łapy przyjęte do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – nazwa, powierzchnia i ludność	8
Tabela 2. Wykaz wskaźników do sfery społecznej	12
Tabela 3. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – demografia	15
Tabela 4. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – problemy społeczne	16
Tabela 5. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – problemy społeczne	18
Tabela 6. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – bezpieczeństwo.....	20
Tabela 7. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – edukacja i aktywność społeczna	23
Tabela 8. Wskaźniki cząstkowe po normalizacji danych – sfera społeczna (natężenie zjawisk kryzysowych – im wyższa wartość tym większy kryzys w sferze społecznej)	26
Tabela 9. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna (podsumowanie).....	30
Tabela 10. Wykaz wskaźników do sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej	34
Tabela 11. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – sfera gospodarcza	39
Tabela 12. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – sfera środowiskowa.....	43
Tabela 13. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – sfera przestrzenno-funkcjonalna	46
Tabela 14. Podsumowanie wskaźników wg jednostek analitycznych – sfera techniczna	50
Tabela 15. Wyniki analizy wskaźnikowej – obszary zdegradowane	58
Tabela 16. Sytuacja społeczna Podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum. Zestawienie wskaźników	79
Tabela 17. Ocena stanu Jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych na obszarze gminy Łapy	82
Tabela 18. Podsumowanie sfer pozaspołecznych – zestawienie wskaźników	86
Tabela 19. Miejsce zamieszkania badanych.....	90
Tabela 20. Cechy charakterystyczne badanych	93
Tabela 21. Miejsca, w których występują problemy społeczne, przestrzenne, środowiskowe lub gospodarcze	97
Tabela 22. Potencjały podobszaru rewitalizacji.....	99
Tabela 23. Podsumowanie sfery społecznej – podobszar rewitalizacji Łapy-Osse. Zestawienie wskaźników	109
Tabela 24. Podsumowanie sfer pozaspołecznych – zestawienie wskaźników	113
Tabela 25. Miejsce zamieszkania badanych.....	116
Tabela 26. Cechy charakterystyczne badanych	118
Tabela 27. Potencjały podobszaru rewitalizacji.....	123
Tabela 28. Przedsięwzięcia podstawowe – podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum	133
Tabela 29. Przedsięwzięcia podstawowe – podobszar rewitalizacji Łapy-Osse	133

Tabela 30. Przedsięwzięcia podstawowe obejmujące obszar rewitalizacji gminy Łapy (podobszar rewitalizacji Łapy-Centrum oraz podobszar rewitalizacji Łapy-Osse	134
Tabela 31. Plan finansowy przedsięwzięć podstawowych planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku	158
Tabela 32. Powiązania zdiagnozowanych problemów i potrzeb z przedsięwzięciami podstawowymi.....	162
Tabela 33. Zintegrowanie przedsięwzięć podstawowych z celami strategicznymi rewitalizacji i kierunkami działań.....	171
Tabela 34. Harmonogram realizacji przedsięwzięć podstawowych – Gminnym Program Rewitalizacji Gminy Łapy do 2035 roku	183
Tabela 35. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 1. Rozwój oferty usług społecznych	184
Tabela 36. Wskaźniki realizacji celu strategicznego 2. Przestrzeń publiczna i infrastruktura odpowiadająca na potrzeby społeczno – gospodarcze mieszkańców	184

Spis wykresów:

Wykres 1. Związek ankietowanych z wybranym podobszarem	91
Wykres 2. Wiek respondentów	92
Wykres 3. Występowanie problemów społecznych na podobszarze rewitalizacji	93
Wykres 4. Zbiorcza ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych.....	94
Wykres 5. Występowanie problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych	95
Wykres 6. Zbiorcza ocena natężenia poszczególnych problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych	96
Wykres 7. Grupy społeczne, które powinny być wspierane na podobszarze rewitalizacji	98
Wykres 8. Rodzaje przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze.....	100
Wykres 9. Rodzaje przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne	101
Wykres 10. Związek ankietowanych z wybranym podobszarem	116
Wykres 11. Wiek respondentów	117
Wykres 12. Występowanie problemów społecznych na podobszarze rewitalizacji	118
Wykres 13. Zbiorcza ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych.....	119
Wykres 14. Występowanie problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych	120
Wykres 15. Zbiorcza ocena natężenia poszczególnych problemów przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych	121
Wykres 16. Grupy społeczne, które powinny być wspierane na podobszarze rewitalizacji.....	122
Wykres 17. Rodzaje przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze.....	124
Wykres 18. Rodzaje przedsięwzięć mających ograniczyć negatywne zjawiska środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne	125

Spis rysunków:

Rysunek 1. Jednostki agregacji danych miasta i gminy Łapy wyznaczone na potrzeby diagnozy delimitacyjnej	10
Rysunek 2. Wartości wskaźnika syntetycznego w sferze społecznej dla gminy Łapy	32
Rysunek 3. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze gospodarczej.....	53
Rysunek 4. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze środowiskowej	54
Rysunek 5. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze przestrzenno – funkcjonalnej	55
Rysunek 6. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze technicznej	56
Rysunek 7. Obszar zdegradowany – gmina Łapy.....	60
Rysunek 8. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w mieście i gminie Łapy	67
Rysunek 9. Poglądowa mapa Podobszaru rewitalizacji Łapy-Centrum	69
Rysunek 10. Płeć badanych	92
Rysunek 11. Poglądowa mapa Podobszaru rewitalizacji Łapy-Osse.....	104
Rysunek 12. Płeć badanych	117